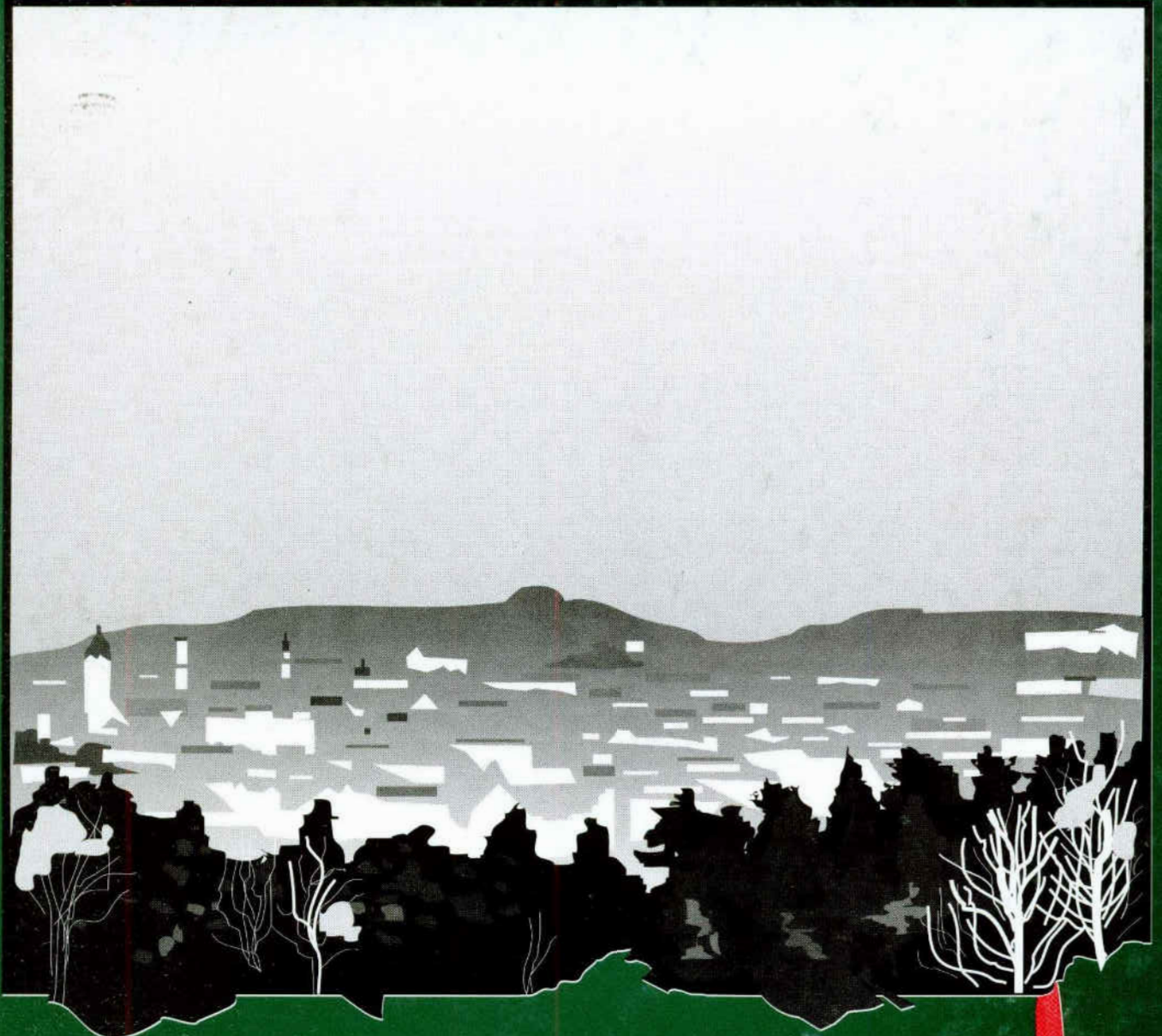

Bogusław Polak

*Walki o Lwów
i Małopolskę
Wschodnią
1918 - 1919*

Tom IV

POLITECHNIKA KOSZALIŃSKA

WALKI O LWÓW
I MAŁOPOLSKĘ WSCHODNIĄ 1918–1919

T. IV

1 maja 1919 r. – 31 lipca 1919 r.

Wybór materiałów źródłowych

Wstęp, wybór dokumentów i opracowanie
Bogusław Polak

KOSZALIN 2002

WYDZIAŁ EKONOMII I ZARZĄDZANIA

ISBN 83-7365-016-4

Przewodniczący Uczelnianej Rady Wydawniczej
Szymon Pałkowski

Redakcja, skład, łamanie, indeks
Jarosław Sawka

Wykonanie map
Grzegorz Pawlak

Projekt okładki
Grzegorz Pawlak

WYDAWNICTWO UCZELNIANE POLITECHNIKI KOSZALIŃSKIEJ
75-620 Koszalin, ul. Raławicka 15-17

Koszalin 2002, wyd. I, ark. wyd. 10,5, format B-5, nakład 200 egz.
Druk: INTRO-DRUK

WYKAZ DOKUMENTÓW

Nr 1	1919 maj 1, Przemyśl. – Z rozkazu nr 81 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	13
Nr 2	1919 maj 2, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Dywizji Lwowskiej gen. ppor. Władysława Jędrzejewskiego	15
Nr 3	1919 maj 3, Przemyśl. – Rozkaz nr 82 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	17
Nr 4	1919 maj 3, Przemyśl. – Rozkaz organizacyjny nr 4 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	18
Nr 5	1919 maj 6, Przemyśl. – Z rozkazu nr 83 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	19
Nr 6	1919 maj 7, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Dywizji Lwowskiej w sprawie struktury organizacyjnej dywizji	21
Nr 7	1919 maj 8, Przemyśl. – Z rozkazu nr 90 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	23
Nr 8	1919 maj 8, Przemyśl. – Z dodatku do rozkazu nr 90 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	24
Nr 9	1919 maj 8, Lwów. – Meldunek nr 6 referatu do walki z bolszewizmem w 39. Pułku Piechoty Strzelców Lwowskich	26
Nr 10	1919 maj 9, Przemyśl. – Z rozkazu nr 84 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	28
Nr 11	1919 maj 9, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 642 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	30
Nr 12	1919 maj 10, Przemyśl. – Rozkaz nr 85 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	32
Nr 13	1919 maj 12, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 347 Dowództwa Brygady Lwowskiej	34
Nr 14	1919 maj 13, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 610 Dowództwa Dywizji Lwowskiej w sprawie organizacji oddziałów Wojska Polskiego na frontach Galicyjskim i Wołyńskim	37
Nr 15	1919 maj 14, Przemyśl. – Z rozkazu nr 86 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	40
Nr 16	1919 maj 14, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 620 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego	43
Nr 17	1919 maj 14, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 378 Dowództwa Brygady Lwowskiej	44
Nr 18	1919 maj 14, Kulparków. – Rozkaz dzienny nr 42 Dowództwa Grupy Wielkopolskiej płk. Daniela Konarzewskiego	44
Nr 19	1919 maj 15, Kwatera Główna. – Rozkaz nr 35 gen. Józefa Hallera	48
Nr 20	1919 maj 16, Lwów. – Rozkaz dzienny nr 108 Dowództwa Brygady Lwowskiej	49
Nr 21	1919 maj 16, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 385 Dowództwa Brygady Lwowskiej	50
Nr 22	1919 maj 18, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 387 Dowództwa Brygady Lwowskiej	51
Nr 23	1919 maj 19, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 624 Dowództwa Dywizji Lwowskiej w sprawie dalszej akcji podległych batalionów	52

Nr 24	1919 maj 19, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 370 Dowództwa Brygady Lwowskiej z zadaniami dla podległych oddziałów	54
Nr 25	1919 maj 19, Lwów. – Rozkaz dzienny nr 110 Dowództwa Brygady Lwowskiej	55
Nr 26	1919 maj 20, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 628 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	56
Nr 27	1919 maj 20, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 312 Dowództwa Brygady Lwowskiej	57
Nr 28	1919 maj 21, m.p. – Rozkaz operacyjny z Grupy Operacyjnej ppłk. Miecysława Lindego	57
Nr 29	1919 maj 21, godz. 10.00, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 629 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	59
Nr 30	1919 maj 21?, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 629 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	60
Nr 31	1919 maj 21, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 394 Dowództwa Brygady Lwowskiej	61
Nr 32	1919 maj 21, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 395 Dowództwa Brygady Lwowskiej	62
Nr 33	1919 maj 22, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 632 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	64
Nr 34	1919 maj 22, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 397 Dowództwa Brygady Lwowskiej	65
Nr 35	1919 maj 22, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 398 Dowództwa Brygady Lwowskiej	66
Nr 36	1919 maj 22, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 399 Dowództwa Brygady Lwowskiej	67
Nr 37	1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	68
Nr 38	1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Dywizji Lwowskiej	70
Nr 39	1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 401 Dowództwa Brygady Lwowskiej	70
Nr 40	1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 403 Dowództwa Brygady Lwowskiej	71
Nr 41	1919 maj 23, m.p. – Informacja dowódcy 3. baonu 7. pp Legionów skierowana do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów	72
Nr 42	1919 maj 24, m.p. – Dowódca 3. Dywizji Piechoty Legionowej gen. Zygmunt Zieliński do mjr. Rudnickiego w Bolechowie	73
Nr 43	1919 maj 24, Mizuń Stary. – Informacja dowódcy 3. baonu 7. pp Legionów skierowana do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów	74
Nr 44	1919 maj 25, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 405 Dowództwa Brygady Lwowskiej	75
Nr 45	1919 maj 25, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 406 Dowództwa Brygady Lwowskiej	76
Nr 46	1919 maj 25, godz. 21.00, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 409 Dowództwa Brygady Lwowskiej	76
Nr 47	1919 maj 25, m.p. – Informacja z działań dowódcy 3. baonu 7. pp Legionów skierowana do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty	78
Nr 48	1919 maj 25, m.p. – Rozkaz Dowództwa 7. Pułku Piechoty Legionów dla 3. baonu ppor. Jancarza	78
Nr 49	1919 maj 25, godz. 2.00 po północy, m.p. – Informacja dowódcy 3. baonu do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów	79

Nr 50	1919 maj 25, godz. 10.00, m.p. – Informacja dowódcy 3. baonu do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów	79
Nr 51	1919 maj 26, m.p. – Rozkaz dzienny Dowództwa Armii gen. Józefa Hallera do podległych oddziałów	80
Nr 52	1919 maj 26, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Brygady Lwowskiej	82
Nr 53	1919 maj 27, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 641 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	83
Nr 54	1919 maj 27, m.p. – Wyjaśnienia dotyczące rozkazu dowódcy 3. Dywizji Piechoty Legionów dla 7. Pułku Piechoty Legionów	84
Nr 55	1919 maj 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 6 Dowództwa Grupy gen. Aleksandra Karnickiego	85
Nr 56	1919 maj 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 413 Dowództwa Brygady Lwowskiej	86
Nr 57	1919 maj 28, m.p. – Meldunek Dowództwa Brygady Lwowskiej	87
Nr 58	1919 maj 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 415 Dowództwa Brygady Lwowskiej	88
Nr 59	1919 maj 28, m.p. – Raport informacyjny przygotowany w Dowództwie 5. Dywizji Lwowskiej, skierowany do Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich	89
Nr 60	1919 maj 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 647 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego	98
Nr 61	1919 maj 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 417 Dowództwa Brygady Lwowskiej	100
Nr 62	1919 maj 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 418 Dowództwa Brygady Lwowskiej	101
Nr 63	1919 maj 31, Złoczów. – Rozkaz operacyjny nr 648 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego	103
Nr 64	1919 maj 31, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 649 Dowództwa Dywizji Lwowskiej	103
Nr 65	1919 maj 31 [?], m.p. – Rozkaz operacyjny nr 654 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego	105
Nr 66	1919 maj 31, Zborów. – Rozkaz dowódcy 2. batalionu 1. Pułku Strzelców Lwowskich dla podległych kompanii	105
Nr 67	1919 czerwiec 1, m.p. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Brygady Lwowskiej	106
Nr 68	1919 czerwiec 1, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 421 Dowództwa Brygady Lwowskiej	108
Nr 69	1919 czerwiec 2, m.p., – Rozkaz operacyjny nr 650 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	108
Nr 70	1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz ogólny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego	109
Nr 71	1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 655 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	110
Nr 72	1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 423 Dowództwa Brygady Lwowskiej	111
Nr 73	1919 czerwiec 4, m.p. – Rozkaz płk. bryg. Henryka Minkiewicza	112
Nr 74	1919 czerwiec 4, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 651 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	113
Nr 75	1919 czerwiec 4, Tarnopol. – Rozkaz operacyjny nr 425 Dowództwa Brygady Lwowskiej	114

Nr 76	1919 czerwiec 4, m.p. – Rozkaz Dowództwa Dywizji Lwowskiej dla Dowództwa Brygady Lwowskiej	114
Nr 77	1919 czerwiec 5, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 659 Dowództwa Dywizji Lwowskiej	115
Nr 78	1919 czerwiec 5, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 660 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	116
Nr 79	1919 czerwiec 5, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 428 Dowództwa Brygady Lwowskiej	117
Nr 80	1919 czerwiec 6, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 661 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	118
Nr 81	1919 czerwiec 7, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 664 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	119
Nr 82	1919 czerwiec 7, m.p. – Rozkaz Dowództwa Brygady Lwowskiej w sprawie organizacji stacji łączności	120
Nr 83	1919 czerwiec 8, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 668 Dowództwa Dywizji Lwowskiej	121
Nr 84	1919 czerwiec 8, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 669 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	122
Nr 85	1919 czerwiec 8, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 670 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego	122
Nr 86	1919 czerwiec 9, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 434 Dowództwa Brygady Lwowskiej dla podległych oddziałów	123
Nr 87	1919 czerwiec 10, m.p. – Odpis rozkazu Dowództwa Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego	125
Nr 88	1919 czerwiec 10, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 680 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej do podległych oddziałów	126
Nr 89	1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 30 Dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Władysława Jędrzejewskiego	126
Nr 90	1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz operacyjny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	127
Nr 91	1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz nr 438 Dowództwa Brygady Lwowskiej	129
Nr 92	1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 683 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	129
Nr 93	1919 czerwiec 12, m.p. – Rozkaz Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej ppłk. bryg. Czesława Mączyńskiego	130
Nr 94	1919 czerwiec 12, m.p. – Rozkaz operacyjny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej ppłk. bryg. Czesława Mączyńskiego	130
Nr 95	1919 czerwiec 12, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 689 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	131
Nr 96	1919 czerwiec 13, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 690 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	132
Nr 97	1919 czerwiec 14, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 691 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	133
Nr 98	1919 czerwiec 14, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 692 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	133
Nr 99	1919 czerwiec 14, m.p. – Pismo gen. Władysława Jędrzejewskiego dowódcy 5. Dywizji Piechoty do płk. Władysława Sikorskiego w Tarnopolu i ppłk. Czesława Mączyńskiego	134
Nr 100	1919 czerwiec 15, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 695 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	135

Nr 101	1919 czerwiec 16, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 696 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	136
Nr 102	1919 czerwiec 16, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 414 Dowództwa Brygady Lwowskiej dla podległych oddziałów	137
Nr 103	1919 czerwiec 16, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 449 Dowództwa Brygady Lwowskiej	138
Nr 104	1919 czerwiec 17, godz. 8.30, m.p. – Rozkaz Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	138
Nr 105	1919 czerwiec 17, Olejów. – Rozkaz operacyjny nr 450 Dowództwa Brygady Lwowskiej	139
Nr 106	1919 czerwiec 18, m.p. – Rozkaz płk. bryg. Henryka Minkiewicza	139
Nr 107	1919 czerwiec 18, m.p. – Rozkaz płk. bryg. Henryka Minkiewicza	140
Nr 108	1919 czerwiec 18, m.p. – Dyspozycja gen. Władysława Jędrzejewskiego dla ppłk. Czesława Mączyńskiego	140
Nr 109	1919 czerwiec 18, Zborów. – Rozkaz gen. Władysława Jędrzejewskiego dla ppłk. Czesława Mączyńskiego	141
Nr 110	1919 czerwiec 20, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 833 Dowództwa Kombi-nowanej Grupy płk. Władysława Sikorskiego	141
Nr 111	1919 czerwiec 20, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 700 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	142
Nr 112	1919 czerwiec 21, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 703 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	142
Nr 113	1919 czerwiec 21, m.p. – Rozkaz operacyjny płk. bryg. Henryka Minkiewicza	143
Nr 114	1919 czerwiec 22, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 705 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	144
Nr 115	1919 czerwiec 23, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 708 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	146
Nr 116	1919 czerwiec 23, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 709 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	147
Nr 117	1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 709 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej – uzupełnienia	148
Nr 118	1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 710 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	149
Nr 119	1919 czerwiec 24 [?], m.p. – Gen. Władysław Jędrzejewski do ppłk. Cze-sława Mączyńskiego	149
Nr 120	1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 712 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	150
Nr 121	1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 713 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	150
Nr 122	1919 czerwiec 25, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 717 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	151
Nr 123	1919 czerwiec 26, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 45 gen. Władysława Ję-drzejewskiego	152
Nr 124	1919 czerwiec 26, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 724 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	153
Nr 125	1919 czerwiec 26, m.p. – Rozkaz operacyjny płk. bryg. Henryka Minkiewi-cza	155
Nr 126	1919 czerwiec 27, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 732 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	155

Nr 127	1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz operacyjny płk. bryg. Henryka Minkiewicza	156
Nr 128	1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 733 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	157
Nr 129	1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 734 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	158
Nr 130	1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	159
Nr 131	1919 czerwiec 29, Lwów. – Rozkaz nr 97 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią	160
Nr 132	1919 czerwiec 29, m.p. – Dodatek do rozkazu nr 97 Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią – Instrukcja Łączności	161
Nr 133	1919 czerwiec 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 736 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	165
Nr 134	1919 czerwiec 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 751 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	166
Nr 135	1919 maj 31 do czerwca 30, m.p. – Raport bojowy Grupy płk. bryg. Henryka Minkiewicza	167
Nr 136	1919 lipiec 1, m.p. – Rozkaz operacyjny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	170
Nr 137	1919 lipiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 753 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej	171
Nr 138	1919 lipiec 7, m.p. – Rozkaz pochwalny Dowódcy Wojsk Polskich w Galicji Wschodniej gen. Wacława Iwaszkiewicza do dowódcy Grupy Wielkopolskiej płk. Daniela Konarzewskiego	172
Nr 139	1919 sierpień 5, Poznań. – Z rozkazu dziennego nr 206 Dowództwa Głównego w sprawie postawy bojowej Kompanii Lwowsko-Poznańskiej	173

Aneksy

Nr 1	1919 maj 12, Paryż. – Projekt układu rozejmowego między siłami wojskowymi polskimi a ukraińskimi	177
Nr 2	1919 maj 13, Paryż. – Nota R. Dmowskiego do gen. L. Botha w sprawie warunków polsko-ukraińskiego zawieszenia broni	179
Nr 3	1919 maj 13, Paryż. – Deklaracja Delegacji Republiki Ukraińskiej w sprawie projektu układu rozejmowego między siłami wojskowymi polskimi a ukraińskimi	180
Nr 4	1919 maj 15, Paryż. – Sprawozdanie Komisji Międzysojuszniczej do rokowań o rozejm polsko-ukraiński przedstawione Radzie Najwyższej Sprzymierzonych	185
Nr 5	1919 maj 21, Paryż. – Nota Delegacji Republiki Ukraińskiej do przewodniczącego Konferencji Pokojowej, G. Clemenceau, w sprawie ofensywy polskiej	187
Nr 6	1919 czerwiec 25, Paryż. – Depesza przewodniczącego Konferencji Pokojowej, G. Clemenceau, do rządu polskiego w sprawie zgody Rady Najwyższej na operacje polskie w Galicji Wschodniej	189
Nr 7	1919 lipiec 26, Rozkaz Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego po zakończeniu walk w Małopolsce Wschodniej	189

Wstęp

W końcu kwietnia 1919 r. działania zaczepne oddziałów Wojska Polskiego doprowadziły do ostatecznego odblokowania Lwowa i uwolnienia miasta od ciągłej groźby ostrzału artyleryjskiego. Trwające ponad pół roku zmagania Polaków z Ukraińcami zakończyły się klęską Ukraińskiej Armii Galicyjskiej, która nie osiągnęła najważniejszego celu militarnego. Jak podkreśla Michał Kli-mecki *„Podczas tych walk wykruszyły się najlepsze formacje ukraińskie i osłabił autorytet Naczelnej Komendy Ukraińskiej”*. Do dymisji poddali się gen. Ome-lianowicz-Pawlenko i płk Kurmanowicz.

Wycofanie się oddziałów ukraińskich spod Lwowa było jednym z przełomowych momentów w zmaganiach między Polską a Zachodnioukraińską Re-publiką Ludową. 4 maja w katedrze lwowskiej odprawiono nabożeństwo dzięk-czynne.

Wypadkową klęski ZURL i jej armii był wzrost autorytetu Józefa Piłsud-skiego i formacji Wojska Polskiego. Jednakże dyplomacja ukraińska nie zrezy-gnowała z postulowanych dążeń ZURL. Do Paryża wysłana została misja dy-plomatyczna sprzeciwiająca się planom przyłączenia Lwowa do odrodzonego państwa polskiego. Nastąpiło to w momencie, gdy ZURL groziło otwarcie no-wych frontów: z jednej strony przeciwko Armii Czerwonej, a z drugiej prze-ciwno „białej” Armii Ochotniczej gen. Antona Denikina. Swoje aspiracje strona ukraińska zgłaszała także w negocjacjach z Polakami, m.in. 8 maja 1919 r. kon-sekwentnie domagano się zawieszenia broni na Sanie, a nie na aktualnej linii frontu. Z udziałem Komisji Bothy obu stronom 12 maja wręczono projekt ukła-du rozejmowego. Następnego dnia R. Dmowski w przesłanej nocy w całości odrzucił propozycje ukraińskie. Delegacja ukraińska – mimo oporu – uległa w końcu, a Michał Łoziński złożył ustne oświadczenie, że przyjmuje warunki rozejmu. Komisja Bothy uznała, iż układ rozejmowy nie został przyjęty przez jedną ze stron, zatem uważa swój mandat za wygasły (zob. dok. aneks nr 1).

Przybycie na Front Galicyjski dwóch dywizji z „błękitnej” Armii gen. Józefa Hallera poważnie wzmocniło siły polskie. Plan dalszej operacji opracował wła-snie gen. J. Haller, który wykorzystał dotychczasowe plany Naczelnego Do-wództwa. 4 maja 1919 r. gen. W. Iwaszkiewicz wydał rozkazy dotyczące prze-grupowania swych wojsk do wspólnej akcji z Armią gen. J. Hallera.

Dnia 11 maja gen. J. Haller wydał rozkaz dowódcom grup: gen. Karnickiemu, Odrze i Iwaszkiewiczowi do rozpoczęcia działań. Plany te zaakceptował Naczel-

ny Wódz. W nocy z 13 na 14 maja oddziały polskie przystąpiły do natarcia na froncie od Wołynia po Karpaty. Na froncie galicyjskim siły polskie liczyły około pięćdziesiąt tysięcy bagnietów i pięć tysięcy szabel. Wspierał je ogień 200 dział i 900 karabinów maszynowych. Natomiast oddziały UAG liczyły ponad trzydzieści tysięcy bagnietów, sześćset szabel, przy równej liczbie armat oraz sześćset karabinów maszynowych.

Wojska ukraińskie znajdowały się w odwrocie. „Grupa Chyrowska” zmuszona była przekroczyć granicę czechosłowacką i została internowana. 17 maja zajęty zostaje Drohobycz, 20 maja Stryj i Brody. Resztki oddziałów wycofywały się do trójkąta między Żółtą Lipą, Dniestrem i Zbruczem. Nad Zbruczem stały oddziały Armii Czerwonej, uniemożliwiając oddziałom ukraińskim zorganizowanie zaplecza. Natomiast na Pokucie 24 maja wkroczył Korpus rumuński gen. Petalie. W Stanisławowie, stolicy ZURL, wybuchła panika; czterech ministrów udało się do Wiednia, inni ewakuują się do Buczacza. 4. Dywizja Strzelców gen. Lucjana Żeligowskiego, której rząd rumuński zezwolił na przemarsz z Odessy do Polski, 25 maja dochodzi już do Czerniowców. 27 maja spotykają się oddziały polskie i rumuńskie.

Skutkiem polityczno-wojskowym ofensywy polskiej było też rozbitcie sojuszu ZURL i Ukrainy Naddnieprzańskiej. Ataman Semen Petlura wysłał swoich przedstawicieli do Polski z misją zawarcia pokoju i natychmiastowego zawieszenia broni na froncie wołyńskim. Umowa taka podpisana zostaje 24 maja 1919 r.

Wydarzenia na froncie galicyjskim wywołały krytykę Polski na konferencji paryskiej. Po raz pierwszy 21 maja na posiedzeniu Rady Najwyższej zaproszono delegację ukraińską. J. Piłsudski odesłał wówczas II dywizję AGH do Częstochowy, a naczelną komendę Armii Wschód objął ponownie gen. W. Iwaszkiewicz.

28 maja rozpoczął się drugi etap ofensywy polskiej. Już 2 czerwca zajęty został Tarnopol. W tej sytuacji delegacja ZURL rozpoczęła we Lwowie negocjacje z Polakami. Jednakże 8 czerwca wojska ZURL pod dowództwem gen. Aleksandra Grekowa, następcy gen. Omelianowicza-Pawlenki podejmują udaną kontrofensywę w kierunku Czortkowa, wypierając Polaków na linię Gniłej Lipy i górnego Styru. Polacy tracą 156 zabitych, 1743 rannych, 222 zaginionych. Następnego dnia w Jazłowcu, zajęтым przez wojska ukraińskie, doszło do aktów represji wobec ludności polskiej. W ciągu następnych dni oddziały UAG zajęły opuszczony Buczacz, Podhajce, opuszczony Tarnopol. 16 czerwca delegacji S. Petlury we Lwowie podpisali z Polakami rozejm, którego nie uznał gen. Grekow. 22 czerwca 1919 r. do Lwowa przyjechał entuzjastycznie witany Józef Piłsudski, następnie przybył do Kamionki Strumiłowej i objął bezpośrednie dowództwo nad wojskami Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego, wzmocnionymi posiłkami (m.in. 36. i 37 pp). Siły polskie liczyły 38 613 bagnietów i 2 144 szable.

25 czerwca 1919 r. Przewodniczący Konferencji Pokojowej zawiadomił rząd polski o zgodzie Rady Najwyższej na operacje w Galicji Wschodniej.

28 czerwca 1919 r. Polacy rozpoczęli kontrofensywę, osiągając 5 lipca linię Strypy. 11 lipca parlamentariusze polscy przekazali dowództwu ukraińskiemu decyzje Rady Najwyższej Konferencji Pokojowej w Paryżu. Rozpoczęła się ewakuacja za Zbrucz władz ZURL, wojska i około 100 000 uchodźców.

Operacje wojskowe w Małopolsce Wschodniej zamykał Rozkaz Naczelnego Wodza z 26 lipca 1919 r.

*

*

*

Każda pozycja wydawnictwa opatrzona została kolejnym numerem porządkowym. Następnym elementem jest nagłówek – tytuł zawierający: daty (kolejno: rok, miesiąc – słownie, dzień), miejsce wydania przekazu (ewentualnie „miejsce postoju”) i zwięzłą informację o treści. Po tekście zasadniczym – umieszczono – jeśli występowały w przekazie – podpisy. Dalszym elementem każdej pozycji jest informacja o charakterze przekazu: oryginał, kopia, odpis. Dalej to sposób sporządzenia: druk, maszynopis, rękopis. Poniżej podano miejsce przechowywania dokumentu (nazwę archiwum) lub tytuł wydawnictwa, z którego przekaz przedrukowano oraz sygnaturę (tom). Część uzupełniająca stanowią przypisy tekstowe oznaczone małymi literami alfabetu. W razie potrzeby tekst zasadniczy zamykają przypisy rzeczowe. Opuszczone fragmenty dokumentów, które nie dotyczyły problematyki wydawnictwa, zaznaczone zostały przez dwie pauzy (– –), z równoczesnym wyjaśnieniem w przypisach. Fragmenty tekstu lub pojedyncze wyrazy podkreślone odnotowano literami (a-a).

Publikowane materiały w języku polskim podano w oryginalnym brzmieniu. W koniecznych przypadkach poprawiono pisownię i składnię, dostosowując ją do obowiązujących zasad gramatycznych i ortograficznych.

Koszalin, w październiku 2001 r.

Ważniejsza literatura (wybór)

Kawalerowie Virtuti Militari 1792–1945. Słownik biograficzny, t. I i II, cz. 1 i 2, Koszalin 1991 i 1993.

Klimecki Michał, *Polsko-ukraińska wojna o Lwów i Wschodnią Galicję 1918–1919. Aspekty polityczne i wojskowe*. Warszawa 1997.

Kozłowski Maciej, *Zapomniana wojna. Walki o Lwów i Galicję Wschodnią 1918–1919*, Bydgoszcz 1999.

Kryśka-Karski Tadeusz, Żurkowski Stanisław, *Generałowie Polski Niepodległej*, Editions Spotkania, Warszawa 1991.

- Łukomski Grzegorz, Partacz Czesław, Polak Bogusław, *Wojna polsko-ukraińska 1918–1919, Działania bojowe – aspekty polityczne. Kalendarium*, Koszalin – Warszawa 1994.
- Nicieja Stanisław S., *Cmentarz Obrońców Lwowa*, Warszawa 1990.
- O *Niepodległą i granice. Komunikaty Oddziału III Naczelnego Dowództwa Wojska Polskiego 1919–1921*, Opracowanie, wybór i przygotowanie do druku Marek Jabłonowski i Adam Koseski, Warszawa – Pułtusk 2000.
- Serczyk Władysław A., *Historia Ukrainy*, Wrocław – Warszawa – Kraków 2001.
- Spis oficerów służących czynnie w dniu 1.6.1921 r.*, Ministerstwo Spraw Wojskowych, Warszawa, dnia 24 września 1921 r.
- Sprawy polskie na konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r. Dokumenty i materiały.* Pod red. Remigiusza Bierzanka i Józefa Kukułki, t. II, Warszawa 1967.
- Stawecki Piotr, *Oficerowie dyplomowani Wojska Polskiego Drugiej Rzeczypospolitej*, Ossolineum, Wrocław – Warszawa – Kraków 1997.
- Stawecki Piotr, *Słownik biograficzny generałów Wojska Polskiego 1918–1939*, Bellona, Warszawa 1994.
- Walka o polską granicę wschodnią 1918–1921*, Wstęp, wybór i opracowanie: Bogusław Polak, Wyższa Szkoła Inżynierska, Koszalin 1993.
- Wawrzukowicz Eugeniusz, Józef Klink, *Walczący Lwów w listopadzie 1918*, Lwów 1937.
- W obronie Lwowa i Wschodnich Kresów. Polegli od 1-go listopada 1918 do 30-go czerwca 1919 r.*, Lwów 1926.

Nr 1
1919 maj 1, Przemyśl. – Z rozkazu nr 81
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

L. op. 530 – Pochwalne uznanie dla Dywizji Lwowskiej

Ciesząc się razem z Wami wspaniałym sukcesem wojskowym, odniesionym wczoraj, gdy w jednym rozpędzie odrzuciliście nieprzyjaciela daleko poza linię jego artylerii, dziękuję Wam, Dowódcy i Żołnierze, w imieniu gen. Iwaszkiewicza i dowództwa „Wschód”.

Szczęście Boże, i nadal na chlubnej drodze, którą pułki strzelców lwowskich, lotnicy i brygada artylerii zgodnie dążą ku chwale Ojczyzny i oręza polskiego!

OW op. 158 – Zarządzenia wojskowo-lekarskie

Zdarzają się ciągle wypadki, że żołnierze ranni lub chorzy przyjeżdżają pociągami osobowymi z frontu wprost w głąb kraju, jadąc często na własną rękę lub też będąc nawet wysłani przez ich władze przełożone do „własnych” izb chorych lub do wybranych szpitali.

Należy temu postępowaniu bezzwłocznie kres położyć, pociąga ono bowiem za sobą niebezpieczeństwo rozwleczenia epidemii, uchyla żołnierzy spod kontroli lekarskiej i powoduje nieodpowiednie rozmieszczenie rannych i chorych. Okazało się również, że nie dość baczono przy transporcie rannych i chorych na ich stan ogólny. Rannego lub chorego żołnierza należy oddawać do najbliższego zakładu sanitarnego, a zakład sanitarny decyduje o dalszym jego transporcie względnie o pozostawieniu go u siebie. Ogólne zasady lekarskie i doświadczenie winny wskazać, których chorych i rannych należy przede wszystkim w głąb kraju transportować, a których należy pozostawić na miejscu tak długo, aż do transportu staną się zdolni. W tym kierunku zwłaszcza należy zakłady sanitarne frontowe, jako też stacje zborne dla chorych, uczynić odpowiedzialnymi za zrozumienie obowiązków wojskowo-lekarskich.

Władze wojskowo-kolejowe wydadzą zarządzenia, by jadący na własną rękę ranni i chorzy, oddawani byli do najbliższych stacji zbornych względnie do najbliższych zakładów sanitarnych wojskowych.

OW op. 161 – Ewidencja i sprawy personalne oficerów i gażystów artylerii Armii „Wschód”

Ewidencję i sprawy personalne oficerów i gażystów artylerii armii wschodniej ma prowadzić Inspektorat Artylerii przy Dowództwie Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią.

L. op. 532 – Mianowania

1) Na rozkaz Naczelnego Dowództwa nr 7188/I i 7147/I zostali mianowani:
w 3. Dywizji Piechoty Legionów:
dowódcą: gen. ppor. Zygmunt Zieliński,
szefem sztabu: kpt. sztabowy gen. Jan Włodarski,

brygadierem piechoty: płk Leon Berbecki,
dowódcą 3. brygady artylerii: płk Ignacy Ledóchowski;
w 4. Dywizji Piechoty:

dowódcą: gen. ppor. Franciszek Aleksandrowicz,
szefem sztabu: mjr sztabowy gen. Włodzimierz Tyszkiewicz,
brygadierem piechoty: gen. [Franciszek] Kraliczek[-Krajowski],
brygadierem artylerii: ppłk Franciszek Engel.

2) Płk Ignacy Ledóchowski zajmuje stanowisko inspektora artylerii przy Dowództwie „Wschód” – na jego miejsce wyznaczam jako tymczasowego dowódcę 3. Brygady Artylerii mjr. Kazimierza Pankowicza.

Po ułożeniu sztabów tych dywizji i brygad należy podać imiona i nazwiska oficerów celem zatwierdzenia.

3) Mianuję mjr. Tadeusza Łodzińskiego tymczasowym dowódcą Brygady Lwowskiej artylerii.

4) Mianuję podchorążymi: sierż. Stefana Łomnickiego i plut. z odznakami inteligencji Leona Pola z baonu Radomskiego.

5) Mianuję wachmistrem sztabowym – wachm. Szymona Brycza z 3. szwadronu 9. pułku ułanów z dniem 21 kwietnia 1919.

6) Mianuję z dniem 1 kwietnia starszymi ogniomistrzami – ogniom. Jana Ziębę i Jakuba Banasika z 2. pułku artylerii polowej.

L. op. 533 – Objęcie dowództwa służby łączności na Galicję Wschodnią

Z rozkazu Sztabu Generalnego w Warszawie nr 1822/II objął por. Juliusz Ornatowski z dniem 25 kwietnia 1919 r. dowództwo służby łączności na Galicję Wschodnią w miejsce kpt. [Jerzego] Maślanki.

Kpt. [Jerzy] Maślanka po ukończeniu urlopu zgłosi się w Sztabie Generalnym Oddział II w Warszawie.

L. op. 534 – Przydział

1) Na adiutanta dla 1. brygady jazdy przeznacza się rtm. [Rolanda] Bogusza z Grupy „Wschód”.

2) Przydzielam por. Gwidona Schneidera z konnej Legii Oficerskiej do dyspozycji Oddziału II Kwatermistrzostwa.

Wymieniony obejmie dowództwo sekcji „P” od por. Scholla, odchodzącego do Warszawy do dyspozycji Ministerstwa Handlu i Przemysłu.

3) Przydzielam por. Emila Hory z MSO we Lwowie, jako siłę fachową, do dowództwa służby łączności na Galicję Wschodnią na stanowisko dowódcy telegrafów kompanii taborowej.

4) Przydzielam inż. Eliasza Zielskiego z Oddziału IVA Kwatermistrzostwa do referatu technicznego Grupy Operacyjnej gen. [Władysława] Jędrzejewskiego.

5) Przydzielam ppor. Antoniego Peche z 12. pułku piechoty jako byłego oficera saperów w armii austriackiej do kadry baonu saperów w Przemyślu.

Wymieniony zgłosi się tam natychmiast.

Zarazem odda ten pułk w myśl rozkazu Dowództwa „Wschód” nr 73 z dnia 6 bm. OW op. 106 wszystkich oficerów i żołnierzy, byłych saperów i pionierów, do powyżej wymienionej kadry i usprawiedliwi dotychczasowe niewykonanie tego rozkazu.

Za zgodność
[Edmund] Kessler, ppłk

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Oryginał
CAW, I. 304. 1.3.

Nr 2

1919 maj 2, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Dywizji Lwowskiej gen. ppor. Władysława Jędrzejewskiego

1. Grupa ppłk. Blocka została rozkazem dowództwa „Wschód” z dniem wczorajszym podporządkowana dowództwu Grupy Operacyjnej gen. [Franciszka] Kraliczka.

2. Brygada Lwowska zluzuje dnia 5 maja br. do godziny 12.00 w południe Grupę kpt. Bleszyńskiego i obejmie tym samym odcinek od linii: kota 365 Łyczna, M.H. Borki Dominikańskie, kota 320 Rzęsna – do linii, jak w rozkazie dowództwa dywizji L.op.387.p.2b., kościół w Pasiekach Miejskich, liziera lasu koło Pirogówki, jar wiodący na południowy-wschód do stawu i dalej liziera lasu na południe od napisu Druga Wólka, kota 288 na północ od Winniczek, krzyż 269 na wchód od Dmytrowic.

3. Kpt. Bleszyński wydzieli po wycofaniu swych oddziałów, w myśl rozkazu Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich nr szt. gen. 6994/I:

a) spośród zgłaszających się dobrowolnie do przejścia do brygady strzelców lwowskich oficerów tylko niezbędnie koniecznych,

b) podoficerów tylko niezbędnie potrzebnych,

c) pięćdziesiąt procent żołnierzy i odda ich do dyspozycji brygady lwowskiej.

Resztę sformuje w batalion, który zostanie wysłany do dywizji Legionów.

Z taborów i koni pozostają przy odchodzących:

a) wszystkie konie wierzchowe,

b) wszystkie kuchnie polowe z końmi,

c) cztery wozy z końmi.

Resztę taborów i koni należy odstawić do 1. dywizjonu taborów we Lwowie i zgłosić ilość taborów i koni.

4. Dywizja Lwowska rozporządza obecnie trzema pociągami pancernymi: „Pionier”, „Odsiecz”, „Smok”. Pociągi te podlegają taktycznie wprost dowództwu dywizji, zaś administracyjnie dowódcy batalionu kolejowego kpt. Bartłowi. Wszystkie rozkazy otrzymują pociągi pancerne przez dowództwo batalionu kolejowego, gdzie mają się zawsze znajdować łącznicy pociągów pancernych, stojących na dworcu głównym. Pociągi pancerne zadyrygowane na inne miejsce postoju, jak np. Podzamcze, Basiówka, Sichów itd., mają swe przybycie tamże zameldować dowództwu dywizji przez najbliższą stację telefoniczną. Jeden pociąg pancerny ma stać zawsze w ostrym pogotowiu, który wyznaczy kpt. [Kazimierz] Bartel.

5. Wyznacza się nową linię głównego oporu: Nawaria, Sołonka Mała, Pasieki Zubrzyckie, Winniki, Prusy, Żydatycze, Dublany, Grzęda, Zawadów, Jaśniska. Poza tę linię zabraniam posuwać się naprzód z wyjątkiem aktywnej obrony tejże, tj. wysyłania patroli i wycieczek w celu podtrzymania czucia z nieprzyjacielem.

6. Naczelne Dowództwo zatwierdziło rozkazem nr szt. gen. 7600/I z dnia 24 IV br. baon rtm. [Romana] Abrahama jako 2. baon 40. pp i baon ppłk. [Izydora] Modelskiego jako 3. baon 40. pp. Baony te należy uważać jako czasowo detaszowane w grupie operacyjnej nr 1 (płk. Sikorskiego). Zabrania się więc formowania nowych baonów 40. pp.

Istniejących już formacji 40. pp z wyjątkiem 1. baonu należy użyć jako uzupełnień zatwierdzonych baonów, zaś oficerów odesłać do kadr odpowiednich pułków.

7. W pułku piechoty może istnieć tylko przypisana etatem kompania szturmowa. Wobec tego rozdziel Brygada Lwowska baon szturmowy (4. baon) 38. pułku kompaniami na wszystkie trzy pułki piechoty.

[Władysław] Jędrzejewski, gen. ppor.

Dodatek do rozkazu

8. Ad. p. 7. powyższego rozkazu: kompanie szturmowe mogą być w razie potrzeby taktycznie łączone na rozkaz dowództwa dywizji w batalion.

9. Brygada Lwowska wyznaczy jeden baon jako rezerwę dywizji, który pozostaje w swych koszarach. Nr baonu i miejsce jego postoju donieść natychmiast dowództwu dywizji, gdzie się ma również zameldować dowódca wyznaczonego baonu.

[Władysław] Jędrzejewski, gen. ppor.

Odpis
CAW, I. 304. 1.3.

Nr 3
1919 maj 3, Przemyśl. – Rozkaz nr 82
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

Żołnierze!

Cała Polska święci dziś uroczystą rocznicę pierwszej Konstytucji, którą sejm w 1791 roku zagwarantował całości narodu rozwój i swobodę.

Wbrew woli otaczających nas, a wrogich nam opiekunów, pierwsza w całej Europie Polska utworzyła Konstytucję, która wzorem być mogła dla rozwoju swobody Europy. Nie mogła Polska owoców tego czynu swojego wyzyskać; brutalna przemoc rozebrała ją, zniweczyła dorobek kulturalny, podeptała wszystkie marzenia i wszystkie wysiłki, których nie szczędził naród na drodze do wolności. Zniszczono nam kraj, z powierzchni ziemi zetrzeć się starano nasze wysiłki dla kultury i cywilizacji świata. Nie zniszczono w nas poczucia swobody i dążenia do wolności i pokolenia całe we krwi się pławiły, ażeby tę wolność odzyskać. Myśmy dopiero szczęśliwymi synami wolnej Ojczyzny się stali – my dopiero – naszą własną wolą Ojczyznę sobie budować możemy.

Żołnierze! Za cenę tego szczęścia, jakie cały naród przeżywa, ojcowie nasi żywą krwią płacić byli gotowi. Wy, dzisiaj stojąc na granicach wolnej swojej Ojczyzny, pamiętać musicie, że dla Jej szczęścia dłoń Wasza jest potrzebna, że wrogowie lawiną się walą na wszystkich granicach, że czyha na nas wrogów wielu i tylko Wasz wysiłek i Wasze poświęcenie pozwoli na zapewnienie krajowi, Wam i dzieciom Waszym szczęśliwej i jasnej przyszłości. O tarcze piersi Waszych skruszyć się muszą wysiłki wszystkich naszych wrogów, serca Wasze miłością do Polski płonące i męstwo Wasze, którym wznowiliście – młodzi żołnierze polscy – świetną przeszłość oręża polskiego, najlepszą są gwarancją zwycięstwa.

Niech żyje Polska! Niech żyje Armia! Niech żyje naród cały!

[Józef] Piłsudski, Marszałek

Za zgodność

[Edmunc.] Kessler, ppłk

Oryginał

CAW, I. 304, 1.3.

Nr 4
1919 maj 3, Przemyśl. – Rozkaz organizacyjny nr 4
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

Rozporządzenie Naczelnego Dowództwa nr 7541/I przesyła się w odpisie.

Dowództwo „Wschód” rozkazuje dodatkowo:

4. dywizja przemieni jeden baon strzelców krakowskich na 3. baon 18. pułku piechoty. Dotychczasowy 3. baon 18. pp (7 oficerów, 47 szeregowych) rozdzielić jako uzupełnienie 18. pułku piechoty.

Dowódcy dywizji rozwiążą po zgromadzeniu pułków na ich odcinkach przez dowództwo „Wschód” – wymienione w rozporządzeniu baony strzelców, wcielając je dla wyróżnienia stanów organizacyjnych jednostek w pułkach.

3. baon marszowy będzie wcielony do 3. Dywizji Piechoty Legionowej w porozumieniu z kwatermistrzostwem.

Uwzględnić przy wcieleniu tych baonów byłych kawalerzystów, artylerzystów, saperów, telefonistów itp. Żołnierzy z tym wykształceniem należy wcielić do paralelnych formacji w obrębie dywizji.

Ujednostajnienie uzbrojenia, rozdział broni, materiału wojennego, przeprowadzi Kwatermistrzostwo w porozumieniu z odnośnym dowództwem dywizji. Likwidację kas zarządzi Kwatermistrzostwo.

Ewidencję ludzi i materiału należy przysyłać do kadry pułku, w którym się oddziały baonu rozformowały. Zbędnych oficerów należy odesłać do kadr przynależnych pułków.

Dowódcy dywizji meldują 10 maja o stopniu wykonania tego rozkazu.

Na rozkaz Naczelnego Dowództwa nr 7554/I, wchodzi w skład Dowództwa na Galicję Wschodnią 6. pułk z dowództwem pułku, 1. i 4. szwadronem, reszta szwadronów nadejdzie po sformowaniu. Dowództwo pułku dołoży wszelkich starań, aby szwadrony jak najprędzej zebrać i uruchomić.

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Odpis
CAW, I. 304. 1.3.

Nr 5

1919 maj 6, Przemyśl. – Z rozkazu nr 83 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

OW op. 173 – Pomoc wojska przy zasiewach wiosennych

Z uwagi na spóźnione, a mające dla kraju zasadnicze znaczenie, roboty wiosenne w polu, zarządzam, aby wszystkie oddziały frontowe, mające do swojej dyspozycji konie służbowe, poszły jak najdalej na rękę ludności cywilnej w tym kierunku, aby konie wojskowe zostały bez szkody dla służby użyte do uprawy pól, za wynagrodzenie w formie paszy. W miejscowościach, gdzie o paszę trudno, należy odstąpić konie wojskowe ludności cywilnej, nawet za minimalną ilość paszy.

OW op. 174 – Zakaz rekwizycji

Najsurowiej zakazuję wszelkich rekwizycji zarówno bydła żywego, jako też wszelkich produktów rolnych pod osobistą odpowiedzialnością dowódców poszczególnych oddziałów. Nakazuję jak najdalej idące poparcie dla ludności cywilnej i udzielanie jej najwydatniejszej pomocy w sprawie uskutecznienia zasiewów wiosennych. Wszystkie pola zasiane oraz łąki należy otoczyć opieką i podwładnym oddziałom najsurowiej zakazać niszczenia ich. Wszystkich winnych z powodu nieprzestrzegania tego rozkazu pociągnę do surowej odpowiedzialności sądowej, a szkody stąd powstałe wynagrodzić będą obowiązani dowódcy oddziałów.

L. op. 536 – Przyjęcie do Wojska Polskiego

1) Przyjęci do Wojska Polskiego dekretem Naczelnego Wodza nr 351/IX A z dnia 3 kwietnia br. niniejszym zostają przeniesieni i otrzymują przydziały następujący oficerowie:

kpt. Adam Ajdukiewicz do 4. pułku Legionów z Dowództwa „Wschód”,
por. Kazimierz Klakurka do 4. pułku Legionów z DOG Kraków,
ppor. Kazimierz Wyderko do 4. pułku Legionów z DOG Kraków,
ppor. Leopold Tomaszewicz do 4. pułku Legionów z DOG Kraków,
pchor. Władysław Letyński do 8. pułku ułanów z dniem 13 marca 1919 z 30. pułku piechoty.

2) Przyjęci do Wojska Polskiego dekretem Naczelnego Wodza nr 342/IX A z dnia 3 kwietnia br. oficerowie z byłych I, II i III Korpusów Polskich i armii rosyjskiej otrzymują następujące przydziały:

por. Józef Rafael Filipowski do Grupy „Bug” z dniem 23 I 1918,
por. Józef Rafael Czajkowski do 25. pułku piechoty z dniem 29 XI 1918,
ppor. Marian Kownacki do 1. baonu saperów z dniem 26 II 1919,
ppor. Adam Jerzy Stanisław Golcz do 1. baonu saperów z dniem 16 II 1919,
ppor. Romuald Bużkiewicz do 1. baonu saperów z dniem 26 II 1919,
ppor. Władysław Robakiewicz do 4. pułku ułanów z dniem 9 XI 1918,

ppor. Stefan Prokop do 24. pułku piechoty z dniem 27 I 1919.

3) Przyjęci do Wojska Polskiego dekretem Naczelnego Wodza nr 353/IX A z dnia 3 kwietnia 1919 r. oficerowie z byłych I, II i III Korpusów Polskich i armii rosyjskiej otrzymali następujące przydziały:

rtm. Józef Sokołowski do 1. pułku ułanów z dniem 13 XII 1918,

rtm. Aleksander Sędzimir do 1. pułku ułanów z dniem 4 XI 1918,

por. Stanisław Hrynkiewicz do 23. pułku piechoty z dniem 24 XI 1918,

por. Bolesław Konopacki do 23. pułku piechoty z dniem 17 XI 1918,

por. Ludwik Żuławski do 21. pułku piechoty z dniem 19 II 1919,

por. Leon Racęcki do 1. pułku ułanów z dniem 11 XII 1918,

por. Aleksander Wojciechowski do 1. pułku ułanów z dniem 10 XI 1918,

por. Ludomir Wysocki do 1. pułku ułanów z dniem 20 XI 1918,

por. Stanisław Jastrzębowski do 1. pułku ułanów z dniem 4 XI 1918,

por. Adolf Łucjan Medyna do dowództwa ułanów Odsieczy Lwowa z dniem 18 II 1919,

ppor. Konstanty Waldemar Krause do 23. pułku piechoty z dniem 11 XI 1918,

ppor. Eugeniusz Skulski do 28. pułku piechoty z dniem 5 I 1919,

ppor. Jan Litewski do 1. pułku ułanów z dniem 4 XI 1918,

ppor. Stanisław Pawłowski do 3. pułku ułanów z dniem 20 II 1919,

ppor. Edward Ciszowski do 2. pułku ułanów z dniem 18 XII 1918,

ppor. Czesław Święcicki do 2. pułku ułanów z dniem 4 XI 1918,

ppor. Marian Baczyński do 27. pułku piechoty z dnia 11 XI 1918,

ppor. Izydor Bochniak do 27. pułku piechoty z dnia 18 XII 1918.

4) Przyjęci do Wojska Polskiego dekretem Naczelnego Wodza nr 358/IXA z dnia 3 kwietnia 1919 r. następujący oficerowie byłej armii austro-węgierskiej otrzymują przydziały służbowe:

por. Jerzy Dobrowolski do Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią z dnia 1 XII 1918,

ppor. Edward Holcman do 25. pułku piechoty Wojsk Polskich Na Galicję Wschodnią z dnia 21 XII 1918,

ppor. Edward Rudolf Kontny do 28. pułku piechoty Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią z dnia 8 III 1919

L.op. 537 – Objęcie dowództwa pułku

Mjr [Bolesław] Popowicz odda dowództwo III/6. pułku piechoty Legionów por. Stanisławowi Świtalskiemu i odejdzie do DOG Warszawa celem objęcia dowództwa 6. Pułku Piechoty Legionów.

L. op. 538 – Szef Adiutantury Dowództwa „Wschód”

Z dniem 30 kwietnia br. objął kpt. Lecn Piątkiewicz z 10. pułku piechoty służbę jako szef Adiutantury przy Dowództwie Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią.

L.op. 539 – Mianowania

1) Mianuję z dniem 1 maja br. podchorążymi podlekarzami – sierżantów sanitariuszy: Henryka Bachracha i Aleksandra Ariana, obu z 2. baonu 22. pp.

2) Mianuję z dniem 1 maja br. podchorążym sanit. – jedn. med. Aleksandra Wielgusa z Czołówki Sanitarnej Kolejowej nr VII „Wir”.

3) Mianuję z dniem 1 kwietnia 1919 sierżantem sztabowym – sierż. Edmunda Hoffmanna z 5. baonu saperów.

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Oryginał

CAW, I. 304. 1.3.

Nr 6

1919 maj 7, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Dywizji Lwowskiej w sprawie struktury organizacyjnej dywizji

W wykonaniu rozkazu L. op. 542 gen. [Władysława] Jędrzejewskiego ustanawiam następujący skład Dowództwa Dywizji Lwowskiej:

Dowódca dywizji	płk [Zygmunt] Strzelecki
Dowódca piechoty	ppłk [Czesław] Mączyński
Dowódca artylerii	mjr [Tadeusz] Łodziński
Szef sztabu	rtm. sztabu gener. [Tadeusz] Machalski
I Oficer sztabu	por. F. Mally
Oficer informacyjny	por. Zajkowski
Referent techniczny	por. [Stanisław] Czarniawski
Referent łączności	ppor. Schubert
I Adiutant	kpt. [Feliks] Mierzeński
II Adiutant	ppor. [Ferdynand] Csala
Oficer ordynansowy	por. Artychowski
Audytor	por. dr [Kazimierz] Januszewski
Intendent	mjr Zatrzewski
Referent uzbrojenia	kpt. [Stanisław] Bac
Referent sanitarny	kpt. lek. dr Elektorowicz
Referent weterynarii	kpt. lek. dr [Miroslaw] Ogórek
Kapelan polowy	ks. [Stanisław] Żytkiewicz
Referent taborów i koni	por. Tyszka
Dowódca kompanii sztabowej	ppor. [Antoni] Nowak-Przygodzki
Oficer żandarmerii polowej	por. [Władysław] Hutter

Dowódca płk Strzelecki dzierży najwyższą władzę w dywizji. Wszystkie zasadnicze zmiany są zależne od jego zezwolenia, ponosi on odpowiedzialność za wszystkie zarządzenia wychodzące z dowództwa dywizji.

Dowódca piechoty ppłk Mączyński jest zastępcą dowódcy dywizji i załatwia w jego imieniu sprawy bieżące oraz sprawy administracyjne piechoty z tym, że dowódca dywizji zastrzega sobie rozstrzygnięcie ważniejszych kwestii. Dowódca piechoty jest równocześnie dowódcą Brygady Lwowskiej – dodanym mu etatem przypisanym sztabem.

Dowódca artylerii mjr Łodziński załatwia w tym samym zakresie jak dowódca piechoty sprawy bieżące artylerii i jest równocześnie dowódcą brygady artylerii lwowskiej z dodanym etatem przypisanym sztabem.

(W najkrótszym czasie dowództwo brygady artylerii ma się przenieść do hotelu Francuskiego).

Szef sztabu rtm. SG Machalski jest doradcą swego komendanta i wszyscy referenci sztabu dywizji są jemu poddani.

Wszystkie wnioski referentów potrzebują zatwierdzenia przez szefa sztabu, nim zostaną przedłożone dowódcy. Szef sztabu tworzy podstawy dla rozstrzygnięcia i rozporządzeń dowódcy i wypracowuje rozkazy operacyjne. Wszystkie akta opuszczające dowództwo dywizji a odnoszące się do Grupy gen. Jędrzejewskiego, dowództwa „Wschód”, kwatermistrzostwa i wyższych komend muszą być podpisane przez dowódcę dywizji lub szefa sztabu.

I oficer sztabu por. Mally opracuje ordre de bataille, sytuację własną, raporty sytuacyjne, sprawy organizacyjne i dziennik dywizji. Jemu jest dodany do pomocy:

II Adiutant ppor. Csala, który wypracowuje raporty poranne, wykazy stanu i prowadzi protokół operacyjny. Oficer wywiadowczy ppor. [Józef] Majkowski prowadzi ewidencję nieprzyjaciela.

I Adiutant kpt. Mierzeński odbiera całą wpływającą pocztę, sortuje ją i prezentuje ją. W tym celu prowadzi protokół liczb ogólnych i protokół liczb tajnych.

Zarejestrowane akta wydaje kpt. Mierzeński odnośnym referentom za pomocą listy odbioru. Wyjątek stanowią sprawy operacyjne i taktyczne, które należy bezzwłocznie przedkładać szefowi sztabu (ppor. Csala protokołuje i prezentuje).

Oficer ordynansowy por. Artychowski opracowuje sprawy personalne.

Intendentowi dodani są kpt. Quiquerez, potem oficer prowiantowy por. Dręgiewicz, potem oficer kasowy por. dr [Franciszek] Tomanek i ppor. Terlecki, wreszcie ppor. [Władysław] Urbanowicz, zarządca jadalni dywizji w pasażu Mikolasch ppor. dr Tomanek prowadzi kancelarię rachunkową i prowadzi wykazy stanu oprócz oddziałów podległych wprost dywizji, sztab Grupy gen. Jędrzejewskiego, szkołę podoficerską Brygady Lwowskiej i kurs gimnazjalny Brygady Lwowskiej. Oddziały podległe wprost dowództwu dywizji są pluton telefonistów, dowódca ppor. Schubert i kompania sztabowa, dowódca ppor.

[Antoni] Nowak-Przygodzki, który pełni równocześnie służbę oficera placu. Dywizjon Ułanów Lwowskich podlega wprost dywizji, ale tworzy samodzielne ciało gospodarcze. Zakres działania wszystkich innych referentów jest już oznaczony samą ich służbą. Referują o wszystkim szefowi sztabu, ten przedkłada najważniejsze sprawy dowódcy, inne zaś sam załatwia. Rozkazyienne wy-daje tylko dowództwo dywizji i to wprost do brygad i poszczególnych pułków. Codzienną sytuację i raporty poranne (wykazy stanu) przedkładają pułki jako sprawy taktyczne przez dowództwo swoich brygad (pułki podają wykazy stanu brygadam, kompaniami lub bateriami), brygady podają dowództwu dywizji stany baonów lub dywizjonów. Zjednoczone meldunki sytuacyjne podają brygady jak dotąd przepisane 3 razy dziennie. Grupa kpt. Błęszyńskiego podaje osobno dla swojego odcinka. Prawo używania Highesa przysługuje wyłącznie dowódcy dywizji, szefowi sztabu i I oficerowi sztabu. Zmieniam punkt 6. rozkazu operacyjnego dywizji L. op. 529 z tym, że kompania techniczna Brygady Lwowskiej zostaje przydzielona jako kompania techniczna 1. Pułkowi Strzelców Lwowskich.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 7

1919 maj 8, Przemyśl. – Z rozkazu nr 90 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

L. 242 – Dodatek polowy dla oficerów sztabów grup operacyjnych

W uzupełnieniu dotychczas wydanych rozkazów przyznaje się dodatek polowy unormowany dla oficerów przy formacjach bojowych (4 Mk, 6 Mk, 8 Mk), także i oficerom sztabów grup operujących.

L. kwat. 1421 – Mianowanie

Mianuję por. Ludwika Pawlikowskiego z Intendentury Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią – intendentem 4. dywizji gen. Aleksandrowicza.

Wymieniony zgłosi się bezzwłocznie w dowództwie dywizji celem objęcia funkcji.

L. kwat. 1425 – Zatwierdzenie przydziału

Zatwierdzam przydział ppor. Wacława Radziszewskiego, jako dowódcy 4. kompanii Rządowej Straży Bezpieczeństwa we Lwowie.

L. kwat. 1426 – Przydziały

1) Przydzielam por. inż. dr. Władysława Molendę z Inspekcji grobów wojennych do Oddziału Kwaterunkowego Intendentury „Wschód”.

Por. Molenda obejmie magazyny i uruchomi warsztaty reperacyjne tego oddziału.

2) Przydzielam por. lek. wet. Witolda Malinę z Komendy Miasta i Placu we Lwowie – do dowództwa brygady płk. [Mieczysława] Kulińskiego.

L. kwat. 1427 – Przeniesienia

1) Przenoszę mjr. Stefana Cieńskiego, dotychczasowego komendanta baonu zapasowego 3. pułku strzelców lwowskich, do 6. pułku ułanów.

Mjr Karol Steinbach obejmie dowództwo 3. baonu zapasowego strzelców lwowskich aż do definitywnego rozstrzygnięcia przez Ministerstwo Spraw Wojskowych w Warszawie.

2) Przenoszę jednorocznego ogniomistrza Stefana Podboraczyńskiego z 1. pułku artylerii polowej do Sądu Polowego 4. dywizji jako protokolanta.

Za zgodność

[Walerian] Mariański, mjr

[Eugeniusz] Grandowski, gen. i kwatermistrz

Oryginał

CAW, I. 304. 1.3.

Nr 8

1919 maj 8, Przemyśl. – Z dodatku do rozkazu nr 90 Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

I. Zwalnianie żołnierzy z wojska z przyczyn niezdatności fizycznej

Zwolnienie żołnierzy od służby w wojsku stałym z przyczyn niezdatności fizycznej nastąpić może jedynie w drodze superrewizji lekarskiej.

Cel superrewizji

1. Superrewizja ma na celu:

a) stwierdzenie trwałej lub czasowej niezdolności żołnierza do służby wojskowej tudzież stopnia tej niezdolności;

b) stwierdzenie odzyskanej zdolności do służby wojskowej z uwzględnieniem stopnia tej zdolności;

c) przyznanie należnego zaopatrzenia żołnierzowi w wypadkach, w których niezdolność do jego pracy zawodowej pozostaje niewątpliwie w przyczynowym związku ze służbą wojskową lub jest niewątpliwym następstwem właściwości tej służby.

a⁻

II. Zwalnianie żołnierzy z powodu reklamacji interesowanych stron w wypadku, jeżeli w czasie trwania służby wojskowej, zaszły w rodzinie żołnierza, wypadki uzasadniające dla żołnierza prawo do ulg w myśl art. 61 Tymczasowej Ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej.

W wypadku, jeżeli w czasie trwania służby wojskowej zajdą w rodzinie żołnierza wypadki, które uzasadniają prawo do ulg przewidziane w art. 61 „Tymczasowej ustawy o powszechnym obowiązku służby wojskowej”, winna zainteresowana strona wnieść do Powiatowej Komisji Uzupełnień podanie o zwolnienie żołnierza z wojska stałego, załączając dokumenty stwierdzające prawdziwość faktów przytoczonych, poświadczone przez wójta i komisarza rządowego powiatu (komisarza milicji).

a⁻⁻⁻

III. Zwolnienie żołnierzy na podstawie reklamacji ze strony instytucji publicznych

Ze względu na wielki obecnie brak wykwalifikowanych sił w administracji, urzędach państwowych i gminnych i w instytucjach użyteczności publicznej, mogą na zasadzie dekretu Naczelnika Państwa z dnia 7 grudnia 1918 r. nr 19, jednostki, których nikt na zajmowanych stanowiskach zastąpić nie może, otrzymać odroczenie służby wojskowej na rok, na skutek reklamacji wniesionej przez odnośne instytucje.

a⁻⁻⁻

IV. Zwalnianie ochotników, którzy wstąpili do wojska po dniu 27 października 1918 r., a w chwili wstąpienia nie mieli ukończonych lat 18 lub nie mając ukończonych lat 21 nie mieli pozwolenia rodziców

Ochotnicy, którzy wstąpili do wojska po dniu 27 października 1918 r., a w chwili wstąpienia nie mieli ukończonych lat 18 lub nie mając ukończonych lat 21 nie mieli pozwolenia rodziców względnie opiekunów, mają być z wojska obecnie zwolnieni.

a⁻⁻⁻

V. Zwalnianie z wojska ochotników, którzy wstąpili do wojska po 27 października 1918 r., a w chwili wstąpienia mieli ukończone lat 28

Ochotnicy, którzy wstąpili do wojska po dniu 27 października 1918 r., a w chwili wstąpienia mieli ukończone lat 28, mogą być z wojska stałego zwolnieni do rezerwy.

a⁻⁻⁻

VI. Zwalnianie ochotników uczniów szkół średnich

Ochotnicy, którzy w chwili wstąpienia do wojska byli uczniami szkół średnich, zakładów naukowych państwowych lub przez państwo uznanych, mogą w każdym wypadku otrzymać odroczenie aż do czasu przymusowego poboru rocznika do którego należą. Uczniowie roczników powołanych do służby wojskowej w drodze przymusowego poboru mogą otrzymać odroczenie na termin ustawą przewidziany.

a⁻⁻⁻

VII. Wykluczenie z wojska ochotników z przyczyn natury moralnej

Jeżeli dojdzie do wiadomości dowódcy oddziału, zakładu, instytucji itd., że służący w nim ochotnik był przed wstąpieniem w szeregi wyrokiem sądowym zasądzony na karę pozbawienia wolności, połączoną z pozbawieniem praw stanu, jest obowiązany donieść o tym bezzwłocznie do właściwej PKU, przesyłając jej równocześnie znajdujące się ewentualnie w jego posiadaniu dokumenty, doniesienia, protokoły itp.

a

Za zgodność
[Walerian] Mariański, mjr

Odpis
CAW, I. 304. 1.3.

Nr 9

1919 maj 8, Lwów. – Meldunek nr 6 referatu do walki z bolszewizmem w 39. Pułku Piechoty Strzelców Lwowskich

Wypadki połączone z zajęciem wsi na północ i północny wschód od Lwowa, wskazują wyraźnie na to, że o ile z jakiej strony wojsku naszemu rozkład i bolszewizm zagraża, to raczej od wewnątrz ze strony tych żywiołów, które z każdej sposobności korzystają, aby się obłowić, i ze strony tych, którzy będąc powołani do tępienia takich objawów, okazują się bezsilnymi lub sami w tych rabunkach uczestniczą.

Kto widział, co się na tyłach oddziałów działo, kto potem słyszał, co w mieście na ten temat opowiadano tak w kołach wojskowych, jak i cywilnych, temu musiały się bardzo poważne refleksje nasunąć pod względem: 1) karności w wojsku, 2) stosunku ludności zdobytych terytoriów do państwa polskiego, którego obywatelami mają się ich mieszkańcy stać, 3) pod względem czystości honoru żołnierza polskiego, 4) stosunków gospodarczych, żywnościowych, drożyznianych i sanitarnych w zajętych okolicach.

Ja sam widziałem, że w kilka godzin po wzięciu Dublan, Malechowa, Laszek Murowanych, Srok, fury naładowane różnymi prowiantami do miasta wracały, gdy równocześnie na odwiezienie znalezionej amunicji fury nie było.

W Laszkach spotkałem maruderów Poznańczyków strzelających do kur. Gdy ich do oddziałów przepędzałem, pokazało się, że nie wiedzieli, gdzie się

ich oddziały znajdują. W tychże Laszkach byłem świadkiem, jak kompania sztabowa brygady i oddział i oddział żandarmerii brygady strzelali do świń i kur oraz świnie i cieleta „rekwirowali”, zaś na moje przedstawienie, że tego nie wolno im robić, tłumaczyli, że „rekwirują” tylko tam, gdzie gospodarzy nie ma. Tymczasem amunicja, którą razem z jednorocznym kapralem Kazimierzem Gluzińskim znalazłem, musiała pozostać bez opieki, bo nie było kogo postawić do pilnowania jej i nie było gdzie załadować. Toteż w okamgnieniu znikła bez śladu, kiedyśmy się tylko na chwilę oddalili, aby szukać za wartą, której byśmy ją oddali.

Dowiedziałem się potem, że wszystkie rzeczy przez kompanię sztabową i żandarmerię brygady „zarekwirowane” oddane zostały do prowiantury brygady.

W tychże Laszkach spotkałem ppor. Sołtysa, rzekomo z żandarmerii, który zarekwirował jedną parę koni i furę (tyle ja widziałem). Na moje pytanie, na jakiej podstawie prawnej on to czyni, odpowiedział mi, że ma rozkaz rekwirowania i że kwituje formalnymi kwitami rekwizycyjnymi.

Ks. [Otto] Kriesten, kapelan 39. pułku piechoty strzelców lwowskich opowiadał mi, że wojska zrabowały włościanina ruskiego Iwana Kruka, który w czasie bitwy uratował od śmierci i schronił w swojej chałupie naszego ranne go żołnierza (z 3. kompanii 40. pułku piechoty strzelców lwowskich), przez co się Ukraińcom naraził.

Kapral Sikorski, kompania 1. baonu 39. pp strzelców lwowskich, opowiadał o rabunkach popełnianych przez 38. pp strzelców lwowskich.

Nadużyciami popełnionymi przez oficerów lub żołnierzy 39. pp strzelców lwowskich zajęło się już dowództwo pułku.

Ażeby zapobiec na przyszłość tego rodzaju dzikim rabunkom, uważam za wskazane: 1) pro-*praeterito*: a) zawezwać ludność, zajętych przez nasze wojska miejscowości, do zgłoszenia szkód poniesionych wskutek rabunków naszych żołnierzy, z tym że tylko takie zgłoszenia będą uwzględniane, które będą mogły być ponad wszelką wątpliwość udowodnione, zaś w przeciwnym razie zgłaszający poniesie odpowiedzialność za fałszywe zgłoszenia; b) wydać rozkaz, aby wszyscy oficerowie i żołnierze dywizji lwowskiej, którzy byli świadkami plądrowań i rabunków oraz rekwizycji wszystko podali do wiadomości dowództwa dywizji (oficerowi sądowemu), co wiedzą – z tym, że będą odpowiedzialni nie tylko za prawdziwość swoich zeznań, lecz także za ewentualne zatajenie znanych sobie szczegółów; c) przykładowe ukaranie wszystkich odpowiedzialnych za te czyny, d) restytucja – gdzie to jeszcze możliwe bądź *in natura*, bądź przez zapłatę lub wystawienie formalnych kwitów.

2. *pro futuro*: a) w razie zamierzonego pochodu naprzód pilnowanie porządku na tyłach (przeszukanie chałup za ukrytymi Ukraińcami, za bronią, amunicją, telefonami, przepędzanie względnie aresztowanie maruderów, rabujących itp. podejrzanych indywiduów) przez dostatecznie silną i zaufania godną żandarmerię, którą wcześniej z 1. linią się w ruch puszczą, b) obstawienie rogatek

patrolami oficerskimi (zaufania godnymi) w celu przeprowadzania kontroli osób i transportów przejeżdżających przez roгатki. Komendant każdego transportu powinien mieć poświadczenie od swojej przełożonej władzy. c) zastrzeżenie raz na zawsze prawa rekwizycji wojskowym urzędom gospodarczym względnie intendenturom w porozumieniu i współdziałaniu z miejscową władzą cywilną, polityczną i komendą wojsk tam załogującą; d) ustalenie etapów; e) formowanie w każdym pułku specjalnego oddziału żandarmerii z ludzi absolutnie zaufania godnych i energicznych dla pilnowania porządku na tyłach własnego pułku; f) jak najczęstsze pouczania oficerów i żołnierzy o zasadach międzynarodowego prawa wojennego, o najważniejszych jego przepisach i o skutkach wykroczeń przeciw tym przepisom. Tutaj mógłby „Uniwersytet żołnierski” oddać pewne cenne usługi.

dr [Emil] Biedrzycki, por.

Odpis
CAW, I. 341.1.101.

Nr 10
1919 maj 9, Przemyśl. – Z rozkazu nr 84
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

a

OW 179 – Zarządzenia dla ukrócenia samowolnej strzelaniny

W uzupełnieniu rozkazu nr 56 z 7 III br. OW op. 48 i nr 74 z 10 br. OW op. 111 Dowództwa „Wschód” – ze względu na to, że strzelanie z wagonów i poza frontem nie ustaje, dla osiągnięcia ostatecznego zaprzestania tych samowolnych ekscesów rozkazuje:

1. Przy transportach wszelkich zbiorowych, należy utrzymywać na przestrzeni operacyjnej pogotowie pod dowództwem jednego oficera, w sile stosownej do stanu liczebnego transportu. Żołnierze, będący w służbie tego pogotowia, otrzymują oznaczoną ilość naboju, którą ma się ewidencyjnie prowadzić i stale kontrolować.

2. Reszta żołnierzy deponuje przed zawagonowaniem całą swoją amunicję u dowódców wozów, odpowiednio jak mają być zawagonowani. Ci kontrolują dokładnie karabiny i są odpowiedzialni dowódcy transportu aż do stacji wywagowania, by z deponowanej amunicji samowolnie nie czerpano.

3. Wszelkie samowolne wykroczenia, tak co do żołnierzy będących w służbie pogotowia w wypadkach bezprzedmiotowego strzelania, jako też żołnierzy poza służbą, którzy mogą ewentualnie część naboju ukryć, mają być przez dowódców transportu natychmiast pod ich odpowiedzialnością zbadani i meldunek z doniesieniem mnie przedłożony.

4. Dowódcy eskorty i pojedynczych konwoi prowadzą również ścisłą ewidencję przydzielonej eskortie amunicji i po powrocie ze swej podróży zdają raport w miejscu wysłania.

5. Wszelkie wykroczenia należy i w tym wypadku przedkładać i będą surowo karane.

OW op. 180 – Oddziały zawiadamiają o zmianie miejsca postoju Oddział IB (ewidencyjny) Kwatermistrzostwa

Celem sprawnego funkcjonowania poczt polowych mają oddziały, zmieniające swój przydział z jednej dywizji do drugiej, względnie miejsce postoju, to ostatnie o tyle, że wskazanym byłoby także przydział do innej poczty polowej, donieść to kartą służbową do Kwatermistrzostwa „Wschód”, Oddział IB (ewidencja).

OW op. 181 – Urlopowanym żołnierzom należy odbierać broń i amunicję

Stwierdzono, że urlopowani z pola żołnierze udają się na urlopy w pełnym rynsztunku, a w czasie urlopu dopuszczają się, będąc uzbrojeni, różnych nadużyć i gwałtów. Niektórzy zatrzymują broń, a z urlopów nie wracają do swych oddziałów, lecz ukrywają się w miejscu urlopu.

Z tego powodu zakazuję najsurowiej urlopowania żołnierzy i podoficerów uzbrojonych. Udający się na urlop, mają swemu komendantowi kompanii oddać broń i amunicję, którą otrzymują z powrotem w chwili zgłoszenia się do służby po powrocie z urlopu.

Oddziały kontrolne na dworcach, w pociągach i żandarmeria, tak krajowa, jako też polowa, mają obowiązek, jadących na urlop a uzbrojonych żołnierzy zatrzymywać i odstawić do najbliższego dowództwa powiatowego, które takich żołnierzy rozbiorą, donosząc o każdym podobnym wypadku Dowództwu Wojsk Polskich „Wschód”.

OW op. 182 – Perlustracja koni Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

Komisja złożona z mjr. Bolesława Bilwina, ppor. Franciszka Machowskiego z 1. pułku artylerii polowej i ppor. lek. wet. Dominika Gregorowicza (z magazynu żywnościowego w Przemyśle), ma niezwłocznie rozpocząć perlustrację wszystkich taborów przy formacjach i oddziałach Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią w celu skonstatowania, czy w nich znajdują się konie zdolne do kawalerii lub artylerii.

Szczególne wagę należy przy tym zwracać na formacje tyłowe. Równocześnie będzie zadaniem tej komisji wyznaczenie koni potrzebujących odpoczynku, które zostaną odesłane do stacji odpoczynkowej dla koni w Radymnie.

Sprawozdania należy zdawać Kwatermistrzostwu Oddział ID po ukończeniu perlustracji każdej dywizji względnie grupy.

OW op. 183 – Nieostrożna jazda szoferów

Mimo kilkakrotnych pouczeń i zakazów miałem sposobność niejednokrotnie przekonać się o tym, że szoferzy wojskowi wciąż jeszcze nieostrożnie i z nieprzepisaną szybkością jeżdżą po miastach i miejscach zamieszkałych. Ze względu na konieczną ochronę materiału jak również na bezpieczeństwo publiczne, ponownie nakazuję ściśle stosowanie się do istniejących w tej mierze przepisów. W razie wykrycia choćby drobnego przewinienia w tym kierunku, będę winnych surowo karał.

OW op. 184 – Zapotrzebowanie sanitarne

Zdarzają się coraz częściej wypadki, iż tak lekarze i medycy pojedynczych oddziałów, jako też oddziały same zgłaszają zapotrzebowanie sanitarne i przysyłają wszelkiego rodzaju pisma służbowe, wnioski na nominację, podania o urlop wprost do referatu sanitarnego Dowództwa „Wschód” z pominięciem drogi służbowej; jest to pod każdym względem niedopuszczalne.

Ze wszelkimi sprawami sanitarnymi, należy odnosić się do Dowództwa „Wschód” w drodze służbowej za pośrednictwem odnośnych lekarzy naczelnych i szefów sanitarnych.

Nie stosujący się do przepisów regulaminu służbowego, będą pociągani do surowej odpowiedzialności.

Za zgodność
[Edmund] Kessler, ppłk

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Oryginał
CAW, I. 304. 1.3.

Nr 11

1919 maj 9, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 642 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Stanisławów i Złoczów przez nasze oddziały zajęte.
2. Przy zajęciu Złoczowa odznaczył się 38. p. strzelców lwowskich.
3. Nieprzyjaciel okupuje się gorączkowo celem utrzymania linii Żółtej Lipy.
4. Grupa operacyjna gen. [Władysława] Jędrzejewskiego ma zadanie jak najprędzej zająć Tarnopol.
5. Granica północna Dywizji Lwowskiej pozostaje ta sama; południowa granica przebiega: Dunajów – Nestiuki – Pomorzany – Kalne – Trawłoki – Pohrebce – Jezierna (włącznie).

Linia rozgraniczenia między Brygadą Lwowską i Grupą kpt. Błęszyńskiego: Zagruszka, kota 401, Chrabużna, Urłów, Ścianka, Młynowce, Kudobińce, Mszana, Bogdanówka.

6. Brygada Lwowska w łączności z prawym skrzydłem Grupy płk. Minkiewicza dojdzie dzisiaj, o ile to możliwe, do linii Monastyrzek, Trościaniec Mały, Podlipce kota 406, Kaniowa, Sławna, Machnowce, Torhów kota 412, Machnówka, Pomorzany.

Grupa kpt. Błęszyńskiego pozostaje dzisiaj we wczoraj uzyskanej linii: Nestiuki, Dunajów, Narajów Miasto.

7. W miarę posuwania się Grupy Minkiewicza osiągnie jutro Brygada Lwowska linię Perepelniki, Hukałowce, Jarosławice, Młynowce 395, Ścianka, Urłów, Chrabużna.

Grupa kpt. Błęszyńskiego przegrupuje się w ciągu dnia jutrzejszego w ten sposób, że obsadzi linię Żabień, Kalne, zatrzyma silną rezerwę za prawym skrzydłem i trzyma osobnym oddziałem ścisłą łączność z Grupą płk. Sikorskiego, która osiągnie jutro linię Narajówki, grupując swoje główne siły w kierunku na Brzeżany i obsadzając Halicz tylko słabszymi siłami.

8. W miarę dalszego postępowania Grupy płk. Minkiewicza posunie się Dywizja Lwowska dnia 31 bm. dalej na wschód (do czego nastąpi wyraźny rozkaz, przy czym Grupa kpt. [Jerzego Ferek-]Błęszyńskiego posuwać się będzie w łączności na lewo i prawo w obrębie (północna i południowa granica) jak w punkcie 5. z silną rezerwą za prawym skrzydłem.

9. Druga kompania saperów i pierwsza kompania robotnicza kwaterują dzisiaj w Lackach, odchodzą jutro do Złoczowa, gdzie mają wykonać roboty przy naprawianiu dróg i toru kolejowego. Kolumna sanitarna odejdzie 2 sekcjami do Złoczowa, jedną do Pomorzany. Szef sanitarny uruchomi jak najrychlej szpital polowy w Złoczowie.

10. Magazyn amunicyjny założy się w Złoczowie i Pomorzanych.

11. W przeciągu dnia dzisiejszego mają prowiantury pułkowe wyfasować chleb z piekarni w Złoczowie, przygotowany tam przez Intendenturę Dywizji Lwowskiej.

12. Dowództwo brygady artylerii naznaczy jednego oficera i 8 ludzi jako straż zabezpieczającą dla zdobyczy w Złoczowie. Oficer, którego nazwisko należy podać do dowództwa dywizji, założy spis wszelkich zdobyczy i będzie po uruchomieniu kolei dbał o odwóz tej zdobyczy. Wszelką w najbliższych dniach ewentualnie wziętą zdobyczą należy odsyłać do tej komendy ustanowionej przez artylerię. Miejsce postoju tej komendy zbiorowni zdobyczy, blisko dworca w Złoczowie.

13. Jeńców należy odsyłać do Komendy Placu w Złoczowie.

14. Miejsce postoju dowództwa dywizji dzisiaj Lackie (klasztor) – jutro – w razie gdyby Brygada Lwowska doszła dzisiaj do linii Monasterzysk, Trościaniec Mały, Podlipce, Sławna – w Złoczowie.

15. Kpt. Tadeusz Machalski odszedł na rozkaz NDWP do sztabu Armii gen. [Józefa] Hallera. Funkcję szefa sztabu dywizji obejmuje na rozkaz Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego por. Mally.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Za zgodność: Mally por.

Odpis
CAW, I. 341, 1. t. 93.

Nr 12
1919 maj 10, Przemyśl. – Rozkaz nr 85
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

I. Utrzymując w mocy wprowadzone już odnośnymi rozkazami Dowództwa na Galicję Wschodnią postępowanie doraźne przeciw osobom wojskowym, wprowadzam także postępowanie doraźne przeciw osobom wojskowym również na obszarze wojennym dawnej okupacji austriackiej frontu wschodniego za następujące zbrodnie:

- 1) Za zbrodnię naruszenia subordynacji przez każdy gwałtowny opór przeciw przełożonemu lub gwałtowne porwanie się na tegoż osobę.
- 2) Za zbrodnię buntu i rokoszu wojskowego.
- 3) Za zbrodnię dezercji z wyjątkiem wypadku, gdy zbieg wojskowy sam z powrotem się zgłosi.
- 4) Za zbrodnię uczestnictwa w dezercji innego.
- 5) Za zbrodnię kompletu dezercyjnego i uczestnictwa w takimże komplecie.
- 6) Za zbrodnię szpiegostwa i innych działań przeciw sile zbrojnej państwa.
- 7) Za zbrodnię niedozwolonego werbunku.
- 8) Za zbrodnię gwałtu publicznego przez złośliwe uszkodzenie wszelkiego rodzaju kolei żelaznych lub służących do ruchu na nich urządzeń i wszelkiego rodzaju przedmiotów, przez złośliwe uszkodzenie okrętów, łodzi, urządzeń wodnych, mostów, urządzeń górniczych i kopalnianych lub w ogóle przez złośliwe uszkodzenie przedmiotów wśród szczególnie niebezpiecznych okoliczności.
- 9) Za zbrodnię gwałtu publicznego przez złośliwe uszkodzenie państwowych telegrafów (telefonów) i przez wszelkie rozmyślne czynienie przeszkód w ich ruchu.

10) Za zbrodnie morderstwa, zabójstwa, podpalenia i rabunku.

11) Za zbrodnie kradzieży, jeśli szkoda zrządzona przenosi 1000 K, za zbrodnie sprzeniewierzenia i oszustwa, jeśli szkoda ze sprzeniewierzenia lub wyłudzenia wynikła przenosi 2000 K.

12) Za zbrodnie kradzieży przez żołnierzy dobra, do którego strzeżenia zostali oni przeznaczeni lub przez osoby inne za wiedzą takichże żołnierzy, bez przeszkodzenia z ich strony, o ile wartość skradzionego dobra przewyższa 100 K.

13) Za zbrodnie plądrowania, jeśli wartość splądrowanych rzeczy przenosi 100 K.

Rozkaz ten ogłosić przed frontem wszystkich oddziałów trzykrotnie w trzydniowych odstępach, z ostrzeżeniem przed popełnianiem powyższych czynów karygodnych i wyraźnym pouczeniem, że sprawca ukaranym będzie wyrokiem sądu doraźnego śmiercią przez powieszenie lub rozstrzelanie.

II. Utrzymując w mocy odnośny rozkaz Dowództwa na Galicję Wschodnią, poddający jurysdykcji Sądów Wojskowych ludność cywilną za zbrodnie wymienione w § 14. w.p.k. austr., poddają pod jurysdykcję Sądów Wojskowych za też same zbrodnie ludność cywilną również na obszarze wojennym dawnej okupacji austriackiej frontu wschodniego, a w szczególności za następujące zbrodnie:

1) Za zbrodnie niedozwolonego werbunku.

2) Za zbrodnie nakłaniania do naruszenia zaprzysiężonego wojskowego obowiązku służbowego lub dania pomocy do tegoż naruszenia.

3) Za zbrodnie szpiegostwa lub innych porozumiewań się z nieprzyjacielem, albo też jakichkolwiek działań mających na celu przyniesienie szkody sile zbrojnej Państwa Polskiego lub wojskom z nim sprzymierzonym, albo korzyści nieprzyjacielowi, dalej nakłaniania do odmówienia posłuszeństwa rozkazowi powołującemu do służby wojskowej lub wreszcie za ostrzejszą karą zagrożone zbrodnicze działania popełnione przez podobne wymienionym wyżej czyny.

Rozkaz ten ogłosić przez afiszowanie we wszystkich miejscowościach obszaru wojennego frontu wschodniego byłej Galicji Wschodniej i dawnej okupacji austriackiej, gdzie nie został on jeszcze ogłoszony i we wszystkich świeżo zajmowanych miejscowościach tegoż obszaru wojennego z wyraźną uwagą, że moc jego obowiązująca poczyna się z dniem ogłoszenia.

III. Poza czynami karygodnymi wyżej pod II wymienionymi, poddają pod jurysdykcję sądów wojskowych ludność cywilną na obszarze wojennym b. Galicji Wschodniej i okupacji austriackiej frontu wschodniego za wszelkie przestępstwa karne popełniane na terenach, na których wskutek zdarzeń wojennych czynność cywilnych sądów karnych pierwszej instancji faktycznie uległa zawieszeniu. Wojskowa ta jurysdykcja ogólna względem ludności cywilnej ustaje, skoro tylko wymienione cywilne sądy karne na odnośnym terenie podejmą swe normalne czynności.

Rozkaz ten, gdzie tego wskutek niefunkcjonowania cywilnych sądów karnych zachodzi potrzeba, ogłosić przez afiszowanie równocześnie z rozkazem pod II określonym.

IV. Celem wykonywania funkcji sędziowskich w zakresie przeciw osobom wyżej pod I, II, III naprowadzonym, odkomenderowuję z sądu polowego dywizji gen. Jędrzejewskiego we Lwowie przejściowo i czasowo przy zatrzymaniu nadal na etacie i w składzie osobowym wymienionego sądu polowego.

a) Majora Stanisława Śliwińskiego do 1. dywizji Armii gen. Hallera;

b) Majora Ludwika Göttingera do 2. dywizji Armii gen. Hallera.

Wymienieni wraz z swymi protokolantami zgłoszą się bezzwłocznie w Sztabie Głównym gen. Hallera w Lublinie.

Prawa właściwego zwierzchnika sądowego dla określonego wyżej sądownictwa w tych dywizjach względnie na terenach przez nie zajętych, nadaję najstarszemu stopniem polskiemu oficerowi w każdej z tych dywizji.

Nadto przydzielam do wydziału sądowego dowództwa Armii gen. Hallera, kapitana dr. Wacława Kalickiego z Kwatermistrzostwa Dowództwa na Galicję Wschodnią w celu współdziałania przy wykonywaniu jurysdykcji.

Kapitan dr. Kalicki zgłosi się bezzwłocznie w Sztabie Głównym Armii gen. Hallera.

Za zgodność
Heller, płk

Józef Piłsudski, Marszałek

Oryginał
CAW, I. 304. 1.3.

Nr 13
1919 maj 12, Lwów – Rozkaz operacyjny nr 347
Dowództwa Brygady Lwowskiej

Otrzymują: 38., 39., 40. p. strzelców lwowskich, IV/1. brygada artylerii, dywizjon kawalerii, pociągi pancerne „Odsiecz” i „Pionier”, baon saperów, kompania techniczna, referat amunicji i sanitarny Dywizji Lwowskiej i 36. pp (przez dywizję).

Dzień i godzina zostaną później oznaczone – przegrupowanie należy natychmiast przeprowadzić.

1. Sytuacja nieprzyjacielska wedle dyspozycji ustnych.

2. Większe siły własne uderzą dnia „A” o godz. „A” z linii Rawa Ruska – Bełż – Sokal w kierunku południowo-wschodnim i usiłować będą dotrzeć prawym swym skrzydłem w obszar na północ od Kulikowa.

3. Zadanie Brygady Lwowskiej. Zajęcie i ubezpieczenie linii Zarudce – Kościejów – Kulików, odpowiednie połączenie z dotychczasową linią obronną na północnym własnym odcinku i wyszukanie, a później stałe utrzymanie bezpośredniego kontaktu z Grupą gen. Odry (wojska gen. Hallera).

4. Stożące mi do dyspozycji siły grupują następująco:

A) Mjr Łodziński ugrupuje artylerię w myśl wydanych ustnych dyspozycji tak, by teren Zarudca, Kościejowa, Kulikowa po Stroniatyn mógł być wzięty w ogień.

B) Cały 1. pp strzelców lwowskich, dywizjon kawalerii, pociąg pancerny „Pionier” i dwa plutony średnich granatników pod dowództwem mjr. [Stefana] Cieńskiego jako grupa pierwsza.

C) 3. pp strzelców lwowskich, baon saperów, pluton granatników i ewentualnie auto pancerne pod dowództwem ppłk. [Karola] Kraussa jako grupa druga.

D) Miejsce zbiórki dla grupy pierwszej Leśniczówka przy młynie Buchmanna, dla grupy drugiej Zawadów.

Pociąg pancerny „Pionier” zamelduje się w grupie pierwszej o godz. „B”, gdzie otrzyma dalsze rozkazy od mjr. Cieńskiego.

5. Atak. Bezpośrednio po przygotowaniu artylerii na Zarudce i okopy nieprzyjacielskie na Zagumniu, które trwać będzie od godz. „C” do godz. „D”, uderzy grupa pierwsza od zachodu i południowego zachodu na Zarudce i okopy na Zagumniu. Przy tym wspomaga ją grupa druga z kierunku Zaskowa na północ i pociąg pancerny.

Po obsadzeniu i odpowiednim ubezpieczeniu linii zdobytej na północ uderzy dalej grupa pierwsza, wspomagana artylerią, na Kościejów, grupa druga, w stałej łączności z powyższą, na Doroszków Wielki i Mały od zachodu i ewentualnie przy poparciu auta pancernego od południa. Po czym reszta obu grup zdobędzie Kulików. Jako spełnienie zadania uważać należy połączenie frontu nowego z dotychczasowym w linii wschodniej lizyery Kulikowa i Doroszkowa Małego. Będzie czas po temu i słaby opór nieprzyjacielski można wyrównać na linię Kulików – Koszelów lub jako najdalsza zachodnia granica posunięcia linia Nadycze, Nowe Sioło, Stroniatyn. Linia rozgraniczenia między obu grupami w czasie akcji: linia dworzec kolejowy Zasków, krzyż 269.

6. Obsada i ubezpieczenie zdobytych linii

Grupa pierwsza: Od Qu na zachód od Zarudca po bagna przy D.M. w Kulikowie włącznie, grupa druga stąd na południe aż do dzisiejszej linii. 36. pp przesunie swoje placówki równocześnie z lewym skrzydłem mjr. Cieńskiego od młyna Buchmanna po Qu na zachód od Zarudca włącznie. W razie zajęcia Koszelowa przez grupę drugą, obsadzi 2. p. strzelców lwowskich Dębina, w razie zajęcia Stroniatyna, Sieciechów i bagno na północ po Stroniatyn włącznie.

7. **Cały front dzisiejszy** 2 p. strzelców lwowskich winien być utrzymany w spokoju. Do dyspozycji ppłk. [Ryszarda] Hausnera zostawiam aż do odwołania pociąg pancerny „Odsiecz”, który oczekiwać będzie jego rozkazów na dworcu Podzamcze od dziś godz. 9.00 wieczorem.

8. **Stanowisko dowództwa brygady** kota 330 (gdzie zostanie stała składnica meldunkowa), po czym Grzęda, wreszcie gościniec Kulikowski. Na kocie 330 dołączy dowództwo artylerii.

9. Mjr [Tadeusz] Łodziński wyznaczy ponadto dla obu grup oficerskie patrole łącznikowe, które muszą utrzymać łączność telefoniczną grup piechoty z artylerią.

10. **Z dyonu kawalerii** przeznaczy mjr Cieński czterech jeźdźców łącznikowych dla grupy drugiej, sześciu dla dowództwa brygady. Ci ostatni oczekują na wschodnim krańcu Zawadowa dalszych rozkazów brygady.

11. **Rezerwa brygady:** Szkoła podoficerska i cały kurs gimnazjalny. Miejsce zbiórki wschodni kraniec Zawadowa dnia „E” godz. „E”.

12. **Grupy** wydadzą, o ile możliwości przed wyruszeniem z miejsca, obiad i wezmą ponadto 2 porcje żelazne.

13. **Amunicję** uzupełnią oddziały same. Brygada dostawi małą rezerwę do Doroszowa i dworca w Zawadowie.

14. **Chirurgiczne punkty opatrunkowe** w Grzybowicach Wielkich i dwór w Zawadowie. Do tych miejsc odsyłają rannych własnymi środkami, dalsze odtransportowanie zarządzi szef sanitarny.

15. **Jeńców odstawić** do dworu w Zawadowie i Grzędzie. Tam zbierają ich patrole żandarmerii i odstawiają do stacji zbornej przy ul. Kaźmierzowskiej, gdzie nastąpi przesłuchanie. Eskorty ze stanu bojowego wracają natychmiast po oddaniu jeńców żandarmerii do linii bojowej.

16. **Żandarmeria ustawi dwa kordony**, jeden za grupą pierwszą wzdłuż kolei koło Zawadowa, drugi przy gościńcu Grzybowice – Grzęda.

17. **Dla orientacji lotników** wyznacza własna piechota swe linie przez wyścielanie gazetami znaków w kształcie litery T.

18. **Po zajęciu wyznaczonych linii** ubezpieczyć je technicznie natychmiast przez wykopanie odpowiednich redut. Grupy użyją do tego oddziały techniczne własne i przydzielone i ściągną energicznie do robót ludność miejscową.

19. **Łączność telefoniczna oddziałów** musi być bezzwłocznie po zajęciu linii zbudowana. Do szukania łączności z Grupą [Dominique] Odry użyje mjr Cieński kawalerii, którą ewentualnie wzmocni silniejszymi patrolami oficerskimi.

Czesław Mączyński, ppłk bryg

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Dowództwo Brygady Lwowskiej

Atak rozpoczyna się 14 maja 1919 o godz. 3.30 przed południem. (Punkt 1. „A”).

Przygotowanie artyleryjskie o godz. 3.30 do 3.50.

Pociąg pancerny „Pionier” o godz. 1.00 w punkcie zbornym grupy I.

Czesław Mączyński, ppłk bryg

Za zgodność:

dr Albin Garbień, por.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 14

1919 maj 13, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 610 Dowództwa Dywizji Lwowskiej w sprawie organizacji oddziałów Wojska Polskiego na frontach Galicyjskim i Wołyńskim

Przedkłada się dowództwu Armii gen. Hallera, dowództwu korpusu gen. Iwaszkiewicza, Grupie Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

Otrzymują: dowództwo Brygady Lwowskiej, 38., 39., 40. p. strzelców lwowskich i Grupa ppłk. Tarwida, Grupa kpt. Błęszyńskiego, Brygada Artylerii Lwowskiej, 4. i 5. p. artylerii polowej, 4. p. artylerii ciężkiej, Grupa artylerii mjr. Leme, sztab Dywizji Lwowskiej, 1 egz. ad circ landum w streszczeniu dywizjon Ułanów Lwowskich, pociągi pancerne „Pionier” i „Odsiecz”, baon saperów, pluton telefonistów i kompania sztabowa.

1. Gen. Haller obejmuje z dniem 10 maja główne dowództwo nad wszystkimi siłami na frontach galicyjskim i wołyńskim.

2. Płk bryg. Strzelecki obejmuje dowództwo nad Dywizją Lwowską i dawną Grupą gen. [Franciszka] Kraliczka i podlega wprost dowództwu Armii gen. Hallera.

3. Wiadomości o nieprzyjacielu

A) Armia gen. [Mychajła Omelianowicza-] Pawlenki liczy około 60 000 ludzi, kwatera główna w Chodorowie. W skład tej armii wchodzi:

Grupy gen. [Hrycia] Kossaka – 20 000 ludzi, główna kwatera w Stryju.

Grupa płk. Tarnawskiego – 10 000 ludzi, główna kwatera w Bóbrce.

Grupa mjr. Mykietki – 23 000 ludzi, główna kwatera w Kamionce.

Baon o liczebności 500 ludzi przy brygadach mjr.:

Mjr. [Jana] Bisanza, główna kwatera Szczercz 6 baonów.

Mjr. Tinkla, główna kwatera Dawidów 5 baonów.

Mjr. [Stepana] Szuchewicza, główna kwatera Kurowice 10 baonów.

Baon o liczebności 900 ludzi:

Brygada rtm. [Andrieja] Dołudy, główna kwatera Żółkiew – 9 baonów

Brygada kpt. Klee, główna kwatera Chany – 9 baonów

Brygada rtm. Szaszkwicza, główna kwatera Mosty Wielkie – 14 baonów.

B) Armia gen. Oseckiego w sile mniej więcej 30 000 ludzi na froncie z Bugu do Rożyszcza i Rożyszcze – Prypeć.

C) Rezerwy – w miejscach postoju byłych kadr austriackich, tj. pułki piechoty w Stanisławowie, Kołomyi, Brzeżanach, Samborze, Złoczowie, Czortkowie i Stryju, 4 p. ułanów w Żółkwi, 9. p. drag. w Brodach i 2 pułki artylerii polowej w Stanisławowie.

I) Armia Oseckiego jest świeżo zreorganizowana (zachodzi pytanie, czy organizacja ta została dokonana w celu ofensywy, czy też defensywy) przeciw Polakom czy też przeciw bolszewikom. Ci ostatni odepchnęli Ukraińców z Oleśka na Sarny w północnym odcinku frontu, a z Szepetówki na Ostróg i Podwołoczyska na południowym skraju frontu.

Sformowano 6 dywizji różnej liczebności od 5 000 do 6 000 piechoty, 2 brygady artylerii i jazdy.

Stan moralny tej armii Oseckiego jest bardzo niski. Jedynie pułki kozaków galicyjskich mogą być uważane za mające pewną wartość. Skład żołnierzy nie lepszy. Wielu z nich rekrutuje się z dawnych żołnierzy. O patriotyzmie u nich mowy nie ma i większość służy dlatego, by nie umrzeć z głodu.

Cała uwaga Ukraińców skierowana jest na front bolszewicki, na który posyłają najlepsze oddziały.

II. Armia Pawlenki przedłuża na południe dywizję Oseckiego. Ona osłania galicyjski front od Sokala do Lipska.

Liczebność wojsk, zajmujących linię, nie odpowiada ani rozciągłości frontu, ani zamiarowi poważnej defensywy, a tym bardziej ofensywy. Centrum oporu o większej liczebności i systemu fortyfikacji (4 linie okopów z drutami kolczastymi) zorganizowano tylko w kieszeni Lwów – Hawauruka. Ale i ta okolica nie została obrona na punkt dla ofensywy, o czym świadczy, że nieprzyjaciel w tych dniach był zmuszony ewakuować ją dla zreorganizowania się poza systemem okopów na nowej linii Dobrosin – Glińsko.

Odwrót nieprzyjaciela zatrzymałby się prawdopodobnie na pierwszej linii Włodzimierz Wołyński, Sokal, Kamionka, Bug i Złoczów, tj. na linii Bugu.

Jeńcy zeznali, że Ukraińcy liczą też na cofnięcie się za Bug i przygotowują się do tego gorączkowo. Nieprzyjaciel fortyfikuje więc także linię Turynka, kota 215, Chlewczany, jak też linię Bugu.

Z Żółkwi ewakuowano wszystkie magazyny i zakłady wojskowe.

Amunicja. Dawniejsze zapasy są na wyczerpaniu, dowóz z Węgier wstrzymany na razie.

4. Akcja własna. Główne siły armii gen. Hallera uderzą jutro dnia 14 bm. o godz. 3.30 rano w kierunku Sokal – Kamionka Strumiłowa – Krasne. Prawe skrzydło tej grupy tworzyć będzie Grupa „Bug” pod dowództwem płk. Minkiewicza w kierunku na Żółkiew.

5. Akcja Dywizji Lwowskiej – do zajęcia linii Żydatycze, Sieciechów, Koszelów, Kościejów, Zarudce. Akcję tę wykona Brygada Lwowska pod dowództwem płk. Mączyńskiego. Jeżeli po zajęciu tej linii zabezpieczenia się (...) na prawo i na lewo okaże się, że nieprzyjaciel nie stawia silnego oporu, to należy wysunąć się do linii Nowe Sioło, Stroniatyn, Podliski Małe, ostatecznie nawet do linii Hrebence, Udnów, Wisłoboki, Zapytów.

Dla przeprowadzenia tej akcji przegrupuje się Dywizja Lwowska w ten sposób, by wyciągnąć 38. pp strzelców lwowskich z frontu. W tym celu oddaje pod rozkazy ppłk. Mączyńskiego rezerwę Grupy kpt. Błeszyńskiego.

Brygada Artylerii Lwowskiej przegrupuje swoje baterie tak, by mogła bez zmiany pozycji ostrzeliwać Kulików. Do tego użyje mjr Łodziński wszystkie działa, które zdoła dowieźć na pozycje, by osiągnąć możliwy jak najrychlejszy ogień, należy osłabić wschodni front.

Ppłk Mączyński z 38. pp strzelców lwowskich wolnymi oddziałami 40. pp strzelców lwowskich rozpocznie atak o 3.30 rano przez Zasków na Kulików.

Szkic działania artylerii zostanie wydany osobno jako załącznik do rozkazu. Gen. Haller spodziewa się, że Kulików dostanie się bezwarunkowo w ciągu dnia 14 bm. w nasze ręce.

6. Grupa płk. Tarwida ma za zadanie utrzymania swym prawym skrzydłem łączności z atakującymi oddziałami Brygady Lwowskiej, których lewe skrzydło posuwać się będzie wzdłuż linii Buchmanna M. i J.H. na zachód od wsi Zarudce. Lewym swoim skrzydłem zaś bierze udział w ataku płk. Minkiewicza o 3.30 rano, mając za główne zadanie bezwarunkowo utrzymać łączność z prawym skrzydłem Grupy „Bug”. (Osiągnięcie porozumienia z płk. Minkiewiczem, Hughesem w ciągu dnia dzisiejszego jest niemożliwe.)

W miarę wycofania się nieprzyjaciela postępuje Grupa ppłk. Tarwida naprzód, trzymając się ustawicznie tylnej straży nieprzyjaciela. Punkt ciężkości Żółkiew. Po zajęciu miasta ściągnie ppłk Tarwid wszystkie swoje oddziały w mieście i utworzy rezerwę dywizji lwowskiej.

7. Dla orientacji lotników wyznacza piechota swoje linie wyścielaniem gazetami kwadratowych znaków. Właśni [swoi] lotnicy bombardują Czerwony Kamień i trzymają go stale pod ogniem.

8. Na czas akcji podporządkuje się Brygadzie Lwowskiej pociągi pancerne „Pionier” i „Odsiecz”.

9. Po zajęciu Kulikowa założy referent broni dywizji skład amunicji w Doroszowie.

10. Oficer łączności przedłuży jak najrychlej połączenie telefoniczne z Grzędą wzdłuż gościńca do Kulikowa. Oficer łączności dywizji założy składnice meldunkowe w Kulikowie i Doroszowie, dokąd należy kierować wszystkie meldunki.

11. Służba sanitarna: a) pociąg szpitalny Czołówka nr 6 zostaje o godz. 5.00 rano 14.5., dyrygowany na dworzec Brzuchowice, gdzie urządza się stacja opatrunkowa; b) w Grzybowicach o godz. 4.00 rano dnia 14.5. bm. urządza kolumna sanitarna stację opatrunkową (2 auta, 2 wozy i odpowiedni personel sanitarny); c) ranni z terenu walki pod Rokitną, Zawadowem, Zborowem i Zaszkwem mają być wozami lekarzy pułkowych odsyłani na stację Brzuchowice do Czołówki nr 6; d) ranni z terenu pod Grzędą, Doroszowem, Kulikowem i Koszelowem mają być również wozami lekarzy pułkowych odsyłani do Grzybowic do stacji opatrunkowej kolumny sanitarnej; e) rannych ppłk. Tarwida należy odsyłać do Janowa, gdzie należy urządzić we własnym zakresie stację opatrunkową.

12. Jeńców wziętych do niewoli odstawić do Doroszowa. Tam zbierają ich patrole żandarmerii i odstawiają do stacji zbernej przy ul. Kaźmierzowskiej, gdzie nastąpi ich przesłuchanie. Eskorty stanu bojowego wracają natychmiast do linii bojowej. Grupa ppłk. Tarwida bierze jeńców ze sobą do Żółkwi, skąd odeśle ich podobnym transportem gościńcem do Lwowa.

13. Czas obowiązujący w armii gen. Hallera od godz. 1.00 do godz. 24.00.

14. Dyon ułanów lwowskich wydziela 6 jeźdźców łącznikowych do dowództwa dywizji (zameldują się o godz. 4.00 rano). Resztę dywizjonu oddaje pod rozkazy ppłk. Mączyńskiego dla utrzymania łączności.

Zygmunt Strzelecki, płk bryg.

Za zgodność:

[Tadeusz] Machalski, kpt.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 15

**1919 maj 14, Przemyśl. – Z rozkazu nr 86
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią**

OW op. 187 – VII Turnus kursu kulomiotów

Z dniem 16 maja zostanie zamknięty VI turnus kulomiotów w Przemyślu, a oficerowie i żołnierze odchodzą do swych oddziałów.

Dnia 22 maja rozpocznie się VII turnus kursu kulomiotów dla oficerów i żołnierzy 3. i 4. Dywizji Piechoty Legionów.

Na kurs ten wyśle z 3. i 4. dywizji piechoty każdy baon pułku lub samoistny baon sześciu ludzi, poszczególny zaś pułk względnie samoistny baon – jednego oficera.

Formacje jazdy i artylerii wyślą frekwentantów w miarę własnego zapotrzebowania.

Leży we własnym interesie każdej z wymienionych formacji przydzielać frekwentantów pojętnych, umiejących pisać i odpowiednio fizycznie uzdolnionych. Ludzie nie odpowiadający tym wymogom zostaną odesłani z powrotem.

Oficerowie pozostają w stanie swych dotychczasowych oddziałów celem zachowania poborów.

Dokumenty osobiste żołnierzy muszą być bezwarunkowo przeniesione: karta zaprowiantowania, kwarta ewidencyjna, lista mundurowa i lista kar.

Frekwentanci muszą być zaopatrzeni w zupełne i dobre umundurowanie i uzbrojenie (karabiny ręczne i łopatki) i mają się zgłosić niechybnie dnia 21 maja br. w dowództwie kulomiotów Przemyśl, Strzelnica Zasanie.

Wykonanie tego rozkazu meldują pułki (samoistne baony) kartą służbową Dowództwu Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią „Inspektorat wyszkolenia” Przemyśl, ul. Koszarowa 7, najpóźniej do dnia 24 maja.

Wszystkie oddziały mające na VI turnusie frekwentantów, otrzymują listy kwalifikacyjne tak oficerów, jak i żołnierzy.

OW op. 188 – Przymusowe lądowanie własnych lotników

W razie gdy własny lotnik zmuszony jest do lądowania między naszymi i ukraińskimi liniami, to oddział wojskowy znajdujący się w pobliżu tego miejsca ma pospieszyć lotnikowi z pomocą.

Wobec teraźniejszego ukształtowania frontu, obustronne pozycje są czasami dość znacznie oddalone i nie noszą charakteru jednolitej linii okopów, tak że odpowiednia i na czas poprowadzona pomoc może uratować lotnika, a czasami nawet i aparat lotniczy.

a

OW op. 191 – Organizacja Drużyn Bartoszkowych

W najbliższym czasie ma nastąpić organizacja Drużyn Bartoszkowych wśród polskiej ludności włościańskiej w Galicji Środkowej i Wschodniej.

W myśl uchwał trójdzielnicowego zjazdu delegatów włościan i powstałej komisji w sprawie obrony granic dnia 15, 16 i 17 stycznia 1919 r. w Warszawie powziętych, z oznajmieniem Naczelnemu Dowództwu Wojsk Polskich.

Cel organizacji

1. „Drużyny Bartoszkowe tworzą samoobronę oraz pewnego rodzaju rezerwy pomocnicze dla odpierania nagłych rabunków, napałów band zbrojnych wkraczających z zewnątrz.

2. Utrzymują zgodę, ład i spokój w kraju, nie dopuszczają do anarchii, popierają tworzenie silnej armii i skarbu.

3. Drużyny prowadzą ćwiczenia wojskowe dla swych członków, pod kierownictwem instruktorów wojskowych; urządzają odczyty, pogadanki itp., przez co zbroją i podnoszą siły ducha i czyny narodu”.

Plan i zadania organizacji

1) Lud wiejski zgromadzony w obecności wójta lub sołtysa, nie mniej 25 ludzi, organizuje oddział kosynierów i w tym celu wybiera przewodnika i dwóch zastępców, umiejących władać karabinem, którzy dla ćwiczeń mogą mieć karabiny.

2) Po zorganizowaniu powiatu przodownicy spośród siebie wybiorą przewodnika i czterech zastępców powiatowych, a po zorganizowaniu kilku powiatów, wybiorą zarząd okręgowy. Czas i miejsce ćwiczeń oznacza instruktor powiatowy albo przodownik.

3) Do organizacji należeć mogą wszyscy od 18 roku życia, którzy nie są pozbawieni zaufania w gromadzie i praw. Po zorganizowaniu się należy zameldować miejscowej władzy wojskowej przez Urząd Gminny.

Każdy oddział Drużyny Bartoszewej obowiązany jest:

a) Zorganizować natychmiast sąsiednią wieś czy gminę, tj. oddział drugi, a drugi organizuje trzeci i tak dalej przekazując hasło, by jak najprędzej organizacja objęła szerokie warstwy ludu w całym kraju, a w szczególności wokoło granic Rzeczypospolitej.

b) Ćwiczyć oddział nie mniej dwa razy w tygodniu.

c) Nie dopuszczać do rabunku mienia własnego i narodowego.

d) O ile możliwości utrzymywać przyjazne stosunki z miejscowymi Rusinami.

W wypadkach groźnych, nieprzewidzianych, oddziały zwracają się do władz wojskowych i cywilnych.

Ze względu na wysoce patriotyczny cel tej bezpartyjnej organizacji, która przyczynić się może znakomicie do wzmożenia uświadczenia narodowego i państwowego wśród włościanstwa polskiego, polecam wszystkim komendom wojskowym, aby udzielały jak najdalej idącego życzliwego poparcia.

a

L op. 252 – Przydziały

Przydzielam:

Mjr. lek. dr. Aleksandra Domaszewicza, jako szefa sanitarnego Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego;

Kpt. lek. dr. Adama Elektorowicza, jako higienistę do Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego;

Por. lek. dr. Włodzimierza Dobiję, jako higienistę do 4. dywizji piechoty;

Por. lek. dr. Włodzimierza Koskowskiego, jako higienistę do 3. Dywizji Piechoty Legionów;

Rtm. Karola Nachodskiego, do 4. dywizji piechoty jako referenta taborowego;

Por. Aleksandra Geringera, z 3. pułku strzelców lwowskich do żandarmerii polowej Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią;

Ppor. Kazimierza Schleyera z Komendy Miasta i Placu we Lwowie do 4. dywizji piechoty jako dowódcę placu.

Poruczników: Jana Ogińskiego i Kwiatkowskiego oraz ppor. Józefa Hnatyńskiego do Żandarmerii Polowej Armii „Wschód”, pełniących już tam służbę.

Jedn. sierż. rach. Józefa Szczepanika, z oddziału rtm. Bogusza, w charakterze zastępcy oficera kasowego – do komisji kasowej 2. baonu 22. pułku piechoty.

Szereg. Stanisława Pycia, z kompanii sztabowej do 11. pułku artylerii polowej.

L. op. 253 – Przydziały

Przydzielam kolumnę epidemiczną nr 2 (komendant ppor. sanit. Stanisław Telechowski) do Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

Kolumnę epidemiczną nr 3 (komendant pchor. sanit. Karol Różycki) do 4. dywizji piechoty.

Kolumnę epidemiczną nr 8 (komendant aptek Kazimierz Szpon) do 3. Dywizji Piechoty Legionów.

L. op. 254 – Przeniesienia

Przenoszę Wiktora Leszańczuka z 4. pułku artylerii polowej do Komendy Miasta i Placu we Lwowie (biuro sanitarno-weterynaryjne).

[Edmund] Kessler, ppłk

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Oryginał

CAW, I. 304. 1.3.

Nr 16

1919 maj 14, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 620

Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego

1. Uzyskaną dzisiaj linię Sieciechów – Nowe Sioło – Kulików – należy utrzymać nie wysuwając się dalej na wschód. Wszystkie siły wyteńczyć, ażeby osiągnąć połączenie z Grupą ppłk. Tarwida przez Czerwony Kamień.

2. Od Grupy ppłk. Tarwida brak wszelkich wiadomości.

3. Grupa „Bug” (płk. Minkiewicza) osiągnęła w południe Horajec na północny zachód od Dobrosina, następnie Przystań przy drodze od Rawy Ruskiej na Mosty Wielkie.

4. Z 2. dywizji również brak bliższych wiadomości.

5. Po wyjaśnieniu sytuacji na lewym skrzydle linii, otrzyma Grupa „Bug” i Dywizja Lwowska rozkaz dalszego ataku na Żółkiew w ciągu dnia jutrzejszego. Rozkazy zostaną jeszcze wydane.

Zygmunt Strzelecki, płk. bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 17
1919 maj 14, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 378
Dowództwa Brygady Lwowskiej

W myśl rozkazu operacyjnego Dywizji Lwowskiej L. 620 z dnia 14 maja br. godz. 18.00, należy przy pomocy przydzielonej kawalerii i patroli oficerskich wyteżyć wszystkie siły, ażeby osiągnąć połączenie z Grupą ppłk. [Władysława] Tarwida przez Czerwony Kamień.

39 p. strzelców lwowskich ugrupuje się w ten sposób, aby mógł w każdej chwili zająć szerszy aniżeli dotychczas odcinek frontu.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:

[Stefan] Mękarcki, ppor.

Uwaga: Jutro prawdopodobnie dalszy ciąg ataku.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 18
1919 maj 14, Kulparków. – Rozkaz dzienny nr 42
Dowództwa Grupy Wielkopolskiej płk. Daniela Konarzewskiego

I. Główne Dowództwo: Główne dowództwo nad wojskami operującymi przeciw Ukraińcom objął gen. [Józef] Haller.

Zadanie Wojsk Polskich jest: Rozbić siły ukraińskie i zabezpieczyć bezpośrednio łączność z Rumunią.

II. Nieprzyjaciel: Nieprzyjaciel utrzymuje swoje linie ostatnim wysiłkiem.

III. Korpus gen. Iwaszkiewicza operować będzie na południowy zachód od linii Lubaczów – Jaworów – Lwów – Chodorów (włącznie), prowadząc uderzenie z rejonu Chyrów – Mościska w kierunku Stary Sambor – Sambor.

IV. Lewe skrzydło korpusu gen. Iwaszkiewicza stanowi Grupa gen. Jędrzejewskiego, w której skład wchodzi:

a) Grupa płk. Sikorskiego, b) Grupa płk. [Daniela] Konarzewskiego, Grupa płk. Konarzewskiego składa się:

a) z Grupy ppłk. [Józefa] Beckera,

b) z Grupy ppłk. Obraczaya,

c) z Grupy Wielkopolskiej.

Owładnięcie mostami na Dniestrze i Stowiażu w Koniuszkach Siemianowskich i Chłopczycach w celu odcięcia odwrotu cofającemu się nieprzyjacielowi i trzymając na prawym skrzydle łączność z 4. dywizją, która atakuje równocześnie.

VII. Linia rozgraniczenia: między 4. dywizją a Grupą gen. Jędrzejewskiego:

Stacja Chorośnica tryg. 294, Góra Graniczna na 10 km na południe od Mościsk, tryg. 300 Kościowa (15 km na północ od Sambora), tryg. 257 na północ od Babina kota 271 (10 km na wschód od Babina).

1). Grupa płk. Beckera:

jeden baon – 15. pp

jeden baon – 21. pp

jeden baon – 23. pp

3 baterie

razem: 3 baony i 3 baterie.

Wobec tego rozkazuję: utrzymując ścisłą łączność na prawym skrzydle z 4. dywizją, na lewym z płk. Obraczayem, wspomaga tego przy wzięciu Putiatycz i postępuje dwoma kolumnami w ogólnym kierunku: prawą na Dmytrowice – Mikłowice – Koniuszki Siemianowskie; lewą na Miczyce – Chłopczyce z zadaniem jak najspiesznieszego zawładnięcia mostami w Koniuszkach i Chłopczycach.

2). Grupa płk. Obraczaya

I i II 10. pp

2 baterie

razem: 2 baony i 2 baterie.

Utrzymuje łączność na prawym skrzydle z Grupą płk. Beckera, na lewym z Grupą Wielkopolską i postępuje dwoma kolumnami w kierunku: prawa z Dobrzań na Putiatycze – Jatwięgi ku Wistowicom, lewa przez Henrykówkę – Szołominice – Dubaniowice – z Dubaniowic skręca na Hoszany i po przejściu Grupy Wielkopolskiej zajmuje Koropusz i Chiszewice i wchodzi w łączność z Grupą płk. Sikorskiego.

Prawoskrzydłowa kolumna będzie w ataku na Putiatycze wspierana przez lewą kolumnę płk. Beckera.

3) Grupa Wielkopolska:

1. Pułk Strzelców Wielkopolskich

3 baony

1 Dywizjon Artylerii Wielkopolskiej

4 baterie

1 kompania saperów,

razem: 3 baony, 1 kompania i 4 baterie.

Przed rozpoczęciem akcji zajmuje następujące stanowiska:

a) jeden baon po przybyciu do Gródka, odchodzi do Dolinian,

b) jeden baon luzuje oddziały płk. Sikorskiego od koty 294 do Czerlan włącznie,

c) jeden baon odchodzi z Gródka do Przedmieścia Czerlańskiego,

d) kompania saperów otrzymuje rozkaz od Dowództwa l. pp strz. wlkp.

Grupa Wielkopolska prowadzi ofensywę trzema kolumnami:

a) prawą w kierunku Dolinian – Hodowisznia – Hoszany, gdzie oczekuje dalszych rozkazów,

b) środkowa zajmuje Buszczyne – Uherce i Dawidowice, po czym kieruje się na Rudki, zabezpieczając się na lewym skrzydle,

c) lewa: postępuje aż do uzyskania łączności z dywizją płk. Sikorskiego.

[W oryginale brak punktu VIII]

IX. Artyleria: Jedna lekka bateria postępuje z kolumną środkową, bateria 15 cm z kolumną lewą.

Baterie rozpoczynają ogień o 3.55 rano i utrzymują do 4.10 rano.

X. Linia rozgraniczenia: Linia rozgraniczenia z dywizją płk. Sikorskiego:

Zachodni koniec Czerlan, zachodni koniec Zaszkowic, kota 290, 293, zachodni koniec Tuligłów i Susmowa.

XI. Ja będę za środkową kolumną Grupy Wielkopolskiej, potem na szosie Żłota Góra – Rudki – Stawiaż.

XII. Łączność: Ja będę połączony telefonicznie z centralą w Gródku. Ppłk. Becker będzie utrzymywał łączność z centralą w Sądowej Wiszni, płk. Obraczay z centralą w Rodatyczach. Ppłk Becker i płk Obraczay zameldują mi miejsca, gdzie się będą podczas akcji znajdować.

Każda kolumna wyśle do dowództwa sąsiednich kolumn po kilku inteligentnych żołnierzy łącznikowych.

Dywizjon Artylerii Wielkopolskiej odkomenderuje 8 konnych, jako łącznikowych do dowództwa grupy.

Terminowe meldunki telefoniczne co godzinę. Meldunki przez gońców i jeźdźców według możliwości.

W razie posunięcia się dowództwa grupy naprzód, będą zostawione posterunki przy kocie 285 na południowy zachód od Zawidowic, przy W.H. przy skrzyżowaniu szosy i drogi do Hoszan i w Rudkach przy Kościele. Do powyższych posterunków należy kierować meldujących.

XIII. Punkty opatrunkowe. W Gródku Jagiellońskim na rozporządzenie Dowództwa Grupy Wielkopolskiej i w Sądowej Wiszni na rozporządzenie ppłk. Beckera.

XIV. Tabory: I i II rzutu według wskazówek dowódców poszczególnych grup.

XV. Linie zajęte oznacza piechota dla naszych lotników przez przyczepianie na plecach chustek lub gazet.

XVI. Termin i czas: Akcja postanowiona na dzień 15 maja, piechota rozpoczyna atak o godz. 4.00 przed południem.

Za zgodność:
Hulewicz, por.

Daniel Konarzewski, płk

Dodatek do rozkazu operacyjnego nr 7

I. Wydanie amunicji: Grupy mają natychmiast wydać zarządzenia, by wszystkie im podległe oddziały kierowały w drodze służbowej swe zapotrzebowania do referenta uzbrojenia Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego, a nie do Kwatermistrzostwa.

Referenci uzbrojenia grup mają codziennie do godz. 1.00 po południu raportować przez łączników stan amunicji do referenta uzbrojenia Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego, w razie większego zużycia – natychmiast. Celem zapotrzebowania grupy operacyjnej została sformowana czołówka amunicyjna (Lwowska), której komendę obejmie por. Dobrzański, na razie skierowaną do Gródka Jagiellońskiego, dokąd mają być odesłane kolumny celem pobrania amunicji. Zmianę postoiu czołówki oznacza referent uzbrojenia Grupy gen. Jędrzejewskiego. Zasadą jest, by z czołówki wyładowano każdym razem tylko tyle amunicji, ile kolumna może ze sobą zabrać.

II. Przesyłanie raportów amunicji: Przypomina się o punktualne przesyłanie wykazów taktycznych stanu broni i amunicji, jak też raportów broni i amunicji, organizacyjno-ewidencyjnych do L. 287/IIa.

III. Przewożenie amunicji: Grupa artylerii kapitana [Karola] Battaglii ma przeprowadzić przewiezienie (9,75 cm) nieużytecznej dla niej amunicji do czołówki. Pozostawiona na dawnych stanowiskach baterii amunicja ma być przeprowadzona na stanowiska stacji bateryjnej.

Za zgodność:
Hulewicz, porucznik

Daniel Konarzewski, płk

Odpis
CAW,1.170.1,110.

1919 maj 15, Kwatera Główna. – Rozkaz nr 35 gen. Józefa Hallera

I. Objechawszy front częściowo przekonałem się o dzielnym duchu żołnierza i wierzę w jego patriotyzm szczery i gotowość zupełną.

Żołnierze!

Znakomicie dotychczas walczyliście i utrzymywaliście pozycje, teraz należy odepchnąć nieprzyjaciela, aby już nigdy nie mógł zagrażać Polsce.

Żołnierz Polski, który ma być odważny w boju i bezwzględny wobec nieprzyjaciela, zwalczać go i ścigać z zaciętością i zaparciem się siebie, ten żołnierz polski ma pamiętać, że walczy w kraju własnym, że jest opiekunem i obrońcą spokojnej cywilnej ludności.

Postępując naprzód pamiętajcie zawsze, że jesteście żołnierzami Polski, która nigdy nie uciskała żadnego narodu ani wyznania. Mamy więc ludność ochraniać przed zaburzeniami i występkami wszelkiego rodzaju i nigdy wy żołnierze nie dopuście się żadnego bezprawia lub gwałtu, oddając wszystkich złoczyńców w ręce władzy, która wymierzy sprawiedliwość, w żadnym razie nie wolno żołnierzowi mieszać się do spraw, które należą do władz administracyjnych.

Rekwizycje wszelkie są zakazane, a tylko w razie konieczności mogą być dozwolone przez dowództwo Armii. Wtedy rekwizycje przeprowadza się przy pomocy władz cywilnych i na podstawie kwitów rekwizycyjnych.

Żaden żołnierz Polski nie da się spowodować do wykroczeń jakichkolwiek i nie będzie brał udziału w żadnych demonstracjach – nigdy nie da się wciągnąć do żadnej partii lub stowarzyszenia, gdyż służy tylko Narodowi i Ojczyźnie w wolnym i niepodległym z równymi prawami dla wszystkich – państwie polskim, którego od wieków pragnął i któremu wiernym pozostanie.

Wschodnia Galicja, Litwa i Białoruś są pod ciężkim brzemieniem ucisku. Z górą 2 miliony Polaków cierpi tam głód i nędzę.

Zobaczycie wsie zrównane z ziemią.

Zobaczycie Lwów zrujnowany!

Zobaczycie chłopca polskiego wyzutego z ziemi i dobytku!

Zobaczycie nędzę i bezład!

Żołnierz Polski tak jak i w kraju ma tę nędzę łagodzić, wszystkim ludność cywilną, a zwłaszcza klasy pracujące, wspomagać i udzielać im opieki, gdyż żołnierzowi nikogo nie wolno krzywdzić, bo tego wymaga honor i godność żołnierza.

Bez względu na stan i narodowość, spokojna ludność cywilna winna doznawać opieki od wojska, wszelkie ekscesy dają miarę niekarności i będą karane przez sąd polowy.

W razie jednakże, gdyby cywilny dopuścił się uczestnictwa w przestępstwach przewidzianych kodeksem karnym wojskowym § 14, prowokacji, ku-

powania rzeczy skarbowych i w ogóle czynów przynoszących moralną lub materialną szkodę wojskom polskim, zostanie oddany bezzwłocznie pod sąd polowy. W tym celu przy każdej dywizji istnieje – sąd polowy.

Rozkaz ten należy odczytać trzykrotnie przed frontem każdej kompanii, baterii i szwadronu.

II. Rozkaz Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich z dnia 6 maja 1919
[patrz dokument nr 5, s. 19]

III. Od chwili gdy oddziały dojdą w ofensywie do Styru i Bugu, Grupa gen. [Aleksandra] Karnickiego i 1. Korpus (1. dywizja, 2. dywizja, oddział płk. Minkiewicza) i Grupa płk. Strzeleckiego nadeślą raport o operacjach, które aż do tego czasu zostaną przeprowadzone. Do tego raportu dołączają:

1. Listy strat imienne zabitych i rannych (oficerów, podoficerów i żołnierzy) dla wszystkich oddziałów przybywających z Francji, a nadto wnioski na odznaczenia na wszystkich wojskowych żywych jak poległych, którzy odznaczyli się.

2. Dla wojsk, które zastaliśmy w Polsce, stan liczebny strat z wyszczególnieniem stopni oficerów, podoficerów i żołnierzy, jak również wnioski na odznaczenia imienne dla tych, którzy się odznaczyli.

IV. Korespondencje dla Górnoślązaków

Żołnierze, którzy chcą korespondować z rodzinami swoimi znajdującymi się na Górnym Śląsku, zajęтым jeszcze przez Niemców, mogą skierować swoje listy pod następującym adresem:

„Filia Podkomisariatu Naczelnej Rady Ludowej na Śląsku”, której adres jest: Sosnowiec, ul. Kołłątaja 1/8, która podejmuje się doręczania listów.

Wysyłający, celem otrzymania odpowiedzi, powinien podać swój oddział i numer poczty polowej.

Józef Haller, gen.

Odpis

CAW, I. 304. 1.3.

Nr 20

1919 maj 16, Lwów. – Rozkaz dzienny nr 108
Dowództwa Brygady Lwowskiej

Służba. Oficer inspekcyjny ppor. Jan Ciastoń.

I. Przydzielenia. Kpt. Antoniego Kurkę z 2. pp strzelców lwowskich przydzielam do 1. pp strzelców lwowskich.

Pchor. Aleksandra Csadeka, przydzielonego do oficera kasowego Brygady Lwowskiej, przydzielam do prowiantury baonu IV/1.

Sierż. Romana Hładnego z 1. pp strzelców lwowskich oddaję do dyspozycji dowództwa okręgowego żandarmerii.

Kierowcę Rudolfa Kopca, przydzielonego do samochodu osobowego Brygady Lwowskiej, oddaję do dyspozycji autokolumny polowej.

Szer. Czesławę Wysocką przydzielam do 3. pp strzelców lwowskich.

II. Urlopy. Ppor. Julianowi Wańczykowi z 1. pp strzelców lwowskich udzielam 7-dniowego urlopu do Żołyni i Warszawy, w ważnych sprawach rodzinnych.

III. Anulowanie rozkazu. Przydzielenie ppor. Antoniego Nowaka do stacji zbornej oficerów w Kamińsku rozkazem dziennym nr 107 dowództwa Brygady Lwowskiej anuluje się. Ppor. Antoniego Nowaka oddaję do dyspozycji Dywizji Lwowskiej.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 97.

Nr 21

1919 maj 16, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 385 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Dziś osiągnięta linia własna przebiega: Stary Sambor – Komarno – Szczerec – Lwów – Kulików – Dzibułki – Batiatycze. W Dzibułkach nawiązał 38. pp strzelców lwowskich łączność z Grupą płk. [Henryka] Minkiewicza.

2. Nieprzyjaciel cofa się w popłochu. Pewna część oddziałów rozprasza się, kryjąc się z bronią po wsiach. Część oddziałów usiłuje jeszcze stawić opór.

3. Na jutro 18 bm. zarządzo dalszy atak za nieprzyjacielem.

4. W miarę posuwania się Grupy płk. Minkiewicza w kierunku południowo-wschodnim, a zachowując stale ścisłą z nią łączność, rozwinie Brygada Lwowska swe lewe skrzydło aż do wyrównania do dotychczasowego frontu Brygady przy Podborcach.

5. Przestrzeń posuwania się dla pułków Brygady wyznaczam następująco:

38. pp strzelców lwowskich od linii łączności z Grupą płk. Minkiewicza w linii Zwertów – Kocurowa Mogiła – Ceperów – Jaryczów Nowy – po linię miejscowości Sulimów – Remenów – HH Jaryczów Stary. Wszystkie te miejscowości należą do 38. pp strzelców lwowskich.

40. pp strzelców lwowskich od tej linii po linię Stroniatyn – Zapytów – Borek – Makowiniec włącznie.

39. pp strzelców lwowskich na południe od kanału rządowego z punktem obrotu Podborce. (Pozycje w Podborcach pozostają w miejscu).

6. Ścisła łączność wewnętrzna z pułkami musi być bezwzględnie utrzymana. Posuwanie uzależnione od posunięcia się oddziałów na północ stojących.

7. Baon IV/1 zostaje jako rezerwa brygady w pogotowiu do akcji.

Otrzymują: 38.,39.,40. pp strzelców lwowskich i IV/1.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:

[Stefan] MękarSKI, ppor.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 22

1919 maj 18, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 387 Dowództwa Brygady Lwowskiej

Dziś zajęta linia winna być utrzymana. Z powodu zmiany ugrupowania Grupy płk. Minkiewicza zarządzam następującą obsadę:

Żółtańce – Kocurowa Mogiła po Rudańce włącznie 38. pp strzelców lwowskich, który nawiąże łączność z Grupą płk. Minkiewicza, na północ od Żółtaniec, Kukizów przez 252 do stacji w Zapytowie obsadzi 40. pp strzelców lwowskich. Zapytów i dalszą dotychczasową linię na wschód od 260 – 39. pp strzelców. Obsadę natychmiast przeprowadzić. Pułki wydziela we własnym zakresie odpowiednie rezerwy.

[Czesław] Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341, t. 68.

Nr 23

1919 maj 19, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 624 Dowództwa Dywizji Lwowskiej w sprawie dalszej akcji podległych batalionów

1. 40. pp strzelców lwowskich należy ściągnąć jako rezerwę do Malechowa i trzymać tak w pogotowiu, by w każdej chwili mógł być zawagonowany na stacji Dublany i odjechać do Dawidowa, skąd weźmie udział w akcji dywizji.

2. Na dane awizo zajmie jeden pułk Brygady Lwowskiej w ścisłej łączności z Grupą bryg. Minkiewicza na północ słabszą kolumną (1 baon) Dziedziłów i Chreniów, silniejszą kolumną Jaryczów Stary i Nowy, drugi pułk Strzelców Lwowskich jedną grupą Białkę Królewską, drugą grupą Mikłaszów.

3. Na dalsze awizo ruszy kolumna z Dziedziłowa i Chreniowa drogą połą na południe od Ubinie a do W.H. przy drodze od Nowosiółki – Laski do Zadwórze. Przy W.H. zostawi ta grupa silniejszy oddział, którego zadaniem będzie utrzymać łączność północną w Nowosiółkach – Laski, potem ruszy ta kolumna na Zadwórze i obsadzi tę miejscowość.

Druga grupa tego pułku ruszy z Jaryczowa drogą obok kaplicy 229, obok Hgh. na południe od koty 244, most na południe od koty 256 Połonice – Bohdanówka, którą obsadza i zajmuje w dalszym ciągu Laszki Królewskie, kotę 250 Felicze i Wyżniany i obsadza również wszystkie te miejsca.

Grupa nocująca w Białce Królewskiej ruszy przez Białkę Szlachecką, a stąd dwoma kolumnami przez Hermanów do Peczeni, przez H.St. Hermanów do Mikołajowa i obsadza Peczeń i Mikołajów.

Grupa nocująca w Mikłaszowie przez Ostrzów, Gaj na Horodysławice i Dźwinogród, obsadza obie miejscowości.

4. Na linii: Dźwinogród, Horodysławice, Mikołajów, 283, Peczenia, 273 i 269, Wyżniany, tryg. 250 Felicze, Laszki Królewskie, Połonice – Bohdanówka, Zadwórze, należy stanąć, nawiązać między sobą ścisłą łączność i umocnić się technicznie.

Granica między obydwoma pułkami – linia od Białki Królewskiej do Alfredówki.

5. Lewe skrzydło nawiąże łączność brygadiera Minkiewicza, łączność z Grupą Sikorskiego w Starym Siole nawiąże 40. pp strzelców lwowskich, który zostaje w tym celu wywagonowany w Dawidowie.

6. Kpt. Błeszyński zbierze wszystkie oddziały 4. i 5. pp Legionów w Mikłaszowie jako rezerwę dywizji.

7. Artyleria dywizji zostanie umieszczona za tym odcinkiem.

8. Dowództwo Dywizji Lwowskiej utworzy na E.St. Dawidów, E.St. Gaj – Czyżyków i E.St. Połonice miejsca poboru dla żywności i amunicji.

[dopisek:]

Ów rozkaz napisałem 19 maja 7.00 wieczór. Ppłk Mączyński zaatakował nie czekając na Grupę „Bug” o 4.00 rano 20 maja 1919 w innym zupełnie składzie.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Załącznik nr 5

Rozkaz operacyjny

1. Dziś osiągnięta linia własna przebiega: Stary Sambor – Komarno – Szczerec – Lwów – Kulików – Dzibułki – Biatycze. W Dzibułkach nawiązał 38. pp strzelców lwowskich łączność z Grupą ppłk. Minkiewicza.

2. Nieprzyjaciel cofa się w popłochu. Pierwsza część oddziałów rozprasza się, kryjąc się z bronią po wsiach. Część oddziałów usiłuje jeszcze stawić opór.

3. Na jutro 18 bm. zarządzone dalszy atak za nieprzyjacielem.

4. W miarę posuwania się Grupy ppłk. Minkiewicza w kierunku południowo-wschodnim a zachowując stale ścisłą z nią łączność, rozwinie brygada lwowska swe skrzydło aż do wyrównania do dotychczasowego frontu brygady przy Podborcach.

5. Przestrzeń posuwania się dla pułków brygady wyznaczam następująco: 38. pp strzelców lwowskich od linii łączności z Grupą ppłk. Minkiewicza w linii Zwertów – Kocurowa Mogiła – Ceperów – Jaryczów Nowy – po linię miejscowości Sulimów – Remenów – H.H. Jaryczów Stary. Wszystkie te miejscowości należą do 38. pp strzelców lwowskich. 40. pp strzelców lwowskich od tej linii po linię Stroniatyn – Zapytów – Borek – Makowiniec włącznie. 39. pp strzelców lwowskich od kanału rządowego z punktu obrotu Podborce (pozycje w Podborcach pozostają w miejscu).

6. Ścisła łączność wewnętrzna z pułkami musi być bezwzględnie utrzymana. Posuwanie uzależnione od posunięcia się oddziałów na północ stojących.

7. Baon IV/I zostaje jako rezerwa brygady w pogotowiu do akcji.

Za zgodność:

[Stefan] MękarSKI

Czesław Mączyński, ppłk. bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 24

1919 maj 19, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 370 Dowództwa Brygady Lwowskiej z zadaniami dla podległych oddziałów

1. Dziś osiągnięta własna linia przebiega: Borysław – Mikołajów – Dawidów – Podborce – Zapytów – Kukizów. W Kłodnie nawiązano łączność z Grupą płk. Minkiewicza, której front przebiega na południe od linii kolejowej Lwów – Stojanów.

2. Na dzień jutrzejszy (20 maja) i pojutrzejszy (21 maja) nakazano Grupie Minkiewicza osiągnięcie całym frontem linii kolejowej Lwów – Brody.

3. Brygada Lwowska w miarę postępu akcji Minkiewicza zawinie swym lewym skrzydłem około Podborzec, jako punktu obrotu, aż po Zadwórze włącznie, przybierając front na południe. Poza linię kolejową posuwać się nie wolno.

4. Celem wykonania nakazanego zadania, uderzy jutro rano, po odpowiednim przygotowaniu artyleryjskim, 40. pp strzelców lwowskich, wspomagany przez 4. baon na Jaryczów Stary, Jaryczów Nowy, Ceperów, po obsadzeniu tych miejscowości połączy swe linie z 38. i 39. pp strzelców lwowskich. Początek akcji tej: godzina 4.00 rano. Z artylerią porozumie się płk Krauss sam.

5. 38. pp strz. trzymając ścisłą łączność z Grupą Minkiewicza, wyruszy równocześnie z nią, posuwając się swym lewym skrzydłem po linii następujących miejscowości: Żółtańce – Sewerynowka – Jakimów – Banunin – Ubinie – Zadwórze włącznie, prawym: płu.-wsch. kraniec Ceperowa – zachodni kraniec Podlisek Wielkich – Cepuchy.

6. 39. pp strzelców lwowskich i pociąg pancerny uderzy w momencie, gdy 38. pp strzelców znajduje się w Podliskach Wielkich, osobnymi baonami na wschód i zabezpieczając się wzdłuż linii kolejowej na południe, ułatwi pułkom północnym sforsowanie kanału rządowego i jaryczowskiego.

7. Po pomyślnym przebiegu całej nakazanej akcji, front brygady przebiegać będzie wzdłuż toru kolejowego od Podborzec po stację Zadwórze. Linię tę obsadzą pułki następująco:

po stację Barszczowice włącznie 39. pp strzelców,

po stację Połonicę włącznie 40. pp strzelców,

po stację Zadwórze włącznie 38. pp strzelców.

Liczyć się należy z tym, że pierwszy dzień akcji zakończyć się może linią: Jaryczów Nowy – Dzedziłów – Banunin albo linią: Jaryczów – Podliski – Ubinie. Zależec to będzie od postępu akcji Grupy Minkiewicza, z którą utrzymanie łączności jest obowiązkiem 38. pp strzelców. Pułki brygady utrzymują stałą łączność ze sobą, przy czym miarodajne jest posunięcie się pułku na północ, resp. na wschód stojącego.

8. Stanowisko dowództwa brygady: kota 360 na wschód od Żydatycz. Tam należy meldować gońcami bojowymi osiągnięcia linii wieczornej i, czy i gdzie

nawiązano łączność z grupami sąsiednimi. 40. p. strz. melduje zajęcie Ceperowa i obu Jaryczów.

9. Po ukończeniu akcji przechodzi baon IV/1 spod rozkazów płk. [Karola] Kraussa do zamku w Barszczowicach, gdzie tworzy rezerwę brygady.

Czesław Mączyński, ppłk. bryg.

Za zgodność: [Albin] Garbień, por.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 25

1919 maj 19, Lwów. – Rozkaz dzienny nr 110 Dowództwa Brygady Lwowskiej

I. Przydzielenia. Por. Karola Rzepeckiego z 39. pp strzelców lwowskich przydzielam do dowództwa kursu uzupełniającego dla uczniów szkół średnich Brygady Lwowskiej. Jako oficera kasowego 4. baonu 38. pp strzelców lwowskich przydzielam sierżanta sztabowego kompanii sztabowej Dywizji Lwowskiej Mieczysława Łackiego, absolwenta 3 turnusu kasowości polskiej, który obejmie bezzwłocznie swą funkcję od oficera kasowego Dywizji Lwowskiej.

II. Zwolnienie. Sierż. Zygmunta Karpińskiego z kompanii technicznej 39. pp strzelców lwowskich zwalniam ze służby w Wojsku Polskim na podstawie karty zwolnienia Dowództwa Wojsk Polskich „Wschód”.

III. Urlopy. Szer. Wiktorowi Hilbrechtowi z kompanii technicznej 38. pp strzelców lwowskich udzielam 10-dniowego urlopu do Niska w ważnych sprawach rodzinnych. Szer. J. Buczkowi z kompanii technicznej 38. pp strzelców lwowskich udzielam 10-dniowego urlopu do Pasiek w ważnych sprawach gospodarczych.

Szer. Stanisławowi Rychlewskiemu z 40. pp strzelców udzielam 3-dniowego urlopu z 3 dniami jazdy do Bochni w ważnych sprawach rodzinnych. Szer. Stanisławowi Kurlitowi z 40. pp strzelców lwowskich udzielam 14-dniowego urlopu do Brzyczyny, pow. Podgórze, w ważnych sprawach gospodarczych.

Szer. Stanisławowi Matuli z 40. pp strzelców lwowskich udzielam 8-dniowego urlopu do Lanckorony, pow. Wadowice, w ważnych sprawach rodzinnych.

Kpr. Leonowi Lipińskiemu z 38. pp strzelców lwowskich udzielam 14-dniowego urlopu na podstawie orzeczenia lekarskiego.

Szer. Andrzejowi Pałce z 40. pp strzelców lwowskich udzielam 5-dniowego urlopu do Brzyczyny, pow. Podgórze, w ważnych sprawach rodzinnych.

Szer. Janowi Gołębiowi z 38. pp strzelców lwowskich udzielam 8-tygodniowego urlopu na podstawie orzeczenia lekarskiego do Warszawy.

IV. Żandarmeria pułkowa. Celem utrzymania porządku i zapobieżenia bezprawnym rekwizycjom w zajmowanych przez nas miejscowościach, zarządzam: dowództwa pułków wydziela z podległych im baonów po kilku pod względem moralnym najlepiej do tego nadających się żołnierzy, którzy tworzyć będą żandarmerię pułkową i przy pomocy przydzielonej do pułków żandarmerii połowej utrzymywać będą porządek i nie dopuszczać do bezprawnych rekwizycji.

V. Konsum 38. pp strzelców lwowskich. Przy ul. Zyblikiewicza otwarty zostaje konsum 38. pp strzelców lwowskich, w którym oficerowie i żołnierze nabywać będą mogli od godz. 4.00 do godz. 7.00 po południu wędliny, jaja, masło itp. Pragnący korzystać z tego konsumu muszą się wpierw zaopatrzyć w odpowiednie legitymacje, po które należy się zgłaszać do ppor. Sozańskiego, ul. Wałowa 11.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 97.

Nr 26

**1919 maj 20, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 628
Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego**

1. 21 bm. pozostanie Brygada Lwowska na osiągniętej dzisiaj linii, tj. Podborce, Pikułowice, Gaj, Wygoda, Zastawie, Jaryczów Nowy, Podliski Wielkie, Chreniów i Banunin.

2. W miarę posunięcia się Grupy bryg. Minkiewicza, przesunie się oddział stojący w Banuninie, trzymając ściśle łączność z obustronnymi sąsiadami do Ubinie.

3. Po zajęciu Buska, Kutkorza, Krasnego i Uciszkowa przez Grupę „Bug”, zajmie Brygada Lwowska linię toru kolejowego aż po Est. Zadwórze włącznie. Rozkaz do zajęcia toru kolejowego zostanie jeszcze wydany.

4. Z tej linii rozpocznie się na osobne awizo atak na południe od toru kolejowego.

[Zygmunt] Strzelecki, płk. bryg.

Dodatek

Dowódca Brygady Lwowskiej zluzuje w ciągu jutrzejszego przedpołudnia obie kompanie 4. pp swymi oddziałami.

Po menaży odejdą obie kompanie 4. pp jako wzmocnienie odcinka kpt. Błęszyńskiego. Po nadejściu obu kompanii odeśle kpt. Błęszyński kompanii rządowej straży bezpieczeństwa do swych koszar.

[Tadeusz] Machalski, kpt.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 27

1919 maj 20, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 312 Dowództwa Brygady Lwowskiej

40. pp strzelców zluzuje bezzwłocznie baon IV/1 i odda go do Dziędziłowa, jako rezerwę majora Cieńskiego.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:

dr [Albin] Garbień, por.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 28

1919 maj 21, m.p. – Rozkaz operacyjny Grupy Operacyjnej ppłk. Mieczysława Lindego

Na podstawie rozkazu operacyjnego L. op. 773 z 21 V 1919 z dowództwa Grupy dywizji ppłk. Sikorskiego rozpocznie się jutro 22 maja akcja na wschód.

I. Sytuacja własna: Stryj i rzekomo Chodorów w naszych rękach. Nieprzyjaciel w odwrocie, pojedyncze oddziały nieprzyjaciela na linii Bóbrka – Chodorów. Bandy nieprzyjaciela po lasach.

II. Zadanie własne: Uderzenie na zbierającego się na powyższej linii nieprzyjaciela i rozbicie go oraz osiągnięcie linii kolejowej Bóbrka – Chodorów.

W tym celu ugrupuje się:

19. pp na linii Zubrza i podąży na wchód przechodząc przez obszar, którego granicą jest od północy: Podciemno – Siedliska (wyłącznie) – Horyszcze i Strzałki na płn.-wschód Bóbrki; granicą południową: Krasów – Hucisko – kota 349 na południe od Suchodół, Choderkowce (włącznie).

40. pp granica północna: Krasów (włącznie), Hucisko (włącznie), Huta Suchodolska – Lachowice – Sokołówka; granica południowa: Trościaniec droga – Stubska – Hów – Borusów (włącznie) – M.H. Jurkowce.

Rezerwa: III/28. pp postępuje drogą Krasów – Hucisko – Suchodół (kościół 295), tam na dalsze rozkazy wyczekuje.

II/22. Rakowiec – Hgh Tarasów – Łopuszno – Olchowiec (wschodnie wyjście), tam na dalsze rozkazy wyczekuje.

Kompania robotnicza pozostaje jako osłona przy taborze 19. pp, z którym też i wyrusza. Wymarsz piechoty (19. pp, 40. pp i rezerwy) punktualnie o godz. 3.00 z rana.

Odpowiednio do tego przeprowadzi też i rezerwa na czas ugrupowanie na linii Zubrza.

III. Tabory gromadzą się o godz. 6.00 z rana w następującym porządku: 19. pp, 2/22., na końcu kompania robocza na drodze W.H. 339 Rakowiec.

III/28. w Krasowie.

Wymarsz taboru z wyżej wspomnianego miejsca nastąpi dopiero po przekroczeniu piechoty doliny potoku Suchodolsk, a mianowicie: z Rakowiec przez Hgh Tarasów, Łopuszno, Olchowiec, a z Krasowa przez Hucisko – Suchodół.

Ja maszeruję za piechotą, atakującą drogą Krasów – Hucisko – Suchodół. Po przekroczeniu toru kolejowego siedzibę moją przenoszę do E.St. Bóbrka – Chlebowice.

W razie zajęcia Bóbrki zabezpiecza 19. pp gościniec Bóbrka – Chodenkowce, a 40. pp Sokołówkę – Juszkowo.

Rezerwy: 2/22., 3/28. w Wołoszczyźnie.

Amunicja w Reichenbach.

Sanitariusze w Szczercu.

Jeńców do dywizji w Reichenbach.

Zeznania jeńców.

Odpis

CAW, 346.1.89.

Nr 29

1919 maj 21 godz. 10.00, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 629 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

1. a) Grupa bryg. Minkiewicza przekroczy tor kolejowy i zajmie linię od Słowity przez Olszanicę po Złoczów włącznie.

b) Grupa płk. Sikorskiego zajmie linię Bóbrka, Chodorów.

c) Według wywiadów własnych patroli są obie Białki i Mikłaszów wolne od nieprzyjaciela.

2. Z brzaskiem dnia 22 bm. uderzy 38. pp strzelców lwowskich przez Zadzórze (obsadzone przez Grupę bryg. Minkiewicza) na Połonice, Bohdanówkę, Laszki Królewskie, tryg. 250 Felicze, Wyzniany, Żurawniki i obsadzi wszystkie te miejscowości. Po zajęciu przez Grupę Minkiewicza Glinian, wysunie się oddział stojący w Połonicy, Bohdanówka w ścisłej łączności z prawym skrzydłem Grupy Minkiewicza do Rozworzan, obsadzi tę miejscowość, nawiąże łączność do tryg. 250 Felicze i do Glinian.

3. Równocześnie z 38. pp strzelców lwowskich uderzy 39. pp strzelców lwowskich przez Mikłaszów wzdłuż gościńca prowadzącego ze Lwowa do Kurówic, wysyłając jedną kolumnę przez Ostrów na Gaj i obsadzi linię Hermanów M.H., na południe od Hermanowa M.H. Oparów, Gaj i Głuchowice M.H. Ostrów.

W razie słabego nieprzyjacielskiego oporu można wysunąć tę linię pod Dźwinogród, Horodystawice, Mikołajów, Peczenię, kotę 269 i nawiązać łączność z 38. pp strzelców lwowskich w Wyznianach.

4. 40. pp strzelców lwowskich zbiera się w Barszczowicach jako rezerwa Brygady Lwowskiej.

5. Płk Kaczyński ugrupuje artylerię tak, by mogła z obszaru Kamienopol, Pikułowice, Barszczowice, współdziałać przy jutrzejszej akcji.

Baterię „Wenecję” należy dziś jeszcze ściągnąć do Winnik.

6. Po osiągnięciu linii Dźwinogród, Horodystawice, Mikołajów, Peczenia, Wyzniany, tryg. 250 Felicze, Rozworzany, nastąpi na osobne awizo dalszy atak na linię Bóbrka, Słowita.

7. Po osiągnięciu wyznaczonej linii zbierze kpt. Bleszyński oddziały 4. i 5. pp Legionów w Winnikach i uda się z nimi na rozkaz dywizji przez Winniczki, Gończary do Szołomyji, gdzie utrzymywać będzie łączność [między] prawym skrzydłem dywizji a lewym skrzydłem płk. Sikorskiego.

8. Granicą między Grupą bryg. Minkiewicza a Dywizją Lwowską jest linia Zadzórze, Gliniany, Słowita, wszystkie miejscowości włącznie.

9. Granica Dywizji Lwowskiej z Grupą płk. Sikorskiego: gościniec Lwów, Wodniki, Bóbrka włącznie.

10. Prawe skrzydło dywizji lwowskiej w Strzałkach szukać będzie łączności z Grupą płk. Sikorskiego w Bóbrce, lewe skrzydło Dywizji Lwowskiej w Jakt-

rowie szukać będzie łączności z prawym skrzydłem Grupy płk. Minkiewicza w Słowicie.

11. Zarządzenia sanitarne: Pierwsza sekcja kolumny sanitarnej etabluje się na wschodnim krańcu Winnik, 2. sekcja w Jaryczowie Nowym koło dworu, 3. w Barszczowicach. 2. i 3. sekcja odsyłają rannych do stacji w Barszczowicach, skąd dalszy transport obejmie czołówka nr 6, która będzie punktem zbornym na stacji kolejowej w Barszczowicach od 25 bm. godz. 6.00 rano.

W miarę postępu akcji posuwa się naprzód: 1. sekcja wzdłuż szosy Winnickiej na wschód, 2. sekcja zostaje jako stacja transportowa na stacji Barszczowice, 3. sekcja posuwa się w kierunku południowym prostopadle do szosy Winnickiej.

12. Łączność: Oficer łączności dywizji będzie budował stałe połączenie wzdłuż szosy prowadzącej od Lwowa do Kurowic. Do tej linii należy prowadzić połączenie.

13. Intendentura Dywizji Lwowskiej urządzi w miarę możliwości dojazdu E.St. Gaj – Czyżyków, stację poborową dla żywności i amunicji.

[Zygmunt] Strzelecki, płk. bryg.

Za zgodność

[Tadeusz] Machalski, kpt.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 30

1919 maj 21 [?], m.p. – Rozkaz operacyjny nr 629 Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

1. Z powodu posunięcia się lewego skrzydła podgrupy płk. Sikorskiego po kotę 345 na wschód od Dawidowa, wyrówna Dywizja Lwowska swą dotychczasową linię obronną po wschodni kraniec Gończar, Czystek, Podberezec do dworca w Barszczowicach.

2. W tym celu uderzy Grupa kpt. Błęszyńskiego jeszcze w ciągu dnia dzisiejszego jedną grupą na Podberezec i Czystki, drugą na Dmytrowice, Gończary i obsadzi linię tych miejscowości po gościniec na północ od Podberezec włącznie. Rezerwę swą (zluzowane kompanie z 39. pp strzelców lwowskich) umieści za swym prawym skrzydłem.

3. Brygada Lwowska zawinie swe prawe skrzydło w ścisłej łączności z Grupą kpt. Błęszyńskiego poza Mikłaszów i wyrówna linię od dworca w Barszczowicach przez Mikłaszów, kotę 275 po tor kolejowy włącznie.

4. Artyleria pomaga grupom przy zwalczaniu oporu nieprzyjacielskiego, po czym zmieni stanowiska i zaciągnie nowe stanowiska w okolicy Czyszek i Mikłaszowa.

Zygmunt Strzelecki, płk bryg.

Za zgodność
dr Albin Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 31
1919 maj 21, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 394
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. 39. pp strzelców lwowskich sforsuje dziś w ścisłym porozumieniu i łączności Chałupki i M.H. Miejskie na północ od Barszczowic po linię St. Połonice – Z.O. (na północ). Forsowanie to odbyć się może tylko od zachodu.

2. Po zajęciu wyznaczonej linii obsadzi 39. pp strzelców lwowskich tor kolejowy po m. Barszczowice, 40. pp strzelców lwowskich, stąd na wschód przez dworzec Połonice do cegielni na północ od niego, gdzie nawiąże łączność z 38. pp strzelców lwowskich w Podliskach Wielkich.

3. Po skończonej tej akcji, w każdym razie w ciągu dnia dzisiejszego, odda 39. pp strzelców lwowskich kompanie kpt. Deschoux grupie kpt. Błęszyńskiego.

4. Po osiągnięciu przez 38. pp strzelców lwowskich linii Zadwórze ureguluje się obsada osobno.

Otrzymują: 38., 39., 40. pp strzelców lwowskich, brygada artylerii, Dowództwo Dywizji Lwowskiej.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 32
1919 maj 21, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 395
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. W myśl rozkazu operacyjnego Dywizji Lwowskiej L. 629 ma być w ciągu dnia 22 bm. wyrównana linia Chodorów – Złoczów – przez posunięcie się po Bóbrkę i Słowitę.

2. W tym zadaniu przypada Brygadzie Lwowskiej zajęcie i obsadzenie linii Strzałki – Jaktorów (obie miejscowości łącznie). Tu łączność na zachód z podgrupą płk. Sikorskiego w Bóbrce i Grupą płk. Minkiewicza w Słowicie.

3. Przy wykonaniu zadania tego winna być w ciągu jednego dnia osiągnięta linia miejscowości Dźwinogród, Horodysławice – Mikołajów – Peczenia – Wyżniany – Felicze – Rozworzany. Tylko w razie słabego oporu nieprzyjaciela, i to na osobny rozkaz Brygady Lwowskiej posunąć się będzie można poza tę linię aż do osiągnięcia linii w punkcie 2 wskazanej.

4. Po sforsowaniu Kanału Jaryczowskiego przez Zadwórze i Cepuchy i oczyszczenie terenu na południe od kanału przez 38. pp strzelców lwowskich, obsadzi pułk ten cały tor kolejowy od przecięcia się z gościńcem w Zadwórzku po stację Barszczowice łącznie i zluzuje w ten sposób 40. pp strzelców lwowskich.

Zadwórze ma obsadzić Grupa płk. [Henryka] Minkiewicza.

5. Z tej sytuacji dopiero rozpocznie się właściwy atak, który zacząć się winien możliwie o jak najwcześniejszej porze. 40. pp strzelców lwowskich zawiadomi o swym zluzowaniu 39. pp strzelców, po czym tenże rozpocznie bezwzględnie atak.

6. A) 39. pp strzelców lwowskich uderzy dwoma drogami, a to jedną przez Mikłaszów – Czyżyków na Głuchowice i Gaj, drugą przez Białkę Szlachecką na Hermanów, Oparów. Linię tych miejscowości natychmiast obsadzi. W razie dostrzeżonego lub meldowanego posunięcia się lewego skrzydła płk. Sikorskiego, wyrówna ją przez zajęcie Dźwinogrodu i Horodysławic. Z chwilą ruszenia 40. pp strzelców lwowskich na Wyżniany wyruszy na Mikołajów i Peczenie i obsadzi linię tak powstałą aż po bagna na południe od Wyżnian.

B) 40. pp strzelców lwowskich wyruszy równocześnie przez Białkę Królewską na Czarnuszowice, Żurawniki i drugą grupą przez Zuchorzycę, Jeziernę na Laszki Królewskie. Linię tych miejscowości obsadzi aż do połączenia z 39. pp strzelców lwowskich. W razie dostrzeżonego lub meldowanego zajęcia Glinian przez Grupę Minkiewicza, obsadzi Wyżniany, tryg. 250 Felicze, Rozworzany.

C) 38. pp strzelców lwowskich uderzy jednym baonem z chwilą ukazania się 40. pp strzelców lwowskich w Zuchorzycach na Połonicę i Bogdanówkę i obsadzi gościniec od kolei po Laszki Królewskie łącznie. Przez markowanie pomaga 40. pp strzelców lwowskich na Laszki Królewskie. Resztę baonów dyry-

guje w miarę postępu akcji do stacji Gaj – Czyżyków, gdzie tworzą rezerwę brygady. Z chwilą zajęcia Rozworzan przez 40. pp strzelców lwowskich, ściągają baon z Bogdanówki i obejmie część odcinka 39. pp strzelców lwowskich od bagien Wyżnian po Mikołajów włącznie, zostawiając jeden baon jako rezerwę brygady.

7. Dowództwo brygady na kocie 278 w Kamienopolu, później 266 na południowy wschód od Mikłaszowa i Gaj przy gościńcu, do tej ostatniej miejscowości łączą się pułki telefonicznie.

8. Granicą między Grupą bryg. Minkiewicza a Dywizją Lwowską jest linia Zadwórze, Gliniany, Słowita, wszystkie miejscowości włącznie.

9. Granica Dywizji Lwowskiej z Grupą płk. Sikorskiego gościniec Lwów, Wodniki, Bóbrka włącznie.

10. Amunicję dowiezie się pociągiem, torem Lwów – Przemyślany, możliwie jak najdalej aż do przystanku Hermanów.

11. Zarządzenia sanitarne: Pierwsza sekcja kolumny sanitarnej stabiluje się na wschodnim krańcu Winnik, druga sekcja w Jaryczowie Nowym koło dworu, trzecia w Barszczowicach. Druga i trzecia sekcja odsyłają rannych do stacji w Barszczowicach, skąd dalszy transport obejmie Czołówka nr 6, która będzie punktem zbornym na stacji kolejowej w Barszczowicach od 25 bm. godz. 6.00 rano. W miarę postępu akcji posuwa się naprzód pierwsza sekcja wzdłuż szosy Winnickiej na wschód, druga sekcja zostaje jako stacja transportowa na stacji Barszczowice, trzecia sekcja posuwa się w kierunku południowym prostopadle do szosy Winnickiej.

12. Intendentura Dywizji Lwowskiej urządzi w miarę możliwości dojazd do E.St. Gaj – Czyżyków, stacja poborowa dla żywności.

13. Oficer łączności dywizji połączy brygadę z dowództwem dywizji. Na łączność oddziałów między sobą, tak telefoniczną, jak też przez łączników, szczególną zwracam uwagę.

Za zgodność:

dr [Albin] Garbień, por.

Czesław Mączyński, płk bryg.

Adj.

Akcja odbędzie się w dniu, w którym Grupa Minkiewicza osiągnie linię kolejową Zadwórze – Krasne i uzyska łączność z 38. pp strzelców lwowskich, o czym pułki zawiadomi się osobno.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 33
1919 maj 22, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 632
Dowództwa Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

1. Dywizja Lwowska przechodzi pod rozkazy Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

2. Armia nieprzyjacielska rozbita. Pościg ma być przeprowadzony wszelkimi środkami nie tracąc kontaktu z nieprzyjacielem aż do linii Styr – Brody – Jezierna – Strypa – Buczacz – Potok Złoty – Kołomyja, utrzymując kontakt z dywizją rumuńską.

3. Linie rozgraniczenia Dywizji Lwowskiej:

Na północy: Zadwórze – Złoczów – Zborów – Jezierna.

Lewy sąsiad: Grupa płk. Minkiewicza.

Na południu: Gończary – Dźwinogród – Romanów (wszystkie miejscowości włącznie), Swirz – Ostałowice – Jarczyn – Bojkowa Góra (wszystkie miejscowości włącznie), prawy sąsiad Grupa Operacyjna nr 1.

4. W dniu 23 maja ma być osiągnięta linia: Połtew – Rozworzany – Kurowice – Kamienna Góra przez Brygadę Lwowską; Hanaczów – Podwysokie (na północ od Swirza) przez Grupę kpt. Błeszyńskiego.

Linia Czyżyków – Mikołajów – Kamienna Góra (wszystkie miejscowości po stronie Brygady Lwowskiej).

5. W osiągniętej linii zostanie Grupa kpt. Błeszyńskiego zluzowana przez Brygadę Lwowską i odejdzie do Mikołajewa, gdzie odda przepisaną ilość ludzi i koni, po czym zostanie zawagonowana i odejdzie do swych kadr.

6. Po osiągnięciu wyznaczonej linii przeniesie się dowództwo Dywizji Lwowskiej do M.H. Hermanów. Oficer łączności wybuduje połączenie Hughe-sowe z dowództwem Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego w hotelu Francuskim.

7. Amunicję i żywność pobierać należy na dworcu Winniki.

[Tadeusz] Machalski, kpt.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 34

1919 maj 22, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 397 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Celem wykonania dalszej części zadania nakazanego rozkazem operacyjnym Brygady Lwowskiej z dnia 21 maja 1919 L. op. 395, zarządzi dowództwo Brygady Lwowskiej w odpowiednim momencie, na osobne awizo, następujące posunięcie linii.

2. Rozkaz do tego wyjdzie dopiero po osiągnięciu linii tamtym rozkazem nakazanej, a to Rozworzany – Dźwinogród.

3. A) 40. pp strzelców lwowskich, utrzymując stałą łączność z prawym skrzydłem płk. Minkiewicza, wyruszy dwoma grupami: Jedną z Rozworzana przez Wiktorówkę na Jaktorów, drugą z Wyźnian i Felicze przez Paluchów, Alfredówkę; Unterwalden na Łahodów. Po zajęciu tych miejscowości obsadzi linię od gościńca na południe od „S.” pisma Słowita przez Jaktorów, Łahodów po W.H. 316 (włącznie) przy gościńcu Przemyślańskim.

B) 38. pp strzelców lwowskich ruszy przez Kurowice, Turkocin, Stanimirz do Zaciemna, drugą grupą przez Sołową do Hanaczowa, trzecią przez Wańkowce, Siedliska do Gniłej.

Obsadzi linię następująco: od zetknięcia z 40. pp strzelców lwowskich przez tryg. 458 Zamczysko, leśniczówkę na południe od Jastrzębskiej Góry, Gniłę po kotę 416 włącznie.

C) 39. pp strzelców lwowskich jedną grupą przez Romanów i drogę idącą na południowy wschód od Kamuli, drugą przez Kocurów pod Horodyszczce w kierunku na Stoki, trzecią przez Hryniów, Mostyszczce do Strzałek.

Obsadzi linię Strzałki kota 329 – M.H. na północ od Stok, a stąd linią najbardziej przejrzystą wyrówna do Gniłej do łączności z 38 p. strzelców lwowskich.

4. Ciągła stała łączność wewnętrzna między oddziałami i pułkami musi być bezwzględnie utrzymana. Z powodu bardzo trudnego terenu zwrócić nań baczniejszą uwagę.

5. Linie rozgraniczające będą:

A) Między brygadą a Grupą płk. Minkiewicza zachodni kraniec Glinian i Słowity.

B) Między 40. a 38. pp strzelców lwowskich południowy kraniec Wyźnian, Podhajczyki (włącznie) i linią gościńca Przemyślańskiego (gościniec należy do 40. p. strzelców lwowskich).

C) Między 38. a 39. pp strzelców lwowskich Jarków Stb. na północ od Dwiduchy, Gaj na zachód od koty 383 i W.H. na południowy wschód od tego.

D) Między brygadą a podgrupą płk. Sikorskiego gościniec Lwów – Wodniki – Bóbrka (wszystkie miejscowości wyłącznie).

6. Rezerwa brygady (1. baon 38. pp strzelców lwowskich) posuwa się równocześnie z Dowództwem Brygady przez Kurowice do południowego krańca Pohorylec, gdzie również stanowisko brygady.

7. Pułki przysyłają stale do dowództwa brygady po dwóch łączników. Codziennie po zasięgnięciu wieczornej kwatery przesyłają świeżych, którzy znają już miejsce postoju nowego dowództwa pułku. Łączność telefoniczna pułków z dowództwem brygady musi być bezpośrednio po każdej akcji zbudowana.

8. W myśl osobnego rozkazu otrzyma każdy pułk brygady po jednym dywizjonie artylerii. Będą one stale złączone z każdym pułkiem, razem z nim posuwać się. Dowództwo dywizjonu tego musi być w stałej łączności z dowództwem pułku i spełniać jego życzenia bojowe.

9. Kolumna sanitarna wzdłuż gościńca Przemyślańskiego i Bobreckiego, tam także amunicja.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341.1, t. 68.

Nr 35
1919 maj 22 Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 398
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. 5. pp Legionów posunie dziś swe linie po wschodni kraniec Podbereziec, Czyszek, Gończar.

2. W ścisłej łączności z nim obsadzi 39. pp strzelców lwowskich Mikłaszów i drogę przez 275 po tor kolejowy włącznie, po czym wyrówna linię własną po dworzec Barszczowice.

Czesław Mączyński

Odpis
CAW, I. 341, t. 98.

Nr 36

1919 maj 22, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 399 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Z powodu zmiany w ugrupowaniu wojsk w Galicji, akcja nakazana rozkazem operacyjnym brygady 1. op. 395 odbędzie się ze zmianami następującymi.

2. Zadaniem Brygady Lwowskiej przy wyrównaniu linii Chodorów – Złoczów będzie zajęcie i obsadzenie linii: Połtew – Świrz i utrzymanie łączności na północnym wschodzie z Grupą płk. Minkiewicza, na południowym zachodzie z podgrupą płk. Sikorskiego.

3. Sytuacja własna wyjściowa taka, jak nakazano w tamtym rozkazie, tj. 38. pp strzelców lwowskich obsadzi wpierv cały tor kolejowy od Zadwórza po dworzec w Barszczowicach, 39. pp strzelców lwowskich linię Barszczowice – Mikłaszów po tor kolejowy, 40. pp strzelców lwowskich ugrupuje się do ataku na wschód od Mikłaszowa i w Barszczowicach.

4. Atak rozpocznie się dnia 23 bm. o godzinie 8.00 rano.

Do tego czasu winna być sytuacja wyjściowa osiągnięta.

A) W tym czasie uderzy 40. pp strzelców lwowskich, wspomagany przez auto pancerne, jedną grupą na Białkę Królewską – Zuchorzyce – Laszki Królewskie i Rozworzany, drugą grupą zaś przez Białkę Szlachecką – Czarnuszowice – Żurawniki – Wyżniany na Paluchów Wielki. Obsadzi linię: od drogi na północ od Rozworzana po drogę na południe od Kurowic.

B) 39. pp strzelców lwowskich wyruszy równocześnie jedną grupą na Hermanów – Peczenie – Kurowice, drugą przez Czyżyków – Oparów – Mikołajów na Sołowę i Turkocin. Obsadzi linię od Kurowic (włącznie), przez Turkocin po tryg. 363 Kamienna Góra (włącznie).

C) 38. pp strzelców lwowskich uderzy z chwilą ukazania się 40. pp strzelców lwowskich koło Jeziernej, na Połonice, Bohdanówkę i H.H. Połtew, przy czym baczyć musi, by nie utracić łączności z Grupą Minkiewicza. Obsadzi od H.H. Połtew przez Zeniów do wyrównania z 40. pp strzelców lwowskich. Wydzieli dwa baony jako rezerwę brygady, oba skieruje do Peczeni.

5. Grupa kpt. Błęszyńskiego uderzy równocześnie przez Gaj – Horodysławice i zajmie linię od Kamiennej Góry po Świrz (wyłącznie).

6. Artyleria pomaga każdej z grup przez zwalczanie pokazujących się celów i gniazd oporu nieprzyjacielskiego.

7. Dowództwo Brygady w Mikłaszowie, później Gaj przy gościńcu Lwów–Złoczów. Postój wieczorny w M.H. na południe od Hermanowa. Oficer łączności dywizji połączy stale brygadę z dowództwem dywizji.

8. Pułki przysyłają stale do dowództwa brygady po dwóch łączników. Codziennie po zaciągnięciu wieczornej kwatery przysyłają świeżych, którzy znają już miejsce postoju dowództwa pułku. Łączność telefoniczna pułków z dowództwem brygady musi być bezpośrednio po każdej akcji zbudowana.

9. W myśl osobnego rozkazu otrzyma każdy pułk brygady po jednym dywizjonie artylerii. Będą one stale połączone z każdym pułkiem, razem z nim się posuwać. Dowództwo dywizjonu tego musi być w stałej łączności z dowództwem pułku i spełniać jego życzenia bojowe.

10. Ciągła łączność wewnętrzna między oddziałami i pułkami i zewnętrzna między brygadą i sąsiednimi grupami musi być bezwzględnie utrzymana.

11. Linia rozgraniczająca między Brygadą a Grupą płk. Minkiewicza linia Zadwórze i folwark Kotowiec, między Dywizją Lwowską a Grupą płk. Sikorskiego linia Gończary – Świrz wyłącznie.

12. Amunicję dowiezie się pociągiem, torem Lwów – Przemyślany, możliwie jak najdalej, aż do przystanku Hermanów.

13. Jak punkt 11. z rozkazu operacyjnego dowództwa brygady 1. op. 395.

14. Jak punkt 12. jak wyżej.

15. W razie gdyby Grupa płk. Minkiewicza nie ruszyła naprzód z Nowosiółek, zostawi 38. pp strzelców lwowskich obsadę od Ubinie do Chreniowa (jeden baon) i zluzuje trzema baonami 40. pp strzelców lwowskich w Cepuchach po Hg.H. na wschód od Barszczowic. Z chwilą ataku na Połonice i Bohdanówkę uderzy równocześnie na Zadwórze i uzyska w ten sposób połączenie z Grupą Minkiewicza od strony południowej.

Za zgodność:

dr [Albin] Garbień, por.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 37

1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Armia ukraińska znajduje się wprawdzie ogólnie w odwrocie, stawia jednak w niektórych miejscowościach jeszcze silny opór.

2. Z wyczerpaniem całej energii musimy przełamać opór pojedynczych grup nieprzyjacielskich, wykorzystując punkty słabszego oporu i oskrzydając silniejsze oddziały przez inicjatywne wzajemne wspomaganie się pojedynczych podgrup, przez wyłomy wysyłać lotne oddziały dla pościgu i niepokojenia ty-

łów opornych oddziałów nieprzyjacielskich. Łączność z nieprzyjacielem nie powinna być utracona w żadnym miejscu.

3. Grupa Operacyjna gen. Jędrzejewskiego została rozkazem ogólnym dowództwa Armii gen. Hallera z dnia 23 bm. wyłączona spod dowództwa Grupy Operacyjnej Iwaszkiewicza i wprost podporządkowana dowództwu Armii.

4. Linia rozgraniczenia Dywizji Lwowskiej na północy: Zadwórze – Złoczów – Zborów – Jezierna (wszystkie te miejscowości włącznie). Na południu: Romanów – Świrz (obie te miejscowości włącznie), Chlebowice – Świrsk – Ostałowice – Brzuchowice – Jarczyn – Błotnia – Łany – Wierzbów – Hinowice (wszystkie miejscowości włącznie).

5. Linia rozgraniczenia między Brygadą Lwowską a Grupą kpt. Błęszyńskiego: Mikołajów (wyłącznie) – Przemyślany (włącznie).

6. Własne oddziały osiągnęły linie: Bałuczyn – Gliniany – Romanów – Świrz – Chodorów. Grupa gen. Karnickiego zajęła Brody, Sassów i Busko. Grupa gen. Iwaszkiewicza zajęła linię rzeki Swicy.

7. Linia która ma być osiągnięta 26 maja:

a) Przez Brygadę Lwowską: Kniaże – Lackie – Ścianka – Gołogóry – Góra Nowa tryg. 422 – koty 353–402–405–394 na południowy zachód od Łonie – góra Tychów tryg. 425 – góra Ptak tryg. 411 (włącznie).

b) Przez Grupę kpt. Błęszyńskiego: Przemyślany (włącznie) dalej linia Zgniłej Lipy do Brzuchowic włącznie.

8. Pociąg pancerny „Lis”, „Kula” wspierać będzie akcję z toru kolejowego Lwów – Krasne – Złoczów. Pociąg pancerny „Pionier” pojedzie jak najdalej torem kolejowym Lwów – Podhajce, który starać się będzie wszelkimi siłami naprawić.

9. Urząd prowiantowy wystawi filie żywnościowe dla Dywizji Lwowskiej w stacji kolejowej Gaj – Czyżyków. Amunicję pobierać mogą oddziały z czołówki amunicyjnej w tym samym miejscu.

10. Do wieczora dnia 26 maja przeniesie się dowództwo 5. dywizji lwowskiej do pałacu w Kurowicach, dokąd należy połączyć się telefonicznie. Dowództwo Brygady Lwowskiej przeniesie się do Słowity. Dowództwo Grupy kpt. Błęszyńskiego do Przemyślan.

12. Rezerwy Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego we Lwowie i w Bóbrce.

13. Oddziały mają po wkroczeniu do miast lub wsi ustanawiać miejscowe władze cywilne, bacząc przy tym, by nie dostały się do steru czynniki nieodpowiednie.

[Tadeusz] Machalski, kpt.

Odpis

CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 38
1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny
Dowództwa Dywizji Lwowskiej

1. W ciągu dnia dzisiejszego osiągnięta linia biegnie przez Zuchorzyce – Czarnuszowice – Hermanów – Peczenia (?) – Mikołajów – Horodysławice (?) – Dźwinogród (?).

2. W dniu jutrzejszym ma być w dalszym ciągu przeprowadzony pościg za nieprzyjacielem do linii: Połtew – Rozworzany – Kurowice – Hanaczów – Podwysokie.

3. Grupa „Bug” zdobyła 22 wieczorem Busk i w dalszym ciągu posuwa się naprzód. Grupa Operacyjna nr 1 zdobyła 23 rano Bóbrkę i posunie się jutro swym lewym skrzydłem po Świrz włącznie.

4. Granica między Grupą kpt. Błęszyńskiego a Brygadą Lwowską jak w rozkazie operacyjnym z dnia 22 bm.

5. W nowej linii należy zatrzymać się i uporządkować oddziały i wzmocnić technicznie.

6. W razie nienapotkania na większy opór nieprzyjaciela należy podsunąć silniejsze oddziały do linii: Palucyn – Przegnojów – Jaktorów – Przemyślany.

7. Miejsce postoju dywizji jutro hotel Francuski, tu należy bezwarunkowo meldować zajęcie każdej miejscowości. Powracający łącznik będzie odbierał ze sobą sytuację na innych odcinkach.

8. Chodorów zdobyty 23 wieczorem.

[Tadeusz] Machalski, kpt.

Odpis
- CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 39
1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 401
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Dziś osiągnięta linia własna przebiega: Mikołajów, wzgórze przed Hermanowem, Czarnuszowice, Zuchorzyce. Grupa płk. Sikorskiego zajęła Bóbrkę.

2. Nieprzyjaciel stawia silny opór w linii na zachód od Kurowic.

3. Jutro 24 bm. dalszy atak, którego celem osiągnięcie linii nakazanej rozkazem operacyjnym brygady z dnia 22 bm. L. op. 399. Atak zacznie się o godz. 9.00 rano.

4. Obsada nowej linii następująca:

38. pp strzelców – całą Połtew (skąd łączność do Grupy Minkiewicza) i Zeniów.

40. pp strzelców – Rozworzany, Paluchów Wielki (bagna na południe włącznie).

39. pp strzelców – Kurowice, Turkocin, Kamienna Góra włącznie.

5. Po zajęciu linii tej wyślą pułki po jednym silniejszym patrolu celem stwierdzenia obecności nieprzyjaciela w miejscowościach przed frontem leżących, przebiegu linii nieprzyjacielskiej i siły obsady. Wyniki zameldują bezwzględnie brygadzie.

6. Stanowisko brygady jak dziś, rezerwa brygady w Hermanowie.

7. Artyleria zaciągnie swe pozycje tak, aby w ataku tym silnie współdziałać mogła.

8. Amunicja w pociągu na torze Lwów – Brzeżany.

Czesław Mączyński, pplk bryg.

Za zgodność:

[Stefan] Mękowski, ppor.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 40

1919 maj 23, Lwów. – Rozkaz operacyjny nr 403 Dowództwa Brygady Lwowskiej

W razie pomyślnych i sprzyjających warunków ataku zajmie 39. p. strzelców lwowskich ewentualnie dziś jeszcze Warów, skąd może udzielić pomocy na Alfredówkę. Skorzysta z tego 40 p. strzelców i zajmie Alfredówkę, by stworzyć sobie dobre miejsce wypadowe na przyszłe ataki.

Gdyby nie sprawiało większych trudności zajęcie folwarku Mażowa, można to uczynić dziś jeszcze.

38. pp strzelców lwowskich zajmie i obsadzi w ciągu dnia dzisiejszego Gliniany, ewentualnie Bałuczyn. Linia rozgraniczenia między 38. a 40. pp strzelców – południowy kraniec Glinian, między 39. a 40. pp strzelców – południowy kraniec Alfredówki.

Nakazani dwaj łącznicy, dotychczas się jawili. Uczynić to bezzwłocznie i wykonywać rozkaz ten stale na przyszłość.

Stanowisko Brygady wzdłuż gościńca Lwów – Kurowice – nocny postój Pe-
czenia.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 41

1919 maj 23, m.p. – Informacja dowódcy 3. baonu 7. pp Legionów skierowana do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów

Nieprzyjaciel okopał się wzdłuż prawego brzegu Swicy na vis á vis wsi Huziejów Stary i Nowy – Podbereże i Tiapcze i broni przeprawy przez tę rzekę. Siła nieprzyjacielska około jednego baonu piechoty z odpowiednią ilością karabinów maszynowych. Bateria artylerii polowej w Jaworowie albo w Sołukowie. Pociąg pancerny z dwiema armatkami, podjeżdżający pod wysadzony most kolejowy.

O godz. 9.00 rano dnia 23 maja 5. baon zajął Bolechów: jedną kompanią Huziejów oraz jedną kompanią Hoszów i Gierynię. Kls (473) i szczyt Hoszów obsadzony plutonami. Nieprzyjaciel silnie ostrzeliwał z artylerii i karabinów maszynowych dwie kompanie stojące w szkole w Bolechowie oraz kompanie w Huziejowie i Hoszowie. 2/12. pułku ułanów i 1/2. pap przybyły do Bolechowa o godz. 3.30 po południu.

Bateria 1/2. pap silnie ostrzeliwała nieprzyjacielskie okopy na vis á vis Huziejowa oraz nieprzyjacielski pociąg pancerny, stojący na odległości 200–300 m od wysadzonego mostu kolejowego na rzece Swicy. (Tylko środkowe przesło wysadzone). Z nadejściem zmroku pociąg pancerny wycofał się.

Mosty na Swicy spalone (w Hoszowie, Tiapczy). Rzeka wezbrała, prąd bardzo silny, przejście w bród nawet dla kawalerii niemożliwe.

O godz. 2.00 baon bez ryszpunku maszeruje z kls. do Wychodówki i jeżeli możliwe będzie przejście rzeki w bród do wsi Kniaziołuka, sforsuje gościniec z Bolechowa do Doliny i będzie się starał wykonać dyspozycję z dnia

23.05.1919 przeznaczoną dla mjr. Rudnickiego. Jeżeli przejście rzeki w bród będzie niemożliwe, baon pomaszeruje przez Witwicę, Kalną do Mizunia Starego w dalszym ciągu w myśl wymienionych dyspozycji.

Fijałkowski, kpt.

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 42

1919 maj 24, m.p. – Dowódca 3. Dywizji Piechoty Legionowej gen. Zygmunt Zieliński do mjr. Rudnickiego w Bolechowie

1. Nieprzyjaciel trzyma słabo okopanymi placówkami prawy brzeg Swicy przed 4. i 3. dywizją.

2. 3. dywizja przeforsuje przejście przez Swicę na wschód od Bolechowa i z Dzieduszyca Wielkich na Dzieduszyce Małe.

3. W tym celu rozkazuję:

a) 1., 2. kompania 7. pp i kompania saperów grupują się w przeciągu nocy z 24 na 25 maja w ten sposób, żeby 25 maja o brzasku (4.00 przed południem) – stał kryty w zaroślach jednym baonem na północ, drugim baonem na południe od toru kolejowego Bolechów – Dolina nad lewym brzegiem Swicy.

b) Przejście przez Swicę odbywać się będzie przez mosty kolejowe, których stan jest następujący. Pierwszy i środkowy most są tak uszkodzone, że piechota przejść może – dla szybszego jednak przebycia – nałoży kompania saperów – po przejściu przez mosty oddziału szturmowego – rodzaje ramp na uszkodzone miejsca.

c) 7. pp – wydzieli jeden oddział szturmowy, wyposażony większą ilością ręcznych granatów, który stanie w pogotowiu do akcji tuż koło pierwszego (zachodniego) mostu.

d) O brzasku (4.00 przed południem) uderzy oddział szturmowy 7. pp jako pierwszy celem opanowania placówek stojących tuż za ostatnim – wschodnim mostem kolejowym.

e) Podczas walki oddziału szturmowego nakłada kompania saperów rampy na uszkodzone mosty, po czym baony przygotowane do przejścia natychmiast biegiem ruszają na wschodnią stronę Swicy – jeden baon celem zajęcia wschodniego krańca Podbereża, a drugi – wschodniego krańca Tiapczy; w dalszym ciągu ruszy baon z Podbereża na Sołukowce (4) i zajmie linię 409 – 417 –

frontem na północny-wschód, baon zaś z Tiapczy ruszy przez 400 na 451 zabezpieczając swoje prawe skrzydło.

4. Rezerwa dowództwa dywizji 8. pp stoi o 4.00 rano 25 maja w pogotowiu w południowo-wschodniej części Bolechowa na wschód od rzeczki Sukiel.

5. Artyleria zajmie w okolicy – Dampf-Säg i wsi Dołżka pozycje tak, żeby skutecznie popierać mogła ruchy piechoty po zajęciu wschodnich lizier Podbereża i Tiapczy.

6. Po zajęciu Podbereża i Tiapczy przez 7. pp. przechodzi jeden baon 8. pp. do wypełnienia luki między posuwającymi się baonami na Dąbrowę.

7. Akcją powyższą kieruje bryg. Berbecki.

8. Akcję powyższą wspierać będzie grupa:

a) majora Rudnickiego, ruszając równocześnie (o godz. 4.00 rano) z Wygody pół baonem 3. kompania 7. pp wzdłuż gościńca E.St. Wygoda w kierunku Doliny na 515 Zamczyska.

b) Druga połowa 3. kompanii 7. pp pozostaje (aż do odwołania) w Wygodzie, jako stała załoga – celem zamknięcia dróg z Mizunia Starego i Węldzirza.

9. Stanowisko dowodzenia 3. dywizji piechoty stacja Bolechów.

10. Dowództwo dywizji zrobi połączenie telefoniczne ze stacji Bolechów do klasztoru. Grupy wybudują połączenia do stacji Bolechów.

11. Chorych i rannych odsyłać do stacji zbornej w Bolechowie.

[Zygmunt] Zieliński, gen.

Odpis

CAW, I.341.106.

Nr 43

1919 maj 24, Mizuń Stary. – Informacja dowódcy 3. baonu 7. pp Legionów skierowana do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów

Nieprzyjaciel w sile około 2 tysięcy ludzi obsadził Wygodę i okopał się wzdłuż prawego brzegu Swicy. Według opowiadania osób cywilnych posiada w Oblisku baterię artylerii polowej. Most na Mizuni i Swicy pod Wygodą do tej pory nie spalony.

3. baon 7. pp. Legionów o 8.00 po południu dnia 24 V 1919 zajął Mizuń Stary po sforsowaniu wsi Witwica, maszerując przez Kalną, Kropiwnik wraz z 1. plutonem 12. pułku ułanów. Jedna kompania baonu, podsunąwszy się na most na Mizunce, ma nie dopuścić do spalenia mostu z dwoma karabinami maszy-

nowymi pod 716. O 2.00 w nocy mam zamiar sforsować oba mosty i zająć Wygodę i Pacyków, zaatakowania Doliny.

Most na drodze pod Kropiwnikiem zburzony, jednakże wozy mogą przejechać w bród obok zburzonego mostu.

Fijałkowski, kpt.

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 44
1919 maj 25, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 405
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Osiągnięta linia własna przebiega: Bałuczyn, Gliniany, Warów, Kamienna Góra.

2. Dzisiaj zajmie i obsadzi 40. pp strzelców Alfredówkę i, o ile możliwości, Mażów, po czym dla wszystkich oddziałów wypoczynek.

3. Pułki poczynią ostateczne przygotowania do dalszej akcji przez uzupełnienie trenów amunicji i żywności.

4. Z powodu braku trenów dywizyjnych mogą pułki przekroczyć przepisany etat koni, by umożliwić zaopatrzenie oddziałów.

5. Linie rozgraniczenia: 38. pp strzelców od płn.-wsch. krańca Bałuczyna do płd. lizyery Glinian,

40. pp strzelców stąd do płd. lizyery Alfredówki,

39. pp strzelców stąd do Kamiennej Góry włącznie.

6. Łączników bojowych do Dowództwa Brygady nie przysłał 38. i 40. pp strzelców. Przypominam uprzednio wydane rozkazy – łącznicy muszą być codziennie wieczorem luzowani. Nowym łącznikom oddawać będą pułki dzienne meldunki sytuacyjne, które mają być złożone w dowództwie brygady najpóźniej o godz. 19.00.

Od dziś przysyłać będą również po 2 łączników baony stanowiące rezerwę Brygady i komp. tech. 38. pp strzelców lwowskich.

Czesław Mączyński, ppłk bryg

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 45
1919 maj 25, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 406
Dowództwa Brygady Lwowskiej

Oddział lotny ppor. [Tadeusza] Nittmana przechodzi z dniem dzisiejszym pod moje bezpośrednie rozkazy jako rezerwa Brygady.

W ciągu przedpołudnia zakwateruje w Peczenie i wyśle łącznika do Dowództwa Brygady – Peczenia – plebania.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 46
1919 maj 25, godz. 21.00, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 409
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel broni uporczywie wejść i stoków Woroniaków. Wyparty z Turkoci miał zatrzymać się na Łahodowie i okopać się.

2. Własna linia przebiega: od Chodorowa przez Świrz, Stanimirz, Alfredówkę, Gliniany, Bałuczyn, Krasne. Łączność na obu skrzydłach utrzymana.

3. Grupa gen. Jędrzejewskiego dotrze jutro 26 bm. do linii Gniłej Lipy z koniecznym zagięciem linii na północy, od Przemyślan począwszy.

4. Zadanie Brygady Lwowskiej: dotrzeć i obsadzić linię od Przemyślan (wyłącznie) przez Lipowce, Łonie, Gołogóry, Lackie do Kniaż włącznie.

5. A) 38. pp strzelców ruszy dwoma kolumnami nie tracąc łączności z Grupą płk. Minkiewicza, jedną przez Bortków, Rozdoły na Kniaże, drugą z Przegnojowa przez Olszanicę, po dotarciu do gościńca złoczowskiego rozdzieli ją na dwie części i skieruje jedną na Lackie, drugą na Ściankę, zaszachuje Gołogóry od północnego zachodu w czasie ataku 40. pp strzelców, po czym zajmie Lisowie. Obsadzi i ubezpieczy linię: Kniaże włącznie, Lackie, Lisowie po kotę 366 na płn. od Radykowa włącznie. Gdyby był czas po temu, nieprzyjaciel nie stawił oporu, można zająć Dworniki i Majdan Gołogórski.

B) 40. pp strzelców uderzy w całości z Alfredówki przez Jaktorów (po zajęciu jego przez 39. pp strz.) i z Mierzowa i Krzywic na Słowitę, po czym wyśle mniejszą grupę na Łonie, większą przez Mitulin z jednej strony, a Nowosiółki z drugiej strony na Gołogóry. Przy braniu Gołogór otrzyma pomoc 38. pp strzelców przez grzbiet górski na płn. wsch.

Obsadzi linię: Gołogóry, kotę 396, tryg. 422, Łonie po kotę 402 włącznie.

C) 39. pp strzelców i szwadron km. uderzy jedną grupą przez Jaktorów, Uniów, wschodnią część Młynowiec na Majdan Lipowiecki, drugą przez Pohoryl, Łahodów na Tychów, trzecią przez Stanimirz wzdłuż gościńca przemysłańskiego.

Obsadzi linię: od 405 przez Lipowce, Majdan Lipowiecki, Tychów, Ptak.

6. Ponieważ linie nieprzyjaciela przygotowane wzdłuż Woroniaków na pñ.-zach., przeto kierunek ataku skierowywać tak, by uderzenia szły od zachodu i południowego zachodu, czyli wykorzystując dokonane już wdarcie się 39. pp strzelców w Woroniaki, związać w każdym pułku linię nieprzyjaciela od własnego prawego skrzydła.

7. Z powodu nader trudnego i lesistego terenu zwrócić szczególną uwagę na łączność oddziałów i nie rozdrabniać ich zbyt. Po przełamaniu pierwszej linii oporu można będzie prowadzić oddziały drogami przy odpowiednim zabezpieczeniu w kierunku marszu i z flank. Czoło każdej kolumny oddaje po przejściu każdego km w lesie dwa szybko po sobie następujące strzały karabinowe, celem zorientowania sąsiednich kolumn o osiągniętym miejscu marszu. Lasy przeszukiwać mniejszymi patrolami.

8. Rezerwa Brygady: a to baon III/38. postępuje wzdłuż gościńca przemysłańskiego 1 do 2 km za 39. pp strzelców. Nocny postój w Krościenku: baon II/38. wzdłuż gościńca złoczowskiego w miarę kolejnego osiagania go przez pułki Brygady, nocny postój w Trędowaczu.

9. Artyleria postępować będzie bezpośrednio za piechotą i w stałej łączności z kadetami oddziałów współdziałać w akcji.

10. Stanowisko dowództwa Brygady do dziś Kurowice. Z rozpoczęciem akcji Warów, gdzie zostanie stała składnica meldunkowa, po czym wzdłuż gościńca przemysłańskiego, później wzdłuż gościńca złoczowskiego. Nocny postój w Trędowaczu.

11. Akcja rozpocznie się o godz. 8.00 rano. Liczyć się trzeba z tym, że może być akcja wstrzymana. Gdyby rozkazów odnośnych nie można było na czas wysłać, będzie znakiem wstrzymania oddanie trzech strzałów armatnich i trzech rakiet świetlnych (strzał, rakietka itd.) o godz. 7.00 rano z Kurowic.

12. Amunicja na dworcu Gaj – Czyżyków, mała rezerwa w każdym nocnym postoju Brygady.

Za zgodność:

dr [Albin] Garbień, por.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 47

1919 maj 25, m.p. – Informacja z działań dowódcy 3. baonu 7. pp Legionów skierowana do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty

Półbaon 3. kompanii 7. pp Legionów stoi w Wygodzie i obsadził mosty i drogi prowadzące z Pacykowa i Mizunia Starego.

Drugi półbaon od godz. 9.00 rano dnia 25.05.1919 po zajęciu Doliny, kwateruje w tej miejscowości, patrolując okolicę i ubezpieczając od strony południowej i południowo-wschodniej.

Nieprzyjaciel wycofał się na Roźniatów. Według zeznań obywatela tutejszej miejscowości, urzędnika kopalni nafty, u którego stało dowództwo 2. brygady artylerii nieprzyjacielskiej, nieprzyjaciel stawiać będzie opór na rzece Łomnica. Wspomniany obywatel oprócz tego zameldował, że według rozkazu telefonicznego, które dowództwo 2. brygady artylerii nieprzyjacielskiej otrzymało w dniu 24.05.1919 o godz. 11.00 w nocy (który załączam), dowództwo 2. brygady artylerii nieprzyjacielskiej ma kwaterować w Petrance na południowy-wschód od Roźniatowa za rzeką Łomnicą. Oprócz tego ten sam obywatel zameldował, iż dnia 24.05. o godz. 3.00 rano wyjechał patrol ukraiński złożony z 8 podoficerów i porucznika do Skalnego na Podkarpaciu na koniach specjalnie wybranych, uzbrojonych w karabiny, ubrany w rosyjskie czapki i płaszcze jako delegacja do Czechów z prośbą o pomoc. W załączeniu 10 jeńców, w tym 1 oficer i książka fonogramów dowództwa 2. brygady artylerii nieprzyjacielskiej.

Fijałkowski, kpt

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 48

1919 maj 25, m.p. – Rozkaz dowództwa 7. Pułku Piechoty Legionów dla 3. baonu ppor. Jancarza

Półbaon pozostaje w zajmowanych kwaterach w Wygodzie aż do dalszych rozkazów, wystawiając silną placówkę w Pacykowie i Mizuniu Starym, ubezpieczając mosty. Należy zwrócić baczną uwagę na nogi żołnierzy. Wyżywienie we własnym zarządzie aż do przybycia taborów. Według wczorajszego rozkazu tabor bojowy miał podciągnąć do Kropiwnika. Należy tabor ten ściągnąć bez-

zwłocznie do Wygody, odsyłając do Doliny kuchnie i wozy 9. kompanii, 11. kompanii km i dowództwa baonu. 6 kompania pod dowództwem ppor. Kosińskiego ma natychmiast przybyć do Doliny zarekwirowanymi furami i zamelduje się u por. Kostmanowicza.

Adam Kalinowski, ppor.

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 49

1919 maj 25, godz. 2.00 po północy, m.p. – Informacja dowódcy 3. baonu do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów

O godz. 2.00 w nocy dnia 24.05.1919 roku 3. baon 7. pp Legionów atakiem zajął mosty na Mizunce i Swicy, Wygodę i Pacyków. Nieprzyjaciel w popłochu uciekł w kierunku Perehińska i Doliny, pozostawiając w naszych rękach kilkunastu jeńców (z naszej strony dwóch lekko rannych).

Fijałkowski, kpt.

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 50

1919 maj 25, godz. 10.00, m.p. – Informacja dowódcy 3. baonu do Dowództwa 3. Dywizji Piechoty Legionów

Półbaon 3. baonu 7. pp Legionów o godz. 9.00 rano zajął Dolinę. Nieprzyjaciel w popłochu cofa się. Drugi półbaon pozostaje w Wygodzie. Przemęczenie ludzi nadmierne. Brak kawalerii, gdyż tylko przy batalionie jest 15 koni.

Fijałkowski, kpt.

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 51
1919 maj 26, m.p. – Rozkaz dzienny
Dowództwa Armii gen. Józefa Hallera do podległych oddziałów

Żołnierze!

Pod potężnym uderzeniem waszych piersi przełamana została cała linia nieprzyjacielska, a pierścień nieprzyjacielski otaczający Lwów ze wszech stron rozpadł się.

W zwycięskim marszu na przestrzeni 400 km posuwacie się ciągle dalej, przełamując ostatnie wysiłki rozprężonej, cofającej się w popłochu i zostawiającej za sobą tylko zniszczenie armii nieprzyjacielskiej, wyzwalając prastare ziemie polskie spod ucisku barbarzyństwa i anarchii.

A za wasze trudy i znoje żołnierskie, za wasze poświęcenie już macie nagrodę. Bo słyszycie za sobą okrzyki wesela tysięcy serc polskich, bo witają was radośnie mieszkańcy tej ziemi, po której kroczycie, nie jako zdobywcy, ale niosący wyzwolenie i zapowiedź jasných dni po nocach mrocznych, wśród których panowały nahażki i słychać było jęk nieszczęsnej, uciskanej ludności.

Idziecie jako regularna, jednolita, karna armia narodowa polska, składająca się z oddziałów przybyłych ze wszech stron Polski, ramię przy ramieniu, walcząc jako prawi Synowie Ojczyzny z zapałem, odwagą i męstwem, wskrzeszając świetne tradycje dawnych Wojsk Polskich.

Żołnierze! Polska cała patrzy na was, na waszą niezłomność i poświęcenie i świat cały przez Was ku Polsce ma zwrócone oczy.

Jestem dumny, że wami przewodzę. Nie mogę wyróżnić Waszych synów bohaterskich, bo musiałbym wszystkich zasługi podnieść.

Dziękuję wam, oficerowie i żołnierze. A tym, którzy swe życie bohaterskie złożyli Ojczyźnie, cześć i chwała.

Pamięć o dzielnym dowódcy 8. Pułku Ułanów, majorze Strońskim i dowódcy batalionu majorze Bartmańskim i o wszystkich poległych oficerach i żołnierzach nie zaginie. Nazwiska ich będą zapisane w księgach zasłużonych ku wiecznej pamięci przyszłych pokoleń.

Z prawdziwą radością i wdzięcznością muszę wspomnieć o waszych dowódcach, pozostających pod bezpośrednimi moimi rozkazami, którzy przyczynili się do odniesienia tak świetnego zwycięstwa.

Znakomicie przeprowadzona i obmyślona przez gen. por. Karnickiego akcja na Łuck, uwieńczona została zwycięstwem, w którym odznaczyły się zwłaszcza Oddziały majora Bończy-Uzdowskiego i jednostki 1. Dywizji Strzelców biorące udział w tej operacji oraz dzielne jak zawsze pułki ułanów: 1 pułk Krechowicki i 5. pułk pod dowództwem podpułkownika Sochaczewskiego, który został ranny w tej wyprawie oraz oddziały 2. pułku szwoleżerów Rokitniańskich.

Grupa Operacyjna pod wytrawnym dowództwem gen. Odry, dowódcy 1. Korpusu Strzelców wraz z grupą pułkownika brygadiera Minkiewicza, natrafiając na bardzo silny opór nieprzyjaciela w linii Poryck – Sokal – Żółkiew, z powierzonego zadania świetnie wywiązała się przez konsekwentne, planowe postępowanie naprzód, łamiąc opór nieprzyjaciela na wielu liniach obronnych i zajmując duży obszar polskiej ziemi.

W walkach tych odznaczyły się szczególnie: 1. dywizja strzelców generała [Josepha] Bernarda, który wyzyskując szybko pierwsze swe powodzenie, ścigał bez wytchnienia na przestrzeni przeszło stukilkumetrowej nieprzyjaciela i wyparł go na drugi brzeg Styru, nim tenże potrafił zebrać siły do dalszego oporu; 2. dywizja strzelców gen. [Louisa] Modelona, który złamawszy wszelkie próby oporu, pędził przed sobą przeciwnika aż do Bugu, zadając mu ciężkie straty i forsując przejście przez rzekę i ściągając go nieustannie aż do linii kolejowej Lwów – Brody; Grupa pułkownika brygadiera Minkiewicza, który świetnie przeprowadzonym atakiem zdobył Kamionkę Strumiłową, a zarazem wielką ilość materiału wojennego i taboru kolejowego, osiagając linie kolejowe Lwów – Brody w łączności z 2. dywizją piechoty.

Bohaterscy obrońcy Lwowa, Dywizja Lwowska pod dowództwem pułkownika Strzeleckiego i brygada podpułkownika Mączyńskiego, już wypróbowani w długich walkach w obronie Lwowa, okryli się nową sławą, odpierając w krwawych kontratakach, w których brała udział i policja lwowska oraz oddział kobiet, zacięte próby nieprzyjaciela przełamania frontu i wypierając go z zajmowanych pozycji; na specjalne wyróżnienie zasługuje doskonale wykonane zdobycie Kulikowa oraz brawurowa akcja lotniczej Eskadry Lwowskiej.

Specjalnie muszę wyróżnić Grupę Operacyjną gen. Iwaszkiewicza. Wypróbowany ten dowódca, mając obok siebie dzielnych generałów: dowódcę 3. Dywizji Legionów gen. Zielińskiego, 4. Dywizji gen. Aleksandrowicza, Kombin. Dywizji gen. Jędrzejewskiego, w skład której weszli dzielni Poznańczycy pod wodzą pułkownika Konarzewskiego oraz Grupa pułkownika Sikorskiego, już zasłużonych w obronie Lwowa, zwycięskim marszem po przełamaniu energicznym nieprzyjacielskich pozycji, nie znając przeszkody, pędząc rozbitą armię przed sobą, zdobyła najważniejsze miejscowości naszego przemysłu – Sambor, Drohobycz, Borysław i zajęła Stryj, Bolechów, Chodorów, Bóbrkę, Gliniany.

Wyróżniam specjalnie Sztab Armii złożony z oficerów Armii Francuskiej i Polskiej, którzy zorganizowali go w krótkim czasie i pod każdym względem dowiedli uzdolnienia fachowego oraz sprężystości w działaniu, zwłaszcza muszę podkreślić nazwiska: P.P. Szefa Sztabu podpułkownika Allegrini, podpułkownika Iwanowskiego oraz szefów biur wszystkich, zwłaszcza zaś szefa 3. biura podpułkownika Noela.

Nie mogę nie wymieniać zasług szefów sztabu grup, którzy to operacje w szczegółach przygotowali i przy boku dowódców prowadzili, a mianowicie: podpułkownika Kesslera, pułkownika Moineville, podpułkownika Przewłockie-

go, podpułkownika Mira Rylskiego, kapitana Rozwadowskiego, kapitana Machalskiego i wszystkim Im dziękuję za tak owocną współpracę.

Żołnierze! Wierzę, że nadal wyteżycie wszystkie swe siły, by doprowadzić do ostatecznego, zupełnego zwycięstwa, na chwałę Rzeczypospolitej.

Naprzód.

Generał Józef Haller

Za zgodność odpisu:
Gogolewski, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 52
1919 maj 26, Lwów. – Rozkaz operacyjny
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Z powodu zbyt silnego oporu nieprzyjaciela w Słowicie nie wykonał 40. pp strzelców przeznaczonego mu zadania. Linia własna przebiega więc: Przemyślany, wzgórze Tychów, Uniów, Jaktorów, Słowita. Dotychczas brak połączenia z 38. pp strzelców lwowskich, który prawdopodobnie wykonał swoje zadanie.

2. Wczesnym rankiem 27 bm. dojdą pułki brygady do linii im na dziś przeznaczonej, przy czym 40. pp strzelców otrzyma pomoc baonu III/38., który dziś jeszcze znajdzie się w Uniowie i uderzy w łączności i w porozumieniu z 40. pp strzelców od południowego zachodu na Łoniów i Gołogóry.

3. Zresztą dzień jutrzejszy przeznaczony na wypoczynek żołnierzy, przy czym zabezpieczenie ucierpieć nie może.

4. Baon III/38. zostanie w Gołogórach, baon II/38. w Nowosiółce jako rezerwa brygady.

5. Ewentualne konieczne wyrównanie na lewym skrzydle brygady zarządę osobiście na miejscu.

6. Dowództwo Brygady dziś w nocy Warów, 27 bm. w Trędowaczu.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341.1, t. 98.

Nr 53
1919 maj 27, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 641
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Silniejsza działalność nieprzyjaciela na linii Równe – Dubno – Radziwiłłów zmusza dowództwo armii do przeprowadzenia dalszej akcji ofensywnej na terenie Grupy operacyjnej gen. [Aleksandra] Karnickiego.

2. Grupa gen. Karnickiego osiągnęła dziś linie Ożydów – Zakomarze – Ostrowczyk Polny – Bortków.

3. Atak na linię Sassów – Złoczów przeprowadzi Grupa gen. Karnickiego równocześnie z akcją lewego skrzydła tej grupy.

4. Południowa linia rozgraniczenia Grupa gen. Karnickiego, zmieniona jak następuje: Bortków (włącznie) – Złoczów (wyłącznie) – Założce nad Seretem (wyłącznie).

5. Dywizja Lwowska przeprowadzi w myśl powyższego rozkazu zajęcie Złoczowa i wzgórz na wschód od Złoczowa aż do linii Monastyrki – Krucza Góra 410, Mogiła tryg. 416 – Kaniowa Góra tryg. 406 – Ryków tryg. 417 – Pomorzany – Dunajów – tryg. 382 na południe od Dunajowa – Narajów miasto.

Linia rozgraniczenia między Brygadą Lwowską i Grupą kpt. Błęszyńskiego Przemyslan (wyłącznie) – Wołoskie – Nestiuki (wyłącznie).

6. Kombinowana dywizja płk. Sikorskiego zajmie lewym skrzydłem Narajów miasto, wysuwając na całym odcinku silne oddziały do Narajówki, którą to linię w razie nienapotkania na silny opór nieprzyjacielski grupa ta obsadzi.

7. Dowództwo dywizji oraz dowództwo brygady artylerii przeniesie się w ciągu dnia dzisiejszego do Złoczowa, jeżeli sytuacja na to nie zezwoliła – do Słowity.

8. Kolumna sanitarna zostaje podzielona, odchodzi częściowo do Złoczowa, częściowo do Przemyslan.

9. Ze względu na trudności terminowe i komunikacyjne należy w najbliższych dniach nie liczyć na dowóz artykułów żywnościowych, artykuły te rekwirować należy za przepisnymi kwitami przez oficerów prowiantowych – pułkowych. Kawa na 10 dni i chleb na 1 dzień odjedzie jutro pociągiem prowiantowym do Złoczowa i Przemyslan względnie Dunajowa.

10. Kompania saperów naprawi w ciągu dnia jutrzejszego pod kierownictwem ref. tech. por. Maliny uszkodzony most na gościńcu pod Słowitą.

11. Rozpoczęcie akcji w ścisłej łączności na lewo i prawo, jutro (dnia 28 V br.) przed południem.

12. Ugrupowanie artylerii pozostaje bez zmian. Poszczególne dywizjony postępują naprzód w ścisłej łączności z piechotą.

13. Ppor. Pietrusiewicz wybuduje linię telefoniczną do Złoczowa. Stacja telefoniczna w Kurowicach zostaje do dnia 29 bm. obsadzona.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Otrzymują: Dowództwo Armii gen. Hallera, Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego, Grupy Operacyjnej gen. Karnickiego, Dowództwo Brygady Lwowskiej, Dowództwo kpt. Błęszyńskiego, Dowództwo Brygady Artylerii i sztab Dywizji Lwowskiej ad circulandum.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 54

1919 maj 27, m.p. – Wyjaśnienia dotyczące rozkazu dowódcy 3. Dywizji Piechoty Legionów dla 7. Pułku Piechoty Legionów

Dla wyjaśnienia sprzeczności pisemnych rozkazów – zaznacza się:

1. 7. pp Legionów pozostaje w rezerwie dywizji – dwoma baonami w Dolinie, jednym baonem zajmuje Mizuń, Stary Weldzisz i Spas.

2. 8. pp Legionów pod dowództwem płk. [Franciszka] Paulika z przydzieloną mu według potrzeby artylerią, dwoma baonami zabezpiecza (robi wywiady o przeprawach przez Dubę i Łomnicę) przeprawy, jednym baonem pozostaje w Dolinie lub w razie potrzeby przechodzi do Strutynia Wyżnego.

3. 9. pp Legionów zajmuje pozycje według rozkazu przedniego i wysunie oddziały celem wywiadu, zabezpieczenia i zajęcia przepraw przez Dubę i Łomnicę.

4. Dowództwo dywizji w Dolinie, z którym należy się połączyć telefonicznie, 8. pp Legionów i szosą na Hołyń 9. pp Legionów.

5. Artyleria, prócz dwóch przydzielonych do odcinków 9. i 8. pp Legionów i baterii, kwateruje w Dolinie, pozostając w rezerwie dywizji.

Leon Berbecki, płk. bryg.

Odpis
CAW, I.341.1.106.

Nr 55

1919 maj 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 6 Dowództwa Grupy gen. Aleksandra Karnickiego

Nieprzyjaciel wykazuje znaczniejszą czynność w rejonie Dubno – Równe. W związku z tym należy natychmiast przeprowadzić ofensywę aż do linii: Założce nad Seretem – Zagórze – Popowce – Leduchów – wyżyna 334 – Radziwiłłów – Beresteczko (wszystko włącznie).

W skład Grupy gen. Karnickiego wchodzi:

1. Grupa płk. Minkiewicza,
2. Grupa mjr. Bończy-Uzdowskiego,
3. 1. pułk ułanów.

Granicami rejonu działania Grupy gen. Karnickiego są na południu linia – Bortków (włącznie) – Złoczów (wyłącznie) – Założce nad Seretem (włącznie). Na północy linia: Ożydów – Olesko – Zahorce – Jasionów – Perelysko – Wydra – Czernica (wszystko włącznie) i dalej rzeka Ikwa – Popowce (włącznie).

Płk. Minkiewicz natychmiast przejdzie do natarcia, zajmując Olesko – Biały Kamień, następnie Sassów – Podhorce. Atak na Sassów ma być przeprowadzony jednocześnie z atakiem gen. Jędrzejewskiego na Złoczów. Ostatecznym celem ofensywy płk. Minkiewicza jest osiągnięcie linii Założce nad Seretem, Zagórze, Popowce nad Ikwą, wszystkie te miejscowości włącznie. Po zajęciu wymienionej linii łączność z mjr. Bończy-Uzdowskim należy utrzymać w Leduchowie. Sztab Grupy płk. Minkiewicza w najbliższej przyszłości ma przejść do Buska.

Grupa mjr. Bończy-Uzdowskiego działać będzie w rejonie rozgraniczonym na południu linią: Ożydów – Olesko – Zahorce – Jasionów – Perelysko – Wydra – Czernica – Popowce (wszystko wyłącznie); na północy linia: Łopatyń – Bołdury – Sznyrów – Barania (wszystko włącznie). Oddziały mjr. Bończy natychmiast zlużują 1. pułk ułanów w Brodach i Radziwiłłowie i w ostatecznym wyniku zajmą linię: Leduchów – wyżyna 334 – Krupiec, Barania (wszystko włącznie), tworząc 2 grupy, jedną w rejonie wyżyny 334, drugą w rejonie Radziwiłłowa. Połowa 1. szwadronu 2. p. ułanów (60 koni) zostaje przydzielona do Grupy mjr. Bończy-Uzdowskiego. Łączność z 1. pułkiem ułanów po zajęciu ostatecznej linii w Srebno. Sztab mjr. Bończy-Uzdowskiego – Brody. 1. pułk ułanów po zlużowaniu go przez oddziały mjr. Bończy-Uzdowskiego, pozostawwszy czasowo 2. konną baterię w Radziwiłłowie, przechodzi natychmiast w rejon Chotyń i utrzymuje łączność z gen. Babińskim w Beresteczku i z mjr. Bończy-Uzdowskim w Srebno; jako zadanie będzie miał ochronę przepraw na rzece Płaszewka od Rudni do Beresteczka i wysyłanie rekonesansów na linię rzeki Ikwy. W razie silniejszego natarcia nieprzyjaciela na rejon 1. pułku ułanów z Radziwiłłowa może być wysłany dla pułku pluton 2. baterii konnej.

Po zajęciu linii Sassów – Podhorce, płk. Minkiewicz wydzieli pełny baon z km. jako rezerwę Grupy gen. Karnickiego, skierowawszy go do Ponikwy.

Całą organizację oddziałów mjr. Bończy-Uzdowskiego i 1. pułku ułanów przejmuje Grupa płk. Minkiewicza, któremu mjr Bończa przedstawi natychmiast stan zaprowiantowania.

Mjr Bończa przysyła po prowiant swoje tabory do czołowego magazynu prowiantowego Grupy płk. Minkiewicza, znajdującego się w Zólkwi od 31 bm.

[Aleksander] Karnicki, gen.

Odpis
CAW, I. 342.1.85.

Nr 56
1919 maj 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 413
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel, który wytrwale bronił Woroniaków, zagrożony okalającym atakiem, wycofał się pośpiesznie na linię Żłotej Lipy, Wiśniowczyka, Żukowa itd. (według zeznań ludności cywilnej i jeńców).

2. Linia brygady przebiega: Kniaże, Złoczów (jako wysunięta placówka), Zalesie, Majdan Gołogórski, Gołogóry, Łonie, Lipowce, Tychów, Przemyślany. W toku wciągnięcia Złoczowa w linię obronną. Na dzień 28 bm. zadaniem Brygady Lwowskiej dotarcie do linii: Wołoskie, Goły Koniec, folwark Krasne, Żuków, Czeremchowice, Woroniaki, Strutyń. Przez dojście do tej linii zostanie uzyskany kontakt z nieprzyjacielem w terenie na wschód od Żłotej Lipy.

4. a) 38. pp strzelców w miarę posuwania się Grupy płk. Minkiewicza przeniesie obsadę Kniaż do Złoczowa i przez Folwarki na Strutyń, 4. baonem zajmie Woroniaki na południe od toru kolejowego i Czeremchowic, 3. baon, który przestaje być rezerwą brygady udaje się za pułkiem 40. strzelców z Gołogórek do Czeremchowic i staje się rezerwą 38. pp strzelców.

b) 40. pp strzelców uderzy dwoma baonami przez Zaszków i Kondratów na Szpikłósy i zajmie linię od Czeremchowic po Żuków (obie miejscowości wyłącznie).

c) 39. pp strzelców spatrołowawszy odpowiednio teren przed własnymi liniami, dojdzie jedną grupą do Wołoskie i Goły Koniec, drugą przez Plenihów i Wiśniowczyk na Krasne, trzecią w łączności z 40. pp strzelców na Żuków.

5. Początek akcji o godz. 10.00 rano.

6. Linie rozgraniczające pułków brygady biegną od dotychczasowych skrzydeł każdego pułku do skrzydeł nowej obsady: brygady od Grupy Minkiewicza – północna liziera Kniaź i Złoczowa, brygady od grupy kpt. Bleszyńskiego – Przemyślany (wyłącznie) po Wołoskie włącznie.

7. Rezerwa brygady II/38 w Złoczowie i jeden baon 40. pp strzelców w Zaszkwie. Stanowiska brygady wzdłuż drogi z Gołogór do Żukowa, nocny postój w Zaszkwie.

8. Artyleria podąży za piechotą w myśl życzeń dowódców pułków, w czasie akcji wesprze ją swym ogniem.

9. Pułki przedkładają codziennie dwukrotnie meldunki, rano z przebiegu nocy i po południu po skończonej akcji z dokładnym jej przebiegiem.

Za zgodność:
[Stefan] Mękowski ppor.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 57

1919 maj 28, m.p. – Meldunek Dowództwa Brygady Lwowskiej

Przesyłając w załączeniu meldunek baonu IV/38, proszę o bezzwłoczne załatwienie prośby w nim zawartej i o zatwierdzenie wydanego wyroku śmierci. Żołnierz ten zrabował wieśniaczce w Ściankach 200 koron, przy czym zabił ją. Przesyłam to z prośbą o zarządzenie postępowania doraźnego i zatwierdzenie wyroku sądowego.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 58

1919 maj 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 415 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel okopał się nad Żółtą Lipą i trzyma się jeszcze między Żółtą a Gniłą Lipą w linii Remizowce i na południe od Żukowa. Kontakt z nieprzyjacielem wszędzie dziś uzyskany.

2. Dziś osiągnięta linia własna przebiega: Bieniów – Strutyń – Woroniaki – Czeremchowice – Szpikłoso – Żuków. O dotarciu 39. pp strzelców lwowskich do linii: Krasne – Goły Koniec – Wołoskie, brak dotychczas meldunku.

3. Na dzień jutrzejszy, tj. 29 bm., zarządzone przełamane obecnych linii nieprzyjacielskich i dotarcie do linii: Monastyrek – Trościaniec Mały – Podlipce – Kaniowa – Sławna – Machnowce – Torhów – Pomorzany.

4. W tym celu zarządzam:

A) 39. pp strzelców uderzy o godz. 10.00 rano swym lewym skrzydłem w kierunku południowo-wschodnim w ten sposób, by dalszym stojącym na południe oddziałom własnym ułatwić sforsowanie Żółtej i Gniłej Lipy i dotrzeć do linii: Torhów (włącznie) – Machnowka – Pomorzany, skąd łukiem nawiąże i utrzyma łączność z 5. pp Legionów w Nestiukach. Atak przeprowadzi jedną grupą z Żukowa przez Skażenicę, Uhorce, Czyżów na Torhów, drugą z Krasnego przez Kropiwnę, Koropiec na Bohutyń, trzecią przez Ciemierzynce, Wicyń i Mereszówkę, Bubszczy na Pomorzany.

B) 40. pp strzelców uderzy dopiero w momencie, gdy 39. pp strzelców znajdzie się na południe od zach. lizy Remizowiec. Atak poprowadzi dwoma grupami: pierwszą przez Snowicz i tryg. Ryków na Sławnę, drugi przez Remizowce, Wygodę, Krasnosielce na Machnowce. Obsadzi linię od krzyża przy rozdrożu na południowy wschód od Machnowiec przez kotę 409, Sławnę po kotę 401 włącznie.

C) 38. pp strzelców uderzy równocześnie z 40. pp strzelców jedną grupą przez M.H. Maruszka i las Szczurowo na Ryków i Płuhów, drugą grupą z Woroniaków przez Zarwanicę na Łuków i Podlipce, trzecią z Folwarków przez Kozaki na Trościaniec Mały. Obsadzi linię: od koty 388 na południe od Kaniowej włącznie przez Podlipce tryg. Mogiła 416 i Trościaniec Mały, skąd nawiąże przez stałe placówki łączność z Grupą płk. Minkiewicza w Monastyрку.

5. Na wzajemną łączność między grupami i pułkami baczniejszą niż dotychczas zwrócić uwagę. Oddziały i grupy sąsiednie zawiadamiać się będą stale przez łączników o czasie i kierunku swego wymarszu. W czasie posuwania się linii całej utrzymywać łączność przez wysłanych na flanki łączników. Obserwacja, rakiety świetlne itp. oddadzą dobre usługi o wysokości, do której dotarła grupa sąsiednia. Oddziały zbyt wysunięte – o ile nie dla specjalnego zadania, jak obejście – powstrzymać. W obecnym terenie operacyjnym brygady łączność ta musi być bezwzględnie utrzymana.

6. Linia rozgraniczenia Brygady i Grupy Minkiewicza: płn. liziera Złoczowa i Trościańca, Brygady i Grupy kpt. Błęszyńskiego: Wołoskie – Nestiuki (wyłącznie), skąd wprost na wschód po płd. kraniec Pomorzan.

7. Rezerwa brygady II/38 w Złoczowie, komendant jego odpowiedzialny będzie za utrzymanie ładu w tym mieście, III/40. maszeruje 2 do 4 km (zależnie od terenu) za prawym skrzydłem, 40. pp strzelców ma nocny postój w Krasnosielcach. Stanowisko dowództwa brygady za 40. pp strzelców, nocny postój w Rykowie.

8. Artyleria wyteży wszystkie siły, by pokonać trudne warunki terenowe i z otwartych choćby pozycji wspomóc kilkoma celnymi strzałami piechotę w przełamaniu oporu nieprzyjacielskiego. Połączenie z dowódcami pułków piechoty przez oficera z patrolem konnym winno być stale utrzymane.

9. pluton granatników, armatek piechoty i kulomiotów kompanii technicznej stale przy wszystkich operacjach przy dowództwie brygady, które nimi zadysponuje w miejsce najskuteczniejsze.

10. Amunicja – dwór Kurowice.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 431. 1, t. 98.

Nr 59

**1919 maj 28, m.p. – Raport informacyjny przygotowany
w Dowództwie 5. Dywizji Lwowskiej
skierowany do Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich**

Sytuacja na frontach

Ostatnie klęski poniesione przez Armię Ukrainy Naddnieprzańskiej, doprowadziły ją w krótkim czasie do zupełnego prawie rozkładu.

Front przeciw Polakom tzw. Chełmski rozpadł się już ostatecznie i dziś pozostały tam jedynie bandy chłopskie, zorganizowane dorywczo przez niejakiego Szlestnikowa, wynoszące około 1 000 ludzi z km., jazdą i kilkunastoma działaniami; skoncentrowały się one w okolicy między Ostrońcem i pod Dorostajami i planują, podobno, atak na Łuck.

Z oddziałów regularnych stwierdzono, że jedynie walczą jeszcze przeciw bolszewikom: 1) Korpus Zaporoski – około 10 000 ludzi w rejonie na zachód od Krzemieńca; 2) Korpus Siczowych Strzelców atamana Konowalca – około 10 000 ludzi w rejonie między Dubnem i Ostrogiem; 3) 17. dywizja – około 3 000 ludzi w rejonie na południe od Równego.

Oddziały te znajdują się od kilku dni w odwrocie, a ostatnio utraciły Jampol i Krzemieniec (20 maja).

Równie krytycznym jest położenie na lewym skrzydle frontu przeciwbolszewickiego: operująca w rejonie Klewania i Wielkiej Lubaszy 18. dywizja w sile około 1 500 ludzi (52., 53., 54., 55. pp) oraz osłaniająca Równe od północy i wschodu 19. dywizja (56., 57., 61. pp) wraz z pozostałymi oddziałami „sieroj” dywizji, razem około 2 000 ludzi, przeszły 19 maja w całości na stronę bolszewików, co spowodowało zajęcie przez tych ostatnich Równego i jednocześnie zagrożenie lewemu skrzydłu i tyłom armii ukraińskiej.

Skoncentrowane zaś pod Turzynem oddziały rozbitej poprzednio przez Polaków, na południe od Łucka, 1. dywizji, cofnęły się wraz z trenami i sztabami do Szpanowa i tam rozeszły się do domów.

To masowe przechodzenie wojsk [Semena] Petlury na stronę bolszewików, rozpraszanie się całych jednostek bojowych zbliża ostateczny kryzys – rozpadnięcie się zupełne wojsk ukraińskich, prowadząc do likwidacji Ukrainy samodzielnej na korzyść Ukrainy sowieckiej, zatracającej wszelkie cechy samodzielności, wobec zwycięstwa kierunku centralistycznego w republikach sowieckich.

Sprawa Korpusu Zaporoskiego

Korpus Zaporoski armii [Semena] Petlury, znajdujący się obecnie w rejonie Dubna, Krzemieńca, Jampola walczył do kwietnia na froncie: Wapniarka, Chrystynówka, Birzuła, opierając się przez czas dłuższy wojskom bolszewickim; został w końcu przez szybkie zajęcie Żmerynki i Mohylowa odciętym i zmuszonym około 10 kwietnia do wycofania się na terytorium rumuńskie. Siły jego wynosiły podówczas około 10 000 ludzi pod wodzą, prawdopodobnie, gen. Zielińskiego.

Po przekroczeniu przez korpus granicy besarabskiej zwróciło się dowództwo do rządu rumuńskiego z prośbą o przepuszczenie wszystkich oddziałów z bronią na Ukrainę rosyjską.

Rząd rumuński, wychodząc z założenia, że wojska walczące przeciw bolszewikom są jego naturalnymi sprzymierzeńcami i zasługują na poparcie, zgodził się na powyższą propozycję, jednak zażądał na skutek protestu polskiej misji wojskowej, złożenia broni oraz zobowiązania, że oddziały tego korpusu nie zostaną użyte w walce przeciw Polakom.

Ukraińcy jednak obstawali nadal przy swym żądaniu przepuszczenia całego korpusu z bronią i bagażami i zwrócili się również z prośbą do poselstwa polskiego w Bukareszcie z prośbą uchylecia protestu w tej sprawie, zaznaczając, że

uzyskali już zasadniczo zgodę Sztabu Generalnego rumuńskiego, który zastrzegł się jednak, że bez zgody poselstwa polskiego zezwolić na to nie może. Jako gwarancję, że broń ta nie będzie użyta przeciw Polakom w Galicji, a jedynie przeciw bolszewikom, proponowali oni utworzenie komisji kontrolującej przy sztabie wojsk ukraińskich.

Następnie dowództwo korpusu ofiarowało Rumunom około 4000 wagonów z najlepszymi lokomotywami w zamian za przetransportowanie korpusu, zobowiązując się raz jeszcze do nieprzyjmowania udziału w walce z Polakami; w ten sposób uzyskali zgodę rządu rumuńskiego, którego stanowisko daje się łatwo wytłumaczyć konieczną potrzebą zasilenia taboru kolejowego, ze względu na wielki brak w Rumunii, a szczególnie w Besarabii (nie posiadano prawie wcale wagonów ani lokomotyw dla szerokich torów kolei besarabskich).

Korpus Zaporoski przewieziono bez broni przez Bendery i Nowosielicę do Kreszczatyku (pod Zaleszczykami), skąd skierowano go początkowo na Brody a stamtąd w rejon Dubna i Krzemieńca (35 transportów a 50 wagonów), a następnie od 17 maja na Tarnopol i Zbaraż.

Broń i amunicję transportowano oddzielnie w zaplombowanych wagonach.

Jak dotąd Ukraińcy dotrzymali w zupełności danego przyrzeczenia, używając Korpusu Zaporoskiego w walce jedynie przeciw bolszewikom.

Powstanie Grigoriewa

Armia atamana Grigoriewa [Matwiej Hryhorjew] została sformowana z oddziałów wojsk Petlury, które operowały w rejonie Elizawetgradu i przeszły w całości wraz ze swym dowódcą na stronę bolszewików. Siły te, które początkowo wynosiły nie więcej jak 3000 ludzi z kilku zaledwie działami, wzmocniły inne jeszcze oddziały ukraińskie, idące stopniowo w ślady wojsk Grigoriewa.

Otrzymał on od rządu sowieckiej Ukrainy ważne zadanie zdobycia południowej Rosji i oczyszczenia jej od wojsk koalicyjnych, które wypełnił doskonale, biorąc Cherson, gdzie rozbił garnizon francuski, Mikołajów, a następnie Odesę.

Operował Grigoriew nie tylko środkami wojskowymi, lecz prowadził także usilną propagandę pomiędzy ludnością miejscową, a nawet wśród wojsk koalicyjnych i ochotniczych. Wielu oficerów i żołnierzy armii Ałmazowa zbiegło do Grigoriewa i z nich utworzył on sobie podstawę, na której oparł się przy przeprowadzaniu od dawna planowanego zamachu, mającego na celu obalenie rządów sowieckich na Ukrainie. Porozumiał się równocześnie z partiami lewicowymi, wrogimi bolszewizmowi i wydał uniwersał, w którym głosi, że staje w obronie ludu uciskanego przez bolszewików, obiecując zwołanie konstytuanty.

Siły wojskowe, którymi rozporządzał Grigoriew, liczyły około 7 000 ludzi i składały się z następujących oddziałów:

Banda Diaczisima, licząca 2 400 bagnetów, 60 km., 8 dział i 300 szabel.

Pułk „Maruczenko”, pod dowództwem Maruczenka, liczący 1 000 bagnetów i 3 działa, obydwie oddziały znajdowały się luty – kwiecień w Rozdzielnej.

Pułk „Popow”, pod dowództwem Popowa, liczący 1 400 bagnetów, 24 km. i 12 szabel.

Pułk „Taras Szewczenko”, liczący 1 800 bagnetów, 18 km., 2 działa i 200 szabel, obydwie pułki działały 16 i 17 kwietnia w Tyraspolu.

Akcję swoją rozpoczął Grigoriew od opanowania Elizawetgradu, a następnie Znamienki, skąd skierował się na Kijów, zajmując stację Bobrinskaja, a później dotarł nawet do Korsunia. Równocześnie oddziały jego zajęły Aleksandrię, skąd zamierzały ruszyć na Charków, zajmując na razie Kremieńczug. Drogę swą znaczy wszędzie Grigoriew pogromami Żydów i rozstrzeliwaniem komunistów.

Rząd sowieckiej Ukrainy był zupełnie zaskoczony powstaniem Grigoriewa, które nie tylko utrudniło wyzyskanie dotychczasowych zwycięstw, ale przede wszystkim uniemożliwiło w znacznej części akcję zaopatrywania centrów Rosji i pod względem żywności i opału. Dlatego też rzucono przeciw niemu wszystkie prawie rozporządzalne siły, ogłaszając wojsku, że dążeniem Grigoriewa jest powrót do stosunków z czasów hetmana Skoropadskiego i jednocześnie wydając wyrok śmierci na wszystkich przywódców buntu.

Wojska sowieckiej Ukrainy, nadciągające od strony Kijowa, rozbiły powstańców, zajmując Cwietkowo, Korsuń i kierują się na Znamienkę. Sam Grigoriew skoncentrował obecnie większość swych sił w rejonie Kremieńczuga, próbując stawiać dalszy opór. Akcja ta nie ma widoków na powodzenie ze względu na to, że powstańcze oddziały nie mogą znikąd zaczerpnąć posiłków ani uzupełnić amunicji.

Położenie ekonomiczne

- Plan polityki ekonomicznej na terytorium Ukraińskiej Republiki przeprowadzany jest jednostronnie, z ignorowaniem potrzeb szerokich mas. Zakazy, ograniczenia, rekwizycje – akty pospolitego rabunku są na porządku dziennym.

W ostatnich czasach przeprowadzono szereg rejestracji najrozmaitszych produktów, mających jakąkolwiek wartość i będących w posiadaniu bądź organizacji spółdzielczych, bądź składów i firm prywatnych. Tym sposobem stopniowo znikły z rynku skóry, wyroby skórzane, bielizna itp.

Schematyzacja planu wytwórczo-gospodarczego już nie zadowalnia się granicami jednego państwa, zaczyna sięgać po solidarność międzynarodową.

Na Wszechukraińskim zjeździe związków zawodowych w Charkowie, w głosowaniu tajnym, większością 554 głosów przeciw 150, nad projektem o organizacji produkcji, przyjęta została rezolucja bolszewików, żądających likwidacji oddzielnej Ukraińskiej Rady Gospodarki Narodowej na korzyść jednolitej Wszechrosyjskiej Rady i zerwania z polityką samodzielności pod względem ekonomicznym.

Centralizacja gospodarki stawiana jest obecnie w zakresie akcji międzynarodowej. Rosja, Ukraina, Węgry, Litwa i Republika Łotewska mają stanowić sze-

reg oddzielnych jednostek państwowych, politycznie odrębnych i niezależnych, ale powiązanych wspólnym programem socjalnym. Program ten wyrasta z jednego założenia – równomiernego podziału dóbr; jako nieunikniona konsekwencja wynika stąd centralizacja gospodarki narodowej. Wszystkie materiały, surowce, fabrykaty, produkty, zapasy wspomnianych republik stanowią jeden wspólny fundusz całej federacji.

Szafarzem i rozdawcą publicznego dobra ma stać się jedna ogólna centrala, stanowiąca sfederowaną radę gospodarki narodowej, złożona z przedstawicieli wszystkich republik. Pomiedzy Radą Naczelną Gospodarki Narodowej a Radą Ukraińską już doszło do porozumienia w sprawie ustalenia jednakowych zasad polityki ekonomicznej, ujętej w szereg punktów specjalnej umowy. Tendencje centralistyczne bardzo wyraźnie uwydatnione są w całym tym projekcie; powiedziano w nim między innymi, że najżywotniejsze sprawy rosyjskiego proletariatu nie pozwalają w żaden sposób traktować składowych części dawnej Rosji jako oddzielne, niezależne od siebie organizmy ekonomiczno-gospodarcze, a że połączenia ich w jeden amalgamat wytwórczo-spożywczy dyktuje konieczność. Odnosnie warunków zawartej umowy są one w ogólnych zarysach następujące:

1. Fundusze towarowe Rosji i Ukrainy mają odtąd stanowić jedną wspólną całość, której podział uskutecznia się według norm ogólnych, opracowanych przez tak zwaną komisję konsumpcyjną (komisja ispolzowanja), utworzonej przy Naczelnej Radzie Gospodarki Narodowej, z udziałem w niej przedstawicieli od Ukraińskiego „Sownarchoza” (Rady Gospodarstwa Narodowego).

2. Obydwie Republiki obowiązuje jeden plan wytwórczy opracowany i wykonany przez właściwe organy Naczelnej Rady Gospodarki Narodowej.

3. Ustalają się jednakowe ceny na surowce, przy czym do składu komisji decydującej wchodzi przedstawiciel Ukrainy. Ta sama zasada stosuje się i do gotowych fabrykatów.

4. Rada Gospodarki Narodowej Ukrainy ma wprowadzić na terytorium Republiki Ukraińskiej te same monopole, które zostały już wprowadzone w Wielkorusji – dalsze monopole wprowadzone będą po obopólnym porozumieniu się Republik Sowieckich.

5. Przemysł Republiki Ukraińskiej ma być finansowany przez „Wysownarchoz” (Naczelną Radę Gospodarki Narodowej).

Charakterystycznym jest fakt, że pomimo tej formalnej unii ekonomicznej, cały szereg spraw z zakresu aprowizacji i eksportu towarów, mających pierwszorzędne znaczenie dla życia Rosji Centralnej, rozwiązywany bywa nie w duchu postulatów zawartych we wspomnianej umowie. Uwydatnia się to jaskrawo w stanowisku kierowników dwóch najpoważniejszych w życiu ekonomicznym Ukrainy wydziałów: cukrowniczego i rolnego. Obaj używają całej swojej władzy, by nie wypuszczać z Ukrainy do Rosji towarów i produktów podlegających ich kontroli i dyspozycji. Tym sposobem znaczne zapasy maszyn i narzędzi rolniczych, nasion, cukru, konfitur itp., zakupionych przez specjalnych agentów sowieckich dla Moskwy, pozostaje dotąd w składach kijowskich dla braku pozwolenia na wywóz ich z granic Ukrainy. Generalnym agentem, upoważnionym

przez rząd sowiecki do zakupów hurtowych dla Rosji Centralnej, jest niejaki Ginsburg, ongi wybitny fabrykant moskiewski, operujący setkami milionów rubli powierzonych mu przez rząd komunistyczny na wspomniany cel.

Stanowisko zajęte przez Ukrainę zmusza rząd Wielkorosyjski do reorganizacji niektórych gałęzi gospodarki narodowej. Otrzymane ostatnio wiadomości wskazują, że Rząd Centralny zdecydował się skasować automatyczny [autonomiczny] zarząd główny przemysłu cukrowniczego na Ukrainie i zastąpić go przez organ centralny, przenosząc go jednocześnie z Moskwy do Kijowa.

(Gławsachar) Reorganizacja ta odbędzie się przez fuzję obydwu dawniejszych zarządów (Kijowskiego i Moskiewskiego); celem jej jest uniemożliwienie dalszej opozycji ze strony Ukrainy w sprawie jakby równomiernego podziału towarów na całym obszarze sowieckich republik.

Takimi sposobami eksploatują bolszewicy poszczególne dzielnice, mogące dostarczyć jeszcze cośkolwiek centralnej Rosji.

Widoki Ukrainy w zakresie rolnictwa przedstawiają się groźnie. Plon przeciętny z okresu lat 1909–1913 wynosił (w okrągłych tysiącach):

żyta	61 619 pudów
pszenicy	232 050 pudów
jęczmienia	235 114 pudów
owsa	26 397 pudów
zaś produkcja w 1918 r. spadła:	
dla żyta	do 55 373 pudów
dla pszenicy	do 24 681 pudów
dla jęczmienia	do 14 312 pudów
dla owsa	do 3 197 pudów.

Nadziei na polepszenie położenia nie ma żadnej. Środki zalecane przez rząd komunistyczny w celu odwrócenia katastrofy głodowej pozostają ciągle te same, nie osiągają celu i nie wychodzą poza ramki ciasnego szablonu, mianowicie:

1. registracja zapasów, nasion, narzędzi rolniczych,
2. ubezpieczenie praw chłopów na plon zebrany z ziemi obywatelskiej,
3. zdjęcie ze wsi ciężarów mobilizacji, odrywającej robocze ręce od ziemi.

Finanse Ukrainy są w opłakanym stanie. Zaprzeczeniem polityki finansowej państwa, dążącego do socjalistycznego ustroju, jest orgia emisyjna pieniędzy papierowych, podczas gdy konsekwentne wcielanie zasad gospodarki społecznej wskazuje drogę wprost przeciwną – stopniową redukcję znaków płatniczych aż do zupełnego wycofania ich z obiegu i zastąpienia przez rozrachunkowe „bony pracy”. Finansiści sowieccy twierdzą, że z wielu sposobów zasilenia skarbu państwowego pozostał tylko jeden, mianowicie maszyna drukarska, której używają bez żadnych ograniczeń. Podatki pośrednie i bezpośrednie, kontrybucje nakładane na burżuazję, monopole, koleje i wszelkie inne źródła dochodów zaledwie mają pokryć część wydatków rządu, powódź więc papierowa wzbiera coraz bardziej. Poza tym obieg znaków płatniczych kilku rodzajów wytwarza zamęt nieopisany, wobec czego poruszono projekt ujednostajnienia

waluty na całym obszarze sfederowanych republik sowieckich. I tu nadarza się sposobność, pod pozorem obiektywnej konieczności życia gospodarczego, osiągnięcia dalszego szczebla centralizacji politycznej, kasując prawo autonomicznej republiki Ukraińskiej. Finanse mają być zorganizowane w Centralnym Banku Narodowym. Na ogół widać chęć pozbawienia Ukrainy wszelkiej samodzielności i podporządkowania jej pod względem ekonomicznym (a co za tym idzie i politycznym) Rosji Centralnej.

Stan kolejnictwa (B.W.)

Stan kolejnictwa Ukrainy Sowieckiej nie uległ zasadniczej zmianie w ciągu ostatnich 2 miesięcy. Ogólny chaos wywołany zniszczeniami czynionymi przez odstępujących Petlurowców, wzmógł się wskutek ciągłych uszkodzeń toru przez powstańcze bandy chłopskie, starające się utrudnić bolszewikom komunikację. Bandy te niszczą linie telegraficzne i telefoniczne, uniemożliwiając ruch pociągów na wielu odcinkach.

W niektórych miejscowościach wysadzają chłopi mosty (niedawno wysadzili most na rzece Irpeń na 23 wiorście od Kijowa i na Teterewie koło Cudnowa) i niszczą wodociągi. Wobec takiej postawy ludności wydali bolszewicy rozkaz wzmocnienia ochrony kolejowej.

Nawigacja na Dnieprze jest bardzo utrudniona, gdyż bandy Zielonego, rozlokowane nad brzegami rzeki (w Trypolii i Czerkasach), zabierają każdy przejeżdżający statek i nie pozwalają na przewóz jakichkolwiek towarów lub produktów.

Pracownicy kolei i robotnicy są wrogo względem bolszewików usposobieni i oczekują zmiany rządu. Obawiają się powrotu Petlurowców i ich ukrainizacji, gdyż jest to element prawosławny, monarchiczny, nacjonalistyczny.

Tabor

W kwietniu br. tabor kolejowy na bolszewickich południowo-zachodnich drogach przedstawiał się w następujących liczbach:

a) parowozy

Stacja	Ogólna liczba	Zdatnych towarowych	Do użytku osobowego
Kijów	123	38	13
Koziatyń	37	8	5
Żmerynka	246	27	14
Hołta	12	6	1
Bobryńska	122	34	7
Fastów	26	16	—
Chrystynówka	24	9	—
Wozniesieńsk	48	8	4
Kijowskie warsztaty rep.	88	—	—
Razem	726	146	44

Ogółem na południowo-zachodnich drogach było 819 parowozów, w tej liczbie zepsutych 420, to jest 58,4 %. Zdatnych do użytku towarowych – 109, osobowych – 45, manewrów i roboczych, zdatnych do użytku – 92 (zepsutych 306). Ogółem zdatnych do użytku – 41,6 %.

Charkowska fabryka parowozów w 1915 r. wynosiła 111 % produkcji 1914 roku, obecnie obniżyła się do 37 % i przewidziana jest dalsza niżka.

b) wagony

W kwietniu w Kijowie na południowo-zachodnich drogach były następujące ilości wagonów towarowych:

wozy zwykłe	10 123
wozy pulman	216
platformy	2 399
½ platformy zwykłe	91
½ platformy pulman	116
tiepluszki	580
owocowe	11
prochowe	1
wozy dla bydła	90
wozy dla ptactwa	8
wozy lodownie	24
wozy spirytusowe	6
wozy sanitarne	14
wozy dezynfekcyjne	3
wozy sklepy	19
wozy specjalne	103
wozy cysterny	255
wozy odświeżarki	2
Razem	14 066

W tej liczbie

zdatnych do użytku	11 398 – 82,5 %
w naprawie	2 365 – 16,8 %
zamieszkałych	78 – 0,5 %
pod składami	16 – 0,1 %
wąskotorowych (zagr. tor.)	9 – –
Razem	44 066

Paliwa i smary

Kijowska i sąsiednie stacje południowo-zachodnich dróg posiadały w kwietniu:

drzewa	192 sąźnie
węgla	3 467 pudów
smarów	10 000 pudów

Obecnie kijowskie stacje nie posiadają już żadnych zapasów paliwa, a parowozy zużywają wszystko co zdążają przywieźć.

Smarów w lepszych gatunkach kijowskie koleje nie posiadają wcale – większość tych 10 000 pudów to smoła z kreozotem.

Zdolność przewozowa

Dezorganizacja transportu wzrasta bez przerwy. O zdolności przewozowej południowo-zachodnich dróg istnieją następujące dane:

Linia	Ruch teoretycznie	Przepuszczono
Korosteń – Sarny	16 par poc. na dobę	6 par dziennie
Kijów – Korosteń	15 par poc. na dobę	8 par dziennie
Kijów – Fastów	29 par poc. na dobę	6 par dziennie
Fastów – Koziatyń	26 par poc. na dobę	6 par dziennie
Koziatyń – Żmerynka	19 par poc. na dobę	6 par dziennie

Zdolność przewozowa tych dróg była przeciętnie o 2–5 razy mniejsza od teoretycznej. W końcu kwietnia został opracowany projekt dziennego ruchu, w myśl którego ładunki przewożą się wyłącznie wojskowe za pozwoleniem Sownarchozu i Snabarmii.

Poczta i telegraf

W kwietniu poczta funkcjonowała w guberni kijowskiej tylko wzdłuż linii: Kijów – Borodzianka, Kijów – Fastów – Biała Cerkiew. Później powstańcy zaczęli i na tych liniach przecinać druty telegraficzne i została nawiązana w połowie kwietnia łączność pomiędzy Kijowem a stacjami Czepowicze i Berdyczów.

Na ogół stan kolejnictwa Ukrainy Sowieckiej od marca (patrz referat nr 3388) pogorszył się i wszystko przemawia za tym, że stan ten nadal pogarszać się będzie.

Odpis

CAW, I. 341. 1. 93.

Nr 60

**1919 maj 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 647
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego**

1. 5. dywizja osiągnęła linię: Zarzecze – Monastyrzek – Trościaniec Mały – Podlipce kotę 406, Kaniowa – Sławna – Machnowice – Torhów – Pomorzany, dalej Dunajów Biały.

Grupa gen. Karnickiego doszła wczoraj prawym skrzydłem do Poczap.

2. Granica stref działania Grupy gen. Iwaszkiewicza, Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego zostaje przesunięta na linię szosy Bursztyn – Lipca Dolna – Brzeżany – Kozowa – Tarnopol.

Linia rozgraniczenia między 5. Dywizją a Grupą płk. Sikorskiego, jak i z Grupą gen. Karnickiego pozostaje bez zmian.

Linia rozgraniczenia między Brygadą Lwowską i Grupą kpt. Błeszyńskiego zostaje zniesiona. Brygada Lwowska obejmie całą strefę działania 5. Dywizji Lwowskiej.

3. Zadaniem Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego jest jak najprędzej dojść do Tarnopola.

Akcja tej Grupy na Tarnopol przeprowadzona będzie w ten sposób, że obydwie dywizje (5. i kombinowana dywizja płk. Sikorskiego) uderzą silnymi wewnętrznymi skrzydłami wzdłuż wspólnej granicy, łącząc się z zewnętrznymi skrzydłami sąsiednich grup.

4. Prócz tego wyślą obydwie dywizje najkrótszą drogą, na wewnętrznej linii, lotne oddziały (baony z artylerią i jazdą) celem owładnięcia Tarnopola i zorganizowania tam ochotniczych oddziałów.

5. Jako lotny oddział 5. dywizji naznaczam 5. pp Legionów z dotyczącymi km. i trzydziałowej 4. baterii 4. pap oraz z dziesięcioma jeźdźcami jazdy lwowskiej. Komendę nad tym oddziałem obejmie kpt. Błeszyński. Grupa ta zbierze się dzisiaj w Pomorzanych.

38. pp strzelców lwowskich odeśle natychmiast 10 jeźdźców jazdy lwowskiej do Pomorzanych. Komendant tego patrolu zgłosi się tam u kpt. Błeszyńskiego. Zadaniem tego lotnego oddziału kpt. Błeszyńskiego będzie: na osobny rozkaz dowództwa dywizji wyruszyć w kierunku: Kalne – Trawotłoki na Zborów, a stamtąd jak najdalej w kierunku Jezierny i Tarnopola.

Oddział ten będzie więc przed wolniej postępującym frontem Dywizji Lwowskiej i będzie musiał się zabezpieczać w każdym kierunku.

Łączność należy o ile możności trzymać z prawym skrzydłem Brygady Lwowskiej, które posuwać się będzie za Grupą kpt. Błeszyńskiego.

W razie nieprzełomnego oporu nieprzyjacielskiego należy zaczekać przed linią oporu na oskrzydlenie nieprzyjaciela przez oddziały Brygady Lwowskiej, a po odwróceniu nieprzyjaciela znowu ruszyć przed dywizją na Tarnopol.

Przy sforsowaniu Małej Strypy i Strypy zwracam uwagę na tamtejsze bagna, przez które można przejść tylko mostami, które trzeba by więc zabezpieczyć jak najprędzej.

6. Pół baonu 4. pp Legionów pod dowództwem kpt. Deschoux zostaje podporządkowane dowództwu Brygady Lwowskiej i ma być użyte jako rezerwa Brygady Lwowskiej za prawym skrzydłem.

7. Jeżeli Grupa gen. Karnickiego wyrówna się dzisiaj swym prawym skrzydłem z frontem wschodnim Brygady Lwowskiej, ruszy jutro Dywizja Lwowska w kierunku na Jezierną – Tarnopol.

Posunięcie się Grupy gen. Karnickiego zgłosi dowództwo 38. pp. strzelców lwowskich wprost do dywizji, po czym nastąpi rozkaz do posuwania się Grupy kpt. Błęszyńskiego (oddział lotny), a potem Brygady Lwowskiej w kierunku Zborów – Jezierna.

Lewe skrzydło Brygady Lwowskiej posunie się wzdłuż linii Trościaniec Mały – Perepelniki – Trościaniec, prawe skrzydło wzdłuż linii Pomorzany – Jezierna. O ile możliwości należy dotrzeć w przeciągu pierwszego dnia do linii Trościaniec – Bogdanówka – Jezierna włącznie.

Po zajęciu Zborowa pozostawia Brygada Lwowska wszystkie oddziały 40. pp strzelców lwowskich, znajdujące się w jej składzie jako rezerwę Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego. W przeciągu drugiego dnia należy dojść do linii Seretu od Załoziec do Kutkowic.

8. Po osiągnięciu tej linii należy obsadzić ofensywne przyczółki mostowe na Serecie i wysłać silniejsze oddziały w kierunku Zbaraża celem zabezpieczenia przeprawy przez rzekę Gnieznę. Poza tę linię wywiady i zabezpieczenie silniejszymi oddziałami w kierunku Zbrucza.

Łączność z Grupą gen. Karnickiego szukać wzdłuż szosy Założce – Nowe – Podkamień.

9. Miejsce postoju dowództwa Dywizji Lwowskiej do dziś po południu – Złoczów, dokąd należy kierować linie telefoniczne.

10. Dzisiaj należy opatrolować dalsze przedpole przed odcinkiem Brygady Lwowskiej i donieść o wynikach dowództwu dywizji.

11. Meldunki sytuacyjne mają bezwzględnie być nadesłane codziennie do godz. 4.00 rano i 4.00 po południu.

12. Brygada Lwowska prześle codziennie o godz. 4.00 po południu 2 łączników (na furmance) do dowództwa dywizji po odprawę.

13. Dywizja otrzymała 4 auta ciężarowe, a mianowicie 2 do przewozu amunicji i 2 do przewozu prowiantów. Dyspozycję tymi autami zastrzega sobie dowództwo dywizji.

14. Z powodu tego, że pozwolenie do przeprowadzenia rekwizycji artykułów żywnościowych może tylko udzielić dowództwo Armii, jak i z powodu polepszenia się dowozu prowiantu dla Dywizji Lwowskiej, unieważniam pozwolenie na rekwizycję przez oficerów prowiantowych przeze mnie w rozkazie operacyjnym nr 641 umieszczone.

15. Intendentura dywizji przeniesie w najbliższym czasie filię urzędu gospodarczego z Przemyślan do Pomorzan. 39. p. strzelców lwowskich i dotychczasowa Grupa kpt. Błęszyńskiego z dodaną artylerią pobierać mogą artykuły żywnościowe z tej filii w Pomorzanach. Reszta dywizji pobiera artykuły żywnościowe w Złoczowie.

16. Grupa kpt. Błęszyńskiego otrzyma w przeciągu popołudnia 3000 konserw, chleb i amunicję dla lotnego oddziału 5. p. Legionów w Pomorzanach.

17. Zarządzenia sanitarne:

a) kolumna sanitarna 5. dywizji wraz z kolumną epidemiczną nr 3 posuwa się na linii Złoczów – Zborów.

b) Szpital Polowy nr 3 wraz z kolumną epidemiczną 14 na linii Dunajów – Pomorzany.

c) Z chwilą naprawy linii kolejowej Krasne – Złoczów i Lwów – Przemyślan, patrolować na nich będzie czołówka sanitarna nr 6.

18. Amunicja będzie na razie dowożona do Złoczowa i Pomorzan, w miarę poruszania się naprzód – do Zborowa i Jeziernej.

19. Wszystkie podlegające Dywizji Lwowskiej oddziały, formacje i zakłady nadeślą codziennie od jutra do godz. 4.00 raporty stanu do dowództwa dywizji.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk. bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 61

1919 maj 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 417 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Linia dziś osiągnięta w myśl poprzedniego rozkazu operacyjnego.

2. Dziś 30 bm. dalszy pościg za nieprzyjacielem i zajęcie Zborowa natłoczono przez treny i pociągi kolejowe.

3. A) 38. pp strzelców ruszy trzema kolumnami, jedną z Trościańca przez Perepelniki i Hukałowce na Łopuszany, drugą z Podlipiec przez Iwaczów, Wołczkowce, Jarosławice na Moniówkę, trzecią z Płuhowa przez Meteniów i Kabarowce na Beremowce i Kudynowce. Obsadzi linię Łopuszany – Kudynowce włącznie.

B) 40. pp strzelców ruszy jedną grupą przez Bronisławówkę, Grabkowce i Młynowce, Pokudobińce, drugą przez Urłów na Tłustogłowy. Grupa ta w czasie ataku 39. pp strzelców na Zborów od zachodu i południa, zaatakuje miejscowość tę od północy. Obsadzi wzgórza na wschód od celu marszu, o ile możliwości poza Strypą, tworząc przyczółki mostowe.

C) 39. pp strzelców uderzy dwoma grupami, jedną przez Chrabużną, Korczyłów i Presowce na Zborów od zachodu, drugą przez Ławrykowce, Pohrebce na Zborów od południa. Obsadzi linię Kuklińce – Pohrebce – Ławrykowce i nawiąże łączność z Grupą kpt. Błęszyńskiego, która obsadzi Żabin.

4. Rezerwa brygady II/38. przez Sławnę do krzyża 395 przy gościńcu, gdzie oczekuje dalszych rozkazów, III/40. przez Pleśniany do Presowiec. Bezpośrednio przy dowództwie brygady pluton km. i granatników i szwadron km.

5. Stanowisko brygady Sławna i gościniec do Zborowa. Nocny postój w Presowcach.

6. Początek akcji dla wszystkich grup i rezerw godz. 11.00 rano, przedtem obiad.

7. Artyleria ugrupuje się i zajmie stanowisko w ten sposób, by w większości swej działać mogła na Zborów.

8. Amunicja w Złoczowie i Pomorzanach. Chleb w piekarni w Złoczowie. Kolumna sanitarna w Złoczowie i Pomorzanach.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:

[Stefan] Mękarcki, ppor.

Odpis

CAW, I. 341.1, t. 98.

Nr 62

1919 maj 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 418

Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Dziś osiągnięto w zupełności linię nakazaną poprzednim rozkazem operacyjnym, mimo dość silnego oporu nieprzyjacielskiego w dawnych okopach rosyjskich.

2. Nieprzyjaciel trzyma się jeszcze przed naszymi liniami.

3. Jutro, tj. 31 bm., dalszy pościg za nieprzyjacielem.

A) 38. pp strzelców lwowskich ruszy jedną grupą przez Olejów, Białokiernicę i Białogłowy na Reniów, drugą przez Bzownicę i Nosowce na Horodyszczce,

grupa ta utworzy przyczółek mostowy z Obarzaniec i Zarudzia, trzecią przez Żukowce, Jackowce, Białkowce, Nesterowce na Pleszkowce i Czernichów, w razie pomyślnym rozszerzy przyczółek mostowy grupy poprzedniej przez zajęcie Jankowiec. Obsadzi linię zajętą od Reniowa po leśniczówkę Gajówkę włącznie.

B) 40. pp strzelców lwowskich uderzy jedną grupą przez Bogdanówkę na Kokutkowce i Isypowce, drugą wzdłuż toru kolejowego (miejscowości po obu stronach toru) i zaatakuje Jeziernę od północy, usiłując choćby małą grupą dostać się poza dworzec w Jezierniej. Obsadzi linię wzgórz na wsch. i płd. od Isypowiec i Gajówki po M.H. Opal włącznie.

C) 39. pp strzelców lwowskich uderzy jedną silniejszą grupą wzdłuż gościńca do Jezierniej (granica południowa Olszamazur i wzgórz na płd. od gościńca) i zaatakuje Jeziernę od zachodu i południa. Obsadzi wzgórz na wsch. od Jezierniej, łukiem przez Kąty, aż do połączenia się z grupą sąsiednią na południu.

4. Artyleria poza grupami pułkom przydzielonymi skieruje resztę baterii wzdłuż gościńca tak, by w ataku na Jeziernę silnie współdziałać mogła.

5. Czas, a nawet dzień akcji tej zależy od posunięcia się naprzód grupy południowej płk. Sikorskiego. Liczyć się trzeba z tym, że do akcji tej przyjdzie dopiero pojutrze, tj. 1 VI. W miarę dostrzeżonego posunięcia się linii płk. Sikorskiego poza Żabin, zamelduje o tym 39. p. strz. bezzwłocznie brygadzie, która dopiero wyznaczy dzień i godzinę rozpoczęcia ataku.

6. W razie niezaczenia ataku tego na całej linii jutro 31 bm., a posuwania się naprzód lewego sąsiada, tj. Grupy gen. Karnickiego, zawinie sukcesywnie 38. pp strzelców lewe skrzydło około Kudynowic jako punktu stałego, a w chwili dojścia Karnickiego do Załoziec obsadzi linię Reniów, Białogłowy, Browica, Halczyzna, Kudynowce.

7. Stanowisko dowództwa brygady dziś Zborów, w czasie tej akcji gościniec Zborów – Jezierna. Po akcji Jezierna.

8. Rezerwa brygady II/38. i 1. baon p. strz. (obecny może być użyty, w zamian przeznaczony do rezerwy brygady inny, bardziej zmęczony) posuwa się wzdłuż gościńca.

9. Baon II/38. otrzyma ponadto dyspozycje ustne co do ewentualnego użycia go.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
[Edward] Starck, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 63

**1919 maj 31, Złoczów. – Rozkaz operacyjny nr 648
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego**

1. Nieprzyjaciel w odwrocie w kierunku wschodnim.
2. Dywizja Lwowska osiągnie bezwarunkowo linię Założce – potok Wy-suszka – Jezierna.
3. Łączność na lewo – do Grupy gen. Karnickiego dotrzymać lewym skrzy-dłem – Brygada Lwowska.
4. Kombinowana dywizja płk. Sikorskiego wspierać będzie silnym lewym skrzydłem akcję 5. dywizji wzdłuż linii Narajów – Tarnopol, atakując równo-cześnie swym centrum Kozowę. Grupa ta osiągnęła dziś linię Hinowicze na wschód od Żółtej Lipy – Łysa Góra – Brzeżany – Olchowice.
5. Mimo licznych rozkazów dotychczas meldunki sytuacyjne nadchodzą bardzo nieregularnie lub nie nadchodzą wcale do dowództwa, co wpływa na opóźnienie w wydawaniu rozkazów operacyjnych. Motywowanie, że meldunki wpływają z opóźnieniem od podległych oddziałów nie usprawiedliwia. Wobec takich oddziałów należy użyć środków represyjnych.
6. Miejsce postoju dowództwa dywizji na razie Złoczów, Rada Powiatowa.
7. Kpt. Błęszyński ruszy w myśl rozkazu nr 647 lotnym oddziałem w kie-runku Tarnopola.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 64

**1919 maj 31, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 649
Dowództwa Dywizji Lwowskiej**

1. Nieprzyjaciel w dalszym odwrocie na wschód nie stawia nigdzie oporu zbyt silnego.
2. Brygada Lwowska wzięła wczoraj 130 jeńców (w tych jednego oficera) i zdobyła 3 km. Artyleria Brygady Lwowskiej współdziałała ze znakomitym efektem na górę Mogiłkę.

3. By zapobiec nieporozumieniu zwracam uwagę, że:

a) według rozkazu L.op. 641 z dn. 27/V wpadają Założce w strefę działania Dywizji Lwowskiej

b) według punktu 7 L.op. 647 z dnia 30/V br. ma Brygada Lwowska wszystkie oddziały 40. pp strzelców lwowskich zostawić w Zborowie (ewentualnie odesłać) jako rezerwę dowódcy Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego i że

c) według punktu 6 L.op. 647 pół baonu 4. pp Legionów ma być użyty jako rezerwa Brygady Lwowskiej za prawym skrzydłem.

4. Artylerię dotychczas przydzieloną do 40. pp strzelców lwowskich należy odpowiednio przesunąć (nie zostawiać w Zborowie).

5. Jutro dnia 1 czerwca ma być w myśl rozkazu L.op. 647 przez Brygadę Lwowską osiągnięta linia Seretu od Załoziec włącznie (zajęcie było na dzisiaj nakazane) do Tarnopola wyłącznie.

6. Dowództwo Brygady Lwowskiej wyśle natychmiast po otrzymaniu tego rozkazu jeden baon z km. do Tarnopola. Zadaniem tego baonu jest: jak najprędzej dojść do Tarnopola, połączyć się tam z lotnym oddziałem kpt. Błęszyńskiego i zabezpieczyć się z tym oddziałem przyczółkiem mostowym. Formację i dowódcę tego baonu zgłosi dowództwo Brygady Lwowskiej w następnym meldunku sytuacyjnym.

Grupa gen. Sikorskiego wzmocni również wysłany oddział na 2 baony.

7. Z powodu deszczu i braku płacht do furmanek odejdzie transport żywności dla Brygady Lwowskiej dopiero jutro do Jeziernej, gdzie pułki pobierać będą chleb, mąkę i sól. Tytoń jeszcze nie nadszedł.

8. Amunicja zostanie dostawiona do Jeziernej, gdzie ją będzie można pobierać.

9. Kolumna sanitarna uda się jutro do Młynowiec. Kolumna epidemiczna pozostaje na razie w Złoczowie.

10. W zamian punktu 4 rozkazu nr 82 z 31 bm. zatrzyma każdy baon 3 jeźdźców meldunkowych i odstawi wszystkich nadliczbowych z końmi dla Dywizjonu Jazdy Lwowskiej do Złoczowa.

11. Oficer łączności wybuduje jak najrychlej połączenie telefoniczne do Zborowa. Miejsce postoju dowództwa dywizji na razie Złoczów.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Za zgodność:

F. Mally, por.

Odpis

CAW, I, 341. 1, t. 93.

Nr 65

1919 maj 31 [?], m.p. – Rozkaz operacyjny nr 654 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego

Dowódcy Brygady Lwów i Grupa kpt. Błęszyńskiego (4. i 5. pp Legionów) nadeślą odwrotnie dokładny wykaz stanu (obejmujący stan bojowy, wyżywienia i stan taborów).

[Zygmunt] Strzelecki, płk. bryg.

Odpis

CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 66

1919 maj 31, Zborów. – Rozkaz dowódcy 2. batalionu 1. Pułku Strzelców Lwowskich dla podległych kompanii

W myśl rozkazu Dowództwa Brygady Lwowskiej ma 2. baon 1. pp strzelców lwowskich przedrzeć się natychmiast po zajęciu Jeziernej i linii górnego Seretu do Tarnopola i stworzyć w ten sposób dywersję na tyłach nieprzyjaciela.

W tym celu baon cały wsiądzie na wozy i wyruszy tuż po zajęciu Jeziernej w dalszą drogę. Ludzie zabiorą: karabin, ładownice, po 300 naboju na głowę, 1 granat ręczny na głowę, porcje rezerwowe na dwa dni, płaszcz lub koc. Na wozach pojedzie rezerwowa amunicja, 1 wóz na kompanię.

Porządek marszowy: Lotny Oddział km., 4. kompania z 2 km., 5. kompania z 2 km., artyleria z osłoną 2 km., 6. kompania z 2 km.

W razie stawiania oporu przez nieprzyjaciela, a niemożności sforsowania dalszej drogi, zajmie grupa stanowisko obronne.

W razie zajęcia Tarnopola zadaniem baonu będzie zorganizowanie obrony tegoż przy pomocy gnębionej tak długo przez wroga ludności polskiej. W tym celu stwarzam:

1. Kpt. [Stanisław] Zagórski obejmuje rządy cywilne, organizację polityczną oraz sądownictwo przy pomocy czynników miejscowych. Jego zadaniem będzie zebrać dezertersów, jeńców oraz zbrodniarzy politycznych ruskich.

2. Por. [Stanisław] Schmidt obejmie uzbrojenie i dostawę amunicji.

3. Pchcr. Turzański obejmie zaprowiantowanie oddziałów oraz nowozaciecznych partyzantów.

4. Moim zastępcą mianuję por. Mosoczego i na ten czas komendę kompanii obejmie por. [Edward] Starck.

W razie silnego natarcia nieprzyjaciela już po zajęciu Tarnopola, baon koncentruje się przy dworcu kolejowym w domkach położonych na północny wschód od tegoż i tamże zabarykaduje się.

Wozy jadą za sobą w odstepie 20 kroków, stoją w odstepie 15 kroków. Lotny km. oraz konni baonu jadą 500 kroków przed kolumną wozów.

Lekarz baonu jedzie tuż za kompanią 5. i przygotowuje dwa wozy próżne dla ewentualnych rannych.

W razie napotkania trenów nieprzyjacielskich należy konie zabrać i przypiąć do wozów, nie więcej jak po 4 do jednego, wozy zaś zwałać do rowów; zakazuję w tym wypadku brania jakichkolwiek zdobyczy, gdyż przez to opóźnilibyśmy tylko akcję i obciążylibyśmy niepotrzebnie kolumnę.

Zwracam uwagę, że tylko od szybkości posuwania się zależy dodatni wynik naszego zadania. Kompania 4. zniszczy, według moich instrukcji, połączenia telefoniczne w kilku miejscach, by uniemożliwić w ten sposób ewentualne porozumienie się wroga, pozostającego na naszych tyłach.

Postarać się natychmiast o furaz dla koni na 2 dni. Reszta taborów całego baonu pozostaje pod komendą plut. Wesołowskiego na miejscu, gdzie czekać będzie dalszych rozkazów.

Jeńców nie brać.

Z. Hofbauer

Odpis

- CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 67

1919 czerwiec 1, m.p. – Rozkaz operacyjny Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel stawia jeszcze zacięty opór, który oddziały brygady brawurowo przełamują i szybkim swym pościgiem wywołują demoralizację i rozprzężenie w wojsku nieprzyjacielskim. Trzyma się jeszcze w okolicach Płauczy, Kozłowa.

2. Osiągnięta linia własna, jak nakazano poprzednim rozkazem. Ubezpieczenie prawej flanki z powodu nieposunięcia się Grupy płk. Sikorskiego przedłużono aż do Emilówki.

3. Na dziś planowane zajęcie Tarnopola przez brygadę i osiągnięcie linii Seretu od Załoziec po Tarnopol.

A) 39. p. strz. zluzuje bezzwłocznie swym rezerwowym baonem I/40 w Isypowcach i uderzy wspólnie z dwiema bateriami wzdłuż wzgórz na płn. wsch. od Sereczyniec, Worobijówki, Kurowiec na wzgórze Toutry i Berezki. W razie pomyslnym zajmie Hłuboczek i wzgórze na płd., skąd zapanuje ogniem artyleryjskim nad gościńcem i Tarnopolem. W miarę postępu akcji tego baonu przedłuży pułk swą obsadę od koty 378 do połączenia się z nimi.

B) W godzinę po zaczęciu akcji poprzedniej ruszy na wozach baon II/38. z jedną baterią wzdłuż gościńca Jezierna – Tarnopol i dotrze do miasta samego i zapanuje nad nim przy pomocy ludności miejscowej. Wyruszył tam już lotny oddział 5. p. Legionów.

C) 40. p. strz. obejmie zabezpieczenie prawej flanki, a to baonem drugim od Cecowej po Cecorę włącznie, stąd na wschód na wzgórzach na poł. od gościńca i w miarę postępu akcji aż po wzgórze na południe od Dołżanki, wolnym baonem pierwszym dalej na wsch., aż po Tarnopol baonem trzecim, który odejdzie ze swych pozycji dopiero po złączeniu się 1. i 2. baonu 39. pp strzelców. Od Cecowej po Emilówkę ubezpiecza Grupa kpt. Deschoux. Komendę nad całym tym zabezpieczeniem obejmie ppłk. Krauss. W miarę nawiązania łączności z Grupą płk. Sikorskiego i jego posuwania się na wschód, zwijać będzie ppłk. [Karol] Krauss swój front od prawego skrzydła i Grupa Deschoux odeśle do brygady swe baony, zaś zbierać będzie w Jezierniej, gdzie zostanie jako rezerwa Grupy gen. Jędrzejewskiego. Dalsze rozkazy otrzymywać będzie przez dtwo brygady.

D) 38. pp strzelców w miarę posuwania się kpt. [Ferdynanda] Andrusiewicza dotrze do Hladek i obejmie ubezpieczenie Seretu aż po Iwaczów Górny włącznie, tworząc wielki przyczółek mostowy od Obarzaniec po Iwaczów włącznie.

E) 39 p. strz. po zluzowaniu go i ubezpieczeniu przez 40. pp strzelców, ruszy resztą baonów i artylerii dziś lub jutro wczesnym rankiem na Tarnopol. Ubezpieczy linię Seretu od Iwaczowa po Tarnopol.

4. Stanowisko dowództwa brygady dziś Jezierna, w czasie akcji z grupą „E”.

5. Prowiant i amunicja dziś w Złoczowie, częściowo w Zborowie, jutro w Jezierniej.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:

[Stefan] Mękarski ppor.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 68
1919 czerwiec 1, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 421
Dowództwa Brygady Lwowskiej

Główna kolumna wyruszy na Tarnopol jutro 2 VI 1919 o godzinie 4.00 rano, czoło kolumny: kota 378 na gościńcu.

Porządek marszowy: 39. p. strz. ugrupowany w myśl rozkazu, za nim artyleria, lotny oddział km., pluton kulomiotów i granatników, półbaon kpt. Deschoux. Kuchnie polowe i wozy amunicyjne w odległości 2 do 3 km za tyłami ostatniej kolumny.

Oddziały biorą ze sobą tylko tren bojowy, który pouczyć należy, by jechał jedną tylko kolumną po lewej stronie drogi, a zatrzymywał się wyłącznie w dolinach.

Inne treny wyruszą dopiero z Jezierniej o godz. 12.00 w południe.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 69
1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 650
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Dzisiaj rano zajęły oddziały 5. pp Legionów, Grupy płk. Sikorskiego i 39. pp wraz z przydzieloną im artylerią Tarnopol, zdobywając tam liczny materiał wojenny.

2. Dla zabezpieczenia tego materiału zadyryguje Dowództwo Brygady Lwowskiej natychmiast oddziały 40. pp do Tarnopola. 40. pp pozostaje, pomijając zadanie jego, tj. zabezpieczenie zdobyczy, tam równocześnie jako rezerwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

3. Zadaniem Brygady Lwowskiej na jutro jest w myśl rozkazu L. op. 647 pkt 8 obsadzić ofensywne przyczółki mostowe na Serecie (przed mostami lub przejściami prowadzącymi przez rzekę) i wysłać silniejsze oddziały w kierunku

Zbrucza celem przeprawy przez rzekę Gnieznę. Poza te linie nie należy się posuwać, lecz tylko patrolować i zabezpieczać się silniejszymi oddziałami w kierunku Zbrucza.

4. Jedna kompania rekrutów odchodzi dzisiaj pieszo do IV/38 pp. Intendentura wyda tej kompanii żywność na 2 dni.

5. Gen. ppor. Jędrzejewski będzie jutro (dnia 3 bm.) między 10.00 a 11.00 przed południem w Tarnopolu, gdzie o tej porze oczekiwać go ma ppłk bryg. Mączyński.

6. Miejsce postoju Dowództwa Dywizji jutro po południu – Jarczowce, 4/VI po południu Jezierna.

7. 4. i 5. pp Legionów pozostaje jako rezerwa Dywizji w Tarnopolu i wyśle łączników do Dowództwa Dywizji do Jarczowiec.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Za zgodność:
Mally, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 70

1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz ogólny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. bryg. Zygmunta Strzeleckiego

1. Grupa kombinowana dywizji płk. Sikorskiego zajęła Kozowę.
2. Dowództwo Dywizji Lwowskiej przeniesie się jutro (dnia 3 czerwca br.) w ciągu popołudnia do Jarczowiec.
Intendentura, prowiantura i kasy dywizji pozostają na razie dalej w Złoczowie.
3. Kompania saperów, kompania robotnicza pozostają w Złoczowie dla naprawy toru kolejowego Złoczów – Krasne.
4. Intendentura urządzi filię dla pobierania artykułów żywnościowych w Jeziernej.
5. Referent broni założy magazyn amunicji w Jeziernej.
6. Kolumna sanitarna przeniesie się z Młynowic do Jeziernej.
7. Przypominam rozkaz wymagający codzienne zgłaszanie stanu bojowego i wyżywienia dowództwu dywizji.

8. Przy każdej sytuacji (meldunek sytuacyjny) należy dokładnie określić, w których miejscowościach i z kim na lewo i prawo zawiązano łączność.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
CAW, 341. 1, t. 98.

Nr 71

1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 655 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

1. Punkt 1 rozkazu operacyjnego nr 650 zmienia się z tym, że lotny oddział kpt. Błęszyńskiego wkroczył o godz. 23.00 dnia 1 czerwca br. do Tarnopola.

2. Wojska nasze osiągnęły linię Popowce, Niemiacz, Podbereżce, Milno, Bukowina, Gontowa, Iwanczany, Netreba, Nowiki, Zbaraż, Czernichowce, Ochrymowce, Borki Wielkie, Strusów, Siemikowice, Podhajce, Monasterzyska.

3. Z ważnych względów politycznych na rozkaz Naczelnego Dowództwa mają dywizje stanąć na zajętych stanowiskach i nie posuwać się bezwarunkowo naprzód. Niewykonanie tego rozkazu może pociągnąć za sobą nieobliczalne szkody.

4. Łączność nawiąże Brygada Lwowska z Grupą płk. Minkiewicza na północ od Załoziec, z Grupą płk. Sikorskiego w Ochrymowcach.

5. Północna linia rozgraniczenia Brygady Lwowskiej i Grupy gen. Karnickiego zostaje niezmieniona. Założce po stronie Brygady Lwowskiej.

Linia rozgraniczenia na południe z Grupą płk. Sikorskiego: Tarnopol, Bajkowie, Ochrymowce (wszystkie miejscowości po stronie kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego).

6. Grupa kpt. Błęszyńskiego zostaje przydzielona jako rezerwa dowództwa Brygady Lwowskiej. Grupa ta pozostaje w Białej i ma tylko w ostatecznym razie być użytą przez dowództwo Brygady Lwowskiej.

7. 40. pp strzelców lwowskich pozostaje dalej rezerwą dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego, a mianowicie I/40. w Zagrobeli, II i III/40. pp w Chodaczkowie. W razie nagłej potrzeby dozwoliło dowództwo Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego dysponowanie I/40. przez dowództwo Dywizji Lwowskiej.

8. Kolumna sanitarna Dywizji Lwowskiej stoi w Tarnopolu.

Chorych gorączkujących przyjmuje szpital węgierski. Rannych i wewnętrznie chorych szpital okręgowy w gimnazjum polskim II, ul. Świętojańska.

9. Zakazuję oddalania się dowódców pułku poza obręb dywizji bez mego pozwolenia.

Za zgodność.
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 72

1919 czerwiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 423 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel otoczony w Tarnopolu wycofał się zeń pośpiesznie w kierunku na Zbaraż, gdzie miał zgromadzić większe siły. Kontratak jego na Tarnopol od strony pld. zach. został rozbity.

2. Linia własna biegnie od Załoziec przez Reniów, Obarzańce, Zarudzie, Jankowce, Iwaczów po Tarnopol, stąd zawija w kierunku na pld.–wsch. od Brzeżan.

3. Jutro 3 bm. dalsze posunięcie linii własnej na wschód.

A) 38. pp strzelców po wczesnym zawiadomieniu swego lewego sąsiada ruszy jedną kolumną po spatrolowaniu lasów na Milno i Gontowę, drugą z Obarzańce i Jankowiec na Iwaczany, trzecią z Iwaczowa na Ihrowicę i Dobrowody i obsadzi linię zdobytą po 352 na wschód od Dobrowodów wyłącznie, wydzielając silniejszą rezerwę za swym prawym skrzydłem. Półbaon kpt. Deschoux uderzy z Płotycza na Dubowce, stąd na Iwaszkowce i Czumale i obsadzi linię od łączności z 38 p. strz. po Iwaszkowce włącznie.

C) 39. pp strzelców lwowskich uderzy jedną kolumną na Szlachcińce, drugą przez Wołową Dolinę na Kurniki i Stochnikowce. Obsadzi linię od ostatniej miejscowości aż do uzyskania łączności z Grupą płk. Sikorskiego.

D) Baon 5. pp Legionów w miarę postępu akcji ad „B” i „C” zbierze się w Białej jako rezerwa brygady.

E) 40. pp strzelców lwowskich po spatrolowaniu przedpoła pozostanie w dotychczasowych miejscach postoju jako rezerwa grupy operacyjnej.

4. Czas rozpoczęcia akcji godz. 13.00.

5. Artyleria wyśle jedną baterię z grupą „C” na Szlachcińce. Baterie przydzielone 38 p. strz. podciągnie możliwie najbliżej nowej linii.

Dowództwo brygady dziś Tarnopol (hotel Podolski) w czasie akcji z grupą „C”.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:

[Stefan] MękarSKI, ppor.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 73

1919 czerwiec 4, m.p. – Rozkaz płk. bryg. Henryka Minkiewicza

1. Dowództwo frontu wołyńsko-galicyjskiego dnia 31 V 1919 objął gen. [Wacław] Iwaszkiewicz. Na mocy rozkazu gen. Iwaszkiewicza z dnia 2 czerwca 1919 objąłem dowództwo odcinka od gen. [Aleksandra] Karnickiego.

2. Skład Grupy:

a) oddziały Grupy „Bug”

b) oddziały mjr. Bończy-Uzdowskiego,

c) 1. Pułk Ułanów Krechowieckich.

3. W myśl ostatnich rozkazów nie należy posuwać się naprzód od osiągniętej obecnie linii. W tym celu oddziały umocnią się na zajmowanych odcinkach, prowadząc tylko wywiady możliwie dalej na wschód.

4. Wyznaczam następujące odcinki poszczególnym podgrupom:

Ppłk Janiszewski

II/23. pp – od Załoziec (włącznie) do Wojtowszczyzny (włącznie),

III/25. pp – utrzymuje łączność z 5. Dywizją Lwowską na południu.

Kpt. Kudaj

II/2. p. strzelców podhalańskich – Wojtowszczyzna (wyłącznie)

III/26. pp – Palikrowy (wyłącznie).

Płk Palle – I/1. pułk strzelców podhalańskich; I/2. pułk strzelców podhalańskich; baon kombinowany; 4/7. pap; I/1 pag – Palikrowy (włącznie) – m.p. – Krasnoje na północ od Leduchowa włącznie.

Płk Waraksiewicz – 2. pułk ułanów. Jednym szwadronem zajmie Podzamcze (na północ od Leduchowa) w celu utrzymania łączności z mjr. Bończą. Prowadzi w dalszym ciągu wywiady w kierunku Poczap i Wiśniowiec.

Mjr Bończa-Uzdowski – I/31. pp; I/27. pp; III/35. pp; 1. bateria konna (1. Pułku Ułanów Krechowieckich); pluton artylerii kpt. Golikowa – od Pereniaty-
nia włącznie do Baranic włącznie.

Płk [Feliks] Dziewicki – 1. pułk ułanów. Od Beresteczka włącznie do Rud-
nik włącznie, wzdłuż rzeki Płoszewki. Utrzymuje łączność z Grupą gen. [Broni-
sława] Babińskiego w Beresteczku.

5. Łączność telefoniczna z dowództwem Grupy bryg. Minkiewicza przez
Brody (dla mjr. Bończy[-Uzdowskiego] i 1. pułku ułanów) i Podkamień (od-
działy Grupy „Bug”).

6. Meldunki sytuacyjne nadsyłać telefonicznie codziennie o godz. 9.00 rano
i 7.00 wieczór.

7. Jeńców odsyłać do Krasnego.

8. Wszelkie zapotrzebowania na żywność i amunicję nadsyłać do dowódz-
twa Grupy w Busku.

9. Do otwarcia linii kolejowej Lwów – Krasne – Brody, dowóz prowiantów
i amunicji do Buska przez autokolumnę z Buska do Sassowa przez kolumny ta-
borowe z Sassowa; oddziały przewożą żywność i amunicję własnymi środkami
przewozowymi. Oddziały po żywność i amunicję wysyłają periodycznie pod-
oficera do magazynu grupy w Żółkwi.

Henryk Minkiewicz, płk. bryg.

Odpis
CAW, 341.1.185.

Nr 74

1919 czerwiec 4, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 651 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Dowództwo Brygady Lwowskiej odeśle wszystkie oddziały 4. pp Legio-
nów do Białej, gdzie kpt. Błeszyński tworzy z dawną swą Grupą (bez artylerii)
rezerwę 5. Dywizji Lwowskiej.

2. Brygada Lwowska nadeśle do dzisiaj godz. 20.00 wykaz stanu oraz szkic
dyslokacyjny do miejsca postoju dowództwa dywizji.

3. Przy dowództwie dywizji ma się codziennie do godz. 17.00 zgłosić łącz-
nik z brygady po odprawę.

4. 4./4. pap (z lotnym oddziałem kpt. Błęszyńskiego) oddaje się do dyspozycji dowództwa Brygady Lwowskiej.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 75
1919 czerwiec 4, Tarnopol. – Rozkaz operacyjny nr 425
Dowództwa Brygady Lwowskiej

Z powodu zajęcia Zbaraża zarządzam ubezpieczenie następujące:

38. pp strzelców który nawiąże z Milna łączność z Grupą gen. Karnickiego, obsadzi linię wzgórz położonych na wschód od miejscowości Milno, Bukowina, Gontowa, Iwanczany, Kurniki, Natreba po H H. Nowiki (włącznie).

Stąd przez Zbaraż do Czernichowiec włącznie 39. pp strzelców, który nawiąże łączność z Grupą płk. Lindego w Ochrymowcach. Rezerwa brygady baon II/39. w Szlachcińcach.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 76
1919 czerwiec 4, m.p. – Rozkaz dowództwa Dywizji Lwowskiej
dla Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Dotychczasowy szwadron km. ppor. Nittmana podlega nadal wprost dowództwu Brygady Lwowskiej, lecz zostaje sformowany w kompanię km.

2. Szwadron ten odeśle natychmiast wszystkich ludzi, jak i konie oraz wozy ponad etat kompanii km. (piechoty) do dowództwa Dywizjonu Jazdy Lwowskiej do Złoczowa (według ustnych dyspozycji rtm. [Adama] Bińkowskiego).

3. Dowództwo Brygady Lwowskiej zgłosi, czy i jakie oddziały sąsiednich grup posunęły się na prawo i lewo na wysokość Zbaraża.

4. W przeciągu dnia dzisiejszego zostanie ukończone połączenie telefoniczne z Jeziernej do Tarnopola (Dowództwo Grupy płk. Sikorskiego), gdzie będzie można nadawać meldunki dla dowództwa Dywizji Lwowskiej.

Zygmunt Strzelecki, płk. bryg.

Za zgodność:
Mally, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 77
1919 czerwiec 5, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 659
Dowództwa Dywizji Lwowskiej

1. Silne oddziały bolszewickie atakują ze wschodu w kierunku Radziwiłłów – Brody i na Grupę płk. Minkiewicza.

2. Dla zabezpieczenia lewego skrzydła Dywizji Lwowskiej zarządzam: Grupa kpt. Bleszyńskiego z 4. pp Legionów oraz dyon artylerii kpt. [Romana] Odzierzyńskiego odejdzie natychmiast do Załoziec. Grupa ta podlegać będzie wprost dowództwu Dywizji Lwowskiej. Zadanie tej grupy współdziałać ewentualnie i kontratakami w odparciu ataku armii bolszewickiej wspólnie z Grupą płk. Minkiewicza, która broni pozycji na północ od Załoziec. Łączników konnych stale utrzymywać przy dywizji.

3. Podległe mi oddziały 40. pp odmaszerują natychmiast do Białogłowy, gdzie tworzą rezerwę Brygady Lwowskiej.

4. Wszystkie magazyny itd. strzeżone dotychczas przez oddziały 40. pp w Tarnopolu ma objąć na rozkaz Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego w porozumieniu z dowództwem kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego 19. pp. Do odebrania służby przez 19. pp pozostawić ma 40. pp słabsze straże. Zluzowaniem straży wystawianych dotychczas przez kpt. Bleszyńskiego w Białej zajmie się Brygada Lwowska.

5. 10. i 24. pp z Grupy płk. Sikorskiego odchodzą na rozkaz dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego natychmiast do Złoczowa.

6. Zwracam uwagę na to, że zakupy artykułów żywnościowych dla pododdziałów przez oficerów prowiantowych za gotówkę są w razie potrzeby dozwolone. Z powodu braku wszelkich środków dowozu muszą pułki na razie posyłać po prowianty własne podwozy do Intendentury dywizji w Złoczowie. Należy tworzyć w tym celu z podwód kolumny żywnościowe, które pod komendą oficerów i podoficerów prowiantowych pobierać będą żywność na 5 dni. Pierwszy dzień wydawania prowiantów jutro 6 VI br. (wydawany będzie i tytoń).

7. Kolumna sanitarna zostaje w Tarnopolu i wysyła jedną sekcję do Białogłów.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Za zgodność:

F. Mally, por

Dodatek

Grupa kpt. Błęszyńskiego ma najpóźniej do jutra godz. 12.00 przed południem zluzować oddziały Grupy Minkiewicza w odcinku Założce – Kutyszcze. Z prawym skrzydłem nawiąże ta grupa w okolicy Milna łączność z Brygadą Lwowską i połączy się telefonicznie z Tarnopolem lub Jezierną. Kpt. Błęszyński zgłosi odmarsz grupy z Białej i luzowanie Minkiewicza.

Za zgodność:

F. Mally

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 78

**1919 czerwiec 5, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 660
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej**

1. W osiągniętej wczoraj linii należy się okopać.

2. Dywizjon artylerii kpt. Odzierzyńskiego odchodzi do Brodów do Grupy bryg. Minkiewicza. Zamiast tego dywizjonu przydziela się I/5. pap baterii „Jaś” do Grupy kpt. Błęszyńskiego. Baterię tę odeśle Brygada Lwowska natychmiast do Załoziec.

3. Pułki zgłoszą wszystkie konie taborów ponad etat do dowództwa Dywizji Lwowskiej. Konie te zostaną przydzielone do artylerii. W interesie piechoty leży, by uruchomić jak największą część artylerii, należy więc rzeczywiście zgłosić wszystkie zbędne konie.

4. W sytuacjach należy nadmienić wszystkie zmiany w ugrupowaniu poszczególnych baonów, linie rozgraniczenia oraz miejsca postoju dowództw pułków i baonów.

5. Dowództwo Brygady Lwowskiej, Brygady Artylerii Lwowskiej i Grupy kpt. Błęszyńskiego przedłoży do 10 bm. raporty poranne z działalności bojowej w czasie od 15 maja do 4 czerwca br. W raportach tych należy przeważnie nadmienić nazwy oficerów, podoficerów i wyliczyć oddziały, które się w ostatniej akcji odznaczyły.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 79

1919 czerwiec 5, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 428 Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Silne oddziały bolszewickie atakują ze wschodu w kierunku Radziwiłłów – Brody i na Grupę płk. Minkiewicza. Przed lewym skrzydłem Brygady Lwowskiej ukazały się dopiero w dali mniejsze patrole.

2. Własna linia przebiega: Milno – Gontowa – Kurniki po Netrebę włącznie obsadzi 38. pp strzelców, Nowiki – Zbaraż – Czernichowce obsadzi 39. pp strz.

3. Dla ubezpieczenia lewego skrzydła zarządziła Dywizja Lwowska: Grupa kpt. Błęszyńskiego (4. pp Legionów z Ihrowicy i 5. pp Legionów z Białej) oraz dywizjon artylerii kpt. Odzierzyńskiego odejdzie natychmiast do Załoziec. Grupa ta podlegać będzie wprost dowództwu Dywizji Lwowskiej i obsadzi linię Kutyszczce – Milno, gdzie nawiąże łączność z Brygadą Lwowską. Wszystkie dotychczasowe oddziały 40. pp strzelców odmaszerują natychmiast do Białogłów, gdzie tworzą rezerwę Brygady Lwowskiej.

4. Ewentualne straże wystawione przez 40. pp strzelców w Tarnopolu obejmie Grupa płk. Sikorskiego. Straże wystawione przez 5. pp Legionów w Białej obejmie kompania techniczna 38. pp strzelców w Białej.

5. Artyleria przeniesie część baterii na lewe skrzydło brygady tak, by przynajmniej połowa baterii tam zajęła pozycje.

6. Stanowisko dowództwa brygady Opryłowce plebania, dokąd połączą się pułki (38. i 39. pp strzelców) telefonicznie bezzwłocznie.

7. Baon I/38. zakwateruje w Czumalach zamiast w Zarubińcach.

8. Jutro wyślą pułki dalsze patrole w przedpole. O wyniku zameldować bezzwłocznie, schwytanych jeńców bolszewickich odstawić natychmiast do dowództwa brygady.

9. Wyżywienie. Zwracam uwagę na to, że zakup artykułów żywnościowych dla pododdziałów przez oficerów prowiantowych za gotówkę jest w razie potrzeby dozwolony. Z powodu braku wszelkich środków dowozu muszą pułki na razie posyłać po prowianty własne podwozy do intendencji dywizji w Złoczowie. Należy tworzyć w tym celu z podwód żywnościowe kolumny, które pod komendą oficerów i podoficerów prowiantowych pobierać będą żywność na 5 dni. Pierwszy dzień wydawania prowiantów jutro, tj. 6 bm. (wydawany będzie tytoń).

10. Kolumna sanitarna zostaje w Tarnopolu i wysyła jedną sekcję do Białogłów.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 80

1919 czerwiec 6, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 661 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

1. Silniejsze oddziały bolszewickie zaatakowały wzdłuż gościńca Dubno – Brody i zajęły Radziwiłłów – inne zbierają się na 30 km na wschód od Aleksiańca. Wywiady aeroplanów bolszewickich na odcinku Założce.

2. Nasze oddziały cofnęły się z Radziwiłłowa na Brody i zajęły linię Jazłowczyk – Klekotówka – Gaje Lewiatyńskie i stoją od Leduchowa do Załoziec na dawnych pozycjach. W odcinku 5. dywizji nie ma nigdzie styczności z nieprzyjacielem.

3. Linia rozgraniczenia między 5. dywizją a Grupą płk. Minkiewicza przesunięta została jak następuje: Sassów włącznie do 5. dywizji, Pieniaki wyłącznie, tryg. 390 (1 km na wschód od południowego krańca Palikrowy) aż do Łopuszna wyłącznie.

4. Z powodu braku połączeń telefonicznych zarządzam uruchomienie linii łączności od Jeziernej do Brygady Lwowskiej i do Grupy kpt. Błęszyńskiego.

W tym celu stworzy Brygada Lwowska następujące stacje łączności: w Jeziernej, Cebrowie, Hłuboczku Wielkim i Ihrowicy, Grupa kpt. Błęszyńskiego w Jeziernej, Białkowcach i Białogłowach. Każda stacja składać się ma z jednego podoficera jako komendanta i 3 ludzi. Służba odbywać się będzie w ten sposób, że rozkaz przewozi lub przenosi zawsze 2 ludzi z jednej stacji do drugiej. Każda stacja potwierdza odbiór podpisem komendanta lub zastępcy jego zapodając czas odebrania rozkazu na kopercie. Wskazany jest, by każda stacja miała stale w pogotowiu zarekwirowaną podwodę do przewiezienia dalej rozkazu. W razie braku podwód służba odbywać się musi pieszo.

Instytucję tę linii łączności wprowadza się w 5. dywizji na stałe tak, że w razie przegrupowania się Brygady Lwowskiej lub Grupy kpt. Błęszyńskiego, obowiązane są oba te dowództwa bez osobnego rozkazu powtórzyć potrzebne stacje łączności do dowództwa dywizji, chyba że byłoby z nią połączenie telefoniczne.

5. Dowództwo Brygady Lwowskiej nadeśle odwrotnie wykaz stanu.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 81

1919 czerwiec 7, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 664 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

1. Na rozkazie operacyjnym nr 659 z dnia 5 bm. zmienia się punkt 3, jak następuje:

Podległe mi oddziały 40. pp strzelców lwowskich tworzą rezerwę dywizji lwowskiej w Białogłowach. Dowództwo pułku utrzyma stale 2 łączników przy dowództwie dywizji w Jeziernej.

2. Przypominam, że z rozkazu Naczelnego Dowództwa obowiązuje w służbie czas od godz. 1.00 do 24.00. Należy więc w meldunkach sytuacyjnych itd. stosować się do powyższego rozkazu.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 82
1919 czerwiec 7, m.p. – Rozkaz Dowództwa Brygady Lwowskiej
w sprawie organizacji stacji łączności

38 p. strz. wystawi natychmiast następujące stacje łączności: w Jezierniej, Cebrowie, Hłuboczku Wielkim i Ihrowicy (4 stacje). Każda stacja składać się ma z jednego podoficera jako komendanta i trzech ludzi. Służba odbywać się będzie w ten sposób, że rozkaz przewozi lub przenosi zawsze 2 ludzi z jednej stacji do drugiej. Każda stacja potwierdza odbiór podpisem komendanta lub zastępcy jego, zapodając czas odebrania rozkazu na kopercie. Wskazany jest, by każda stacja miała stale w pogotowiu zarekwirowaną podwodę przewiezienia dalej rozkazu. W razie braku podwód służba odbywać się musi pieszo.

Stacja w Ihrowicy odstawiać będzie rozkazy przez Dubowce do Opryłowic – plebania (dowództwo Brygady Lwowskiej).

Instytucję tej linii łączności wprowadza się na stałe tak, że w razie przegrupowania się brygady, obowiązany jest 38. pp strzelców bez osobnego rozkazu potworzyć potrzebne stacje łączności między dowództwem brygady a dowództwem dywizji, chyba że byłoby między oboma dowództwami połączenie telefoniczne.

Dowództwo 38. pp strzelców melduje do godz. 12.00 w południe 8 bm. wykonanie powyższego rozkazu.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 83
1919 czerwiec 8, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 668
Dowództwa Dywizji Lwowskiej

1. Oddziały i patrole nasze zajęły linię: Kutyszczce – Założce – Zbaraż – Bor-ki Wielkie – Trembowla – Kopyczyńce – Czortków.
2. Sytuacja nieprzyjacielska jak w rozkazie L. op. 661.
3. Gen. Bernard rozpoczął 7 bm. akcję zaczepną koło Łucka w kierunku wschodnim celem zajęcia linii kolejowej Sarny – Zdołbunów.
4. Grupa płk. Minkiewicza przeprowadzi łącznie z akcją gen. Bernarda po-ścig za nieprzyjacielem w kierunku na Dubno i Krzemieniec, nie tracąc łączno-ści z 5. Dywizją Lwowską.
5. Grupa Legionowa kpt. Błęszyńskiego i Brygada Lwowska przeprowadzi w miarę postępowania Grupy Minkiewicza wyprostowanie frontu do linii Krzemieniec – Wiśniowiec – Zbaraż.
6. Północna linia rozgraniczenia między Grupą kpt. Błęszyńskiego i Grupą płk. Minkiewicza przebiega: tryg. 390 (na wschód od wsi Palikrowy) – Łopusz-no – Roztoki – Radomyśl. Wszystkie miejscowości po stronie Grupy Minkiewi-cza, Wiśniowiec po stronie Grupy kpt. Błęszyńskiego. Linia rozgraniczenia między Grupą Legionową kpt. Błęszyńskiego i Grupą Lwowską przebiega: Milno – Kord P. Gondowiecki – Kord. P. Gniezdyczj – Zarudzie. (Wszystkie miejscowości po stronie Brygady Lwowskiej).
7. 40. pp odejdzie na osobny rozkaz dowództwa Dywizji Lwowskiej do Za-łożiec.
8. Magazyn prowiantowy i magazyn z amunicją na razie w Jeziernej, w naj-bliższych dniach przeniesiony zostanie do Założiec.
9. Kolumna sanitarna odejdzie po wyrównaniu frontu jedną sekcją do Ihro-wicy.
10. Intendentura dywizji, prowiantura i kasa pozostają w Złoczowie do dnia 10 bm. Prowiantura i kasy przeniosą się 11 bm. do Jeziernej.
11. Dowództwo Dywizji Lwowskiej pozostaje na razie w Jeziernej, plano-wana jest jednak zmiana miejsca postoju do Założiec.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Za zgodność:
F. Mally, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 84
1919 czerwiec 8, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 669
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

Rozkazem Naczelnego Dowództwa Oddziału I z dnia 9 V 1919 szwadron jazdy lwowskiej pod dowództwem rtm. Bieńkowskiego, znajdujący się przy Dywizji Lwowskiej, zostaje przydzielony jako szwadron jazdy dywizyjnej do 5. Dywizji Lwowskiej. Szwadron ten otrzymuje nazwę 5. szwadronu dragonów i zostaje wcielony jako 6. szwadron do „6. Pułku Ułanów Jazdy Lwowskiej” z przynależnością ewidencyjną do tego pułku.

Dowództwo 6. pułku wydeleguje jednego oficera celem przejęcia i regulowania spraw wewnętrznych 5. szwadronu dragonów i oddziału km. ppor. Nittmana.

Po skutecznieniu przyjęcia odejdzie oddział ppor. Nittmana do 6. p. ułanów do Rzeszowa.

Po uregulowaniu spraw wewnętrznych tegoż szwadronu przez oficera delegowanego z ramienia dowództwa 6. p. ułanów, zostanie szwadron ten w obecnym stanie wcielony do 6. p. ułanów w Rzeszowie.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
- CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 85
1919 czerwiec 8, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 670
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej płk. Zygmunta Strzeleckiego

Na meldunek jednego dowódcy odcinka frontu o zamiarze przejścia 3 pułków Petlury na naszą stronę, rozkazało Dowództwo Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego:

a) bez zasięgnięcia decyzji dowództwa frontu podwładnym dowódcom nie wolno zawierać umów z przedstawicielami wojsk ukraińskich,

b) aż do rozstrzygnięcia Naczelnego Dowództwa należy, o ile oddziały ukraińskie (Zakordońcy) zgłoszą chęć przejścia na naszą stronę, oficerom tych

pułków pozostawić przyboczną broń palną i sieczną, żołnierzy zaś tych pułków rozbroić i oddziały odesłać pieszym marszem, pod strażą, przez Buczacz do Halicza.

Osobisty majątek oficerów i żołnierzy zostawić przy nich, konie i tabory pozostawić tymczasowo przy rozbrojonych oddziałach ukraińskich.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis

Z powodu pomyślnego zakończenia operacji na froncie Galicyjsko-Wołyńskim wydany będzie ogólny rozkaz do wojsk podległych dowództwu frontu, w którym wyrażone będzie żołnierzom uznanie za waleczność, pełne zaparcia się poświęcenie, z wyszczególnieniem oddziałów i oficerów, którzy się specjalnie odznaczyli. Dowództwa dywizji przedłożą niezwłocznie dotyczące wnioski celem wyrażenia specjalnych pochwał.

Za zgodność odpisu;
dr Jan Mirwiński, ppor.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 86

1919 czerwiec 9, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 434 Dowództwa Brygady Lwowskiej dla podległych oddziałów

1. Oddziały własne zajęły linię Kutyszczce – Założce (5. pp Legionów) – Milno – Nowiki – Kretowce (Brygada Lwowska) – Borki Wielkie – Trembowla – Kopyczyńce – Czortków.

2. Gen. Bernard rozpoczął 7 bm. akcję zaczepną koło Łucka celem zajęcia linii kol. Sarny – Zdołbunów. W miarę posuwania się jego akcji uderzy Grupa płk. Minkiewicza na Dubno – Krzemieniec.

3. Dywizja Lwowska wyrówna jedynie swą linię od Kretowiec do linii osiągniętej przez Grupę płk. Minkiewicza w okolicy Wiśniowca.

4. Przesunięcie linii Brygady Lwowskiej odbędzie się w następujący sposób, i to dopiero z chwilą i równocześnie z posunięciem się Grupy kpt. Błęszyńskiego:

A) 38. pp strzelców lwowskich uderzy jedną silniejszą grupą na Kołodno (przez Bolizuby i Netrebę), po czym rozdzieli ją na dwie części, z których jedna opanuje Oleszkowce, Witkowce i Zarudzie, druga Babi Chutor, Szymkowce, drugą grupą zaś na Krasnosielce, Kapuścińce, Musurowce. Ubezpieczy się w linii: tryg. 367, 365, kota 363, 362 aż po wiatrak 357 włącznie. Artylerię skieruje mjr Łodziński w ten sposób, by w Szymkowcach znalazły się 2 baterie (1 ciężka) w Musurowcach i Krasnosielcach po jednej.

B) 39. pp strzelców lwowskich z chwilą osiągnięcia linii przez 38. pp strzelców ubezpieczy się od Roznoszyniec włącznie przez Łubianki, Kretowce do osiągnięcia łączności z Grupą płk. Sikorskiego.

5. Linia rozgraniczenia między brygadą a Grupą kpt. Błęszyńskiego: Milno, Kord. P. Gontowiecki, Zarudzie włącznie.

6. Przy posuwaniu się naprzód zwrócić baczność uwagę na rozbrojenie ludności miejscowej, oddziałów nie rozdrabniać, lecz trzymać je w większych skupieniach z odpowiednim ubezpieczeniem zewnętrznym i wewnętrznym. Rekwizycje przeprowadzać mogą tylko oficerowie wyznaczeni przez bataliony, za wystawieniem odpowiednich kwitów i przy współdziałaniu władz miejscowych. Chodzi specjalnie o niezrażanie ludności miejscowej, która prawną konieczność wojenną dobrze rozumie.

7. Stanowisko dowództwa brygady w czasie akcji z grupą idącą na Kołodno – Szymkowce, po akcji Hłuboczek Mały lub Krasnosielce, tam znajdzie się także na osobny rozkaz rezerwa brygady I/38 szwadron km. przy dowództwie brygady.

8. Magazyn prowiantowy i magazyn z amunicją na razie w Jeziernej, w najbliższych dniach przeniesiony zostanie do Załoziec.

9. Kolumna sanitarna odejdzie po wyrównaniu frontu jedną sekcją do Aleksia Nowego, dwoma do Ihrowicy.

10. Intendentura dywizji, prowiantura dywizji, kasa operacyjna pozostają do 10 bm. w Złoczowie. Prowiantura i kasy przeniosą się 11 bm. do Jeziernej.

11. Dowództwo Dywizji Lwowskiej pozostaje na razie w Jeziernej, planowana jest jednak zmiana miejsca postoju do Załoziec.

12. Dowództwo Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego L.op.4074/L.op. dyw. 671). Z powodu pomyślnego zakończenia operacji na froncie Galicyjsko-Wołyńskim wydany będzie ogólny rozkaz do wojsk podległych dowództwu frontu, w którym wyrażone będzie żołnierzom uznanie za waleczność, pełne zaparcia się poświęcenie, z wyszczególnieniem oddziałów i oficerów, którzy się specjalnie odznaczyli, dowództwa dywizji przedłożą niezwłocznie dotyczące wnioski celem wyrażenia specjalnych pochwał.

W tym celu przedłożą brygadzie odwrotnie dowódcy pułków, oddziały oficerów i żołnierzy, którzy w całej akcji szczególnie się odznaczyli.

13. Na meldunek jednego z dowódców odcinka frontu o zamiarze przejścia trzech pułków Petlury na naszą stronę, rozkazało Dowództwo Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego:

a) bez zasięgnięcia decyzji dowództwa frontu podwładnym dowódcom nie wolno zawierać umów z przedstawicielami wojsk ukraińskich.

b) aż do rozstrzygnięcia NDWP należy, o ile oddziały – Ukraińcy zakordoncy – zgłoszą chęć przejścia na naszą stronę, oficerom tych pułków pozostawić przyboczną broń palną i sieczną, żołnierzy zaś rozbroić i oddziały odesłać pieszym marszem pod strażą przez Buczacz do Halicza. Osobisty majątek oficerów i żołnierzy zostawić przy nich, konie i tabory pozostawić tymczasowo przy rozbrojonych oddziałach ukraińskich.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr Albin Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 87
1919 czerwiec 10, m.p. – Odpis rozkazu Dowództwa
Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego

Naczelne Dowództwo Wojska Polskiego nr 443/I do Dowództwa Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego

Dla uniknięcia posyłek podczas odbywającej się reorganizacji artylerii, Naczelne Dowództwo zarządza, by wszystkie oddziały artylerii, które już otrzymały rozkaz do przeformowania w myśl planu reorganizacyjnego, posługiwały się aż do odwołania podwójną nazwą w następujący sposób: p. „bat. 5./1. pap” dotychczasowa bat. I/1. pap. Ten rozkaz należy zastosować we wszystkich piśmie służbowych.

Naczelne Dowództwo uprasza departament I MSW i Generalny Inspektorat Artylerii o wydanie analogicznych zarządzeń dla formacji w kraju.

F. Mally, por

Odpis
CAW, I. 304. 1. 3.

Nr 88
1919 czerwiec 10, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 680
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej do podległych oddziałów

Naczelne Dowództwo zmieniło rozkaz 344/I z 31/5 tut. L. op. 669 z dnia 8 czerwca bm. i to: oddział km. ppor. [Tadeusza] Nittmana zostaje przydzielony do 12. p ułanów jako szwadron km.

W myśl tego rozkazu odejdzie wyżej wymieniony oddział natychmiast do Zamościa.

Dowództwo szwadronu km. zgłosi odwrotnie stan oficerów, ludzi, koni i wozów dla obstalowania wagonów do transportu. Miejsce zawagonowania Złoczów.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Za zgodność:
F. Mally, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 89
1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 30
Dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Władysława Jędrzejewskiego

1. 4. dywizja została 10 bm. przeważającymi siłami nieprzyjaciela zaatakowana na linii Kossów – Jazłowiec i musiała wycofać wysunięte swe oddziały poza Strypę. Lewe skrzydło przypuszczalnie koło Wiśniowczyka.

2. Ataki nieprzyjaciela wykazały, że piechota ukraińska nie ma dużo wartości bojowej z wyjątkiem legii oficerskich, które idą na bagnety, artyleria zaś jest nieliczna.

3. Kombinowana dywizja płk. Sikorskiego, której stawia się do dyspozycji 2. baony 24. pp (odmaszerowują dziś zaraz po otrzymaniu tego rozkazu ze Zborowa przez Taurów, Horodyszczce do Nastasowa, o ile nie otrzymają w Horodyszczach innego rozkazu z dowództwa kombinowanej dywizji). Przeprowadzi jak najrychlej dwoma baonami 10. pp i wszystkimi na froncie zbędnymi siłami energiczną kontrofensywę przez Laskowce – Kossów – wzdłuż Seretu.

4. Artyleria jest na razie tylko ta do dyspozycji, która podlega teraz dowództwu dywizji.

5. Dowództwo kombinowanej dywizji stara się o jak najrychlejsze nawiązanie łączności z 24. pp, wysyłając rozkaz do Horodyszcz, a z dowództwem 4. dywizji w Buczaczu.

Za zgodność
[Kazimierz] Rylski, mjr

[Władysław] Jędrzejewski, gen. ppor.

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 90
1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz operacyjny
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Bolszewicy skoncentrowali na odcinku na wschód od Brodów i Krzemieńca znaczniejsze siły z planem uderzenia na Brody i Zbaraż. Wojska te składają się przeważnie z uzbrojonych chłopów z okolicy. Na całym tym odcinku jest na razie 2 000 konnych strzelców bolszewickich. Należy przypuszczać, że wartość bojowa tych formacji chłopskich nie jest zbyt dobra i że po pierwszej porażce te oddziały się rozproszą. Mimo to należy zachować czujność.

2. Sytuacja na odcinku 5. Dywizji niezmienną.

3. Dowództwo Grupy kpt. Błęszyńskiego zgłasza w dzisiejszej sytuacji porannej, że oddziały Grupy Minkiewicza obsadzają odcinek od Palikrowy na północ i że łączność z tymi oddziałami jest utrzymana przez nasze patrole.

Zwracam uwagę dowództwu Grupy Legionów, że granica północna 5. Dywizji przebiega w myśl 6 punktu L.op. 668 z dnia 8 bm. przez tryg. 390 na wschód od wsi Palikrowy – Łopuszno – Roztoki – Rydoml (wszystkie miejscowości po stronie Grupy Minkiewicza), Wiśniowiec (po stronie Grupy Legionów). Odcinek Kutyszcz – Palikrowy należy więc do Grupy Legionów i ma być obsadzony przez oddziały tej grupy.

4. Grupę Legionów pod dowództwem kpt. Deschoux podporządkuję od dziś, tj. 11 bm., dowództwu Grupy Lwowskiej.

5. Na rozkaz Dowództwa Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego zabrania się pod karą śmierci przekroczenia granicznej rzeki Zbrucza przez żołnierzy WP.

6. Intendentura założy natychmiast stację prowiantową dla wydawania artykułów żywnościowych w Załóżcach. Grupa Legionów odkomenderuje natychmiast do tej stacji (komendantem ppor. Ricci) jednego podoficera rach. i 15 żołnierzy. Pułki będą mogły pobierać żywność w tej stacji od 13 bm. włącznie.

7. Dowództwo dywizji zamierza w najbliższych dniach przenieść Urząd Gospodarczy dywizji: intendenturę, prowianturę i kasę oraz szwadron taborów i szwadron prowiantowy do Hłuboczka Wielkiego. Po przeprowadzeniu tegoż będą 4. i 5. Pułk Legionów, 38. i 40. pp strzelców lwowskich z przydzieloną artylerią pobierać żywność w Załóżcach, 39. pp strzelców lwowskich wprost z urzędu gospodarczego w Hłuboczku Wielkim.

8. Kompania telefoniczna wybuduje do jutra, tj. 12 bm. wieczór, połączenie telefoniczne Złoczów – Założce (na rozkaz szefa sztabu Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego).

9. Amunicję dowozić się będzie do Założca, projektowana jest czołówka amunicyjna w Hłuboczku Wielkim.

10. 5. szwadron dragonów poddaje pod dowództwo Brygady Lwowskiej. Rtm. Bieńkowski ściągnie szwadron do miejsca postoju brygady [w oryginale pkt 10 został skreślony atramentem].

10. Raporty poranne (dokładne wykazy stanu) nadesłają podległe mi oddziały punktualnie i regularnie co 5 dni, mianowicie 5, 10, 15, 20, 25 i 30 każdego miesiąca wraz z sytuacją poranną.

Czesław Mączyński, ppłk

- Dodatek:

Na rozkaz dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego aż do rozstrzygnięcia, obejmuje ppłk Linde dowództwo 38. pp strzelców lwowskich.

F. Mally, por.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 91
1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz nr 438
Dowództwa Brygady Lwowskiej

38. p. strzelców lwowskich otrzymuje w zamian za ściągniętą kompanię poznańską, dotychczas kontumowany 1/38. p. strzelców lwowskich III/38. wraca do Dobrowód, gdzie będzie stanowić rezerwę brygady względnie pułku. Użycie tej rezerwy może nastąpić tylko na skutek porozumienia się z dowództwem brygady.

Za zgodność
[Edward] Starck, por.

[Ryszard] Hausner, ppłk

Odpis
CAW, I, 341, 1, t. 98.

Nr 92
1919 czerwiec 11, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 683
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Na rozkaz gen. Jędrzejewskiego odejdzie 5. szwadron dragonów i szwadron km. ppor. Nittmana natychmiast do Tarnopola i zgłosi się przy dowództwie kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego. Oba szwadrony oddadzą się pod rozkazy dowództwa kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego.

2. 5. szwadron dragonów zostanie ze Złoczowa bezpośrednio przez gen. Jędrzejewskiego komenderowany do Tarnopola. Przybycie do Tarnopola zgłoszą dowództwa szwadronów telefonem dowództwu Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego i dowództwu 5. dywizji.

3. Przydział tych szwadronów jako też przydział kompanii poznańskiej (nakaz nr 682) należy uważać za chwilowy, spowodowany ogólną sytuacją.

4. Odejście oddziału km. ppor. Nittmana do Zamocścia zostaje na późniejszy termin odroczone.

5. 40. pp strzelców lwowskich ma być w ostrym pogotowiu, by odejść na awizo dowódcy dywizji do Mszańca.

z r. F. Mally, por.

Odpis
CAW, I, 341, 1, t. 98.

Nr 93
1919 czerwiec 12, m.p. – Rozkaz Dowództwa
5. Dywizji Lwowskiej ppłk. bryg. Czesława Mączyńskiego

1. Grupa Legionów zwinie stacje relais utrzymane dotychczas w Jezierniej i Białkowcach. Stacje te obsadzi 40. pp strzelców lwowskich.

Stacja łącznościowa w Białogłowach zostaje dla podawania pisemnych rozkazów przez Grupę Legionów dalej utrzymana.

2. Dowództwo Brygady Lwowskiej nakaże kompanii technicznej 38. pp strzelców lwowskich naprawić most koło Iwaczowa Górnego.

3. Pociągi ze Złoczowa do Lwowa odchodzić będą codziennie o godz. 4.16 i 14.10.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Czesław] Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, 341, I. ???.

Nr 94
1919 czerwiec 12, m.p. – Rozkaz operacyjny Dowództwa
5. Dywizji Lwowskiej ppłk. bryg. Czesława Mączyńskiego

1. 40. pp strzelców lwowskich odeśle natychmiast 1. baon do Milna. Baon ten zostanie podporządkowany dowództwu Brygady Lwowskiej i obsadzi odcinek Milno (włącznie) – Bukowina – aż do B. na północny-zachód od Gontowa.

2. Dowództwo 40. pp strzelców lwowskich z obydwoma pozostałymi baonami odejdzie jeszcze dzisiaj do Mszańca, gdzie tworzyć będzie dalej rezerwę dywizji.

3. 40. pp strzelców lwowskich nawiąże łączność z dowództwem dywizji przez relais.

4. Grupa Legionów połączy się przez relais z dowództwem 40. pp strzelców lwowskich celem odbierania pisemnych rozkazów od dowództwa dywizji.

5. Na zapytanie Grupy Legionów co do przydziału II/5. pap rozporządzam: 1. i 2./5. pap tworzą grupę artylerii pod dowództwem por. Schustera i zostają przydzielone Grupie Legionów względnie (ponieważ Grupa Legionów jest pod-

porządkowana dowództwu Brygady Lwowskiej) dowództwu Brygady Lwowskiej.

6. Tej grupie artylerii przydziela się kolumnę amunicyjną II/5. pap.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Czesław] Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 95

1919 czerwiec 12, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 689 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel atakował bardzo silnymi siłami Trembowłę, którą zajął po zaciętej obronie przez oddziały kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego.

Dowództwo Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego skierowało wszystkie zbędne rezerwy do tego zagrożonego odcinka.

2. Brygada Lwowska powinna utrzymywać ścisłą łączność z kombinowaną dywizją płk. Sikorskiego. W razie potrzeby należy zagiąć prawe skrzydło brygady z osią Zbaraż.

3. Na rozkaz Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego odejdzie II i III/40. pp strzelców lwowskich z dowództwem tego pułku natychmiast po otrzymaniu tego rozkazu z wszelkim możliwym pośpiechem, o ile możliwości na zarekwirowanych wozach, jako rezerwa dywizji do Zagrobeli, skąd połączy się dowództwo pułku telefonicznie i przez łączników z dowództwem dywizji.

4. W razie krytycznej sytuacji przy kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego wykona dowództwo 40. pp strzelców lwowskich rozkazy dowództwa tej dywizji, o czym doniesie natychmiast dowództwu 5. Dywizji.

5. Brygada Lwowska nakaże dowództwu Grupy Legionów ściągnąć relais do 40. pp strzelców lwowskich. Grupa Legionów utrzyma w zamian łączność z dowództwem Brygady Lwowskiej, któremu ona podlega.

6. Na czas niewyjaśnionej sytuacji na odcinku południowy-wschód od Tarnopola i południe od Zbaraża, zaniecha Brygada Lwowska wszelkich wypraw karnych, rozbrajanie miejscowości itd. na wschód od terażniejszych pozycji.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 96
1919 czerwiec 13, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 690
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Atak nieprzyjacielski w obrębie Grupy płk. Sikorskiego i 4. dywizji trwa dalej.

2. Kombinowana dywizja płk. Sikorskiego cofnęła się na linię: Borki Wielkie – Bucniów – Kopyczyńce.

3. W celu odparcia ataku nieprzyjacielskiego, skierowana została Grupa płk. Berbeckiego (5 baonów, 2 szwadrony, 4 baterie) ze Złoczowa na Taurów i Kozłów, gdzie ma stanąć 13 bm. wieczorem.

Dnia 14 bm. przeprowadzi ta grupa w łączności z kombinowaną dywizją płk. Sikorskiego i z 4. dywizją atak, celem osiągnięcia linii rzeki Gniezny – Trembowli i Burkanowa.

4. Ewakuacja lekko rannych i chorych żołnierzy polskich (wyłączeni są na razie Ukraińcy z powodu braku środków transportowych) może się odbywać z Tarnopola autami ciężarowymi i wozami wracającymi z Tarnopola do Złoczowa. Chorych należy odstawiać do szpitala okręgowego w Złoczowie, skąd będą dalej ewakuowani pociągami sanitarnymi.

Z dniem 7 bm. zostaje otwarte w Złoczowie, w budynku Rady Powiatowej, ambulatorium dentystyczne dla żołnierzy i oficerów Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

5. Z dniem 11 czerwca 1919 przychodzi czołówka amunicyjna lwowska z Gaj – Czyżyków do Złoczowa.

Dowództwo nad połączonymi czołówkami lwowską i 5. Dywizji Piechoty (ppor. Ladra, pchor. Hrab i Deskur) obejmuje por. Lewandowski.

Por. Lewandowski zorganizuje w Jezernej ekspozyturę czołówki pod dowództwem pchor. Deskura, któremu przydzielili potrzebną ilość ludzi, zaprowiantowanie w brygadzie artylerii.

Zapotrzebowanie amunicji z dniem 11 czerwca 1919 zgłaszać w Złoczowie w referacie artylerii.

Por. Lewandowski przedłoży codziennie do godz. 12.00 w południe raport amunicyjny referatowi amunicyjnemu.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 97
1919 czerwiec 14, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 691
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Po forsownym przemarszu i walce zajęły oddziały płk. Berbeckiego – Denysów i Kupczyńce. Główne siły tej grupy doszły do linii Taurów – Kozłów i nawiązały łączność z kombinowaną dywizją płk. Sikorskiego w Domamoryczu. Dzisiaj uderzy Grupa płk. Berbeckiego w łączności z Grupą płk. Sikorskiego w kierunku na Nastasów – Konopkówka – Ludwikówka – Zazdrość.

Grupa Legionów pod dowództwem rtm. [Konstantego] Dzieduszyckiego zostaje znowu podporządkowana wprost dowództwu dywizji.

3. Odcinek Milno – Bukowina – B. na północny-zachód od Gontowa obsadza I/38. pp strzelców lwowskich (w myśl rozkazu wydanego przez dowództwo Brygady Lwowskiej).

4. I/40. pp strzelców lwowskich odejdzie jako rezerwa Brygady Lwowskiej jak najszybciej za prawe skrzydło brygady do Szlachciniec (na północny-wschód od Tarnopola).

5. Dowództwo Brygady Lwowskiej użyje tego baonu w razie potrzeby do zabezpieczenia Tarnopola.

6. Dowództwo Brygady Lwowskiej zarządzi połączenie telefoniczne do Płotycz, dokąd będzie wybudowana linia przez oddział dywizji.

7. Dowództwo Brygady Lwowskiej porozumie się z dowództwem 5. pap (mjr. Łodzińskim) w sprawie przetransportowania 2 dział znajdujących się w Czernichowcach celem wcielenia tych dział do 5. Brygady Artylerii Polowej.

Za zgodność
F. Mally, por.

[Zygmunt] Strzelecki, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 98
1919 czerwiec 14, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 692
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel zaatakował znacznymi siłami odcinek kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego. Dywizja ta cofnie się na razie do linii kota 373 Hłuboczek Wielki.

2. Dywizja Lwowska wycofa się w następującym porządku:

38. pp wycofa się szybkim marszem przez Założce do Zborowa, gdzie oczekuje dalszych rozkazów.
39. pp wycofa się jednym baonem do Załoziec, drugim baonem za Seret do Horodyszcz, zabezpieczając tam prowadzący most, trzecim baonem do Czerlichowa, zabezpieczając most koło Jankowca.
40. pp wycofa się do Hłuboczka Wielkiego, zabezpieczając tamtejszy most.
3. Grupa Legionowa pozostaje w ścisłej łączności z grupą Minkiewicza na terażniejszych pozycjach, zabezpieczając tym samym Założce.
4. Linie Seretu należy na razie utrzymać i czekać na dalsze rozkazy. Mosty prowadzące na południe od Załoziec przez Seret należy przygotować do zniszczenia.
5. Tabory należy skierować do Zborowa.
6. Kolumna sanitarna Dywizji Lwowskiej i amunicyjna w Zborowie.
7. Stacja prowiantowa Założce odejdzie po wydaniu tam znajdujących się prowiantów do Młynowiec.
8. Miejsce postoju dowództwa dywizji na razie Jezierna, w razie dalszego odwrotu Płuhów.
9. Brygada Lwowska i Grupa Legionowa nadeśle natychmiast po 2 jeźdźców do odebrania rozkazów do dowództwa dywizji.
10. Każdy pułk wycofuje się razem z przydzieloną artylerią.
11. Po amunicję piechoty można na razie jeszcze posyłać do Jeziernej.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Za zgodność:

F. Mally

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 99

1919 czerwiec 14, m.p. – Pismo gen. [Władysława] Jędrzejewskiego dowódcy 5. Dywizji Piechoty do płk. Władysława Sikorskiego w Tarnopolu i pplk. Czesława Mączyńskiego

Po forsownym przemarszu i walce zajęły oddziały płk. Berbeckiego – Denysów i Kupczyńce. Duch jego żołnierzy wysoce dziarski i podniosły. Z opowiadań mieszkańców z Mikuliniec i innych miejscowości o okrucieństwach hajda-

maków i znęcaniu się ich nad ludnością polską (darcie pasów z jeńców, morderstwo dzieci), żołnierz zaczerpnął jeszcze głębszego przekonania o świętości sprawy, za którą walczy.

--^a

Dziś 14 bm. płk. Berbecki atakuje Nastasów – Ludwikówkę – Konopkówkę i Zazdrość. Powyższą sytuację proszę podać wszystkim Wam podległym oddziałom i w ścisłej łączności z Grupą płk. Berbeckiego współdziałać. Tarnopol musi za wszelką cenę zostać w naszych rękach.

Szczęść Boże!

[Władysław] Jędrzejewski, gen.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 100

1919 czerwiec 15, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 695 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel zmusił 4. dywizję do cofnięcia się na Gniłą Lipę, dywizję płk. Sikorskiego zaś do opuszczenia Tarnopola.

2. Odwrót Dywizji Lwowskiej nastąpi o godz. 14.00 i dojdzie do linii: Założce, Reniów, Neterpińce, kota 394, Obydra, Serwery, Mszana. Odtąd na pół-zachód przez M.H. Jarczowiec itd. Grupa płk. Sikorskiego.

3. Grupa Legionowa pozostaje na dotychczasowych stanowiskach, od niej na południowy zachód aż do Obydra kota 394 obsadza 39. pp, od koty 394 do Mszany włącznie obsadza I/40. pp, 38. pp odchodzi, jak nakazano, jako rezerwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego do Zborowa.

4. Linia północna rozgraniczenia Dywizji Lwowskiej i Grupy płk. Minkiewicza zostaje niezmienną. Linia rozgraniczenia na południu z Grupą płk. Sikorskiego przebiega: Popowa – Mszana – Mogiła. (Wszystko po stronie Dywizji Lwowskiej).

5. Każdy z pułków wycofa się razem z przydzieloną mu artylerią.

6. Dywizja płk. Sikorskiego ma rozkaz wycofania się na wyżej wymienione pozycje z chwilą, gdy Dywizja Lwowska opuści dotychczasowe pozycje.

7. Miejsce postoju dowództwa dywizji Olejów, 38. pp wybuduje po drodze do Zborowa połączenie telefoniczne dla dowództwa dywizji pp z Olejowa do Zborowa (do stacji tam się znajdującej Grupy płk. Sikorskiego).

8. Kolumna sanitarna ma odejść do Olejowa.
9. Amunicję i prowiant będzie się przywozić ze Złoczowa do Olejowa.
10. Na nowych pozycjach natychmiast się okopać.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Za zgodność:

Mally, por.

Odpis

CAW, 341.1, t. 93.

Nr 101
1919 czerwiec 16, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 696
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Grupa pułkownika Sikorskiego zajęła Złotą Górę, tryg. 411 E.St. – Zborów – wschodni kraj miasta Zborów – Cecowa.
2. Na podstawie tej sytuacji Dywizji Sikorskiego, zarządzam:
  - a) Zajęcie prawego skrzydła od Obydra krzyż 394 – kota 401 Góra Mszana tryg. 414 wzgórza na południe od Kudynowiec – Złota Góra (wyłącznie).
  - b) 38. pp strzelców lwowskich podporządkuję aż do rozstrzygnięcia przez dowództwo Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego dowództwu Brygady Lwowskiej.
  - c) Dowództwo Brygady Lwowskiej skieruje baony 38. pp jak następuje:
Jeden baon obsadza odcinek: Złota Góra wyłącznie do Góry Mszana wyłącznie. Jeden baon jako rezerwa za prawe skrzydło do folwarku Haliczyna Dolna. Jeden baon jako rezerwa za prawe skrzydło do Białogłów i jeden baon jako rezerwa dywizji do Olejowa. Baon ten może być użyty przez dowództwo Brygady tylko w razie nagłej potrzeby.
3. Dowództwo Brygady Lwowskiej i dowództwo 5 pap przeniesie się w ciągu dzisiejszego dnia do Olejowa.
4. Dow. 5 dywizji przeniesie się z Olejowa do Łopuszan lub Hukałowiec i połączy telefonicznie z Olejowem.
5. Grupa Legionowa pozostaje na dotychczasowych pozycjach, trzymając telefoniczne połączenie z dowództwem Dywizji. [Dopisane ołówkiem: przez Brygadę Lwowską w Olejowie].
6. Artyleria przegrupuje się tak, by mogła silnie działać przed prawym skrzydłem dywizji.
7. Z sąsiadującymi grupami należy utrzymać ścisłą łączność, każde posuwanie się tych grup lub przegrupowanie natychmiast zgłosić dowództwu dywizji.

8. Kolumna sanitarna przychodzi (jak nakazano) do Olejowa.

9. Amunicję i żywność będzie dowozić się z Płuhowa na Perepelniki, Łopuszany do Olejowa.

10. Na nowych pozycjach należy się okopać i wzmocnić technicznie (natchmiast).

11. Meldunki sytuacyjne należy nadsyłać do dowództwa dywizji dwa razy dziennie, według swego czasu wydanego wzoru, przestrzegając zgłoszenia zmian w ugrupowaniu sił o godz. 6.00 i 15.00.

12. Dowództwo Grupy Legionowej i Dowództwo Brygady nadeśle przy następnej sytuacji szkic dyslokacyjny ze sytuacją.

[Zygmunt] Strzelecki, płk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 102

1919 czerwiec 16, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 414 Dowództwa Brygady Lwowskiej dla podległych oddziałów

1. Dywizja płk. Sikorskiego cofnęła się na linię Złota Góra 411, Stacja Zborów, wschodnia liziera Zborowa, Cecowa, Horościec, Jozefówka.

2. Brygada Lwowska musi wobec tego wyrównać odpowiednio swój dotychczasowy front, a to przez zagięcie prawego skrzydła, które nastąpi w ten sposób, że nowa linia przebiegać będzie przez Obydrę 394 – Mszana 414, Kudynowce do łączności ze Złotą Górą. Z linii tej od Reniowa po Mszanę 414 włącznie obsadzi 39. pp strzelców lwowskich i II/40., Kudynowce pułk 38. strzelców lwowskich, który przechodzi tym samym pod rozkaz brygady.

3. Artylerię umieści mjr Łodziński za prawym skrzydłem brygady, przy czym bateria w Bzowicy zostaje na miejscu.

4. Rezerwa bryg. Baon III/30 w Bzowicy, inny Baon 38 p. strz. w Olejowie. Postój dowództwa brygady tamże.

[Czesław] Mączyński, ppłk.

Za zgodność:

[Edward] Starck, por.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 103
1919 czerwiec 16, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 449
Dowództwa Brygady Lwowskiej

1. Dywizja płk. Sikorskiego otrzymała odpowiednie przedstawienie Dywizji Lwowskiej z Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego – rozkaz wyrównania swego frontu od Zborowa do Mszany.

2. Z chwilą wykonania tego rozkazu front Brygady Lwowskiej przebiegać będzie od Mszany przez Serwery – Obydrę i dalej jak dotychczas.

Do czasu wykonania tego rozkazu przez dywizję płk. Sikorskiego zostaje baon I/38. w Kudynowcach i nawiązuje obustronną łączność.

Baon IV/38. natomiast uda się bezzwłocznie do Żukowiec, które obsadzi, a z chwilą posunięcia się Grupy płk. Sikorskiego wysunie swe linie przed Mszanę i utrzyma stałą łączność z Grupą płk. Sikorskiego i z 39. pp strzelców lwowskich.

Baon II/40 odejdzie wczesnym rankiem do Reniowa, skąd wytworzy w łączności z 5. pp Legionów przyczółek mostowy na wschodnim brzegu Seretu.

Baon I/38 zostaje w Kudynowcach jako rezerwa Brygady.

Z chwilą wyprostowania linii przesunie mjr Łodziński baterie tak jak zarządzono dziś rano. Na nowej linii należy się bezzwłocznie okopać i utrzymać ją.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 104
1919 czerwiec 17, godz. 8.30, m.p. – Rozkaz Dowództwa
5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel posuwa się na Kudynowce – Złota Góra.

2. 2. baon 38. pp strzelców odejdzie do kontrataku na Kaparowce. 3. i 4. baon 38. pp wzdłuż gościńca Kudobińce i Ostry Garb, trzymając łączność z 40. pp w Mszanach.

3. Artyleria 2. bateria Łopuszany, 1. bateria hb. do Harbuzów.

4. Dowództwo dywizji przenosi się przez Nuszcze do Kołtowa.

z r. F. Mally, por.

Odpis

CAW, I. 341, 1, t. 98.

Nr 105

1919 czerwiec 17, Olejów. – Rozkaz operacyjny nr 450 Dowództwa Brygady Lwowskiej

Sytuacja Grupy płk. Sikorskiego w zupełności poprawiona. Linia jego utrzymana, częściowo posunięta naprzód. Świeże siły nadchodzą pośpiesznie, tak że pojutrze przejdzie się do ogólnego ataku. Zadaniem Brygady Lwowskiej utrzymanie bezwzględnie linii dzierżonej. Celem koniecznego rozdzielenia sił na froncie brygady, zarządzam następującą zmianę obsady: 38. pp strzelców obejmie Jarczowiec przez Wołosówkę, Mszanę po krzyż 403 włącznie. 40. pp strzelców stąd przez Jaćkowce, Serwery aż do Obydry 394. 39. pp strzelców i I/38. – od Obydry przez Neterpińce do Reniowa. Rezerwa Brygady jeden baon 40. pp w Bzowicy. Zmianę tę rozpoczyna 38. pp strzelców bezzwłocznie. Pułki inne przesuną się bezpośrednio po zlurowaniu.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
dr [Albin] Garbień, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 106

1919 czerwiec 18, m.p. – Rozkaz płk. bryg. Henryka Minkiewicza

Do płk. Waraksiewicza

Dnia 19 czerwca 1919 o świcie cały 2. pułk ułanów ma skoncentrować się w Podkamieniu, skąd rozwija najenergiczniejszą działalność wywiadowczą w kierunku na wschód i południe aż do Zagórza i Załoziec.

Utrzymywać łączność z Grupą płk. Dobrowolskiego maszerując na ^{--- a}
i Orzechowczyk. Meldunki jak najczęściej.

Henryk Minkiewicz, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1. 85.

Nr 107

1919 czerwiec 18, m.p. – Rozkaz płk. bryg. Henryka Minkiewicza

Grupa Legionowa cofnęła się na linię Maleniska – Pieniaki. Dla odciążenia Dywizji Lwowskiej płk Dobrowolski z całą swoją grupą uderzy jutro (dnia 19 czerwca 1919) rano z Malenisk i Podkamienia przez Szyszkowce, Swaryn na Batków i Manajów, wysyłając boczne silne ubezpieczenia na Orzechowczyk. Dla wzmocnienia akcji płk Dobrowolski otrzyma od płk. Palle jedną połowę baterię. Obecną swoją pozycję płk Dobrowolski obsadzi tylko silnymi patrolami z III/25. pp opróżniając zupełnie Leduchów, patrole obsadzają Mykietinki, Nakrasę, Popowce, Niemicze.

2. pułk ułanów cały staje w Podkamieniu rozwijając jak najenergiczniejszą akcję wywiadowczą w kierunku na wschód i południe aż do Zagórza i Załoziec – płk Dobrowolski, po zajęciu Manajowa, zajmie linię: Manajów – Ratyszczce – Orzechowczyk i nawiąże łączność z 5. Dywizją w Pieniakach i Kołtowie.

Do służby ordynansowej weźmie kilkunastu ułanów z 2. pułku.

Meldunki jak najczęściej.

Henryk Minkiewicz, płk bryg.

Odpis

CAW, I.341.1. 85.

Nr 108

**1919 czerwiec 18, m.p. – Dyspozycja
gen. Władysława Jędrzejewskiego dla pplk. Czesława Mączyńskiego**

Niech podpułkownik użyje wszelkich środków, aby połączyć się z prawym skrzydłem Grupy Legionowej.

(...) źródeł mówiono nam, że z powodu wycofania się naszych oddziałów, Grupa Legionowa wycofała się na Podkamień. Nie wierzę jednak temu, więc rozkazuję dołożyć wszelkich starań, aby ustalić front koło Załoziec, o ile możliwości na starych stanowiskach. W razie konieczności można puszczając Załozce zająć front od Jaśnicz na Ratyszczce, Obydra.

Jednak jeszcze raz zwracam uwagę na utrzymanie Załoziec. Przyczółek mostowy koło Załoziec można by znacznie skrócić.

[Władysław] Jędrzejewski, gen.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 109
1919 czerwiec 18, Zborów. – Rozkaz gen. Władysława
Jędrzejewskiego dla ppłk. Czesława Mączyńskiego

Podpułkownik [Czesław] Mączyński obejmuje natychmiast dowództwo 5. dywizji, oddając brygadę podpułkownikowi [Ryszardowi] Hausnerowi.

[Władysław] Jędrzejewski, gen.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 98.

Nr 110
1919 czerwiec 20, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 833
Dowództwa Kombinowanej Grupy płk. Władysława Sikorskiego

1. Wobec ukończenia właściwej wojny w Galicji Wschodniej i zamierzonego ogólnego przegrupowania na odcinku Galicji, rozwiązuję dotychczasowe podległe mi Grupy ppłk. Linde i mjr. [Józefa] Jaklicza.

Po pięciu dniach likwidacji, tj. 25 bm., odejdzie ppłk [Mieczysław] Linde, w myśl rozkazu dowództwa frontu do Armii gen. Hallera; mjr Jaklicz zaś, aż do dalszych rozkazów pozostanie przy sztabie dowództwa grupy.

Należy odwrotnie przedłożyć wykaz oficerów sztabu obydwóch grup celem uzyskania przydziału dla tychże.

2. Dowództwo 10. pp obejmie w myśl rozkazu Grupy Operacyjnej gen. [Władysława] Jędrzejewskiego z dnia 12 czerwca 1919 – płk Jastrzębski, zaś dowództwo 12. pp płk Horoszkiewicz. Obydwa te dowództwa są dotychczas tymczasowe aż do zatwierdzenia przez powołane do tego władze.

3. 12. pp obejmie odcinek od lewego skrzydła począwszy Hgh. tuż koło napisu Kardaczowa Wisznia.

Drugą część odcinka obejmie 10. pp, II/13. i I/16. jako rezerwa dywizji w Kretowcach, łączy się telefonicznie natychmiast ze Zbarażem kompanią lotną mjr. Jaklicza aż do rozwiązania w Zbarażu.

12. pp patroluje na linii Sieniachówka – Sieniawa, 10. pp na linii: Szelpaki – Hnilice Wielkie i Małe, Koszlaki – granica.

Należy codziennie wysyłać silne patrole wywiadowcze, które traktować należy jak ruchomą zasłonę pozycji własnych przed ewentualnymi niespodziankami.

Pozycje własne obsadzać na ogół słabo, umocniwszy je jak najsilniej w terenie. Czas wolny w pułku użyć, w myśl obowiązujących rozkazów, w kierunku intensywnego szkolenia żołnierza.

O postępie robót fortyfikacyjnych i programie zajęć w pułku codziennie meldować.

[Władysław] Sikorski, płk

Odpis
CAW, I.341.1.85.

Nr 111
1919 czerwiec 20, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 700
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Na rozkaz dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego, przetelefonowany do dowództwa Dywizji Lwowskiej, urządzi Grupa płk. Dobrowolskiego jeszcze w ciągu dzisiejszego dnia atak celem rozbicia nieprzyjaciela gromadzącego się w Podbereźcach i zajęcia linii Manajowa (wyłącznie) przez Kutyszczę do prawego skrzydła płk. Minkiewicza.

W ataku tym współdziałać będzie także 4. i 5. pp Legionów, który jest podporządkowany tej grupie, wspierać go będzie bateria stojąca w Manajowie, która posunie się razem z grupą atakującą, a po zakończeniu ataku wróci na swoje miejsce. Atak musi być ukończony do godziny 6.00 rano dnia 21 bm.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 112
1919 czerwiec 21, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 703
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Atak brygady ukraińskiej na Manajów został przez 39. pp doszczętnie odparty; piąty kureń nieprzyjacielski rozbity. W Zborowieckim lesie i Pieniakach stwierdzono patrole nieprzyjacielskie.

2. Linia Dywizji Lwowskiej przebiega przez: Manajów – Berehuta – kota 401 budka kolejowa, Płuhów, Manajów, dalej trzyma 39. pp.

3. Grupa Legionowa, która bez rozkazu i prawie bez walki opuściła swoje pozycje na wschodzie i północy od Manajowa, tj. o 29 km za linią ogólną, narażła znowu (jak przed kilkoma dniami) cały front na zmianę pozycji, za co komendant tej grupy będzie musiał odpowiadać przed sądem polowym.

4. Grupa ta posunie się natychmiast naprzód w kierunku na Batków – Pieniaki, Zwyżyn, nawiązując łączność z Grupą płk. Minkiewicza (względnie płk. Dobrowolskiego) i Dywizją Lwowską, która oprócz Manajowa zajęła obecnie (dla zabezpieczenia flanki) Werhobuz i Łukawiec.

5. Prawe skrzydło Grupy płk. Dobrowolskiego jest w Huciskach Litwińskich.

[Czesław] Mączyński, ppłk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 113

1919 czerwiec 21, m.p. – Rozkaz operacyjny płk. bryg. Henryka Minkiewicza

1. Nieprzyjaciel przerwał front na lewym skrzydle Grupy gen. Jędrzejewskiego i 3. dywizji piechoty w rejonie na zachód od Pomorzan. Grupa gen. Jędrzejewskiego i 3. Dywizji Legionów w odwrocie.

2. Dowództwo frontu nakazało odwrót w celu silnego ugrupowania się na ogólnej linii: rzeka Styr – Stanisławczyk – Turze – Sokołówka – Ożydów – wzdłuż linii toru kolejowego – Krasne, rzeczka Gołogórka i Olszanica, potem Gołogóry – Dunajów i rzeczka Narajówka – dalej dotychczasowa linia frontu.

3. Oddziały powierzonej mi grupy rozpoczną odwrót ze świtem dnia 22 czerwca, najpóźniej o godz. 4.00 rano.

4. Odwrót przeprowadzić następująco:

Płk Dziewicki: (22) Stanisławczyk – Sokołówka (włącznie), sztab pułku w Turzu.

Mjr Bończa: Sokołówka (włącznie) – Brachówka – W.H. na torze kolejowym H.H. Ożydów (włącznie), sztab grupy w Angelówce.

Płk Palle: 23. Ożydów (włącznie) – Zakomarze – Pietrycze (włącznie), sztab grupy w Humnisku.

Płk Dobrowolski: (wlicza się Grupa kpt. Meraka). Brykoń – Uciszków – Krasne, sztab grupy w Krasnem.

Płk Radwiłłowicz: 2. pułk, 23 czerwca zajmie do godz. 11.00 rano Krasne. 24 czerwca przechodzi do Buska, gdzie stanowi rezerwy grupy.

5. Dalszy odwrót nie jest planowany. Rozkazuję wycofywanie się oddziałów przeprowadzać w zupełnym porządku, ubezpieczając się silnie bocznymi i tylnymi strażami. Dowódców grup czynię osobiście odpowiedzialnymi za wykonanie niniejszego punktu rozkazu.

6. Łączność między grupami nawiązać niezwłocznie po zajęciu każdej wskazanej linii.

7. Materiał wojenny, którego nie można zabrać, należy zniszczyć.

8. Wobec planowanej bliskiej kontrofensywy należy przeprowadzić tylko nieznaczne uszkodzenia w komunikacji.

Henryk Minkiewicz, płk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. I. 85.

Nr 114

1919 czerwiec 22, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 705 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Celem ostatecznego wyrównania linii nakazało Dowództwo Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego przesunięcie linii na zach. od Skwarzawy tryg. 418, dalej na południe przez Gołogóry, Dunajów, na północ przez Beżec, Ozydów.

2. Odwrót Dywizji Lwowskiej na te linie rozpocznie się dziś o godz. 22.00 w następujący sposób: 39. pp, baon 31. pp i IV/38. w jednej kolumnie z Sasso-
wa przez Zulince do Skwarzawy. 50. pp przez Jelechowice – Dębinę – Kniaże do swego odcinka, 38. pp gościńcem Lwów – Złoczów do W.H. na północ od tryg. 418.

3. Linie dywizji obsadzają pułki jak następuje:

38. pp od tryg. 418, gdzie ma zachować łączność z Grupą płk. Sikorskiego, przez kotę 256 i 258 aż do południowego krańca lasu na wschód od folwarku Przejazdu.

Stąd aż do połowy rozdroża dróg, na wschód od cyfry 2 przy torze kolejowym włącznie, baon 31. pp.

Stąd dalej na północ 2,5 km odcinek pp, a stąd po rzeczkę Bełzec IV/38. pp.

Rezerwę dla lewego skrzydła Dywizji Lwowskiej stanowi 1. baon 39. pp w Skwarzawie. Dwa dalsze baony stanowią rezerwę Dywizji Lwowskiej w Rozdołach.

4. Artyleria zaciągnie swe pozycje tak, by główne kierunki ataku nieprzyjacielskiego, jak gościńce i koleje, pod skutecznym flankowym ogniem utrzymać mogła.

5. Miejsce postoju dowództwa dywizji w Bortkowie.

6. Grupa Legionowa uda się pierwszą kolumną do Bortkowa, gdzie zostaje jako rezerwa Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

7. Odwrót rozpoczynają oddziały od lewego skrzydła. Tak w czasie jego, jak i na pozycji należy ściśle utrzymać łączność.

8. Tylne straże pozostają w czasie odwrotu na dawniejszych pozycjach, aby markowały obsadę aż do nieprzyjacielskiego naporu, z każdego baonu pozostaje z tylnymi strażami jeden oficer.

9. Celem umocnienia naszych pozycji, należy odesłać natychmiast wszystkie oddziały techniczne, które przy pomocy ludności cywilnej wykonują nowe pozycje.

Z oddziałami tymi odejdzie z każdego baonu jeden oficer celem zapoznania się z nową pozycją i wytyczenia odcinka baonu. Przy północnej połowie odcinka dywizji współdziałać będzie kompania techniczna 38. pp z por. Kossowskim. Roboty muszą być w ciągu dnia jutrzejszego ukończone. Ponieważ linia ta utrzymana być winna do rozpoczęcia z niej akcji zaczepnej, należy bezzwłocznie wybudować połączenie telefoniczne.

10. Mężczyzn Polaków od lat 17 do 35 z opuszczonych miejscowości zabierać i odstawić do Kurowic i Krasnego, skąd ich odbierze kwatermistrzostwo. Stacja wydawcza prowiantów znajduje się w Krasnem. Czołówka amunicyjna tamże.

Jedna trzecia kolumny sanitarnej w Bortkowie, 2/3 w Krasnem. Kolumna amunicyjna w Krasnem i przy dowództwie Dywizji Lwowskiej.

[Czesław] Mączyński, ppłk bryg.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 115
1919 czerwiec 23, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 708
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Z powodu obsadzenia Łysej Góry tryg. 418 i koty 256 przez kombinowaną dywizję płk. Sikorskiego, zmienia się obsada odcinka dywizji, jak następuje:

a) 38. pp od koty 256 wyłącznie do 2 toru kolejowego na północny wschód od koty, stąd do kolana drogi, 1000 kroków na północ od dworu Jaworskiego obsadza 31. pp, stąd przez drogę wiodącą przez kotę 232 aż do 500 kroków na północ od tej koty obsadza kompania poznańska. Stąd wzdłuż drogi aż do rzeczki Bełzec IV/38. pp.

b) 40. pp jako rezerwa w Ostrowczyku Polnym, 39. pp jako rezerwa w folwarku Rozdoły.

2. Wszystkie pułki połączą się natychmiast telefonicznie z dowództwem dywizji w Bortkowie. IV/38. i 39. pp zgłoszą, gdzie i z jakim oddziałem mają łączność na lewo względnie na prawo.

4. Artyleria zaciągnie pozycje w myśl ustnie wydanego rozkazu.

5. Patrolowanie przedpola nakazuję, jak następuje: Każdy baon wysyła codziennie przynajmniej jeden silniejszy patrol celem wywiadu i niepokojenia nieprzyjaciela, u którego można i całym oddziałem wywołać popłoch.

6. Do umocnienia technicznego należy użyć wszystkich rozporządzanych sił. W odcinkach IV/38. pp, kompanii poznańskiej, I/31. pp pracować będzie 40. pp, w odcinku 38. pp także 39. pp.

7. Po przeprowadzeniu nakazanej obsady odcinka nadeślą pułki szkic sytuacyjny do dowództwa Brygady Lwowskiej.

8. W pobliżu frontu trzymać wolno tylko tabory bojowe, resztę taborów umieścić, jak następuje:

IV/38. pp, kompania poznańska i 40. pp w Forlejówce, 31. pp w Skniłowie, 39. pp w Bortkowie, 38. pp w Olszanicy (północny kraniec).

Jako komendanta tych taborów naznaczy każdy pułk jednego oficera prowiantowego, który będzie przede wszystkim odpowiadał za to, by tabory pułkowe bez rozkazu dowódcy nie opuszczały naznaczonej miejscowości i za ład, i porządek w taborach, tak w czasie marszu, jak i postoju.

[Czesław] Mączyński, ppłk bryg.

Za zgodność:
Mally, por.

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 116
1919 czerwiec 23, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 709
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Przebieg linii fortyfikacyjnej tak jak to dziś w terenie naznaczyłem.

2. Za obecną linią, którą należy jeszcze dzisiaj ukończyć, na 200 do 300 kroków należy równolegle wykopać drugą linię. Obie te linie należy połączyć rowami, które mają być urządzone do oddawania ognia w prawo i w lewo. Przy tej robocie pomagają, jak już zarządzone, 39. i 40. pp. Ludzi należy pouczyć, że w razie gdyby pierwsza linia była zmuszona do odwrotu, ma ona się cofać przez owe rowy łącznikowe, flankując ogniem nieprzyjaciela. W drugiej linii zbiera się rezerwa i wykonuje kontratak na nieprzyjaciela.

3. Po ukończeniu wyżej wymienionego systemu okopów wybuduje rezerwa, tj. 39. i 40. pp, drugą linię obronną, która przebiegać będzie od Pietracze, tryg. Ostrowiec 250, kota 252, kota 255, kota 251 aż do koty 274 na wsch. Olszanicy. Za tą linią na 200 do 300 kroków wybuduje się znowu drugą linię i połączy się rowami. (System obronny jak wyżej). Linie te wybuduje 40. pp na północ od folwarku Stadnina, 39. pp na południe od folwarku Stadnina. Pierwsza linia tego drugiego systemu okopów będzie stale obsadzona przez patrole (placówki) 39. i 40. pp, które bezwarunkowo w tej linii pozostają jako obsada zabezpieczenia, gdyby nawet rezerwa przez te okopy wykonała kontratak naprzód do pierwszych pozycji.

4. W razie alarmu obsadza (po ukończeniu tego drugiego systemu okopów) 39. i 40. pp przede wszystkim pierwsze linie tego drugiego systemu okopów i wyjdą stamtąd do kontrataku na nieprzyjaciela.

5. W myśl ustnie wydanego rozkazu, umieszczam cały 39. pp i dwa baony 40. pp jako rezerwę dywizji w folwarku Stadnina, jeden baon 40. pp w folwarku Rżowola. Kolumna sanitarna umieści 2/3 w Rusiłowie, 1/3 w Bortkowie.

[Czesław] Mączyński, ppłk

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 117
1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 709
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej – uzupełnienia

W uzupełnieniu rozkazu operacyjnego L.op. 709 dodaję następujące wyjaśnienie:

Na razie dąży Dywizja Lwowska do wybudowania i telefonicznego wzmocnienia dwu systemów obronnych, każdy o 2 rowach strzeleckich. Pierwszy system przebiegać będzie wzdłuż obecnej linii, drugi wzdłuż linii wyznaczonej w punkcie 3 L. op. 709. Systemy obronne przedstawiać się będą następująco:

Dwie linie obronne, odległe od siebie od 200 do 300 metrów, połączone rowami łącznikowymi urządzonymi do strzelania na obie strony. Prowadzenie tych rowów zależne być musi od terenu i zarządzanej obsady baonów czy kompanii. Cel ich znany, mianowicie w razie wdarcia się nieprzyjaciela w pierwszą linię baonu czy kompanii, cofa się ona do linii drugiej danego systemu i ją obsadza. Oddziały specjalne natomiast, tak z lewej jak i z prawej, zawijają swe skrzydło przez rowy łącznikowe i uzyskują połączenie z oddziałem, który się cofnął. W ten sposób „ryglują” nieprzyjaciela i w kontrataku (równocześnie ze wszystkich trzech stron) wyrzucają wroga. Komendę w tym kontrataku obejmuje dowódca zagięcia prawego (dowódca oddziału na prawo stojącego). W razie zbyt wielkiej przewagi nieprzyjaciela, należy czekać z kontratakiem na wzmocnienie rezerwami.

Zaznaczam wyraźnie, że z wszystkimi rozporządzalnymi siłami należy utrzymać pierwszy system obronny. Cofnięcie się aż na drugi system obronny może nastąpić tylko na rozkaz dowódców grup. Tych, którzy to uczynią samowolnie, tak dowódców, jak i żołnierzy, pociągnę do surowej odpowiedzialności.

Obsadę drugiego systemu obronnego zarządzi rezerwa dywizji (w całości pod dowództwem ppłk. Kraussa) w ten sposób, że wystawi placówki tak daleko od siebie, by nawzajem widziały siebie i teren między nimi leżący. Zadaniem ich powstrzymywać wszystkich idących lub cofających się z linii pierwszej. W razie nieusłuchania rozkazu mają prawo strzelać. W chwili odwrotu z pierwszego systemu obronnego muszą placówki te na swej linii powstrzymać wszystkich w tył idących i razem z nimi obsadzić linię pierwszą systemu drugiego.

Po wzmocnieniu jej rezerwami zarządę albo kontratak ogólny celem odbicia systemu pierwszego, albo tylko trzymanie systemu drugiego.

W razie spodziewanych lub toczących się większych bojów zarządę obsadę osobnym rozkazem.

O sposobach walki w takich systemach obronnych, o kierunku zagięcia skrzydeł cofania się i kontrataku, szczególnie o bezwzględnym zakazie opuszczenia bez rozkazu linii w danym momencie walki obsadzonych, pouczą dowódcy i oficerowie wszystkich podległych, że za zaniedbania w tej mierze po-

ciągnę wszystkich do odpowiedzialności. Do robót ziemnych należy użyć wszystkie oddziały i ludność cywilną, którą należy trzymać aż do ukończenia wszystkich robót i przez cały czas pracy w oddziałach zaprowiantować.

[Czesław] Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 118

1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 710 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

Z powodu czynów niegodnych żołnierza polskiego, rozwiązuję z dniem dzisiejszym 1. baon 38. p. strzelców lwowskich.

Stan bojowy rozdzieli dowództwo pułku między resztę baonów, siły administracyjne i kancelaryjne odeśle do kadry celem utworzenia baonu marszowego.

W 38. p. strzelców lwowskich zostają więc nadal baony 2., 3. i 4. Liczby baonu 1. nie będzie na razie w tym pułku.

Czesław Mączyński, płk.

Odpis

CAW, I. 341, 1, t. 93.

Nr 119

1919 czerwiec 24 (?), m.p. – Gen. Władysław Jędrzejewski do ppłk. Czesława Mączyńskiego

Ppłk Czesław Mączyński wytłumaczy się, z jakich powodów rozwiązał 1. baon 38. pp i czemu uczynił to, nie odnosząc się do władz przełożonych. Prawo rozwiązania oddziałów przysługuje tylko Naczelnemu Wodzowi.

[Władysław] Jędrzejewski, gen.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 120
1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 712
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Naczelny wódz wymaga bezwzględnego utrzymania obecnej zajętej linii Gniłej Lipy jako ostatniej linii obronnej. Rozkaz ten ogłosić należy wszystkim do ostatniego żołnierza. Przy ogłoszeniu tego rozkazu apelować należy do uczucia patriotyzmu, przedstawiając sromotną hańbę wycofania się nawet przed licznym, ale słabszym nieprzyjacielem.

2. Nieprzyjaciela wdzierającego się między poszczególne oddziały należy wyrzucać kontratakami i chociaż w ten sposób uzyskać na poszczególnych odcinkach przynajmniej lokalnie inicjatywę.

3. Na łączność między poszczególnymi grupami i oddziałami zwracać należy baczna uwagę.

4. Ze względów taktycznych zostaje odcinek dywizji podzielony na dwie grupy: odcinek północny zawierający obsadę IV/38., kompanię poznańską, III/31. pod dowództwem mjr. Samborskiego. Miejsce postoju dowództwa tej grupy Skwarzawa, skąd należy się połączyć telefonicznie przez stację 39. pp strzelców (folwark Stadnina) do dowództwa dywizji. Dowództwo 40. pp strzelców odkomenderuje 1. baon 40. pp strzelców jako rezerwę grupy północnej do Skwarzawy.

Odcinek południowy zawierający obsadę 38. pp strzelców pod dowództwem mjr. Cieńskiego z siedzibą w Olszanicy.

5. Celem połączenia dowództwa grupy północnej z dowództwem dywizji ustawi ta grupa (pomimo połączenia telefonicznego ze Skwarzawy do Bortkowa) [łączność] ze stacją na folwarku Stadnina. Stacja składać się będzie z 2 wozów i 4 ludzi.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 121
1919 czerwiec 24, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 713
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Ukraińcy przełamali front w rejonie Gołogóry – kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego, kontratak celem uzyskania nowej linii w toku. Lewe skrzydło Grupy płk. Sikorskiego trzyma się na razie.

2. 40. pp strzelców lwowskich zbiera dwa swoje baony (z wyjątkiem tych, które dyrygowano do Skwarzawy do III/31. pp) i wyruszy z nimi jak najspieszniej do Olszanicy, gdzie otrzyma z dowództwa 5. dywizji dalsze rozkazy. Przybycie swoje do Olszanicy zamelduje telefonicznie przez dowództwo 38. pp strzelców lwowskich.

3. W razie niepoprawienia się sytuacji kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego, zawinie się jedynie prawe skrzydło 5. Dywizji Lwowskiej (wyłącznie 38. pp strzelców lwowskich) na linię koty 249–251 i przez Olszanicę do połączenia z lewym skrzydłem kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego w Nowosiólkach. W tym wypadku pułk 39. na osobne telefoniczne awizo przejdzie do Borkowa, gdzie będzie tworzyć rezerwę 5. Dywizji.

[Czesław] Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 122
1919 czerwiec 25, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 717
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel koncentruje się na linii Bełzec – Kniaże w celu przełamania frontu 5. Dywizji.

2. Celem odciążenia 5. Dywizji wykona Grupa płk. Minkiewicza około 7.00 godz. rano trzema baonami atak z Ostrowczyka Polnego wzdłuż rzeczki Bełzec na wieś Bełzec. Po wykonaniu ataku i zajęciu Bełzca zostanie tam silna placówka, reszta Grupy płk. Minkiewicza wraca do Ostrowczyka Polnego.

3. 5. Dywizja będzie współdziałała w akcji płk. Minkiewicza ogniem artylerii na Bełzec i demonstruje (patrolami) IV/38. pp strzelców lwowskich i kompanii poznańskiej.

[Czesław] Mączyński, płk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 123
1919 czerwiec 26, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 45
gen. Władysława Jędrzejewskiego

1. Sytuacja nieprzyjaciela według załącznika [załącznika brak].
2. Sytuacja własna według załącznika [załącznika brak].
3. Dla ostatecznego rozbicia nieprzyjaciela, który całą Galicję Wschodnią od 8 miesięcy niszczy, nawadniając kraj łuną pożogi i tępiąc krwawo bezbronną ludność polską i dla całkowitego wyparcia go, rozpoczną podległe mi wojska wraz ze świeżo przybyłymi posiłkami, planową kontrofensywę w kierunku wschodnim i południowo-wschodnim z pierwszym zadaniem zajęcia linii: Brody – Brzeżany – Mariampol nad Dniestrem.

Przeprowadzenie tej akcji wymagać będzie najsilniejszej współpracy wszystkich i ostatecznej ofiarności szczególnie tych oddziałów, które już od 5 tygodni stoją w ciężkich walkach. Sytuacja jednak nie cierpi zwłoki, szybkość działania nabiera rozstrzygającej dla powodzenia wartości.

Obejmuję z dniem dzisiejszym godz. 12.00 w południe dowództwo nad Grupą płk. bryg. [Henryka] Minkiewicza.

Atak rozpoczyna się dnia 27 bm. o godz. 4.00 rano. Celem ataku dnia 27 czerwca jest osiągnięcie linii: Bołdury – Berlin (6 km na półn. od Brodów) – Podhorce – Złoczów – Ciemieszyńce – Narajów miasto – Puków – Sarnki – Bołszowce tryg. 326 – tryg. 353, Magsa 5 km na półn.-wschód od Jezupola. Dnia 28 czerwca osiągnąć należy linię: rzeczka Słonówka – rzeczka Sestratyń – Suchowola – Czernica – Pieniaki – Nuszcze – Kaniowa tryg. 406 – Pomorzany – Dynasów – Kuropatniki – Szybalin – Żołnówka – Saranczuki – Trościaniec – Sławentyń i dalej wzdłuż linii 27 bm. Linię z 28 bm. należy jak najenergiczniej ufortyfikować z pomocą ludności cywilnej.

Pouczeniu doświadczeniem ostatnich walk nie powinniśmy powtarzać raz już popełnionych błędów, posuwając się wprawdzie w najlepszej chęci odbicia gnębionych rodaków od najazdu hajdamackiego, często luźnymi grupkami nie utrzymującymi łączności z sąsiadami, ani posiadającymi oparcia o główne siły, którymi z powodu rozdrobnienia sił na wielkich przestrzeniach niektóre grupy całkiem nie rozporządzają. Pościg za nieprzyjacielem może być tylko w jeden sposób prowadzony, tylko tak, że w ślad za uciekającym nieprzyjacielem wysła się patrole, opierając się na lotnych oddziałach, które posuwają się wzdłuż głównych komunikacji, za tymi zaś i pod ich osłoną postępują zwartymi kolumnami zawsze do boju gotowe siły poszczególnych grup.

[Władysław] Jędrzejewski, gen.

Odpis
CAW, I. 341.1.85.

Nr 124

1919 czerwiec 26, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 724 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel prowadzi uporczywe ataki na 3. i 4. dywizję. Przed frontem 5. Dywizji, poza gwałtownym czasem ogniem artyleryjskim, zachowuje się spokojnie. Zgromadził jednak przed frontem dywizji wcale pokaźne siły (według zeznań jeńców 3 brygady).

2. 27 bm. przejdzie cały front galicyjski do akcji zaczepnej. Główne uderzenie przeprowadzi 6. Dywizja Strzelców Hallerowskich przez Gołogóry w kierunku południowo-wschodnim. Początek akcji 4.00 rano.

3. Zadaniem 5. dywizji: osiągnięcie linii Sassów wyłącznie – Złoczów wyłącznie i utrzymanie łączności z Grupą płk. Minkiewicza na północy a kombinowaną dywizją płk. Sikorskiego na południe.

4. Atak przeprowadzi 5. dywizja w następujący sposób:

a) Grupa północna pod dowództwem mjr. Samborskiego, tj. III/31., IV/38., II/39. i kompania poznańska, ponadto bateria „Jaś” i „Julia” uderzy równocześnie z Grupą płk. Minkiewicza na Bełżec i Poczapy. Stąd wyśle słabszy oddział do krzyża przy drodze na Boniszyn, który zaszachuje Kniaże od wschodu i w razie cofnięcia się nieprzyjaciela usiłować będzie zapanować ogniem nad drogami odwrotnymi nieprzyjaciela.

Główną zaś siłą ruszy równocześnie z posuwaniem się Grupy Minkiewicza i Grupą Południową na wzgórza na północ i południe od wsi Jelechowice.

Oddziały dyrygowane na wzgórza na północ od Jelechowic obsadzą linię Horodysko, Bracka Góra, oddziały skierowane na południe od Jelechowic pomogą od strony Zarzec i Bieniowa Grupie Południowej przy zdobywaniu Złoczowa.

Zwracam uwagę, że z linii Poczap można się posunąć naprzód dopiero po zajęciu Kniaży przez Grupę Południową.

b) Grupa Południowa pod dowództwem mjr. [Stefana] Cieńskiego, tj. II i III/38. pp strzelców, II/40. i reszta artylerii uderzy na Kniaże w momencie, w którym kombinowana dywizja płk. [Władysława] Sikorskiego rozpocznie atak na Lackie lub na mój osobisty rozkaz w łączności z grupą północną i kombinowaną dywizją płk. Sikorskiego przez Stary Kamień, Jasionowce na Złoczów od zachodu i południa; po wzięciu go, obsadzi linię Strutyń, Bieniów po Chałupki, na południe od Ml. Schiesst wyłącznie.

c) II i III/39. pp pod dowództwem kpt. Sikorskiego obsadzi linię III/31. pp przed Skwarzawą i zabezpieczać będzie aż do czasu wzięcia Kniaży (prawe skrzydło grupy północnej), po czym udaje się do Chilczyc, stąd na osobny rozkaz do Horodyłowa jako rezerwa dywizji w czasie akcji.

d) II i III/40. obejmie od 38. pp strzelców jego dotychczasowe linie, a z chwilą wzięcia Kniaży udaje się w odległości 3 do 4 km za tą grupą przez Kniaże, Stary Kamień do Złoczowa. Objęcie obsady ad c) i d) musi być o godzinie 2.00 ukończone.

5. Obsadę zdobytej linii zarządzam następująco: Od Strutynia po Chałupki na pld. od Ml. Schiesst włącznie 38. pp strzelców lwowskich, stąd po Horodysko wyłącznie 39. pp strzelców lwowskich, Horodysko aż do łączności z Grupą płk. Minkiewicza w Sassowie 1. kompania poznańska.

Po zajęciu tej linii i ewentualnie odparciu kontrataków nieprzyjaciela przejdzie baon IV/38. do Bieniowa jako rezerwa 38. pp strzelców lwowskich, baon III/31. pp nad ranem 28 [bm.] do Olszanicy jako rezerwa dowództwa frontu. Baon II/40. jako rezerwa dywizji: W.H. Sośninka na południowy zachód od Brackiej Góry.

I i III/40. pp strzelców lwowskich jako rezerwa dywizji Złoczów.

6. Artyleria przygotowuje silnie pierwsze uderzenie grupy północnej na Bełzec i Poczapy, specjalnie zaś trzymać będzie pod ogniem nieprzyjacielską artylerię w Kniażu. W miarę postępu ataku, posuwając się szybko za linią własną, zwalczać będzie wszystkie cele.

7. Stanowisko dowództwa dywizji – dworzec Skwarzawa, a w miarę postępu akcji droga przez Kniaże, Stary Kamień do Złoczowa. Nocny postój (tylko sztab operacyjny) w Złoczowie.

8. Tabory skierują pułki pod wieczór do linii Boniszyn, Chilczyce, Żulice, dalej na wschód pociągnąć wolno tylko tabory bojowe.

9. Czołówka amunicyjna i sanitarna w Krasnem. 2/3 kolumny sanitarnej w Poczapach (po zajęciu Złoczowa), 1/3 w Kniażu. Kolumna prowiantowa dywizji oraz reszta sztabu dowództwa dywizji w Kniażu, kolumna amunicyjna dywizji Złoczów.

10. Bezpośrednio po zajęciu linii naznaczonej, połączą się pułki do telefonicznej linii permanentnych na gościńcu Złoczów – Zborów i Złoczów – Sassów. Pluton telefonistów dywizji urządzi najpierw połączenie stałe Kurowice ze Złoczowem, po czym dopiero zniesie dotychczasową linię do Bortkowa.

Czesław Mączyński, ppłk

Załącznik nr 46

Rozkaz operacyjny

1. Czas rozpoczęcia ataku dn. 27 bm., tj. 4.00 rano wstrzymuje się.
2. Wszystkie grupy przeznaczone do akcji trzymać w ostrym pogotowiu w niewielkiej odległości od linii bojowej.

Zarządzenia L. op. 724 pozostają w mocy.

3. Godzinę rozpoczęcia poda się osobnym rozkazem.

Mally, por.

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 125
1919 czerwiec 26, m.p. – Rozkaz operacyjny
plk. bryg. Henryka Minkiewicza

1. Jutro dnia 27 czerwca 1919 zaczyna się ogólna kontrofensywa na całym froncie. Do wieczora dnia 27 czerwca 1919 ma być osiągnięta przez odcinek grupy linia: Bołdury – Berlin – Sydorówka – na torze kolejowym Krasne – Brody – Ponikowice – Wysocko – Kadłubsko – Podhorce – Sassów (włącznie).

2. Powierzona mi grupa uderzy dwoma głównymi kolumnami:

a) przez Biały Kamień na Włoską Górę – tryg. 376 na północ od Sassowa, później na Sassów. Jednocześnie Dywizja Lwowska atakuje silnym lewym skrzydłem przez Bełzec – Poczapy na Złoczów.

b) z Ożydowa w ogólnym kierunku na Podhorce.

Płk Radwiłłowicz 2. Pułk Ułanów – łączność z mjr. Bończą z Łahodowa w Hołotówce.

Mjr Bończa, I/31. pp; II/27. pp; III/35. pp; baon Brodzki; I/1. pap: łączność z płk. Palle w Kadłubiskach.

Płk Palle, I/1. p. SP; I/2. p. SP; I/15. pp; kombinowany baon; 2. bateria konna – łączność z mjr. Bończą do Wysocka i płk. Dobrowolskim wzdłuż szosy – Podhorce – Sassów.

Płk Dobrowolski, 23. pp; II/2. SP; bateria kpt. Golikowa; I/1. pag; na południe z Dywizją Lwowską, na płu. z płk. Palle.

Płk Lisiecki, III/26. pp; III/25. pp; kompania km. 28. pp.

Rannych i chorych odsyłać do Krasnego, szpital polowy i pociąg sanitarny.

Henryk Minkiewicz, płk bryg.

Odpis
CAW, I.341.1.85.

Nr 126
1919 czerwiec 27, m.p.– Rozkaz operacyjny nr 732
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

Akcja nakazana dzisiaj godz. 4.00 rano, zostaje jutro dn. 28 bm. o tej samej porze wykonana. Rozkaz op. L. op. 724 z dn. 26 bm. zostaje niezmienny.

Czesław Mączyński, płk

Odpis
CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 127
1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz operacyjny
płk. bryg. Henryka Minkiewicza

1. Nieprzyjaciel cofa się w kierunku wschodnim.

2. Dziś 28 czerwca oddziały własne brawurowym atakiem przełamały opór nieprzyjaciela, szczególnie wyróżniła się Grupa płk. Dobrowolskiego, biorąc około 3000 jeńców i 4 km. Za dobre prowadzenie grupy i nadsyłanie w porę dokładnych meldunków wyrażam płk. Dobrowolskiemu pełne uznanie i podziękowanie w imieniu służby.

Jutro dnia 29 czerwca o godz. 4.00 rano nakazuję rozpocząć dalszą akcję w celu osiągnięcia linii: rzeczka Słonówka od ujścia do Styru – rzeczka Sestratyń – Suchowola – Cernica – Hucisko Litewskie – Zwyżyn (wyłącznie).

Płk Dobrowolski oddaje się do dyspozycji Grupy ppłk. Lisieckiego w Uszni. 29 czerwca o godz. 4.00 rano rozpoczyna atak z linii wyjścia: Sassów – Podhorce, prawym swoim skrzydłem przez Werchobnię – Czepiela, lewym: Majdan – Zaszków – Hucisko Brodzkie – Czernica, cel: osiągnięcie linii – Zwyżyn (wyłącznie), linię 389 (na północ od Zwyżyna), M.H. Szydorówka – Litowisko – Czernica – Lasowniki (włącznie). Łączność z Dywizją Lwowską na południe i płk. Palle na północy.

Płk Palle dnia 29 czerwca o godz. 4.00 rano atak z linii wyjścia, prawym skrzydłem przez Ponikwa – Boratyń – Lasowniki, lewym: Suchodoły – Gaje Starobrodzkie, cel: osiągnięcie linii – Gaje Dytkowickie (włącznie) – Suchowola (włącznie). Płk Palle niezwłocznie po osiągnięciu tej linii wydzieli jeden baon, zadyryguje go do Gajów Starobrodzkich jako rezerwę grupy. Łączność z mjr. Bończą i płk. Dobrowolskim.

Mjr Bończa zaczyna akcję mającą na celu zajęcie Brodów i dawnych pozycji pod Brodami i Sznyrów (włącznie), Gaje Dytkowickie (wyłącznie). Łączność z 2. Pułkiem Ułanów w Sznyrowie i płk. Palle.

1. Pułk Ułanów 29 czerwca o 6.00 rano obsadzi odcinek od ujścia Słonówki do Styru i do Sznyrowa (wyłącznie). Obsada placówkami. Zadanie: utrzymanie łączności z 1. dywizją wzdłuż Styru na płn. i mjr. Bończą.

Łączność telefoniczną nawiązywać natychmiast.

Henryk Minkiewicz, płk bryg.

Odpis
CAW, I. 341. 1. 85.

Nr 128

1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 733 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Nieprzyjaciel, stawiając miejscami silny opór w przeważnej jednak części, w ucieczce bezładnej cofnął się w kierunku wschodnim.

2. Dywizja Lwowska osiągnęła w całości nakazaną linię Sassów – Strutyń i na obu skrzydłach nawiązała łączność z sąsiednimi grupami. Dnia 29 bm. dalszy atak na nieprzyjaciela aż do linii Kruhów – Berehuta.

Godzinę rozpoczęcia ataku poda się osobno.

Atak przeprowadza:

a) Grupa północna pod dowództwem płk. Ryłskiego I, II, III/39. pp strzelców lwowskich; II/40. i kompania poznańska oraz baterie „Jaś”, „Julia” i „Mańka”. Grupa ta uderzy główną siłą przez Chmielową – Kołtów i od północy na Nuszcze oraz słabszą grupą przez Obertasów – Popielnię – Derwiankę na Nuszcze od zachodu. Grupa ta wyruszy w ścisłej łączności i równocześnie z Grupą płk. Minkiewicza.

b) Grupa południowa II, III, IV/38. pp strzelców lwowskich i reszta artylerii pod dowództwem mjr. Cieńskiego uderzy jednym oddziałem w łączności z grupą północną przez Bieniów – Wilki – Kozaki – Trościaniec Mały na Mogiłkę i Nuszcze od południa, a drugim silniejszym przez Łukę – Podlipce – Iwaczów. Drugi ten oddział wyruszyć może w ścisłej łączności z dywizją płk. Sikorskiego w momencie, w którym oddział północny tej grupy oczyści Kozakową Górę.

c) Rezerwa dywizji I, II, III/40. zdąży z Bieniowa przez Wilki do Trościańca Małego, gdzie się zakwateruje, postępować będzie za grupą operującą podczas akcji w odległości 3 km.

3. III/31. pp zostaje po ruszeniu linii własnej przez 4 godziny w dotychczasowym miejscu postoju, skąd w razie nagłej potrzeby może być użyty do akcji przez północną grupę, po czym udaje się do Złoczowa i zapytuje telefonicznie Dowództwo Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego o przyszłe miejsce postoju.

4. Stanowisko dowództwa dywizji podczas akcji wzdłuż drogi Bieniów – Wilki – Kozaki do Trościańca i Mogiłki: nocny postój w Łuce.

5. Kolumna sanitarna: 2/3 jest w czasie akcji Złoczów, później Łuka; 1/3 podczas akcji Sassów, później Kołtów.

6. Kolumna amunicyjna: Złoczów.

7. Intendentura i urząd gospodarczy 29/6 Krasne, 30/6 Złoczów.

8. Ponieważ na linii Kruhów – Berehuta planowany jest odpoczynek, należy linię tę umocnić technicznie i poprawić istniejące zasieki. Pułki połączą się po osiągnięciu tej linii bezzwłocznie telefonicznie z dowództwem dywizji.

9. Obsada zajętej linii następująca: od Łukawca, który należy do grupy płk. Minkiewicza, do drogi prowadzącej z Kruhowa do Piasecznej – kompania po-

znańska; stąd do krzyża 402 – 39. pp strzelców lwowskich i II/40. pp strzelców lwowskich i dalej na południe przez Berehutę do stacji Płuhów (wyłącznie) – 38. pp strzelców lwowskich.

10. Do akcji brać można tylko tabory bojowe, a to: wozy km., amunicyjne, sanitarne i kuchnie polowe, wszystkie inne podciągnąć wolno po osiągnięciu linii Łuka – Kołtów.

[Czesław] Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 129
1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 734
Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Z powodu zmiany terenu operacyjnego i linii dywizji zmienia się rozkaz L. op. 733, jak następuje:

2. Atak przeprowadzi Dywizja Lwowska dwoma grupami:

a) I, II i III/40. pp strzelców lwowskich i 2 baterie polowe pod dowództwem płk. [Karola] Kraussa uderzą w ścisłej łączności z Grupą płk. Sikorskiego z Bieniowa przez Wilki, Trościaniec na Nuszczę od zachodu i południa.

b) II, III i IV/38. pp strzelców lwowskich, kompania poznańska i III/39. pp strzelców lwowskich i reszta artylerii pod dowództwem mjr. Cieńskiego uderzą główną siłą w ścisłej łączności i równocześnie z Grupą płk. Minkiewicza z Owsiska przez Chmielową, Kołtów na Kruhów, mniejszą przez Monastyrki – Popielniki – Woroniankę, po zaszachowaniu Nuszczę, na Kruhów od południa, po czym grupą słabszą przez Łukawiec na Zwyżyn, silniejszą na Manajów i Batków.

3. Początek akcji dnia 29 bm. godz. 4.00 rano.

4. Rezerwa dywizji I i II/39. pp strzelców w odległości 1 do 3 km za grupą atakującą z Owsiska przez Chmielową – Kołtów – Kruhów.

5. Linia rozgraniczenia między Dywizją Lwowską i dywizją płk. Sikorskiego przebiega: Złoczów – tryg. 455, Bochenkowa Góra – tryg. 407 na południe od Perepelnik.

Linia rozgraniczenia między Dywizją Lwowską i Grupą płk. Minkiewicza: Sassów – Werhobuż wyłącznie – Zwyżyn włącznie, tj. po stronie Dywizji Lwowskiej.

6. Obsadę linii zarządzam jak następuje: Od linii rozgraniczenia a dywizją płk. Sikorskiego przez Huszcze do koty 339 włącznie – obsadza 40. pp strzelców lwowskich, stąd przez Chromysz do Maćkowego Gaju kompania poznańska, Manajów – Batków i Zwyżyn 38. pp strzelców lwowskich.

W tej linii wykorzystać stare austriackie okopy, które oczyścić i zasiekami umocnić należy, ponadto urządzi 39. pp strzelców centralę telefoniczną w Kruhowie, do której dołącza się bezzwłocznie wszystkie pułki.

7. 2 baony 39. pp strzelców lwowskich w Kruhowie, jeden w Nuszczu jako rezerwa dywizji.

8. Dowództwo dywizji w czasie akcji tak jak rezerwa dywizji, po akcji Kołtów.

9. Kolumna sanitarna w czasie akcji Sassów, później Kołtów.

10. Kolumna amunicyjna dywizji Kołtów.

11. Intendentura i urząd gospodarczy – Krasne, po naprawieniu toru kolejowego – Złoczów.

12. Rozkaz wydany punktem 3. L.op. 733 dla III/31 pp zostaje bez zmian.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 130

1919 czerwiec 28, m.p. – Rozkaz Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

3. baon 39. pp uda się natychmiast jako rezerwa Grupy Północnej, użyje jednej kompanii na zabezpieczenie prawej flanki. Prowadzi ordynans 2. baonu 39. pp.

Za zgodność
dr Albin Garbień, por.

Czesław Mączyński, ppłk bryg.

Odpis

CAW, I. 341, 1, t. 93.

Nr 131
1919 czerwiec 29, Lwów. – Rozkaz nr 97
Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią

OW op. 284 – W sprawie uzupełnień formacji frontowych

Poszczególne dowództwa pułków żądają wprost u swych baonów zapasowych przysyłania uzupełnień. W przyszłości muszą wszystkie zapotrzebowania uzupełnień odpaść, a tylko w wyjątkowych wypadkach mogą być skierowane – drogą służbową – do Dowództwa Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego. Równocześnie zwraca się uwagę, że bezpośrednia korespondencja z Naczelnym Dowództwem jest wzbroniona.

OW op. 285 – Otwarcie szkoły taborowej w Warszawie

Oдноśnie do rozkazu Naczelnego Dowództwa nr 148, punkt 12282/IV, zostaje z dniem 1 lipca br. otwarta szkoła oficerów i podoficerów taborowych w Warszawie. Grupy i dowództwa oddziałów, w których znajdują się zgłoszeni już kandydaci, odeślą bezzwłocznie tychże do Warszawy, gdzie zgłoszą się w dowództwie szkoły taborowej (koszary Agrikola). Odchodzącym kandydatom należy dołączyć wszelkie dokumenty osobiste, przewidziane rozkazem dowództwa nr 94, OW op. 262.

L. op. 302 – Przydział

1. Przydzielam kpt. Jana Puntscherta do 40. pp strzelców lwowskich.
2. Przydzielam kpt. Michała Pilińskiego, rtm. Karola Nachodskiego oraz podporuczników: Jana Kędzierskiego, Kazimierza Schleyera i Lammersdorfa ze sztabu 4. dywizji piechoty do Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.
3. Przydzielam por. Stanisława Chmielewskiego z 19. pp do dowództwa żandarmerii polowej we Lwowie.
4. Przydzielam z dniem 25 kwietnia 1919 r. pchor. Ludwika Szarowskiego do służby przy żandarmerii polowej.
5. Przydzielam plut. Stanisława Guzika z 38. pp do pociągu sanitarnego nr 12 jako podoficera rachunkowego.

L. op. 303 – Przeniesienia

1. Przenoszę por. Franciszka Raciborskiego z oddziału rtm. Abrahama do lotnego oddziału żandarmerii przy dowództwie Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego.
2. Przenoszę por. Krzysztofa Obertyńskiego z oddziału rtm. Abrahama (II. 40.) do lotnego oddziału żandarmerii przy dowództwie Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego.
3. Przenoszę por. Franciszka Pinińskiego z 5. szwadronu dragonów do 3. Grupy Lotniczej we Lwowie.

4. Ppor. Stanisław Furdyna z 8. kompanii 2. baonu 37. pp, ppor. Stefan Muszka z 14. pp i por. Alojzy Michałek z 14. pp, mają niezwłocznie odejść do stacji zbornej w Kamińsku w załatwieniu wniosków personalnych.

Za zgodność
[Edmund] Kessler, ppłk

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Oryginał
CAW, I. 304. 1. 3.

Nr 132

1919 czerwiec 29, m.p. – Dodatek do rozkazu nr 97 Naczelnego Dowództwa Wojsk Polskich na Galicję Wschodnią – Instrukcja łączności

Na podstawie doświadczeń z walk, toczących się w ostatnich czasach na frontach wschodnich, stwierdzić należy następujące objawy charakterystyczne, odnośnie do Służby Łączności.

1. Łączność telefoniczna i telegraficzna

O ile szybkość posuwania się oddziałów bojowych i sztabów operacyjnych jest większa aniżeli 15 do 20 km w ciągu dnia, to otrzymanie łączności telefonicznej z nimi jest normalnym sposobem nie do przeprowadzenia.

Jako średnią liczbę, wyrażającą zdolność budowania nowych linii polowych przez pieszych telefonistów dobrze wyszkolonych, należy przyjąć $\frac{3}{4}$ do 1 godziny na 1 km i 15 km na dzień.

2. Opóźnienia meldunków operacyjnych

Dowództwa pułków z reguły bardzo mało troszczą się o utrzymanie łączności telefonicznej z dowództwami brygad i dywizji, a dywizje z dowództwami przełożonymi.

Przy zmianie stanowiska winny dowództwa pamiętać, by łączność wskutek zmiany nie była przerwana. Im wyższe dowództwo, tym bardziej nad każdą zmianą stanowiska zastanowić się.

3. Wyzyskanie stałych linii telegraficznych i telefonicznych

Oddziały telefoniczne pułków i telegraficzne dowództw wyższych spotykają na całym obszarze wojennym bardzo rozległe i gęsto rozgałęzione sieci linii stałych, pozostałych po dawnych armiach. Sieci te są zazwyczaj bardzo skom-

plikowane w budowie i niejednokrotnie silnie uszkodzone. Żołnierze z formacji telegraficznych i telefonicznych nie mają na ogół żadnego doświadczenia w budowie i utrzymaniu linii stałych. W normalnych armiach europejskich doświadczenia takiego nabierali oficerowie i żołnierze przez gruntowne kształcenie, trwające co najmniej 6 miesięcy, co w obecnych warunkach jest niemożliwe do wykonania w Armii Polskiej.

Wskutek tego wyzyskiwanie istniejących linii stałych do celów łączności telegraficznej i telefonicznej na froncie jest tylko łataniną, dającą słabe gwarancje pewnego działania.

Brak szybkich środków przewozowych uniemożliwia usuwanie przerw trwających nieraz szereg dni.

Oficerowie łączności bez koni wierzchowych nie są w stanie czuwać nad pracą patroli.

4. Komunikacja telegraficzna i telefoniczna w kolejnictwie wojskowym

Jedną z dalszych poważnych przyczyn ciągłych zaburzeń w łączności telegraficznej i telefonicznej jest brak dokładnego rozgraniczenia kompetencji pomiędzy formacjami służby łączności dowództw taktycznych i sztabów operacyjnych a formacjami telegraficznymi i telefonicznymi wojsk kolejowych i kolei wojskowych.

Jedne i drugie formacje poprawiają przewody na tych samych słupach, a każde z nich stara się w miarę swoich sił zaspokoić tylko swoje dowództwa. Zawsze przy tym okazuje się, że szefowie łączności dywizji i podlegli im oficerowie telegrafu i telefonów pracują bez żadnego porozumienia się z władzami kolei wojskowych.

Następstwa tego:

- a) Wzajemne utrudnienia w pracy i wzajemne przecinanie linii własnych.
- b) Załączanie się samowolne przez formacje kolejowe na linię zajęta przez formacje służby łączności i na odwrót.

Prowadzi to nieustannie do nieznośnych zaburzeń w komunikacji, które mogą doprowadzić nawet do katastrof miejscowych.

5. Przerwywania linii telegraficznych i telefonicznych

Na wszystkich frontach stwierdzono niemal codziennie, że ludność wycina słupy i przewody, zwłaszcza miedziane, zazwyczaj na użytek prywatny, ale niejednokrotnie czynią to ludzie umyślnie nasłani przez nieprzyjaciół dla szkolenia naszej armii.

W niektórych wypadkach żołnierze własnych armii lekkomyślnie strzelają z wagonów w czasie transportu, przecinając przewody.

Z wszystkich przytoczonych powodów komunikacja telegraficzna i telefoniczna narażona jest na nieustanne przerywanie, a oddziały służby łączności zmuszone są do wykonywania niesłychanie ciężkiej pracy, tym trudniejszej, że personel żołnierski w formacji telegraficznej i telefonicznej składa się w większej części z rekrutów, którzy nie są w stanie dość szybko wszystkich błędów usuwać.

Zanim przejdzie ustawa, która pozwoli na zorganizowanie służby telegraficznej w etapach, dowództwa frontów mają we własnym zakresie wykonać wszystko, co możliwe celem doraźnej poprawy stosunków [łączności].

W tym celu zarządza się:

I. Wyzyskanie wszystkich sposobów łączności

Dowództwa pułków, brygad i dywizji mają w jak najszerszym zakresie używać wszystkich stojących do dyspozycji środków łączności poza telefonem i telegrafem, a mianowicie: automobilów, gońców konnych, na wozach (chłopskich itd.), motocyklów, cyklistów, gońców pieszych.

Naczelne Dowództwo uważa za praktyczne łączenie wszystkich tych środków technicznych łączności razem z formacjami telegraficznymi i telefonicznymi pod jednolite kierownictwo oficera łączności danego dowództwa odpowiedzialnego za całość służby łączności wobec swojego dowódcy taktycznego względnie operacyjnego.

II. Odpowiedzialność dowódców

Dowódcy oddziałów i sztabów wyższych są osobiście odpowiedzialni za brak łączności z dowództwami przełożonymi.

W żadnym wypadku brak połączenia telefonicznego lub telegraficznego nie zmniejsza tej odpowiedzialności.

Szefowie służby łączności są w tym zakresie wykonawcami i technicznymi doradcami swoich dowódców taktycznych i sztabów operacyjnych.

Dowódcy oddziałów względnie szefowie sztabów winni szefów i oficerów służby łączności zawiadamiać o zarządzeniach taktycznych, względnie operacyjnych, by ci ostatni byli na czas w stanie poczynić odpowiednie zarządzenia odnośnie do potrzebnych połączeń.

III. Ułatwianie służby formacjom telegraficznym i telefonicznym

Dla umożliwienia szybkiej naprawy i utrzymania linii telegraficznych i telefonicznych zarówno polowych jak i stałych, musi być okazywana formacjom telegraficznym i telefonicznym wszelka możliwa pomoc ze strony dowództw przełożonych i oddziałów wojskowych przez:

a) Dostarczanie potrzebnych automobilów i innych środków przewozowych, nawet kosztem chwilowej niewygody innych oficerów i oddziałów pomocniczych.

b) Dostarczanie do stałego użytku wszystkim oficerom służby łączności, w myśl obowiązujących etatów, koni wierzchowych, bez których kontrola nad pracą żołnierzy i stanem linii na wielkich przestrzeniach jest niemożliwa do wykonania.

c) Dostarczanie w miarę potrzeby i możliwości drezyn kolejowych i ułatwianie transportów kolejowych dla patroli i oddziałów telefonicznych i telegraficznych.

d) Wydanie obowiązujących zarządzeń wewnętrznych o udzielaniu wszelkiej pomocy patrolom i oddziałom telegraficznym i telefonicznym budującym

lub naprawiającym linie, wraz z nakazem pierwszeństwa przemarszu tych oddziałów ze swoim taborom przed wszystkimi innymi kolumnami taborowymi itp.

IV. Porozumienie szefów łączności z dowództwami kolejnictwa wojskowego

Dowództwa frontów mają wydać stanowczy rozkaz zarówno oficerom służby łączności, jak i oficerom wojsk kolejowych, aby stale porozumiewali się ze sobą, jak najbardziej szczegółowo, co do technicznego sposobu rozwiązania trudności, wynikających z podwójnej przynależności linii telegraficznych i telefonicznych idących wzdłuż kolei, do czasu zasadniczego uregulowania sprawy.

V. Ochrona linii telegraficznych i telefonicznych

Dowództwa frontów mają wydać energiczne rozporządzenia celem ukrócenia złośliwej samowoli ludności w uszkodzeniu linii.

Komendantów transportów i żołnierzy karać w myśl rozkazu Sztabu Generalnego nr 78/IV z dnia 20 II 1919 r.

VI. Łączność z Naczelnym Dowództwem Wojsk Polskich

Celem możliwie szybkiego usuwania braków technicznych i utrzymania niezbędnej jednolitości w całej komunikacji między frontami a Naczelnym Dowództwem i krajem, mają szefowie służby łączności frontu utrzymywać stały kontakt z Szefem Łączności Wojsk Polskich w Naczelnym Dowództwie, w tym celu mają nadsyłać:

- a) 10-dniowe techniczne raporty stanu,
- b) szkice sieci czynnych i projektowanych,
- c) miesięczne raporty o stanie sprzętu telegraficznego i telefonicznego,
- d) zwięzłe raporty o ważniejszych robotach wykonanych, brakach istniejących i zapotrzebowaniach na uzupełnienie personelu i sprzętu.

Szefom służby łączności przypomina się przy tym obowiązek przestrzegania drogi służbowej przez Szefów Sztabu swoich dowództw, którym obowiązani są również meldować o otrzymanych wskazówkach technicznych w rozmowie bezpośredniej lub telegraficznej z Szefem Służby Łączności Wojsk Polskich.

Za zgodność odpisu
[Edmund] Kessler, ppłk

Szef Sztabu NDWP
Haller, płk

Odpis
CAW, I. 304. 1. 3.

Nr 133

1919 czerwiec 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 736 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Front nieprzyjacielski po zaciętych walkach przełamano. Nieprzyjaciel cofa się na całym froncie w kierunku wschodnim na Brody – Zborów – Pomorzany – Brzeżany – Podhajce – Zwałów.

2. Własne siły osiągnęły linię Pieniaki – Łukawiec – Nuszcze – Kaniowa – tryg. 406.

3. Dnia 30 czerwca

a) Pozostają główne siły na wymienionej linii i przystępują śpiesznie do wypracowania silnych punktów obronnych.

b) Dla utrzymania kontaktu z cofającym się nieprzyjacielem, wyruszy jeden baon 39. pp strzelców lwowskich z jedną baterią (2 działa) jak najspieszniej z Manajowa przez Harbuzów na Trościaniec a stamtąd do Olejowa. Zadaniem tego baonu rozproszyć ewentualnie gromadzącego się nieprzyjaciela. Po dojściu do Olejowa pozostaje baon ten tam, trzymając łączność z linią własną i kontakt z nieprzyjacielem przez patrolowanie. W razie napotkania na silny opór nieprzyjaciela, cofa się baon ten w kierunku Manajowa lub Nuszcza. Ewentualny meldunek z tego baonu należy odsyłać do Kruhowa, skąd mają być przez dowództwo 38. pp strzelców lwowskich dalej do dowództwa dywizji w Kołtowie podawane.

4. Dalsza akcja naprzód nakazana będzie osobnym rozkazem.

5. Uruchomienie kolejki polnej Kołtów – Złoczów.

Celem ułatwienia transportów zostaje z dniem dzisiejszym uruchomiona kolejka polowa Kołtów – Złoczów. Ruch normuje się tymczasowo następująco:

1) służbę ruchu pełni pluton robotniczy kompanii technicznej.

2) oddziały chcące korzystać z kolejki dostarczają do każdego wózka parę koni z woźnicą, orczykami wraz z wagą i łańcuchem do umocowania przy wózku. Maksymalne obciążenie wózka 1 i pół tony. Celem wyzyskania wytrzymałości wózków, łączy służba ruchu mniejsze zapotrzebowania oddziałów w jeden transport. Do poleceń służby ruchu muszą się komendanci transportów bezwzględnie stosować.

3. Czas odjazdu pociągów:

a) ze stacji Kołtów do Złoczowa

I o godz. 7.00 rano

II o 8.00 rano

III o 15.00 po południu

b) ze stacji Złoczów do Kołtowa

I o godz. 11.00

II o godz. 12.00

III o godz. 18.00

Każdy oddział chcący korzystać z kolejki dostarcza konie na stację kolejową najpóźniej na pół godziny przed odejściem transportu. Średni czas jazdy: 2 i pół godziny.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I, 341, 1, t. 93.

Nr 134

1919 czerwiec 30, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 751 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Na rozkaz NDWP zarządzają dowództwa pułków celem ułatwienia służby łączności i wywiadowczej oraz taktycznego zabezpieczenia tworzenie prowizoryczne: w każdym baonie jeden podoficer i 10 ludzi na koniach.

Oddziały te można łączyć w pułku w pluton pod dowództwem oficera. Potrzebne konie należy uzyskać z nadliczbowo otrzymanych taborów, przy czym nie należy wyszukiwać specjalnie kawaleryjskich koni, lecz użytkowe konie lekkie. Ekwipunek dla tych koni należy żądać (nadesłać zapotrzebowanie), lecz zwraca się uwagę, że Kwatermistrzostwo nie będzie mogło dostarczyć siodła (z powodu braku tychże). Pułki zażądają więc przede wszystkim ekwipunku dla koni i małą ilość siodła, z resztą pomagać improwizacją (zamiast siodła złożony koc przytrzymywany poprzęgiem, mało przymocowane strzemiona). Rozkaz niniejszy ma być natychmiast wprowadzony w życie, a wykonanie z całości należy w swoim czasie zgłosić do dowództwa dywizji.

2. Rozkazem kombinowanej Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego L. op. 177 został ppor. inż. Franciszek Przewierski przydzielony do 5. dywizji jako oficer inżynierii dywizji. Wszystkie formacje techniczne wchodzące w skład 5. dywizji powstawać będą w ścisłej łączności z oficerem inżynierii co do rozdziału robót, zaś w sprawach technicznych są temuż bezpośrednio podległe.

3. Obecny rozdział robót fortyfikacyjnych na odcinku 5. dywizji normuje się następująco:

a) wschodnia liziera wsi Zwyżyn po M.H. na północ od Batkowa, tj. odcinek III/39. pp strzelców lwowskich obejmie kompania techniczna 39. pp strzelców lwowskich (ppor. Tabaczyński).

b) od M.H. wschodnia liziera wsi Batków po rzekę Seret obejmie kompania techniczna 38. pp strzelców lwowskich (ppor. Mięśowicz).

c) od Seretu przez wschodnią lizierę wsi Manajów po Maćkowy Gaj obejmie 2. Kompania Saperów Lwowskich (por. Morawiecki).

d) od Maćkowego Gaju po kotę 359 obejmie kompania techniczna Brygady Lwowskiej (ppor. K. Kossowski).

e) od koty 359 (na wschód od Nuszca), po kotę 407 obejmie kompania robotnicza (por. Hefner). Drut kolczasty na stacji kolejki polowej Kołtów.

Czesław Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 135

1919 maj 31 do czerwca 30, m.p. – Raport bojowy Grupy płk. bryg. Henryka Minkiewicza

Działalność bojowa Grupy płk. bryg. [Henryka] Minkiewicza przechodziła w czerwcu 1919 r. następujące fazy:

1. Od 31 maja 1919 do 1 czerwca 1919, względny zastój w operacjach po osiągnięciu linii oznaczonej ostatnim rozkazem operacyjnym gen. Karnickiego z czasów ofensywy.

Odcinek grupy sięgał na południe do linii: Bortków (włącznie), Złoczów (wyłącznie), Założce (włącznie); na północ do linii Ożydów – Juśkowice – Oleśko – Zahorce – Jasionów – Perelisko – Wydra – Czernica – Ikwa – Popowce.

2. Od 5 czerwca 1919 do 18 czerwca 1919. Okres zapoczątkowany atakiem bolszewików na Radziwiłłów i Brody. Poprzednio dnia 3 czerwca oddano pod dowództwo płk. bryg. [Henryka] Minkiewicza Grupę mjr. Bończy[-Uzdowskiego] i 1. pułku ułanów, przez co granica północna odcinka Grupy płk. bryg. Minkiewicza przesunęła się do linii Stojanów (włącznie) – Beresteczko (wyłącznie).

Wobec grożącego ze strony bolszewików niebezpieczeństwa skład grupy wzmocniono, odcinek frontu zajmowany przez inne oddziały zmniejszono, przesuwając granicę południową do linii Sassów (włącznie) – Pieniaki (wyłącznie) – Styberówka (wyłącznie) – Palikrowy (włącznie), obrona dawnej granicy Galicji po obu stronach toru Brody – Radziwiłłów.

3. Od 19 czerwca 1919 do 27 czerwca 1919. Okres zapoczątkowany cofnięciem się Grupy Legionowej z Załoziec, a następnie z linii Zwyżyn – Batków – Manajów, w związku z ofensywą Ukraińców osłabienie składu grupy, jako mniej narażonej na ataki Ukraińców. Odwrót na linię Stanisławczyk – Ożydów – Sobolówka – Ostrowczyk Polny.

a) 19 czerwca do 21 czerwca wyłączenie ze składu grupy podgrupy płk. Dobrowolskiego przy pozostawieniu reszcie oddziałów obrony dotychczasowego odcinka. Ukraińcy zajmują Podkamień.

b) 22 czerwca do 23 czerwca. Planowany odwrót w myśl rozkazu dowództwa frontu.

c) 22 czerwca do 27 czerwca. Ataki Ukraińców na Ostrowczyk Polny w związku z równoczesnym atakiem na Skwarzawę. Aktywna obrona tych odcinków przez stację na Bełżec (poza odcinkiem stale wyznaczonym oddziałom grupy).

d) 28 czerwca do 30 czerwca. Ofensywa i zajęcie linii wyznaczonej rozkazem operacyjnym dowództwa Grupy gen. Jędrzejewskiego.

Od 31 maja do 3 czerwca podlega grupą dowództwu Grupy Operacyjnej gen. Karnickiego.

Od 4 czerwca do 26 czerwca bezpośrednio dowództwu Frontu Galicyjsko-Wołyńskiego.

Od 26 czerwca – dowództwu Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego.

Dziennik operacyjny 22 czerwca – b, odcinek grupy wyznaczony rozkazem operacyjnym nr 6 dowództwa Grupy Operacyjnej gen. Karnickiego z dnia 28 maja 1919

b) Na południe: Borków (włącznie) – Złoczów (wyłącznie) – Założce (włącznie); na północ – Ożydów – Olesko. Linia zajęta przez oddziały grupy dnia 31 czerwca: Założce – Zagórze – Palikrowy – Niemiacz – Nakrasa.

4 i 5 VI. Bolszewicy uderzyli na Radziwiłłów siłami 6 baonów, 2 baterii i 2 szwadronów. Lewe skrzydło Grupy mjr. Bończy cofnęło się z Krupca i Barania broniąc jeszcze dnia 4 czerwca 1919 Radziwiłłów. 1. pułk ułanów cofnął się z Chotyńa do Komczóki a nazajutrz do Beresteczka, rzekomo na rozkaz gen. Bernarda, skutkiem czego chwilowo łączność z nim utracono. Wysłano z Zagórze z Grupy kpt. Kudaja III.26. pp do rozporządzenia mjr. Bończy, co nie uratowało już Radziwiłłowa, lecz pozwoliło obronić Brody. Z Radziwiłłowa cofnął się mjr Bończa dnia 5 czerwca 1919.

W związku z akcją bolszewików dowództwo frontu wydało zarządzenie wymienione w rozkazie operacyjnym nr 25 z dnia 5 czerwca 1919 n.op. 3991, granicę południową odcinka Grupy przesunięto na północ od linii Sassów (włącznie) – Pieniaki (wyłącznie) – Styberówka (wyłącznie) – tryg. 390 (1 km na wschód od płd. krańca Palikrowy).

6 VI. Przeprowadzono przegrupowanie zgodnie z dyspozycjami – I/23. pp przybył do Krasnego skierowany do Suchowoli jako rezerwa. Oddziały grupy bronią linii Niemiacz – Popowce – Leduchów – Podzamcze – Pereniatyń – Boszarówka – Batków – Niemirówka, następnie do zbiegu linii kolei Brody – Ra-

dziwiłłów, z dawna granica Galicji, dalej mniej więcej wzdłuż granicy do Klekotówka (Zollamt). Straty w drugim dniu walki około 60 zabitych i rannych.

7 VI. Po nawiązaniu łączności z 1. pułkiem ułanów w Leszniowie przedłużono linię zajmowaną przez oddziały mjr. Bończy do Klekotówki.

8 VI. Pod silnym naporem piechoty, artylerii i pociągu pancernego, cofnięto się na linię Gaje Dytkowieckie – Gaje Lewiatyńskie – Bereżyce – Dracicze – Leduchów. Do Brodów nadeszły 1. i 2. bateria 4. pap.

Straty: 5 zabitych, 13 rannych, 3 zaginionych.

9 VI. Walki Patroli.

10 VI. Pod silnym naciskiem opuszczano chwilowo i odzyskiwano Gaje Lewiatyńskie i Leduchów. Utrzymano się wreszcie w południowych częściach obu miejscowości.

12 i 13 VI. Dalszy odpływ sił bolszewickich: Bonarówka, Pereniatyń i Podzamcze wolne od nieprzyjaciela. Ludność cywilna ostrzeliwuje nasze patrole.

14 VI. Nieprzyjaciel obsadził z powrotem Radziwiłłów, Lewiatyn, Niemirówkę.

15 i 16 VI. Nieprzyjaciel obsadza silnymi placówkami Batków, Podzamcze, Budki i Poczajów. Wzmoczona akcja patroli wywiadowczych.

18 VI. Wysłano szwadron ułanów do Podkamienia celem utrzymania łączności z Grupą Legionową i silnego patrolowania.

19 VI. Dyspozycja op. nr 1428 o odejściu Grupy płk. Dobrowolskiego do dyspozycji gen. Jędrzejewskiego. Osłabienie odcinka i opuszczenie Leduchowa i Dracicy – silnie atakowanych i ostrzeliwanych artylerią bolszewicką.

20 VI. Silnie atakowane prawe skrzydło – cofa się za linię Mykietniki – Nakrasa – Popowce, po czym Buczyna – tryg. 361 Czernica – 2. pułk ułanów z Podkamienia cofa się do Lutowisk – III/25. pp z Suchowoli z rezerw skierowano do dyspozycji kpt. Meraka celem wzmocnienia prawego skrzydła.

Odpis

CAW, I.341.1.85.

Nr 136

1919 lipiec 1, m.p.– Rozkaz operacyjny Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. 19. pp przechodzi z dniem 1 lipca o godz. 4.00 rano w skład 5. dywizji.
2. Dowództwo 5. dywizji obejmuje tymczasowo płk Dąbrowski.
3. 5. dywizja formuje 2 brygady: 9. brygada, w skład której wchodzi 38. i 39. pp strzelców na razie pod dowództwem ppłk. Ryłskiego (zatrzymując równocześnie dowództwo 38. pp strzelców lwowskich) i 10. brygadę, w skład której wchodzi 19. pp i 40. pp strzelców lwowskich pod dowództwem płk. Pieńkowskiego, zatrzymując równocześnie dowództwo 40. pp strzelców lwowskich.
4. Zmiany w dowództwach. Rozkazem L. op. 1173 Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego, obejmie dowództwo 40. pp strzelców lwowskich płk Pieńkowski, dowództwo 38. pp ppłk Ryłski. Płk Krauss i mjr Cieński odejdą do Lwowa i zgłoszą się w dowództwie frontu o dalszy przydział.
5. Ukraińska armia wycofała się w kierunku wschodnim i ma, według nadeszłych do dowództwa frontu wiadomości, zbierać się na linii Strypy, na której ukraińskie dowództwo zamierza stawiać opór.
6. Dnia 2 lipca kontynuują oddziały stojące pod komendą gen. Jędrzejewskiego pochód w kierunku wschodnim. Główne siły tej grupy mają dnia 2 lipca osiągnąć linię Ratyszczce – Olejów – Zborów – Kozowa – Podhajce – Monasterzyska – Koropiec.
7. Północna linia rozgraniczenia 5. dywizji i Grupy płk. Minkiewicza przebiega tryg. 395/4 km na północny zachód od Batkowa – Zwyżyn po stronie 5. dywizji i dalej linia rzeczki Graberki i Seretu do Zagórza (po stronie brygady Minkiewicza). Południowa linia 5. dywizji i północna kombinowanej dywizji Sikorskiego przebiega E.St. Płuhów tryg. 414 (6 km na południe od Olejowa), tryg. 393 (1 km na wschód od północnego krańca Nesterowiec).
8. Kierunek ataku 5. dywizji: Perepelniki – Olejów. Nakazaną linię osiągną oddziały dywizji w następujący sposób:
  - a) Brygada 10. oraz bateria „Jaś” i „Julia” wyruszą równocześnie z lewym skrzydłem kombinowanej dywizji płk. Sikorskiego silniejszą grupą przez Perepelniki, Hukałowce na Olejów, słabszą grupą przez Wołczkowce, Jarosławice na Mszanę 414.
  - b) Brygada 9., której na czas akcji podporządkowuję kompanię poznańską i resztę artylerii, wyruszy z chwilą dotarcia grupy południowej do wysokości Manajowa, jedną grupą przez Harbuzów na Trościaniec, drugą do Hnidawy.
9. Obsadę zajętej linii zarządzam następująco: od Mszany 414 przez kotę 401 – wzgórze na wschód od Olejowa przez Moniłówkę po Trościaniec (włącznie) obsadzi brygada 10. Od koty 345 (włącznie) przez 372 – Brodki – Między-

góry (włącznie) – 39. pp strzelców lwowskich i kompania poznańska, 38. pp strzelców lwowskich, jeden baon w Hnidawie, 2 w Łopuszanach jako rezerwa dywizji.

10. Początek akcji nakazano na godz. 4.00 rano. Zależać jednak będzie od posuwania się grup sąsiednich.

11. Łączność z Grupą płk. Minkiewicza szukać należy w Orzechowczyku, z kombinowaną dywizją płk. Sikorskiego na południe od Mszany.

12. Po osiągnięciu powyżej wyznaczonej linii wysłać patrole aż do Załoziec tryg. 393. Za Gajem na północny-wschód od Nesterowiec.

13. Dowództwo dywizji z chwilą rozpoczęcia akcji Manajów, później wzdłuż drogi Leonówka – Trościaniec. Nocny postój Kołtów.

14. Połączenie telefoniczne do Manajowa zostawią pułki nienaruszone, stąd przedłuży je do Olejowa 40. pp strzelców lwowskich.

15. Czołówka amunicyjna, czołówka sanitarna, urząd gospodarczy na stacji kolejowej w Złoczowie.

16. Kolumna amunicyjna dywizji w Kołtowie, kolumna sanitarna w Nuszczu.

[Czesław] Mączyński, ppłk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 137

1919 lipiec 2, m.p. – Rozkaz operacyjny nr 753 Dowództwa 5. Dywizji Lwowskiej

1. Z dniem dzisiejszym obejmuję na rozkaz dowódcy Grupy Operacyjnej gen. Jędrzejewskiego w zastępstwie dowództwo 5. dywizji.

2. Na dzień jutrzejszy dotychczas nie nadeszły rozkazy dowództwa frontu; prawdopodobnie zostanie więc dywizja dzisiaj w osiągniętej linii, którą należy umocnić technicznie.

3. Każdy pułk odesła jutro dnia 3 lipca 6 fur z uprzężą i końmi do kolumny prowiantowej w Łopuszanach. W interesie pułków leży, by koniecznie odesłać powyżej wymienione fury, gdyż w przeciwnym razie wykluczone będzie zaprowiantowanie dywizji. Dowóz żywności dla pułków z urzędu gospodarczego do dywizji jest obecnie z powodu braku furmanek przy kolumnie prowiantowej niemożliwy.

4. Dowództwo dywizji przeniesie się jutro do Łopuszan.
5. Kolumna amunicyjna w Łopuszanach.
6. Kolumna sanitarna w Łopuszanach.
7. Kolumna prowiantowa dywizji i prowiantura w Łopuszanach.
8. Intendentura i urząd gospodarczy pozostają w Złoczowie.

Dąbrowski, płk

Odpis

CAW, I. 341. 1, t. 93.

Nr 138

1919 lipiec 7, m.p. – Rozkaz pochwalny Dowódcy Wojsk Polskich w Galicji Wschodniej gen. Wacława Iwaszkiewicza do dowódcy Grupy Wielkopolskiej płk. Daniela Konarzewskiego

Pochwalne Uznanie!

Prawie 4 miesiące mija, jak przydzielono do frontu lwowskiego 1. Kompanię Ochotniczą Lwowsko-Poznańską.

Jak w krytycznych dniach marca podczas walk o oswobodzenie Lwowa, tak i później podczas ofensywy naszej na wschód, kompania ta była wzorem i przykładem dla innych oddziałów swoją walecznością, dyscypliną i spełnieniem swego trudnego zadania.

Prócz tego podkreślam, że za cały ten czas nie otrzymałem ani jednej skargi na tę kompanię od ludności cywilnej, co przypisuję jej wysokiemu poczuciu obywatelskiemu.

W przekonaniu, że kompania ta i nadal zostanie wzorem waleczności, karności i ducha obywatelskiego, wyrażam tak oficerom jak i żołnierzom tej kompanii moje uznanie i serdeczne – żołnierskie podziękowanie.

Cześć Wam, dzielni synowie Wielkopolski.

Za zgodność:

[Edmund] Kessler, płk

[Wacław] Iwaszkiewicz, gen.

Druk

CAW, I. 170. 1, t. 1.

Nr 139
1919 sierpień 5, Poznań – Z rozkazu dziennego nr 206
Dowództwa Głównego w sprawie postawy bojowej
Kompanii Lwowsko-Poznańskiej

Ogłaszam rozkaz dowódcy 5. Dywizji Frontu Wschodniego, wydany dnia 23 lipca 1919 r. do Kompanii Lwowsko-Poznańskiej, przy odejściu takowej do 3. Dywizji.

Wyrażam dzielnej Kompanii Lwowsko-Poznańskiej za jej pracę pełną poświęcenia dla sprawy, wytrwania w najkrytyczniejszych chwilach, przyczynienia się do wszystkich sukcesów, osiągniętych przez 5. Dywizję, i za to, że kompania ta świeciła przykładem karności, hartu oraz sprawności bojowej, moje szczere uznanie w imieniu służby.

Życzę jej i jej bohaterskim oficerom nadal najlepszego powodzenia, a po zwalczeniu wroga na wschodzie, szczęśliwego powrotu w strony rodzinne. W imieniu wszystkich oddziałów i formacji 5. dywizji, z którymi tyle miesięcy ramię przy ramieniu walczyliście, żegnam Was, oficerowie, podoficerowie i żołnierze Kompanii Wielkopolskiej serdecznym „Szczęść Boże”.

Szymczuk, pułkownik, Dowódca Dywizji

Czwarty miesiąc upływa, jak 1 Kompania Ochotnicza Lwowsko-Poznańska toczy walki na froncie galicyjskim, świecąc przykładem dla innych oddziałów walecznością, dyscypliną i poświęceniem.

Dowództwo Frontu Galicyjskiego, pełne uznania dla bohaterskich czynów Kompanii, zaszczyliło ją pochwalnym uznaniem.

Pełen ufności, że nadal Kompania chlubnie pełnić będzie ciężką służbę bojową, w imieniu Ojczyzny składam jej szczere podziękowanie.

[Józef] Dowbor-Muśnicki, gen. piech.

Za zgodność:
Wroczyński, gen. ppor.

Egz. drukowany

Dowództwo Główne Sił Zbrojnych w b. zaborze pruskim I. 171, t. 1.

[Opuszczono fragmenty rozkazu dotyczące dyscypliny, formacji lotniczych i sprawy personalne].

ANEKSY

Nr 1

1919 maj 12, Paryż. – Projekt układu rozejmowego między siłami wojskowymi polskimi a ukraińskimi*

Art. 1. Niezwłocznie zostaną wydane instrukcje w celu zawieszenia wszelkiej akcji wojskowej między siłami polskimi a ukraińskimi od szóstej godziny rano dn....

Art. 2. Wojskową linią demarkacyjną, oddzielającą siły wojskowe polskie od ukraińskich w czasie trwania rozejmu, będzie linia oznaczona w załączniku A¹ i przedstawiona na mapie.

Art. 3. Całe wojsko polskie na wschód od powyżej ustalonej linii wycofa się na zachód od tej linii i całe wojsko ukraińskie na zachód od wspomnianej linii wycofa się na wschód od tej linii w ciągu pięciu dni od zawieszenia działań wojennych.

Art. 4. Liczba wojsk polskich i ukraińskich w Galicji Wschodniej po każdej stronie linii demarkacyjnej ulegnie redukcji w ciągu piętnastu dni od zawieszenia działań wojennych do dwudziestu tysięcy (20 000) ludzi. Do Komisji Rozejmowej oznaczonej w art. 5 będzie należała decyzja, czy później będzie możliwa redukcja powyższego stanu.

Wwóz amunicji do Galicji Wschodniej w okresie rozejmu będzie ograniczony do ilości zatwierdzonej przez Komisję Rozejmową.

Art. 5. Międzysojusznicza Komisja Rozejmowa, złożona z przedstawicieli Mocarstw-mediatorów, będzie nadzorowała postanowienia niniejszego rozejmu. Komisja ta będzie mogła przekazać podkomisjom zadanie uregulowania zagadnień specjalnych lub szczegółowych.

Komisja Rozejmowa wyznaczy pozycję obu stron w ten sposób, aby:

- a) uniknąć jakichkolwiek sporów między Polakami a Ukraińcami,
- b) zapewnić utrzymanie porządku w całym kraju.

Władze polskie i ukraińskie w Galicji Wschodniej zobowiązują się zaakceptować wszystkie zarządzenia wydane przez Komisję i udzielić jej wszelkich ułatwień dla wypełnienia swego zadania.

Art. 6. Wszyscy polscy i ukraińscy jeńcy wojenni będący w rękach obu stron zostaną odesłani, zgodnie z porozumieniem, które należy zawrzeć, w ciągu siedmiu dni od zawieszenia działań wojennych.

Art. 7. Natychmiast zostaną wypuszczone na wolność wszystkie osoby polskie i ukraińskie, aresztowane lub internowane przez władze ukraińskie i polskie od jedenastego listopada tysiąc dziewięćset osiemnastego roku (11 listopad 1918) z powodów politycznych. Tak samo nie będzie się stawiać żadnych przeszkód w sposobie powrotu do swego dawnego miejsca zamieszkania lub w korzystaniu z pełni praw i wolności tych osób oraz obywateli Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych, nawet jeśli brali udział w obecnej wojnie.

Cała własność skonfiskowana, a należąca do osób na terytoriach podlegających okupacji zarówno przez siły polskie, jak i ukraińskie, zostanie zwrócona uprawnionym, zaś gdy to będzie niemożliwe — zostanie wypłacone odszkodowanie.

Art. 8. Żadna osoba nie będzie molestowana lub niepokojona w zakresie praw i wolności z powodu swojej narodowości albo udziału w wojnie.

Art. 9. Na terytoriach podległych okupacji wojskowej zarówno sił polskich, jak i ukraińskich, zgodnie z art. 2, będą ściśle przestrzegane przez obie strony zasady ustalone w przepisach załączonych do Konwencji z 1907 r. o wojnie lądowej (Konwencja Haska), a szczególna uwaga będzie zwrócona na życzenia mieszkańców, których narodowość różni się od narodowości sił okupacyjnych. Lokalne władze, reprezentujące większość mieszkańców przeważającej części zainteresowanych okręgów, będą korzystały z maksimum ułatwień.

Art. 10. Połowa produkcji terenów naftowych będzie dostarczana co miesiąc drogą żelazną władzom polskim za opłatą pieniężną lub w naturze. Cenę kupna uchwali Komisja Rozejmowa na podstawie ceny kosztu, włączając wydatki na administrację i transport.

Art. 11. Wszystkie transakcje dotyczące majątków, praw i interesów, należących do poddanych mocarstw nieprzyjacielskich oraz Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych na terytoriach podlegających kontroli obu stron, są wzbronione w czasie trwania obecnego rozejmu i będą uważane za nieważne i niebyłe. Zarządzenie to nie przeszkodzi jednakże transakcjom, jakie będą konieczne dla użytkowania tej własności.

Art. 12. Podczas trwania obecnego rozejmu nie będą przyznawane koncesje na prawa eksploatacji na terenach naftowych stanowiących własność publiczną na terytorium jednej i drugiej strony.

Art. 13. Postanowienia niniejszego rozejmu nie będą w żaden sposób uznane za rozstrzygające o ostatecznym statusie terytorialnym Galicji Wschodniej, który zostanie uregulowany w odpowiednim czasie przez Mocarstwa Sprzymierzone i Stowarzyszone w traktatach i konwencjach, jakie mają zawrzeć te Mocarstwa w terminie późniejszym. Rozejm ten wygaśnie, kiedy ostateczny status zostanie w ten sposób ustalony.

* Dokument jest załącznikiem do prot. nr 7 z posiedzenia Komisji Międzysojuszniczej do rokowań o rozejm polsko-ukraiński.

¹ Załącznika brak.

Źródło: *Sprawy polskie na konferencji pokojowej w Paryżu w 1919 r.*, t. II, PWN, Warszawa 1967, s. 299–301.

Nr 2

1919 maj 13, Paryż. – Nota R. Dmowskiego do gen. L. Botha w sprawie warunków polsko-ukraińskiego zawieszenia broni*

Panie Przewodniczący

W projekcie, opracowanym przez Komisję pod Pana kierownictwem, rozejm między wojskami polskimi i ukraińskimi potraktowany został jako sprawa dotycząca wyłącznie stosunków między Polakami a Rusinami w Galicji Wschodniej.

Wezwani przed Komisję delegaci polscy mieli zaszczyt wyjaśnić, że w niebezpiecznej sytuacji, w jakiej znajduje się obecnie ich kraj, akcja wojskowa w Galicji powinna odpowiadać wymogom ogólnej sytuacji wojskowej w Polsce. Dzielać pragnienie Komisji położenia jak najrychlej kresu rozlewowi krwi na tym terytorium, którego przyszłość polityczna zostanie zadecydowana przez Konferencję Pokojową, rząd polski musi traktować sprawę zawieszenia broni z punktu widzenia bezpieczeństwa wojskowego całego kraju, który niestety znajduje się jeszcze w stanie wojny na całym froncie wschodnim.

Naczelne Dowództwo polskie przyjęło bez zastrzeżeń propozycję zawieszenia broni z 28 lutego², ponieważ wówczas ta część naszego frontu nie była tak bezpośrednio zagrożona przez bolszewików. Próby zawarcia zawieszenia broni podejmowane pod koniec marca nie mogły dać wyników, ponieważ konieczne stało się zapewnienie sobie poważnych gwarancji przeciwko niebezpieczeństwu bolszewizmu, szerzącemu się coraz bardziej wśród wojsk ukraińskich. Dziś niebezpieczeństwo to wzrosło znacznie, ponieważ wojska bolszewickie posuwały się aż do granicy Galicji, a ruch bolszewicki robi szybkie postępy wśród wojsk rusińskich w Galicji. Dezorganizacja tych wojsk postępuje dziś szybko naprzód.

Z drugiej strony, informacje uzyskane przez rząd polski w sprawie przygotowań niemieckich skierowanych przeciwko Polsce i dotyczących porozumienia między Niemcami a bolszewickim rządem rosyjskim budzą obawy, że mogłoby dojść do równoczesnego ataku przeciwko Polsce od wschodu i zachodu. Gdyby w chwili takiego ataku Galicja Wschodnia była narażona na łatwą napaść ze strony wojsk bolszewickich, sytuacja wojskowa Polski stałaby się rozpaczliwa. Zagrożona od zachodu i północy przez wojska niemieckie, naciskana od wschodu przez bolszewickie armie rosyjskie, Polska zostałaby rychło otoczona także od południowego wschodu i oddzielona tym samym od Rumunii, od której oczekuje współpracy wojskowej. Mając to na uwadze, Naczelne Dowództwo polskie postawiło sobie za cel przeprowadzenie w Galicji Wschodniej połączenia armii polskiej z armią rumuńską, aby stworzyć nieprzerwany front z Rumunią przeciwko idącej ze wschodu inwazji bolszewickiej. Polski Sztab Generalny żywi nadzieję, że to połączenie będzie mogło być przeprowadzone w ciągu bieżącego miesiąca.

Pozwalam sobie wyrazić opinię, że zawarcie rozejmu między wojskami polskimi a ukraińskimi nie powinno przeszkodzić realizacji tego celu. Gdybyśmy zostali zmuszeni do przyjęcia propozycji rozejmu, wysuniętej przez Komisję, z frontem wygiętym tak bardzo w kierunku zachodnim, wojska nasze byłyby narażone na niebezpieczne niespodzianki, a realizacja ciągłości frontu polsko-rumuńskiego stałaby się tym samym niemożliwa.

Aby zapewnić bezpieczeństwo Polski, warunki zawieszenia broni powinny zawierać klauzule następujące:

1) Okupacja przez wojska polskie lub rumuńskie linii kolejowych Lwów – Halicz – Stanisławów – Czerniowce oraz Stanisławów – Keresmezo.

2) Prawo wprowadzenia na terytorium Galicji Wschodniej wojsk polskich lub rumuńskich w ilości wystarczającej do stworzenia wspólnego frontu na linii Dniestru, Złotej Lipy i Styru, aby móc skutecznie bronić wyżej wymienionych linii kolejowych.

Zawieszenie broni, w którym klauzule te nie zostałyby uwzględnione, nie odpowiadałoby, w moim przekonaniu, wymogom bezpieczeństwa mojego kraju i nie uważałbym się za upoważnionego do przyjęcia go w imieniu rządu polskiego.

Zechce Pan przyjąć, Panie przewodniczący, wyrazy mego wysokiego szacunku.

Roman Dmowski

* Streszczenie polskiej noty znajduje się w depeszy KNP do MSZ (KNP 148, s. 52). Tekst franc. opublikowany jako załącznik do protokołu z posiedzenia Komisji Międzysojusznicy do rokowań o rozejm polsko-ukraiński z tegoż dnia.
Źródło: *Sprawy polskie...*, s. 302–303.

Nr 3

1919 maj 13, Paryż. – Deklaracja Delegacji Republiki Ukraińskiej w sprawie projektu układu rozejmowego między siłami wojskowymi polskimi a ukraińskimi*

Projekt układu rozejmowego, który przekazano nam, delegatom Ukrainy Zachodniej (terytorium ukraińskie dawnych Austro-Węgier), narzuca Ukraińcom wielkie poświęcenia. Oddaje Polakom nie tylko ukraińskie terytorium etnograficzne, okupowane przez nich wbrew zasadzie samostanowienia narodów i przy nadużyciu pomocy Aliantów, lecz zobowiązuje Ukraińców do ustąpienia części terytoriów, które od początku konfliktu polsko-ukraińskiego pozostały pod władzą rządu ukraińskiego i jego armii.

Projekt ten przyznaje Polakom w sumie 18 000 km², których ludność (2 000 000 według spisu z r. 1910) jest w ogromnej większości ukraińska. Nie licząc Żydów, którzy dali niewątpliwy dowód swojej woli, aby nie być poddanymi państwa polskiego z powodu pogromów, których byli przedmiotem i wyrazili swoje życzenie, aby włączono ich do państwa ukraińskiego. Ludność ukraińska stanowi 70% ludności całego terytorium według języka macierzystego oraz 65% według religii (unickiej); jest ona od wieków ludnością tubylczą i pracowitą. Polacy natomiast stanowią element napływowy, ruchliwy, biurokratyczny, skoncentrowany przede wszystkim we Lwowie, gdzie procent Polaków wynosi maksimum 50%. Przewaga tej ludności polskiej do listopada 1918 r. opierała się wyłącznie na tajnych układach z lat 1865 i 1867 między arystokracją polską a dynastią Habsburgów, z których wynikł trybalizm niemiecko-węgiersko-polski w całej monarchii oraz polski absolutyzm w ukraińskiej Galicji; dlatego ludność ukraińska ucieszyła się z upadku cesarstwa austro-węgierskiego, który dał jej możliwość uwolnienia się od polskiej niewoli biurokratycznej.

W imię zasady samostanowienia narodów Ukraińcy stworzyli narodowe państwo pod nazwą Republiki Zachodnio-Ukraińskiej, oparte na zasadach demokratycznych nie mające żadnego związku z utopiami społecznymi. Zagwarantowali wolność jednostki i własności, przyznając autonomię każdej mniejszości narodowej, ustanowioną z woli narodu. Rząd (Sekretariat Stanu) stworzył armię narodową. Brak oficerów zmusił Sztab Generalny do przyjęcia do kadr jego armii w nieznacznej liczbie oficerów: Czechów, Kroatów, Rumunów, poddanych dawnej Austrii i kilku Austriaków, mówiących po niemiecku. Wszyscy oficerowie należeli do kadry dawnych pułków galicyjskich rekrutowanych na terytorium ukraińskim. Przy tej okazji stwierdzamy w sposób jak najbardziej kategoryczny, że w naszej armii nie było nigdy żadnego oficera niemieckiego.

Armia ta, która od początku działań wojennych liczy 100 000 ludzi, była zmuszona stawić czoło wrogom na dwóch frontach:

1° Front zachodni przeciwko Polakom, którzy, chcąc wzmocnić panowanie na ziemi ukraińskiej, postanowili za wszelką cenę unicestwić zwierzchnictwo ukraińskie. W tym celu dn. 11 listopada rozpoczęli zorganizowaną kampanię, nie bez udziału oficerów – bynajmniej nie polskich – z armii austriackiej.

2° Front wschodni przeciwko bolszewikom, którzy z ogromnymi siłami wtargnęli na terytorium już proklamowanej na ziemiach ukraińskich byłego cesarstwa rosyjskiego Republiki Ukraińskiej i w ten sposób zmusili Sekretariat Stanu Republiki Ukraińskiej do udzielenia pomocy rządowi Ukrainy Wschodniej, z którą Ukraina galicyjska zawarła unię federacyjną. Wzmacniając stale front antybolszewicki od granic Rumunii do błot Prypeci, rząd Republiki Zachodniej wypełnił część tej misji historycznej, jaką jego historia mu narzuca. Podczas gdy Ukraińcy pod dawnym absolutystycznym panowaniem carskim byli pozbawieni warunków, które by ich przygotowywały do życia społecznego

i politycznego, ich bracia z Galicji i Bukowiny, dzięki swojej pracy w konstytucyjnych instytucjach austriackich od połowy XIX w., mieli pewną możliwość stworzenia w masach sumy określonych doświadczeń społecznych i ducha inicjatywy, zalet tak niezbędnych w życiu niezależnego państwa. Oto dlaczego Ukraina Zachodnia i jej rząd oraz główne ugrupowania Ukrainy Zachodniej uważają, że ich najważniejszym zadaniem w interesie samej kultury europejskiej jest być Piemontem całej Ukrainy, dostarczając jej kadr zbrojnych i cywilnych.

Tylko te wewnętrzne siły twórcze mogą osiągnąć pacyfikację i zorganizowanie wyzwolonej Ukrainy. W tym celu zasadniczym zadaniem do spełnienia jest walka przeciwko imperialistycznemu bolszewizmowi, przeciwko temu postępowi niedoświadczenia obywatelskiego i politycznego.

Jeśli to zadanie nie jest jeszcze skończone, jak powinno, jeśli część terytorium ukraińskiego rabują bolszewicy, jeśli armia ukraińska, zamiast ich wypędzać ze swej ziemi nie kładzie fundamentów pod legalne państwo, to dzieje się tak dlatego, że armia ta jest zmuszona do obrony swego terytorium przed inwazją polską. Polacy więc współpracowali z gwardią czerwoną, aby zlikwidować ten ukraiński Piemont, podczas gdy Ukraińcy przeszkodzili połączeniu się bolszewików rosyjskich z węgierskimi, co doprowadziło tych ostatnich do upadku.

Dowodem, że rząd ukraiński nie żywi zamiarów imperialistycznych i że jedynie pod przymusem prowadzi wojnę przeciwko Polakom jest to, że ograniczył się do protestu tylko drogą dyplomatyczną przeciwko częściowej okupacji Bukowiny Ukraińskiej przez Rumunów oraz Rusi Węgierskiej przez Czechosłowaków, wierząc, że Konferencja Pokojowa rozwiąże ten spór w duchu sprawiedliwości narodowej. Aby dać dowody naszego uznania i naszego zaufania do Mocarstw Sojuszniczych oświadczamy w imieniu naszego rządu, że przyjmujemy w zasadzie projekt nam przekazany, lecz wierzymy, że nie tylko w naszym interesie, lecz w interesie ogólnym niezbędne jest wniesienie do kilku artykułów projektu następujących zmian, które będziemy usiłowali wyjaśnić w ten sposób:

Art. 1. Przyjęty bez zastrzeżeń.

Art. 2. Prosimy o zmianę linii demarkacyjnej w dwóch punktach:

1° Na północy linia powinna wyjść od Dniepru, iść wzdłuż rzeki Prypeć do Pińska, przekroczyć nurt rzeki Piny, iść wzdłuż Kanału Dniepr – Bug, przejść rzekę Muchawiec do Brześcia Litewskiego, stąd dojść Bugiem do miejsca jego zetknięcia z rzeką Kozłowicą.

2° Na południe linia powinna wyjść z punktu, gdzie spotykają się granice administracyjne powiatu lwowskiego, przemysłańskiego i bóbrskiego (miasteczko Peczenia), iść dalej granicami administracyjnymi między powiatami lwowskim i bóbrskim do punktu 375; stąd powinna iść wzdłuż granicy między okręgami sądowymi lwowskiego (okolice) i szczyrzeckiego aż do granicy administracyjnej powiatu gródeckiego przy stacji Stawczany, potem granicą administracyjną między powiatami gródeckim i lwowskim: Gródek – Rudki, Mościska – Rudki, Przemyśl – Sambor, Przemyśl – Stary Sambor, Dobromil – Stary Sambor, Lisko – Stary Sambor, Lisko – Turka do dawnej granicy węgierskiej.

Motywy:

ad 1°. Jeśli linia demarkacyjna skończy się na rzece Bug, dawnej granicy austriacko-rosyjskiej, Republika Zachodnio-Ukraińska, która zajmuje tylko terytorium dawnej Austrii, znalazłaby się w niepewnej sytuacji strategicznej w chwili, gdy armie polskie ukazałyby się jednocześnie na północy i na wschodzie.

ad 2° a) Zmiany, które proponujemy w tym punkcie, odpowiadają lepiej obecnej sytuacji wojskowej; a w porównaniu do sytuacji istniejącej w chwili zwrócenia się Rady Najwyższej (19 marca), nasza linia ofiaruje nawet znaczne korzyści Polakom.

ad 2° b) Najbardziej poważny powód tej zmiany polega na tym, że przewidując długotrwały rozejm, my, Ukraińcy, będziemy połączeni jedną linią kolei wąskotorowej (Stryj – Ławoczne – Mukačevo) z Czechosłowakami, Węgrami, Jugosłowianami, Włochami i Austriakami, z większością których nasz rząd zawarł już umowy handlowe. (Linia Stanisławów – Korosmeze – Sziget nie ma żadnego znaczenia handlowego; dochodzi ona do terytorium zajętego przez Rumunów, z którymi mamy wygodniejsze połączenie przez Bukowinę). W chwili gdy Polacy mieliby sześć linii kolejowych, w tym dwie podwójne, aby komunikować się z wyżej wspomnianymi krajami, okazałoby się to zgubne dla życia gospodarczego Ukrainy. Nie wydaje się więc przesadne, że domagamy się dla siebie linii Sambor – Sianki.

Art. 3. W sprawie terminu ewakuacji wojsk ukraińskich poza linię demarkacyjną, która praktycznie biorąc będzie obowiązywała jedynie Ukraińców, prosimy o jego niewielką prolongatę z powodu niewygodnej dla nas sieci kolejowej oraz złego stanu parku wagonów i lokomotyw, tym bardziej że art. 6 narzuca już naszemu zarządowi kolei żelaznych surowe obowiązki.

Art. 4. Maksimum wojsk ukraińskich przewidzianych przez ten artykuł wydaje się nam szkodliwe z następujących powodów:

1° Pod administracją ukraińską zostanie dwa razy więcej terytoriów i ludności niż pod administracją polską, stosunek więc obu terytoriów wymagałby dwukrotnie większego kontyngentu ukraińskiego, aniżeli proponowany w projekcie;

2° Jak to zostało zaznaczone na wstępie, nasz zasadniczy obowiązek narodowy polega na zorganizowaniu naszych sił zbrojnych dla walki przeciwko najeźdźcom z Ukrainy Wschodniej – bolszewikom.

Organizacja ta jest możliwa tylko na terytorium, gdzie prawnie rozciąga się władza rządu Republiki Zachodnio-Ukraińskiej, tj. w Galicji Wschodniej. Jeśli kontyngent nie przekroczy cyfry 20 000 ludzi, zaledwie wystarczającej do utrzymania porządku wewnątrz kraju, takie przygotowanie wojskowe byłoby zupełnie niemożliwe, wówczas gdy Polacy będą mieli wszystkie możliwości organizowania i kwaterowania swoich wojsk w Galicji Wschodniej, w dawnej Polsce rosyjskiej, w Poznańskiem itd.

3° Proponujemy przeto zmienić art. 4 w tym sensie, że na wschód od linii demarkacyjnej, którą należy wyznaczyć, powinna być utworzona strefa szerokości mniej więcej równej części terytorium Galicji Wschodniej, zajętemu przez Polaków.

To tylko zobowiązałyby Ukraińców do nieprzekraczania swoich kontyngentów wojskowych ponad cyfrę wyznaczoną dla Polaków w Galicji Wschodniej (w tym wypadku cyfra 20 000 byłaby przesadzona). Na wschód od tej strefy proponujemy, aby pozwolono Ukraińcom na zorganizowanie sił zbrojnych przeciwko bolszewikom

Art. 5. Przyjęty bez zastrzeżeń.

Art. 6. Patrz art. 3.

Art. 7 i 8. Przyjęty bez zastrzeżeń.

Art. 9 (według tekstu angielskiego). Byłoby sprawiedliwe, aby zajęta przez Polaków część Galicji Wschodniej poddano specjalnej wojskowej i administracyjnej jurysdykcji, podobnie jak terytorium okupowane przez nasze armie.

Art. 10 (według angielskiego tekstu). Ponieważ produkcja ropy stanowi prawie jedyny artykuł wywozowy Galicji Wschodniej, a Polacy posiadają bogate złoża ropy w Galicji Zachodniej, w pełni wystarczające do zaspokojenia wszystkich ich potrzeb, uważamy, że wymagana dla Polski część ropy powinna być ograniczona do jej potrzeb i nie powinna być przedmiotem eksportu. Proponujemy także ograniczyć część przyznaną Polakom do jednej trzeciej całej produkcji.

Art. 11. Ponieważ stan rozejmu może potrwać długo, proponujemy uzupełnić ten artykuł w tym sensie, aby przewidziana obrona mogła być zastosowana tylko do momentu, kiedy takie obrony pozostaną w mocy w państwach Mocarstw Sprzymierzonych i Stowarzyszonych.

Art. 12 i 13. Przyjęty bez zastrzeżeń.

Zobowiązanie dodatkowe.

Proponujemy zmienić je w tym sensie, że wypowiedzenie dostaną tylko oficerowie mówiący po niemiecku i nie pochodzący z Galicji i Bukowiny, w miarę jak będą zastępowani przez oficerów alianckich lub neutralnych.

W razie gdyby wyjaśnienia bardziej szczegółowe okazały się niezbędne, jesteśmy gotowi ustnie zreferować sprawę proponowanych wyżej zmian.

Dr Paneyko
Sekretarz Stanu

Dr Michał Łoziński
Podsekretarz Stanu

Pierwszy Delegat Nadzwyczajny

Płk Dmytro Witowski
Delegat Nadzwyczajny

* Deklaracja została opublikowana jako załącznik do protokołu z posiedzenia Komisji Międzysojuszniczej do rokowań o rozejm polsko-ukraiński z tegoż dnia.

Źródło: *Sprawy polskie...*, s. 303–307.

Nr 4

1919 maj 15, Paryż. – Sprawozdanie Komisji Międzysojuszniczej do rokowań o rozejm polsko-ukraiński przedstawione Radzie Najwyższej Sprzymierzonych*

Zgodnie z mandatem powierzonym jej przez Radę Czterech, Komisja postanowiła zwołać delegatów polskich i ukraińskich. Przedstawiła przedstawicielom obu stron, prowadzących jeszcze wojnę w Galicji, konieczność położenia kresu rozlewowi krwi w chwili, gdy Konferencja Paryska pracuje nad powszechnym pokojem.

Dla uświadomienia sobie i opracowania sprawiedliwego układu rozejmowego, pytała delegatów obu stron, na jakich warunkach jedni i drudzy zgodziliby się na zawieszenie broni.

Po zaznajomieniu się z odpowiedziami, Komisja jednogłośnie uchwaliła dn. 9 maja projekt układu rozejmowego, którego tekst figuruje w załączniku II, i który przedłożyła dn. 12 maja obu stronom, informując jednych i drugich, że akceptacja warunków wspomnianego projektu nie przesądza w niczym rozwiązania kwestii granic, o których ma orzec Rada Najwyższa; jednocześnie poprosiła ich o sformułowanie na piśmie swoich uwag do tego projektu układu rozejmowego.

Piśmienne odpowiedzi doszły do Komisji rano 13 maja; odpowiedź polska figuruje w załączniku IV; odpowiedź ukraińska w załączniku V.

Dokumenty te można zreasumować jak następuje:

A. Ze strony polskiej, rząd może rozpatrzyć zagadnienie rozejmu z siłami ukraińskimi tylko jako element ogólnej sytuacji militarnej i bezpieczeństwa całego kraju.

Zaangażowany na wschodzie w walce przeciwko bolszewizmowi, którego postęp grozi Polsce wzdłuż jej całej granicy wschodniej, obawiając się stale ataku niemieckiego na zachodzie, uznaje on za konieczne ustanowienie ciągłego frontu wschodniego przez wojska sojusznicze.

Będzie więc mógł podpisać tylko rozejm, jeśli ten zawierałby klauzule, które pozwoliłyby mu na doprowadzenie do ustanowienia jednego frontu przez połączenie z wojskami rumuńskimi.

B. Ze strony ukraińskiej przedstawiciele wysuwają rozmaite obiekcje wobec projektu Komisji. Najważniejsze polegają:

1° Na rozciągnięciu ku północy, na terytorium rosyjskie, linii demarkacyjnej przewidzianej na terytorium galicyjskim przez art. 2, rozciągnięciu, które miałyby na celu uniknięcie na całym froncie działań wojennych między Polakami a Ukraińcami.

2° Na zmianie linii demarkacyjnej przewidzianej przez przytoczony artykuł, zmierzającej do zapewnienia im posiadania drogi żelaznej Sambor – Sianki.

3° Na przyznaniu trzeciej części produkcji naftowej Polsce, zamiast przyznania połowy przewidzianej przez Komisję na czas trwania rozejmu (art. 10).

4° Żądają jednocześnie dłuższego terminu na przeprowadzenie wycofania wojsk ukraińskich na zachód od linii demarkacyjnej (art. 3), zmiany w art. 4 w sprawie strefy, na której stan 20 000 ludzi przewidziany przez Komisję powinien być utrzymany.

Po rozpatrzeniu tych dokumentów Komisja wysłuchała ponownie w dn. 13 maja po południu delegatów polskich i przedstawicieli ukraińskich i zapytała ich, czy mają do sformułowania dodatkowe uwagi.

P. R. Dmowski oświadczył, że odpowiedź skierowana rankiem do Przewodniczącego Komisji została podyktowana jego przekonaniem, aby być w zgodzie z poglądami swego rządu i Naczelnego Dowództwa; że nie uważając się za upoważnionego do przyjęcia odmiennego stanowiska, przedepeszcował 12 maja do Warszawy przedłożone przez Komisję warunki rozejmu i że oczekuje odpowiedzi z dnia na dzień.

Ponadto p. Dmowski dodaje, że specjalna sprawa rozejmu z siłami ukraińskimi jest tylko częścią ogólnej sytuacji militarnej Polski, że z tego punktu widzenia jego rząd pragnąłby, aby ten wzgląd przedłożono do oceny Dowództwa Międzysojuszniczego.

Komisja oświadczyła p. R. Dmowskiemu, iż bierze pod uwagę jego oświadczenia, że ma skierować swój raport do Rady Najwyższej i że w tym raporcie uczyniono by wzmiankę o odpowiedzi rządu z Warszawy, jeśli oczekiwana depesza przybędzie w odpowiednim czasie.

W imieniu przedstawicieli ukraińskich p. M. Łoziński oświadczył, że przyjmuje w zasadzie warunki rozejmu, tak jak je sformułowała Komisja.

Zwrócono uwagę p. Łozińskiemu, że Komisja nie może w żaden sposób zmienić swoich poglądów na uchwaloną linię demarkacyjną, ani na prowizoryczny podział produkcji naftowej; że z drugiej strony, mogłyby być ewentualnie uwzględnione prośby ukraińskie co do terminu koniecznego na wycofanie wojsk oraz co do stanu liczebnego i podziału tych wojsk.

P. Łoziński oświadczył, że akceptuje; prosił jednak Komisję o uwzględnienie pewnych obiekcji wspomnianych w deklaracji ukraińskiej, a mianowicie: stan liczebny i podział wojsk, jaki ma być utrzymany po każdej stronie linii demarkacyjnej, ewentualne rozciągnięcie linii do północnych granic Galicji, wreszcie neutralizacja drogi żelaznej Sambor – Sianki.

Komisja oświadczyła p. Łozińskiemu, że bierze pod uwagę jego oświadczenia i że ma skierować swój raport do Rady Najwyższej.

Wnioski Komisji

Wobec tego, że opracowany przez Komisję projekt układu rozejmowego był przedłożony i rozpatrzony przez obie strony, Komisja ma zaszczyt podać do wiadomości Rady Najwyższej, że:

1° Nie jest ona uprawniona do dyskusji nad warunkami Delegacji Polskiej, o ile poruszają one zagadnienia polityki ogólnej, które przekraczają mandat powierzony Komisji.

2° W przypadku, gdyby projekt układu rozejmowego był wzięty za podstawę dalszych rokowań, uważa ona, iż można by było uwzględnić prośby przedstawicieli ukraińskich odnośnie:

a) przyznania terminu dla wycofania ich wojsk na wschód od linii demarkacyjnej,

b) stanu liczbowego i podziału tych wojsk.

Wobec tego, że uchwalony jednogłośnie przez Komisję układ rozejmowy nie został przyjęty przez jedną z obu zainteresowanych stron, Komisja uważa swój mandat za wygasły. Może jedynie zdać sprawę Radzie Najwyższej o propozycjach, jakie przedstawiała w celu doprowadzenia obu stron do porozumienia i o przyczynach, które przeszkodziły powodzeniu jej misji¹.

* Tekst projektu raportu był przedmiotem obrad podkomisji redakcyjnej 9 i 15 V 1919 i zatwierdzony na posiedzeniu Komisji wieczorem 15 V 1919.

¹ Raport rozpatrywała Rada Czterech 21 V 1919.

Źródło: *Sprawy polskie...*, s. 312–314.

Nr 5

1919 maj 21, Paryż. – Nota Delegacji Republiki Ukraińskiej do przewodniczącego Konferencji Pokojowej, G. Clemenceau, w sprawie ofensywy polskiej

Delegacja Republiki Ukraińskiej przy Konferencji Pokojowej, wysłana do Paryża przez Dyrektoriat i rządy obu części Republiki Ukraińskiej (Ukrainy Wschodniej i Ukrainy Zachodniej), ma zaszczyt wręczyć Panu następujące oświadczenie:

Obok głównego zadania, jakie nam powierzono: uzyskanie uznania Republiki Ukraińskiej przez Mocarstwa Ententy, nasza misja polegała na powstrzymaniu w drodze dyplomatycznej imperialistycznej inwazji, na zawarciu rozejmu ukraińsko-polskiego, aby rzucić wszystkie nasze siły przeciwko bolszewizmowi rosyjskiemu, nacierającemu na nasze granice wschodnie. Od czterech miesięcy pracujemy w tym duchu i stwierdzamy z żalem, że nasze wysiłki były zbędne. Ukraina, wyczerpująca się w walce przeciwko wojskom bolszewickim, jest atakowana przez Polaków, którzy pod pretekstem walki przeciwko bolszewikom uzyskali od państw Ententy pomoc materialną i moralną. W rzeczywistości wyraźnym celem inwazji polskiej jest okupacja terytorium ukraińskiego w ogóle,

a zwłaszcza Ukrainy Zachodniej, Piemontu odrodzenia i najpoważniejszej bazy operacyjnej przeciwko bolszewizmowi rosyjskiemu.

Ażeby swój cel osiągnąć, Polacy przeszli mimo apelu Rady Najwyższej z 19 marca, nawołującego ich do zaprzestania działań wojennych przeciwko Ukraińcom, apelu przyjętego przez nasz rząd oraz mimo postanowienia Ukraińsko-Polskiej Komisji Rozejmowej¹, zawartego w projekcie z 12 maja 1919, do którego Ukraińcy przyłączyli się również.

Zamiast doprowadzić do zawarcia rozejmu, Polacy rozpoczęli bardzo energiczną ofensywę przeciwko Ukraińcom. Polacy, którzy są zaliczani do narodów stowarzyszonych i z powodu tego faktu cieszących się specjalną opieką Wielkich Państw Ententy, swoim zachowaniem dali jaskrawy dowód pogardy nie tylko dla zasad proklamowanych przez Ententę, lecz także dla formalnych postanowień Konferencji Pokojowej².

Delegacja Republiki Ukraińskiej w Paryżu staje wobec konieczności zadania sobie pytania: Czy Mocarstwa Ententy mają wolę i możliwość zatrzymania ofensywy polskiej? Czy nie są obojętne wobec narodu ukraińskiego, który wyczerpuje swoje ostatnie siły przeciwko swoim wrogom i przeciwko anarchii, grożącej ze wszystkich stron?

Nie znajdując w mocarstwach Ententy realnego i skutecznego poparcia, jakiego zawsze oczekiwaliśmy dla naszej krwawiącej ojczyzny, zawiadamiamy Pana, że w tych warunkach uznajemy za zbędne pozostawanie dłużej w Paryżu³.

G. Sidorenko

Przewodniczący Delegacji Republiki Ukraińskiej

Delegaci

Aleksander Szulgin

Arnold Margolin

Dr B. Panejko

Wiceprzewodniczący

Dr M. Łoziński

Płk D. Witowski

Delegaci Nadzwyczajni na rokowania
rozejmowe ukraińsko-polskie

¹ Chodzi o Komisję Międzysojuszniczą do rokowań o rozejm polsko-ukraiński.

² Następnego dnia Rada Sekretarzy Stanu skierowała ze Stanisławowa do Rady Najwyższej w Paryżu protest przeciwko postępowaniu Polaków oraz apel o interwencję w celu szybkiego zawarcia rozejmu (por. Mi XVIII, s. 489).

³ Mimo zapowiedzi, Delegacja działała jednak dalej w Paryżu, przemianowana później na misję nadzwyczajną rządu Zachodniej Ukrainy: dr B. Panejko – przewodniczący, dr E. Tomaszewski – radca, A. Kuczycki – sekretarz. Panejko powiadomił o tym rząd francuski pismem z 28 VIII 1919 r. (por. DBFP III, s. 873).

Źródło: *Sprawy polskie...*, s. 325–326.

Nr 6

1919 czerwiec 25, Paryż. – Depesza przewodniczącego Konferencji Pokojowej, G. Clemenceau, do rządu polskiego w sprawie zgody Rady Najwyższej na operacje polskie w Galicji Wschodniej

W celu zabezpieczenia osób i mienia spokojnej ludności Galicji Wschodniej od niebezpieczeństw, na jakie jest narażona ze strony band bolszewickich, Rada Najwyższa Państw Sprzymierzonych i Zjednoczonych zdecydowała upoważnić wojska Rzeczypospolitej Polskiej do dalszego prowadzenia operacji wojennych po rzekę Zbrucz¹.

To upoważnienie nie przesądza w niczym decyzji, jaką poweźmie później Rada Najwyższa w celu ustalenia przyszłości politycznej (Statut) Galicji.

¹ Ściśle poufny raport z Paryża do MSZ z tegoż dnia stwierdzał, że decyzja powyższa „jest skutkiem bardzo dla nas przychylniej akcji przeprowadzonej z jednej strony przez Francuzów (wojskowe władze), z drugiej i głównie przez Gibsona i Lorda oraz raporty Fostera, które były przez nich odczytywane i wielkie zrobiły wrażenie”.

Źródło: *Sprawy polskie...*, s. 353.

Nr 7

1919 lipiec 26. – Rozkaz Naczelnego Wodza Józefa Piłsudskiego po zakończeniu walk w Małopolsce Wschodniej

Żołnierze! W zwycięskich walkach dotarliście do Zbrucza. Od listopada ubiegłego roku znaczyliście krwią swą ofiarną każdy krok naprzód. Walka nie była łatwa i w czasie nieraz zmiennych jej kolei trzeba było okazać wiele zaparcia się siebie, cierpliwości, wiele poświęcenia, aby wytrwać. Staliście w szeregu, jak przystało wiernym synom Ojczyzny, jak przystało żołnierzowi polskiemu, dla którego nie masz prób dość ciężkich walk, gdy chodzi o całość granic Ojczyzny i o spokój Jej obywateli.

Szliście często w najgorszych warunkach, by własną piersią osłaniać zagrożone nasze kresy wschodnie. Dziękuję Wam za Wasz trud, za wszystkie Wasze walki, dumny z tego, że w pierwszych czasach istnienia naszej odrodzonej Ojczyzny dane mi jest przewodzić wojskom, które przez długie lata świecić będą przykładem swym następcom.

J. Piłsudski

Źródło: J. Piłsudski, *Pisma zbiorowe*, t. V, Warszawa 1937, s. 96.

INDEKS NAZWISK

- Abraham Roman 16, 160
Ajdukiewicz Adam 19
Aleksandrowicz Franciszek 14, 23, 81
Allegrini 81
Ałmazow 91
Andrusiewicz Ferdynand 107
Arian Aleksander 21
Artychowski 21–22
- B**abiński Bronisław 85, 113
Bac Stanisław 21
Bachrach Henryk 21
Baczyński Marian 20
Banasik Jakub 14
Bartel Kazimierz 16
Bartmański 80
Battaglia Karol 47
Becker Józef 45–47
Berbecki Leon 14, 74, 84, 132, 133–135
Bernard Joseph 81, 121, 123, 168
Biedrzycki Emil 28
Bieńkowski Adam 115, 122
Bilwin Bolesław 29
Bisanz Jan 38
Block 15
Błęszyński-Ferek Jerzy 15, 22, 31, 37, 39, 52, 57, 59–61, 64, 67, 69, 70, 83–84, 87, 89, 98–101, 103–105, 110, 113–117, 119, 121, 124, 127
Bochniak Izydor 20
Bogusz Roland 14, 43
Bończa-Uzdowski 80, 85–86, 112–113, 143, 155–156, 167–169
Botha Louis 179
Brycz Szymon 14
Buchmann 35, 39
Buczek J. 55
Bużkiewicz Romuald 19
- Chmielewski Stanisław 160
Ciastoń Jan 49
Cieński Stefan 24, 35–36, 57, 150, 153, 157–158, 170
- Ciszowski Edward 20
Clemenceau Georges 187, 189
Csadek Aleksander 50
Csala Ferdynand 21–22
Czajkowski Rafael 19
Czarniawski Stanisław 21
- D**ąbrowski 170, 172
Deschoux 61, 99, 107–108, 111, 127
Deskur 132
Diaczysim 91
Dmowski Roman 179–180, 186
Dobija Włodzimierz 42
Dobrowolski 139, 140, 142–144, 155–156, 168–169
Dobrowolski Jerzy 20
Dobrzański Zygmunt 47
Dołuda Andriej 38
Domaszewicz Aleksander 42
Dowbor-Muśnicki Józef 173
Dregiewicz Stanisław 22
Dzieduszycki Konstanty 133
Dziewicki Feliks 113, 143
- E**lektorowicz Adam 21, 42
Engel Franciszek 14
- Fijałkowski 73, 75, 78–79
Filipowski Józef Rafael 19
Foster 189
Furdyna Stanisław 161
- G**arbień Albin 36–37, 55, 57, 61, 63, 66, 68, 72, 77, 89, 108, 114, 118, 125, 139, 159
Geringer Aleksander 42
Gibson H. 189
Głuziński Kazimierz 27
Gogolewski 82
Golikow 113, 155
Gołąb Jan 56
Gołcz Adam, Jerzy Stanisław 19
Göttinger Ludwik 34
Grandowski Eugeniusz 24

- Gregorowicz Dominik 29
 Grigoriew [Hryhorjew Matwiej] 91–92
 Guzik Stanisław 160
- Haller Józef 32, 34–35, 37, 39–40, 44,
 48–49, 69, 80, 82, 84, 141, 164
 Hausner Ryszard 36, 129
 Hefner 167
 Heller 34
 Hilbrecht Wiktor 55
 Hładny Roman 50
 Hnatyński Józef 43
 Hofbauer Z. 106
 Hoffman Edmund 21
 Holcman Edward 20
 Horoszkiewicz 141
 Hory Emil 14
 Hrab 132
 Hrynkiewicz Stanisław 20
 Hulewicz 47
 Hutter Władysław 21
- Iwanowski 81
 Iwaszkiewicz Waclaw 13, 15, 18, 30,
 37, 43, 45, 69, 81, 98, 112, 161, 172
- Jaklicz Józef 141
 Jancarz 78
 Janiszewski 112
 Januszewski Kazimierz 21
 Jastrzębowski Stanisław 20
 Jastrzębski 141
 Jędrzejewski Władysław 14–16, 21–22,
 30, 32, 37, 42–43, 45, 47, 64, 69, 76,
 84–85, 98–99, 104, 107–110, 115–
 116, 126–129, 131–132, 134–136,
 138, 140–142, 143, 145, 149, 152,
 160, 166, 168–171
- Kalicki Waclaw 34
 Kalinowski Adam 79
 Karnicki Aleksander 49, 69, 80, 83–86,
 98–99, 102–103, 110, 112, 114, 167–
 168
 Karpiński Zygmunt 55
 Kessler Edmund 15, 17, 30, 43, 81, 161,
 164, 172
 Kędziński Jan 160
- Klakurka Kazimierz 19
 Klee 38
 Konarzewski Daniel 44–45, 47, 81, 172
 Konopacki Bolesław 20
 Konowalec 90
 Kontny Edward Rudolf 20
 Kopiec Rudolf 50
 Koskowski Włodzimierz 42
 Kossak Hryć 37
 Kossowski K. 145, 167
 Kownacki Marian 19
 Kraliczek-Krajowski Franciszek 14–15,
 37
 Krause Konstanty Waldemar 20
 Krauss Karol 35, 54, 107, 148, 158, 170
 Kriesten Otto ks. 27
 Kruk Iwan 27
 Kuczycki A. 188
 Kudaj 112, 168
 Kuliński Mieczysław 24
 Kurka Antoni 49
 Kurlit Stanisław 55
 Kwiatkowski 43
- Ladra 132
 Lammersdorf 160
 Ledóchowski Ignacy 14
 Leme 37
 Leszańczuk Wiktor 43
 Letyński Władysław 19
 Lewandowski 132
 Linde Mieczysław 57, 114, 128, 141
 Lipiński Leon 55
 Lisiecki 155–156
 Litewski Jan 20
- Łącki Mieczysław 55
 Łodziński Tadeusz 14, 21–22, 35–36,
 124, 133, 137–138
 Łomnicki Stefan 14
 Łoziński Michał 184, 186, 188
- Machalski Tadeusz 21–22, 32, 40, 57,
 60, 64, 69–70
 Machowski Franciszek 29
 Majkowski Józef 22
 Malina 83
 Malina Witold 24

- Mally F. 21–22, 32, 100, 103–104, 109–111, 115–117, 119–123, 125–126, 128–131, 133, 136, 138, 146, 154
 Margolin Arnold 188
 Mariański Walerian 24, 26
 Maruczenko 92
 Maślanka Jerzy 14
 Matula Stanisław 55
 Mączyński Czesław 21–22, 36–37, 39–40, 44, 50–51, 53, 55–57, 61, 63, 66, 68, 71–72, 75–77, 81–82, 87, 89, 101–102, 107–109, 112, 114, 118, 120, 125, 128, 130–132, 134, 137–143, 145–147, 149–151, 154–155, 158–159, 166–167, 171
 Medyna Adolf Łucjan 20
 Merak 144
 Mękarski Stefan 44, 51, 53, 71, 87, 101, 107, 112
 Michałek Alojzy 161
 Mierzeński Feliks 21–22
 Mięslowicz 166
 Minkiewicz Henryk 31, 39, 43, 49–54, 56, 59–60, 62–65, 67–68, 76, 81, 85–87, 89, 110, 112–113, 115–117, 119, 121, 123, 127, 134–135, 139–140, 142–144, 151–158, 167, 170–171
 Mirwiński Jan 123
 Modelon Louis 81
 Modelski Izydor 16
 Moinevill 81
 Molenda Władysław 23–24
 Morawiecki 167
 Muszka Stefan 161
 Mykietka [Mikitko Osyp] 38

 Nachodski Karol 42, 160
 Nittman Tadeusz 76, 114, 122, 126, 129
 Noël Leon 81
 Nowak-Przygodzki Antoni 21, 23, 50

 Obertyński Krzysztof 160
 Obraczay 45–46
 Odra Dominique 36–36, 81
 Odzierzyński Roman 115–117
 Ogiński Jan 43
 Ogórek Mirosław 21
 Ornatowski Juliusz 14
 Osecki 38

 Palle 112, 140, 143, 155–156
 Pałka Andrzej 56
 Panejko B. 184, 188
 Pankowicz Kazimierz 14
 Paulik Franciszek 84
 Pawlenko Mychajło [Omelianowicz-Pawlenko] 37–38
 Pawlikowski Ludwik 23
 Pawłowski Stanisław 20
 Peche Antoni 14
 Petlura Semen 90, 122
 Piątkiewicz Leon 20
 Pieńkowski 170
 Pietrusiewicz 84
 Piliński Michał 160
 Piłsudski Józef 17, 34, 189
 Piniński Franciszek 160
 Podboraczyński Stefan 24
 Pol Leon 14
 Popow 92
 Popowicz Bolesław 20
 Prokop Stefan 20
 Przewierski Franciszek 166
 Przewłocki 81
 Punschert Jan 160
 Pyć Stanisław 43

Quiquerez 22

 Racęcki Leon 20
 Raciborski Franciszek 160
 Radwiłłowicz 144, 155
 Radziszewski Wacław 23
 Ricci 128
 Robakiewicz Władysław 19
 Rozwadowski 82
 Rózycki Karol 43
 Rudnicki 73–74
 Rychlewski Stanisław 55
 Rylski Kazimierz 127
 Rylski Mir 82, 157, 170
 Rzepecki Karol 55

 Samborski 150, 153
 Schleyer Kazimierz 43, 160
 Schmidt Stanisław 105
 Schneider Gwidon 14

- Scholl 14
 Schubert 21–22
 Schuster 130
 Sędzimir Aleksander 20
 Sidorenko G. 188
 Sikorski 153
 Sikorski 27
 Sikorski Władysław 16, 31, 45–46, 52, 57, 59–60, 62–63, 65, 67–68, 70, 81, 83, 98, 102–104, 106, 108–111, 115–117, 124, 126, 129, 131–134, 136–139, 141–142, 144, 146, 150–151, 153, 157–159, 170–171
 Skoropadski 92
 Skulski Eugeniusz 20
 Sochaczewski 80
 Sokołowski Józef 20
 Sołtys 27
 Sozański 56
 Starck Edward 102, 106, 129, 137
 Steinbach Karol 24
 Stroński 80
 Strzelecki Zygmunt 21–22, 32, 37, 40, 43–44, 49, 53, 56, 59–61, 64, 81, 84, 98, 100, 103–105, 109–11, 114–123, 126, 133–134, 136–137
 Szarowski Ludwik 160
 Szaszkiewicz 38
 Szczepanik Józef 43
 Szlestnikow 89
 Szpon Kazimierz 43
 Szuchewicz Stepan 38
 Szulgin Aleksander 188
 Szymczuk 173
 Śliwiński Stanisław 34
 Święcicki Czesław 20
 Świtalski Stanisław 20
 Tabaczyński 166
 Tarnawski Miron 37
 Tarwid 37, 39–40, 43–44
 Telechowski Stanisław 43
 Terlecki 22
 Tinkiel 38
 Tomanek Franciszek 22
 Tomaszewski E. 188
 Tomaszewicz Leopold 19
 Turzański 105
 Tyszka 21
 Tyszkiewicz Włodzimierz 14
 Urbanowicz 22
 Wańczyk Julian 50
 Waraksiewicz 112, 139
 Wielgus Aleksander 21
 Witowski Dmytro 184, 188
 Włodarski Jan 13
 Wojciechowski Aleksander 20
 Wroczyński 173
 Wyderko Kazimierz 19
 Wysocka Czesława 50
 Wysocki Ludomir 20
 Zagórski Stanisław 105
 Zajkowski 21
 Zatrzewski
 Zieliński Zygmunt 13, 73–74, 81, 90
 Zielony 95
 Zielski Eliasz 14
 Zięba Jan 14
 Żuławski Ludwik 20
 Żytkiewicz Stanisław ks. 21

WYKAZ SKRÓTÓW

3. p. strz. lwow.	3. Pułk Strzelców Lwowskich
ang.	angielski
art.	artykuł
austr.	austriacki
b.	były, byłej, były
bat., baon	batalion
bm.	bieżącego miesiąca
br.	bieżącego roku
bryg.	brygadier, brygada
CAW	Centralne Archiwum Wojskowe
chor.	chorąży
dn.	dnia
dok.	dokument
dr	doktor
drag.	dragon
d-two	dowództwo
dyw.	dywizja
egz.	egzemplarz
franc	francuski
g	gram
gen. bryg.	generał brygady
godz.	godzina
inż.	inżynier
itd.	i tak dalej
itp.	i tak potem
jedn., jednor.	jednoroczny
jw.	jak wyżej
K	korona
km	kilometr
km.	karabin maszynowy
komp.	kompania
kpr.	kapral
kpt.	kapitan
ks.	ksiądz
kwat.	kwatermistrzostwo (-ski)
L	liczba
Leg.	Legion (Legiony)
leg.	legionista
lek. wet.	lekarz weterynarii
lek.	lekarz
lp.	liczba porządkowa
m.in.	między innymi

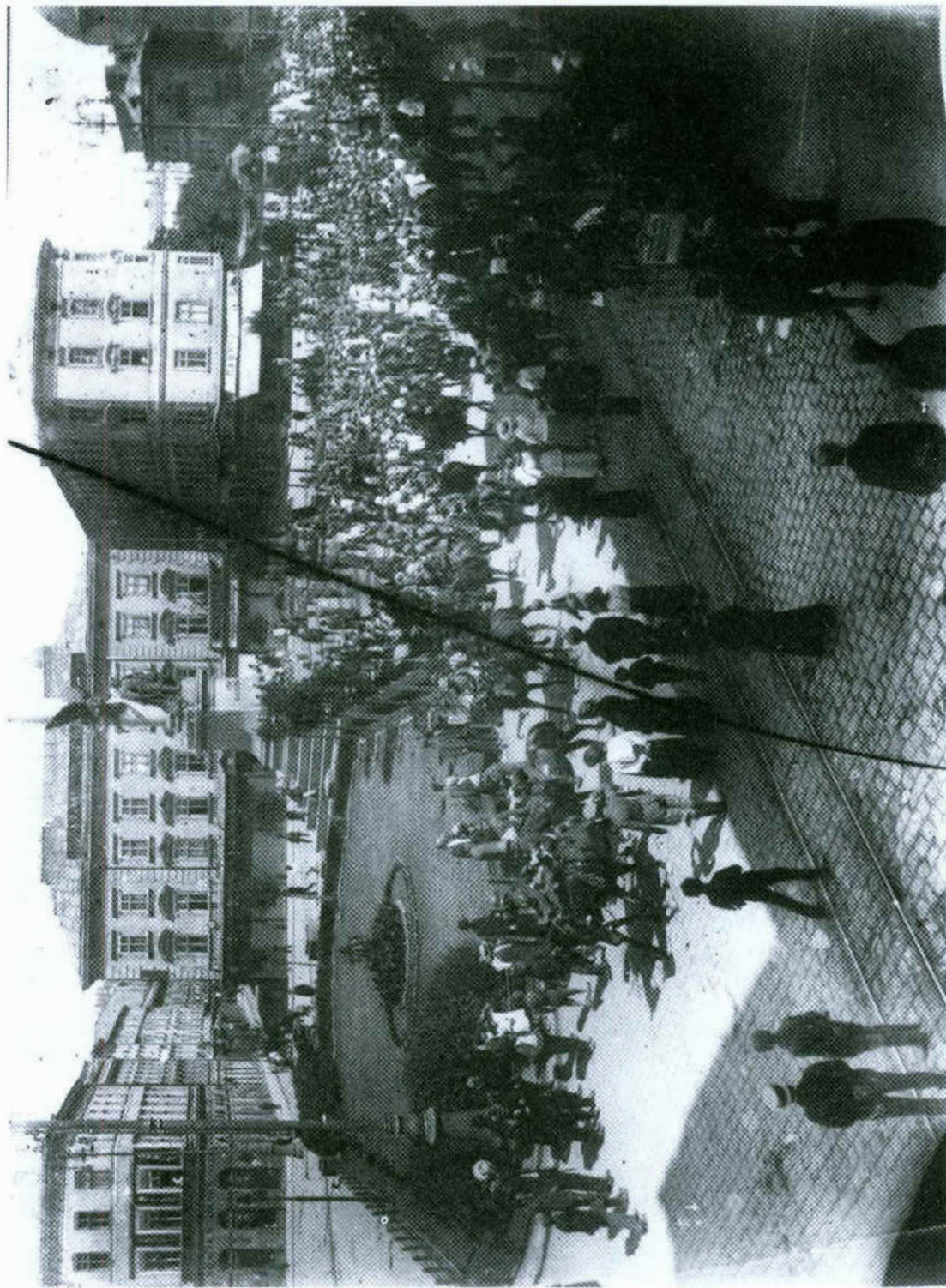
m.p.	miejsce pobytu
med.	medyk, medyczny
mjr	major
MSWojsk.	Ministerstwo Spraw Wojskowych
NDWP	Naczelne Dowództwo Wojsk Polskich
np.	na przykład
nr	numer
ogniom.	ogniomistrz
oper., op.	operacyjny
OW	Oddział Wywiadowczy
p. ul.	pułk ułanów
p.	pułk
pac	pułk artylerii ciężkiej
pal	pułk artylerii lekkiej
pap	pułk artylerii polowej
pchor.	podchorąży
pkt	punkt
pl.	plac
plut.	pluton, plutonowy
płd., połud.	południe, południowy
płk	pułkownik
płn., półn.	północ, północny
pos.	pociąg
por.	porucznik
POW	Polska Organizacja Wojskowa
pow.	powiat
pp	pułk piechoty
pp.	panowie (panie)
ppłk	podpułkownik
ppor.	podporucznik
prakt.	praktykant
prof.	profesor
prot.	protokół
prow.	prowiant, prowiantowy
przydz.	przydział
r.	rok
rachm.	rachmistrz
rach.	rachunkowy
ref.	referent, referat
rez., rezerw.	rezerwa, rezerwowo
rtm.	rotmistrz
rygoryz.	rygoryzant
sanit.	sanitariusz, sanitariuszka
sap.	saper, saperski
sekc.	sekcja, sekcyjny
SG	Sztab Generalny

sierz.	sierzant
st. sierż.	starszy sierżant
st. żołn.	starszy żołnierz
strz., strzel.	strzelec, strzelców
szer., szereg.	szeregowy
szt.	sztuka
telef.	telefonista (-ka)
tj.	to jest
tryg.	punkt trygonometryczny
tut.	tutejszy
tłum.	tłumaczenie
tzn.	to znaczy
tw.	tak zwany
ul.	ulica
ur.	urodzony
wachm.	wachmistrz
włkp.	wielkopolski
wojsk.	wojskowy
WP	Wojsko Polskie
wsch.	wschód, wschodni
zał.	załącznik
zast., z-ca	zastępca
zach.	zachód, zachodni
zm.	zmarł
zob.	zobacz
żand.	żandarm, żandarmeria
żołn.	żołnierz, żołnierski

FOTOGRAFIE

Lwów w 1919 roku, ul. Jagiellońska

Lwów 1920 r. – lato. Defilada Hallerczyków na placu Marińskim. Wjazd gen. Józefa Hallera

II batalion 1. Pułku Strzelców Lwowskich – wiosna 1919 r.

1. Szwadron Kawalerii Lwowskiej

„Peperójska” pociąg pancerny

Samochód pancerny „Józef Piłsudski”

Sanitarna kolumna transportowa Szpitala nr 1 Technika we Lwowie

Kaplica i cmentarzyk Szpitala nr 1 Technika we Lwowie

Szpital nr 2 przy ul. Kleparowskiej we Lwowie

Pociąg pancerny – walki o Lwów

2. bateria wałowa w walkach o Lwów

Plk Daniel Konarzewski

Dr inż. Kazimierz Bartel

Stanisław Pogonowski

Jan Demeter

Kpt. Tadeusz Kuchar w mundurze
austriackim w okresie 1916–1918

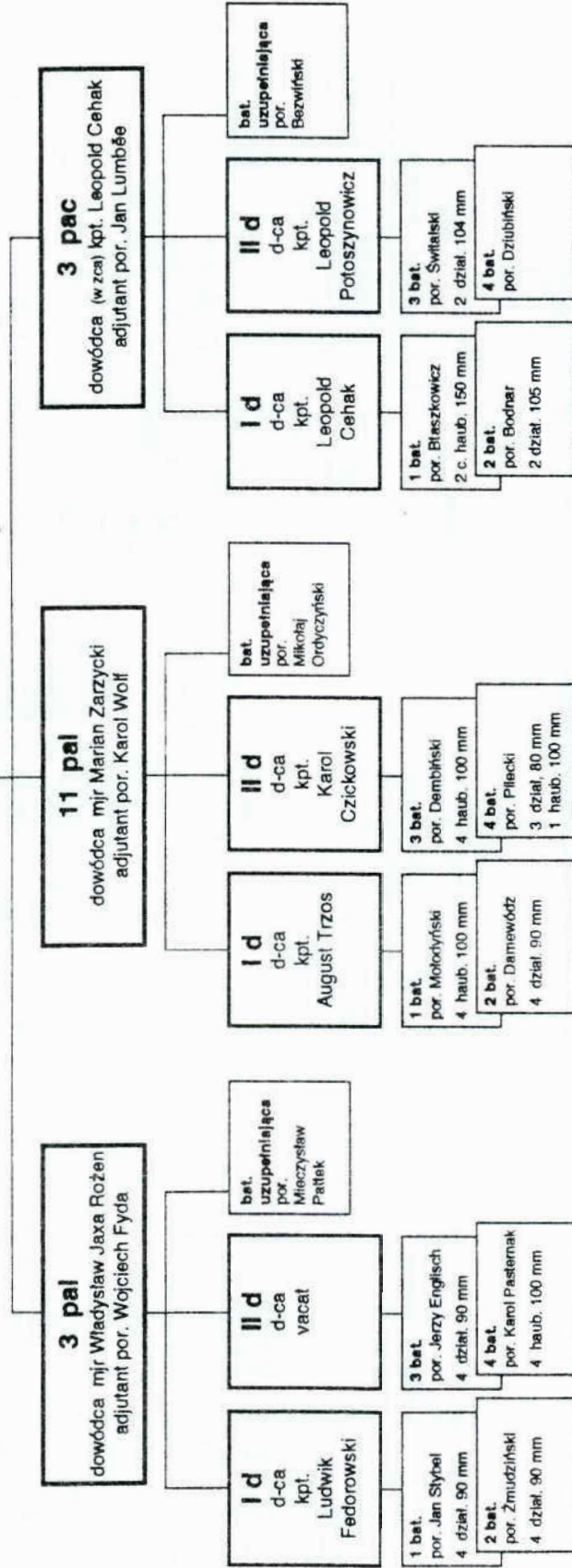
Ordre de bataille 4 Brygady Artylerii z dnia 28 IV 1919 r.

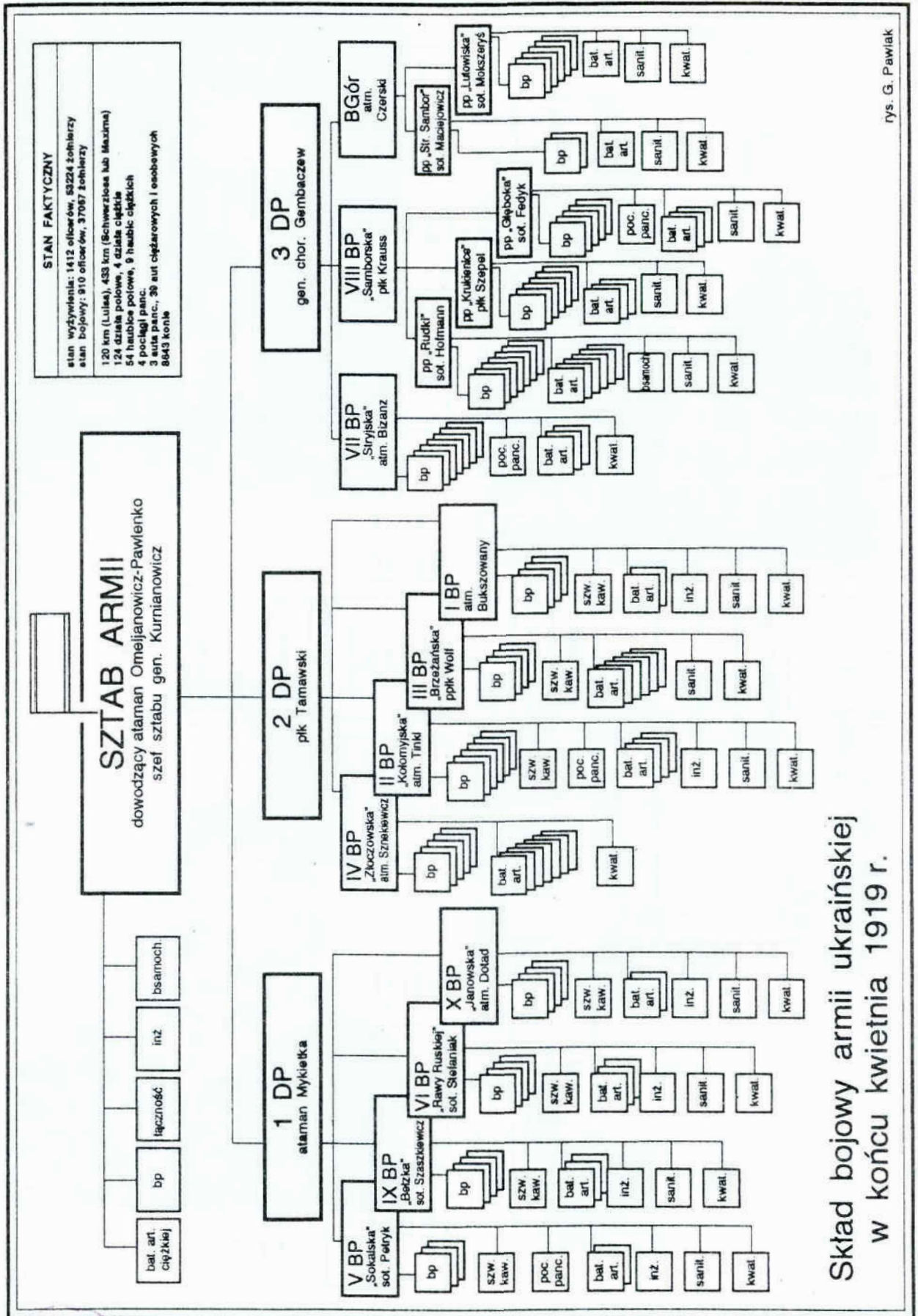
DOWÓDZTWO BRYGADY

dowódca ppłk Franciszek Engel

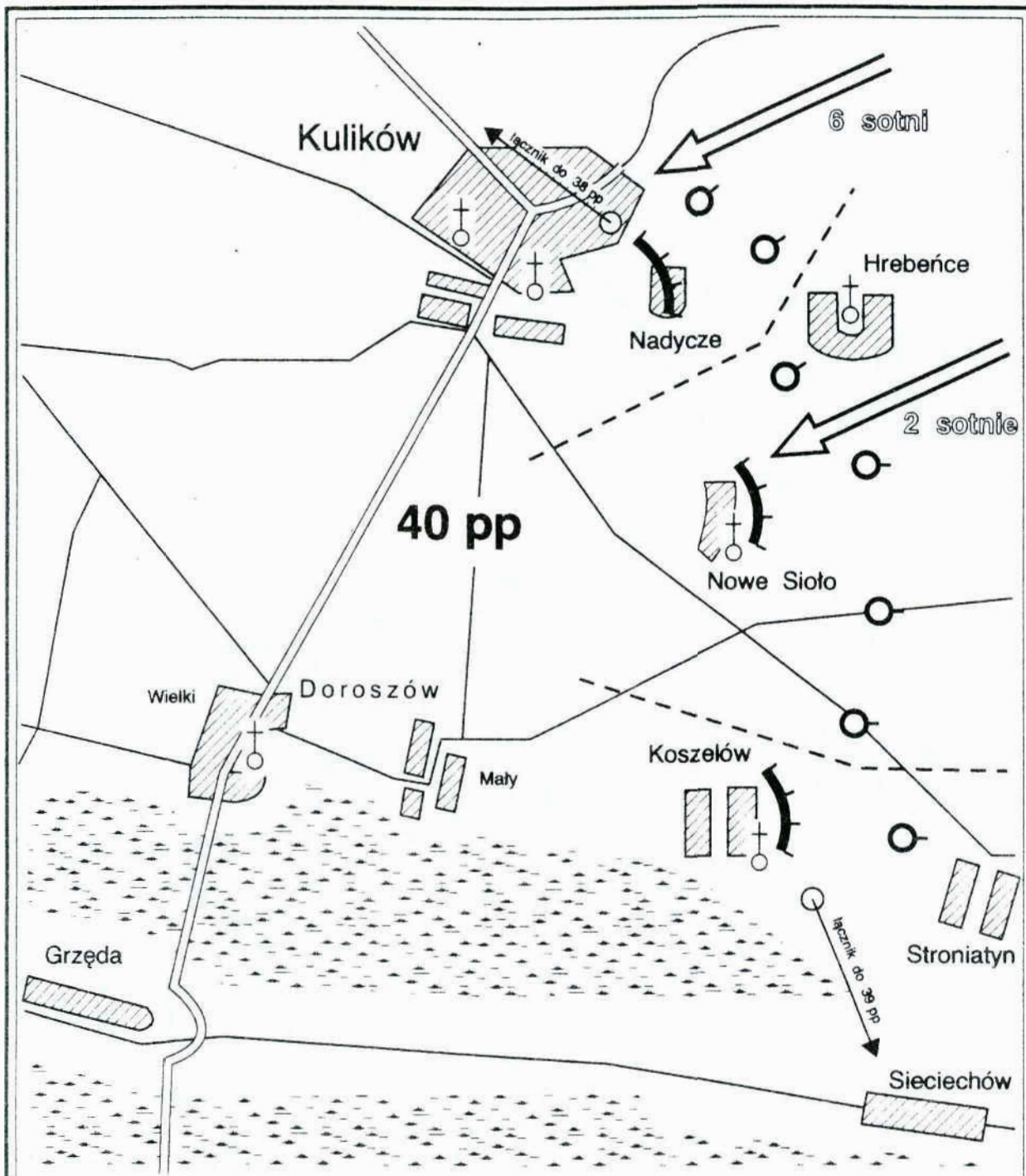
adjutant por. Bronisław Radowski
ofic. I por. Jakub Hruby

ref. a i zap. por. Aram Peiper
ofic. ord. por. Lutomir Czech

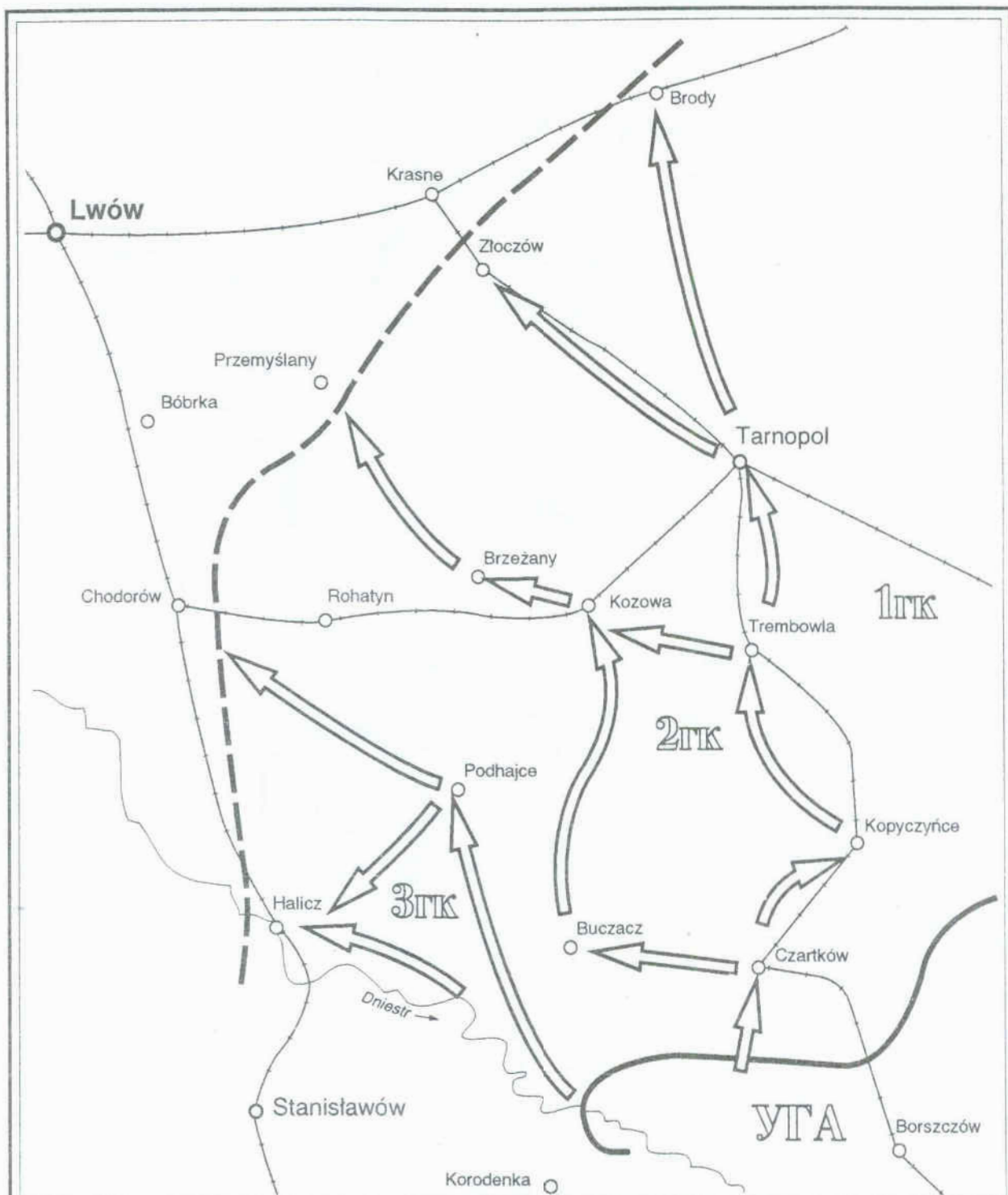
Skład bojowy armii ukraińskiej
w końcu kwietnia 1919 r.

Walki o Kulików
14 - 16. V. 1919 r.

rys. G. Pawlak

-

- oddziały polskie,
-
- główne uderzenie oddziałów ukraińskich,

rys. G. Pawlak

Ofensywa czartkowska (według źródeł ukraińskich)

- linia frontu 8 czerwca 1919 r.
- linia frontu 28 czerwca 1919 r.
- natarcie ukraińskie

Ordre de bataille Grupy Wielkopolskiej
z dnia 28 VI 1919 r.

DOWÓDZTWO GRUPY

dowódca gen. Romaszewski

szeff sztabu por. Bukowiecki

adjutant ppor. Szymański

ofic. art. ppor. Klotz

ofic. I ppor. Pukohl

szeff sanit. mjr Kuliński

kapelan x. Gładysz

10 p Strzelców Wlkp.

dowódca kpt. Kopa

I b
d-ca
por. Sliwiński

7 - oficerów
750 - żołnierzy
12 - lkm
6 - ckm

II b
d-ca
por. Urbanowicz

8 - oficerów
820 - żołnierzy
14 - lkm
6 - ckm

III b
d-ca
por. Węzyk

8 - oficerów
810 - żołnierzy
12 - lkm
6 - ckm
2 - moźdz.

sztab ckm

d-ca por. Banaszak
6 - ckm

plut. I

d-ca ppor. Sporny
1 - oficer, 48 - żołnierzy

1/1 psap

d-ca mjr Samulski

k sanit.

d-ca mjr Kuliński

3 esk lot. wlkp

d-ca ppor P
4 samoloty

szpital polowy

d-ca mjr Twórz
(w Lwowie)

czołówki żyw.

d-ca por Szymański

I d 1 pa wlkp.

dowódca ppik Niemira

1/1 pal wlkp.

d-ca ppor. Niezychowski
4 - dział

2/1 pal wlkp.

d-ca por. Kuślewski
4 - dział

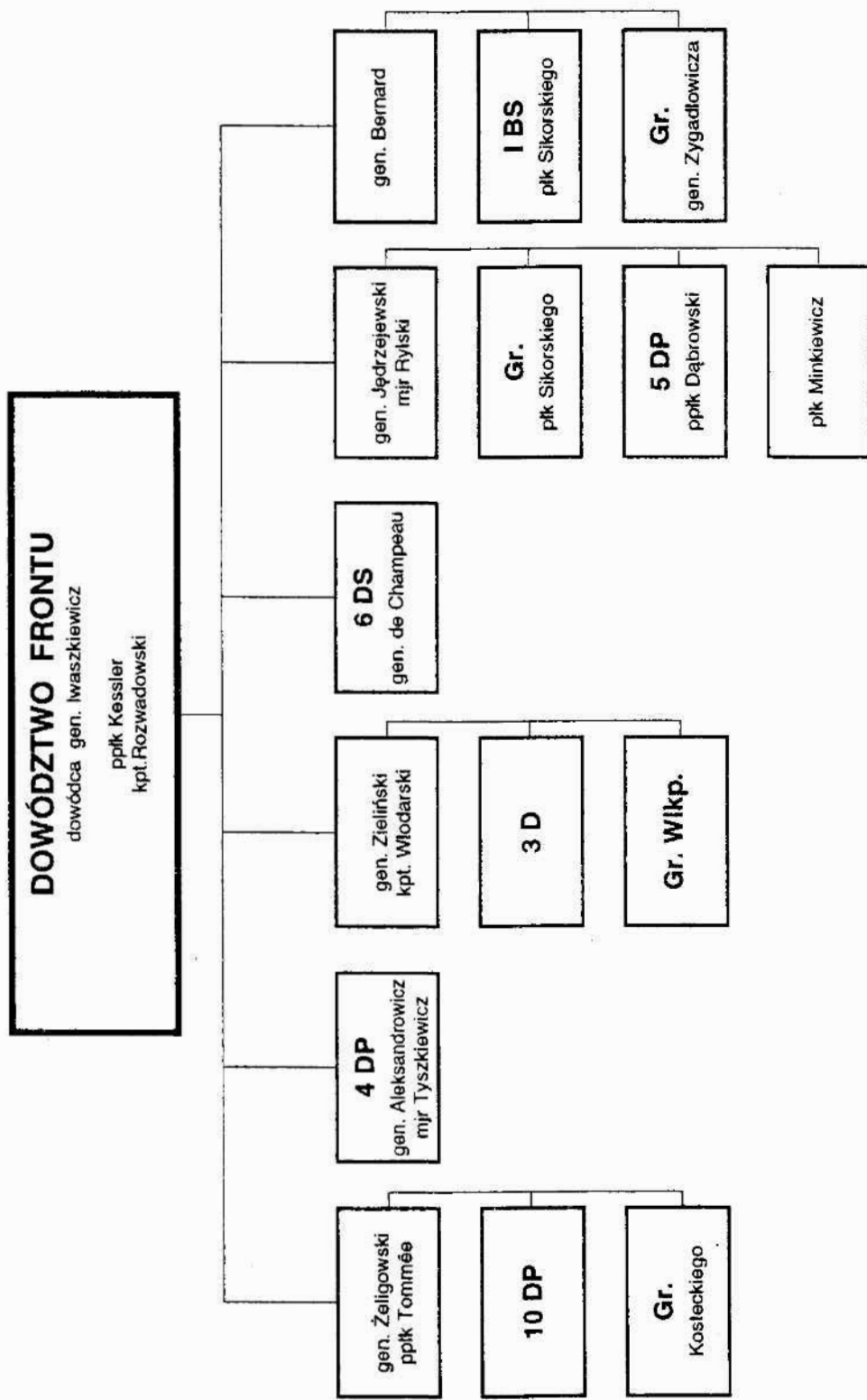
3/1 pal wlkp.

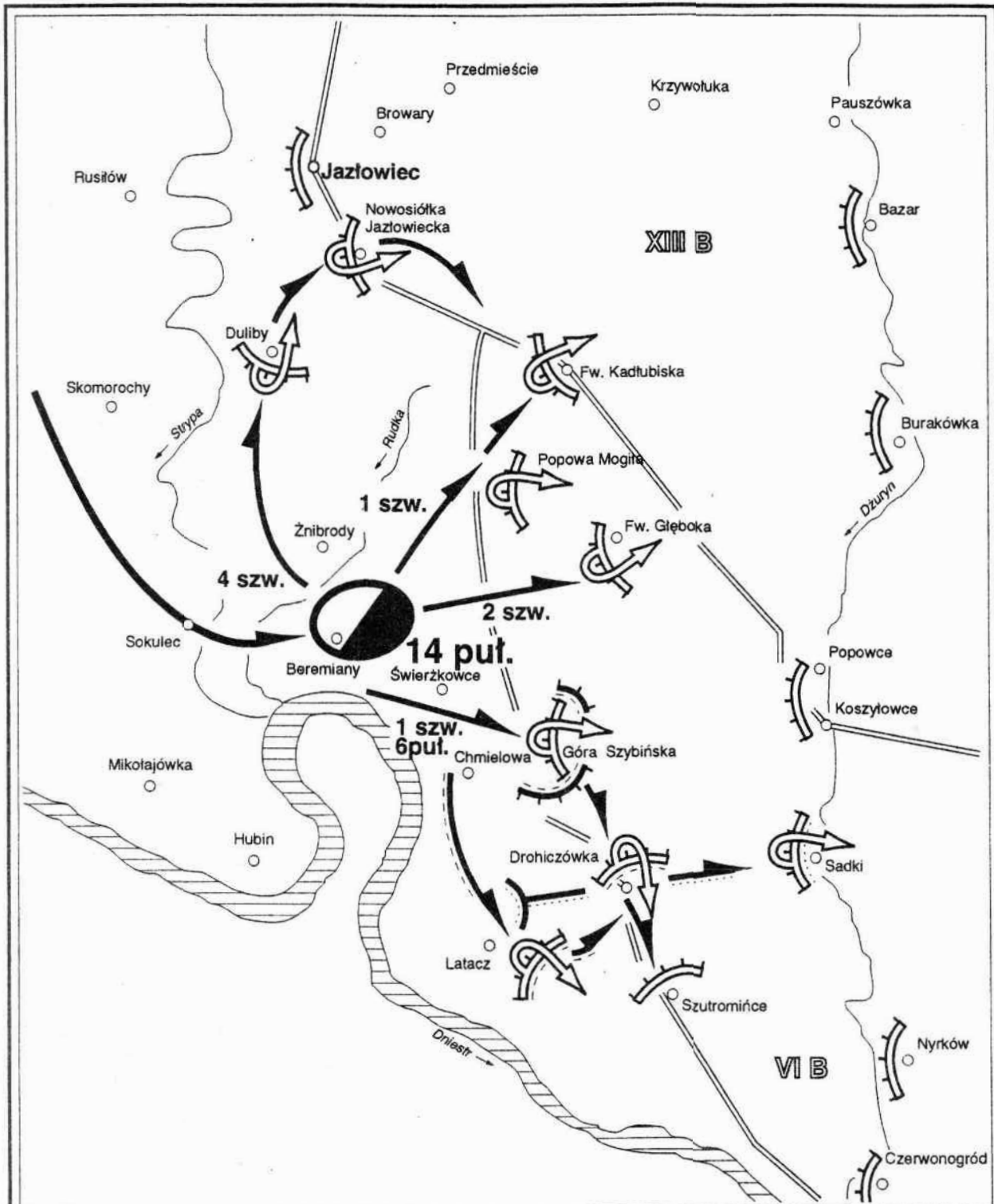
d-ca ppor. Bryliński
4 - dział

9/1 pac wlkp.

d-ca por. Chybuski
2 - dział (150 mm)

Ordre de bataille Frontu Galicyjsko - Wołyńskiego
z dnia 7 VII 1919 r.

**Działania pod Jazłowcem
w dniach 11 - 13 VII 1919 r.**

rys. G. Pawlak

oddziały polskie   oddziały ukraińskie
 działania 11 VII   działania 12 VII   działania 13 VII

